ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO
REGIONAL COUNCIL OF SOUTH OSTROBOTHNIA

Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet

Ehdotukset Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi

OSA 2

Päivitys- ja täydennysinventointi 2014

RIIKKA ASUNMAA

Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet

EHDOTUKSET ETELÄ-POHJANMAAN MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAIKSI MAISEMA-ALUEIKSI OSA 2

Päivitys- ja täydennysinventointi 2014

RIIKKA ASUNMAA

MAASEUDUN KULTTUURIMAISEMAT JA MAISEMANÄHTÄVYYDET
EHDOTUKSET ETELÄ-POHJANMAAN MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAIKSI MAISEMA-ALUEIKSI OSA 2
PÄIVITYS- JA TÄYDENNYSINVENTOINTI 2014

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO

PROAGRIA ETELÄ-POHJANMAA/MKN MAISEMAPALVELUT

TAITTO: KATRIINA KOSKI
KANSIKUVA: KOSKUEN KULTTUURIMAISEMA. RIIKKA ASUNMAA
SISÄKANSI: SARVIJOEN KULTTUURIMAISEMA. RIIKKA ASUNMAA
KARTAT JA VALOKUVAT: RIIKKA ASUNMAA (RA)

Alkusanat

Työn tarkoituksena on päivittää Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointi. Tämä työ on jatkoa valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnin yhteydessä 2013 aloitetulle maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventoinnille. Tämä osa täydentää vuonna 2013 tehtyä inventointia tuolloin inventoinnin ulkopuolelle jääneiden kohteiden osalta. Inventointikohteet ovat maakuntakaavaan merkittyjä maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita tai maakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristöalueita, jotka inventoidaan maisema-arvojen näkökulmasta. Työssä huomioidaan myös valtakunnallisesti arvokkaiden rakennetun kulttuuriympäristön (RKY 2009) arvotuksessa pudonneet tai supistuneet kohteet, sekä arviointiryhmätyöskentelyssä esiin nousseet muut kohteet. Vuoden 2014 täydennysinventoinnin piiriin kuului kaikkiaan 75 erityyppistä kohdetta, jotka ovat maakuntakaavassa merkitty kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeiksi alueiksi. Osa kohteista oli pienialaisia rakennetun ympäristön kohteita tai muinaisjäännöksiä, jotka eivät yksinään muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Inventointi on osa koko Suomessa tehtävää arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointia, jossa keskitytään maaseudun kulttuurimaisemiin, erityisesti viljelymaisemiin ja muihin alkutuotannon synnyttämiin maisemiin. Päivitysinventoinnissa tarkasteltiin aluevalikoimaa, alueiden arvoluokkia ja rajauksia. Tällä ehdotuksella ei ole oikeusvaikutuksia. Maakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista päätetään maakuntakaavoituksen yhteydessä. Maankäyttö- ja rakennuslaissa olevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että arvokkaat maisema-alueet otetaan huomioon alueiden käytössä ja ne tulee sisällyttää maakuntakaavoihin.

Päivitysinventoinnin jatkumisesta tiedotettiin maakunnallisesti lehdissä ja Etelä-Pohjanmaan liiton internet-sivuilla keväällä 2014. Ennen maastotöitä kuntien teknisille toimistoille lähetettiin tiedote inventoinnin jatkumisesta. Inventointia varten koottiin arviointiryhmä, joka on kokoontunut kaksi kertaa.

Työn tilaajana on Etelä-Pohjanmaan liitto. Inventointityön on tehnyt maisemasuunnittelija Riikka Asunmaa (MKN Maisemapalvelut, ProAgria Etelä-Pohjanmaa). Raportin taitosta on vastannut maisemasuunnittelija Katriina Koski (MKN maisemapalvelut ProAgria Etelä-Suomi). Työn arviointiryhmässä ovat toimineet: Jyrki Palomäki (Etelä-Pohjanman ELY/ Alueidenkäyttö), Antti Saartenoja (Etelä-Pohjanmaan liitto), Timo Lakso (Etelä-Pohjanmaan liitto), Maria Kurtén (Museovirasto), Sirkka-Liisa Sihvonen (Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo) sekä Tapio Moisio (Lapuan kaupunki). Kiitos kaikille työhön osallistuneille.

Sisältö

Alkusanat V

1 TYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET 2

2 INVENTOINNIN TYÖVAIHEET 3
- 2.1 Valmisteluvaihe ja inventointikohteiden valinta 3
- 2.2 Inventointi ja käytetyt aineistot 3
- 2.5 Rajaukset 4

3 MAISEMAMAAKUNNAT JA –SEUDUT 6
- 3.1 Yleistä 6
- 3.2 Maisemamaakunnat ja -seudut tarkastelualueella 6
- 3.3 Maisemamaakuntien ja -seutujen ominaispiirteet 6

4 INVENTOIDUT KOHTEET JA ARVOLUOKAT 10

5 ETELÄ-POHJANMAAN MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT MAISEMA-ALUEET 16
- Paalijärven kulttuurimaisema 18
- Alajärven kulttuurimaisemat 22
- Alavudenjärven kulttuurimaisemat 26
- Sulkavanjärven kulttuurimaisemat 30
- Töysänjoen kulttuurimaisema 34
- Ponnejärven maisema-alue 40
- Välijoen kulttuurimaisema 44
- Heikkilänjokilaakson kulttuurimaisema 48
- Siiroonjoen kulttuurimaisemat; Vesijärvi-Kärjenkoski 52
- Kodesjärven maisema-alue 56
- Hirvikylän kulttuurimaisema 60
- Jalasjärven kulttuurimaisemat 64
- Koskuen kulttuurimaisema 70
- Nummijärven maisema-alue 74
- Hanhiluoman kulttuurimaisema 78
- Purmonjoen viljelylakeus 82
- Pitkäjärven kulttuurimaisema 86

Löyänjärven kulttuurimaisema 90
Ruismäen kulttuurimaisema 94
Sarvijoen kulttuurimaisema 98
Jurvanjärven kulttuurimaisemat 102
Närvijoen kulttuurimaisema 106
Kauhajärven kulttuurimaisema 110
Veneskosken jokivarsimaisema 116
Seinäjokivarren kulttuurimaisema 120
Kihniänjoen kulttuurimaisema 124
Keisalan vaaramaisemat 128
Sääksjärven maisema-alue 132
Ähtärinseudun kulttuurimaisemat; Inha – Myllymäki 136
Ähtärinjärven kulttuurimaisemat 142

6 MUUT KOHTEET 146

LÄHTEET JA OHEISMATERIAALI 184

Koskuen rantamaisemissa on runsaasti laiduntavaa karjaa. (RA)

1 TYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ovat edustavimpia maaseudun kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Suomessa on 156 maisema-aluetta, jotka ovat valtioneuvoston vuonna 1995 tekemän periaatepäätöksen mukaan valtakunnallisesti arvokkaita. Tämän lisäksi maakuntakaavoihin on merkitty useita kymmeniä maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Maisema-alueilla turvataan edustavien ja elinvoimaisten maaseutumaisemien säilyminen. Maankäyttö- ja rakennuslaissa olevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että arvokkaat maisema-alueet otetaan huomioon alueiden käytössä. Ne tulee muun muassa sisällyttää maakuntakaavoihin. Arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointien päätavoitteena on tarkistaa aluevalikoima, arvoluokka sekä rajaukset vastaamaan uudistuneita maisemanhoidon toteuttamis- ja ohjausjärjestelmiä. Näitä ovat muun muassa maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) ja siihen sisältyvät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, luonnonsuojelulaki (1096/1996), maatalouden ympäristötuen järjestelmät sekä Eurooppalainen maisemayleissopimus (173/2006) sekä maatalouden ympäristötuki.

Maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi on aloitettu ympäristöministeriön valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventoinnin yhteydessä. Tämän työn tavoitteena on maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnin täydennyksen toteuttaminen Etelä-Pohjanmaan maakunnassa vuosina 2012 ja 2013 tapahtuneen inventointityön jatkoksi. Täydennysinventoinnin kohteena on Etelä-Pohjanmaan vuonna 2005 vahvistetussa maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut maisema-alueet, jotka ovat jääneet aikaisemman inventointityön ulkopuolelle. Työn tarkoituksena on turvata edustavien ja elinvoimaisten maaseutumaisemien säilyminen. Maakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista päätetään maakuntakaavoituksen yhteydessä. Inventointityössä

noudatetaan soveltuvin osin ympäristöministeriön laatimaa inventointiohjetta ja arviointikriteerejä. Maastokäynneillä kohteet valokuvataan.

Inventoinnissa keskitytään maaseudun kulttuurimaisemiin, erityisesti viljelymaisemiin ja muihin alkutuotannon synnyttämiin maisemiin. Keskeisiä ovat perinteisessä asussa säilyneet, elinvoimaiset, luonnoltaan ja kulttuuriperinnöltään monipuoliset viljelymaisemakokonaisuudet kylineen, luonnonalueineen ja historiallisine kohteineen. Maisema-alueiden tulee edelleen täyttää maisema-aluetyöryhmän (mietintö 66/1992) laatiman maisemamaakuntajaon edellyttämä edustavuus. Maisema-alueiden tyypillisimpiä ongelmia ja luokitukseen vaikuttavia tekijöitä ovat taajamoituminen, sopimaton rakentaminen ja maiseman umpeen kasvaminen. Kuitenkin monimuotoinen kulttuurimaisema ja luonto, hoidettu viljelymaisema ja perinteinen rakennuskanta tekevät maaseudun kulttuurialueista edustavan.

Päivitysinventointiin ei erikseen sisällytetä alkuperäistä luontoa koskevia kohteita, joita on selvitetty erilaisten luonnonsuojeluohjelmien yhteydessä. Samoin metsätalouskohteiden, kaupunkien ja tiemaisemien tarkastelu rajataan pois. Niitä ja rakennettua ympäristöä edustavia kohteita on selvitetty valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY 2009) päivitysinventoinnissa vuonna 2009. Kohdevalikoimaan sisällytettävinä luonnonalueina tulevat kuitenkin kysymykseen kulttuurihistoriallisesti huomattavat maisemanähtävyydet.

2 INVENTOINNIN TYÖVAIHEET

Inventointityö koostuu neljästä vaiheesta:

1. Valmisteluvaihe – valitaan inventoitavat kohteet.
2. Inventointi – kerätään pohjatiedot inventoitavista kohteista.
3. Maastokäynti – täydennetään ja täsmennetään inventointitietoja visuaalisten havaintojen pohjalta
4. Loppuarviointi – arvioidaan alue perustuen edellisiin vaiheisiin, ehdotetaan ja perustellaan arvoluokka sekä kirjoitetaan aluekuvaukset ja piirretään aluerajaukset

2.1 Valmisteluvaihe ja inventointikohteiden valinta

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden kanssa samanaikaisesti (2012 ja 2013) päivitettävien maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointikohteiden valinnan perusteena oli

- Maisema-aluetyöryhmän mietintö 66/1992, sekä Valtioneuvoston periaatepäätös 5.1.1995
- Luettelot valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista sekä maisemanähtävyyksistä
- RKY1993 inventoinnin kulttuurimaisemakokonaisuudet, joita ei ole sisällytetty Museoviraston RKY2009 päivitysinventoinnin kohdevalikoimaan
- Maakuntakaavat ja maakuntakaavoja varten laaditut maisemaa ja kulttuuriympäristöä koskevat selvitykset
- Maisemamaakunta- ja maisemaseutujako
- Paikkatietoanalyysit uusien alueiden löytämiseksi
- Paikallistuntemus: maakuntamuseo, maakuntaliitto, ELY-keskus, kunnat, yhdistykset, asukkaat

Tuolloin inventoitavien kohteiden ulkopuolelle jäi pinta-alaltaan pieniä, ei valtakunnallista arvoa omaavia alueita. Täydennysinventoinnin 2014 kohteena on Etelä-Pohjanmaan vuonna 2005 vahvistetussa maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut maisema-alueet, jotka ovat jääneet aikaisemman inventointityön ulkopuolelle. Inventointikohteet on esitetty kartassa 2.

2.2 Inventointi ja käytetyt aineistot

Inventointivaiheessa kohteista kerättiin inventointitiedot yhtenäiselle inventointilomakkeelle. Lähdeaineistona inventointilomakkeessa käytettiin maisema-alueiden päivitysinventointia varten laadittua MAPA-paikkatietoaineistoa, sekä muita aikaisempia luontoa ja maisemaa koskevia selvityksiä, paikallishistoriikkeja sekä historiallista kartta-aineistoa.

2.3 Maastotyöt

Merkittävä osa inventointeja olivat maastokäynnit, jotka auttoivat inventointitietojen täydentämisessä, maisemakuvan hahmottamisessa sekä lopullisessa arvioinnissa. Maastotyöt antoivat tärkeää tietoa siitä, miltä alue todellisuudessa näyttää. Vaikka näkemys on subjektiivinen ja inventoijan omaan kokemukseen ja aistimaailmaan nojaava, auttaa maastokäynti tunnistamaan maiseman esteettisiä ominaisuuksia sekä toiminnallisia piirteitä. Maastotyöt tehtiin kesän 2014 aikana. Raportin kuvat ovat maastokäynneillä otettuja.

2.4 Maisema-alueiden arviointi

Maiseman ominaisluonteen ja erityispiirteiden tunnistamiseksi aluetta tarkasteltiin useista eri näkökulmista. Tällaisia ovat maisemarakenne ja luonnonpiirteet, kulttuurihistoriallinen jatkuvuus sekä maiseman visuaaliset piirteet eli maisemakuva. Tässä maisemarakenteella tarkoitetaan luonnonmaiseman rakennetta eli kallioperästä, maaperästä maastonmuodoista, vesisuhteista ja kasvillisuudesta koostuvaa kokonaisuutta.

Maisema-alueiden arvioiminen tehtiin pohjatietoaineiston ja maastokäynnin havaintojen pohjalta. Arviointi on yhdistelmä kaikista inventoijan tekemistä havainnoista. Arvioinnissa esitetään perustelut ehdotetulle rajaukselle ja arvoluokalle/arvoluokan nousulle tai laskulle. Valtakunnalliseen arvoluokkaan kuuluvien maisema-alueiden tulee edustaa maisemamaakunnalleen tyypillisiä tai muuten edustavia maisematyyppejä, joilla on huomattavaa valtakunnallista merkitystä. Valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella on tyypillisesti huomattavia arvoja vähintään kahdessa em. pääluokassa maisemarakenne ja luonnonpiirteet, kulttuurihistoriallinen jatkuvuus sekä maisemakuva. Maakunnallisesti arvokkaat alueet edustavat maakunnan sisäisiä erityispiirteitä; ne voivat olla harvinaisia tai hyvin säilyneitä kohteita, joissa maakunnan sisäiset maisemien erityispiirteet tulevat esille. Maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella on tyypillisesti huomattavia arvoja vähintään yhdessä em. pääluokassa.

Arvioinnissa käytettävät kriteerit:

- Luonnonmaiseman rakenne, luonto, luonnonarvot ja luonnon monimuotoisuus
- Luonnonpiirteiden edustavuus, harvinaisuus, monipuolisuus ja alkuperäisyys
- Maiseman ja maankäytön historiallinen kehitys ja kehityksen jatkuvuus
- Kulttuuripiirteiden edustavuus, harvinaisuus, säilyneisyys ja alkuperäisyys
- Symboli- ja identiteettiarvot (tapahtumapaikat, historialliset tapahtumat, alueen väestölle merkittävät piirteet)
- Alueen elinvoimaisuus ja nykyinen toimivuus
- Maisemakuvan yhtenäisyys, eheys ja vaikuttavuus
- Maisemamaakunnan erityispiirteet (maisema-alue alueellisten erityispiirteiden kuvaajana)
- Maisemahäiriöt ja luonnonarvoja alentavat vauriot ja uhkatekijät

2.5 Rajaukset

Maisema-alueiden rajauksissa pyritään noudattamaan maisemarakenteen näkyvissä olevia luontevia rajoja sekä hahmottamaan yhtenäisiä aluekokonaisuuksia. Rajaus perustuu usein visuaalisesti hahmotettavaan eheään maisemakuvaan. Luontevia rajoja ovat muun muassa yhtenäiset metsäiset reunavyöhykkeet, selänteiden lakialueet, vesistöt, joet ja joissain tapauksissa ihmisen luomat rakenteet kuten tiet tai taajamien reunat. Joskus myös toiminnallisen kokonaisuuden rajaaminen kokonaan mukaan maisema-alueeseen voi olla perusteltua. Avointa maisematilaa rajaavien reunavyöhykkeiden mukaanotto rajaukseen on oleellista, sillä juuri ne nousevat merkittävään rooliin alueen hoidon ja maankäytön suunnittelussa. Rajaukseen voidaan sisällyttää harkiten myös lähistöllä olevia kohteita kuten muinaisjäännöskohteita, arvokkaita luonnonympäristöjä, rakennetun ympäristön RKY2009-kohteita sekä perinnebiotooppeja.

Useiden arvokkaiden maisema-alueiden rajaukset laajenivat, kun ne mukautettiin maisemarakenteen luonnollisiin rajoihin. Rajauksia laajennettiin myös ottamaan mukaan läheisiä arvokkaita luontokohteita sekä muinaisjäännöksiä. Rajauksia jouduttiin paikoin pienentämään taajamamaisen rakentamisen vuoksi.

Alajärven kulttuurimaisemat. Talpakanniemi. (RA)

3 MAISEMAMAAKUNNAT JA –SEUDUT

3.1 Yleistä

Maisema-aluetyöryhmän mietinnössä 1992 Suomi on jaettu maisemamaakuntiin ja maakunnat edelleen maisemaseutuihin. Mietinnössä on pyritty selkeisiin, luonnonpiirteiltään, maankäyttötavoiltaan ja kulttuurihistorialtaan yhtenäisiin ja muista maisemamaakunnista selvästi erottuviin alueisiin. Maisemamaakuntien ja maisemaseutujen jaon lähtökohtana on aina käytetty luonnonpiirteitä. Jakoa on sitten tarkennettu etsimällä tyypillisiä kulttuuripiirteitä.

3.2 Maisemamaakunnat ja -seudut tarkastelualueella

Pohjanmaan maisemamaakunta on jaettu erillisiin seutuihin: Etelä-Pohjanmaan viljelylakeuksien seutu, Etelä-Pohjanmaan rannikkoseutu ja Keski-Pohjanmaan jokiseutu ja rannikko. Suomenselän maisemamaakuntaa ei ole nähty tarpeelliseksi jakaa pienempiin seutuihin. Tämän työn inventointikohteet lukeutuvat Etelä-Pohjanmaan viljelylakeuksien seudulle ja Suomenselälle.

3.3 Maisemamaakuntien ja -seutujen ominaispiirteet

Pohjanmaa (maisemamaakunta)

Pohjanmaan maisemamaakunnalle tyypillistä ovat suurehkot joet, selvärajaiset, leveät jokilaaksot sekä näiden väliset laajat selännealueet sekä suhteellisen tasainen maasto. Pohjanmaa on Suomen vähäjärvisimpiä alueita. Kalliomuodostumia ja heikosti maisemassa erottuvia harjuja on vain harvakseltaan. Mittavia suoalueita on kaikkialla. Jokilaaksojen viljavat savikot on raivattu laajoiksi pelloiksi. Metsäselänteet ovat enimmäkseen karuja, kivikkoisten moreeni maiden puolukkatyypin männikköjä. Pohjanmaa on ollut pitkään asuttua ja maakunnalla on verraten pitkät ja vankat kulttuuriperinteet. Elämä on keskittynyt jokilaaksoihin ja selänteet ovat olleet asumattomia takamaita.

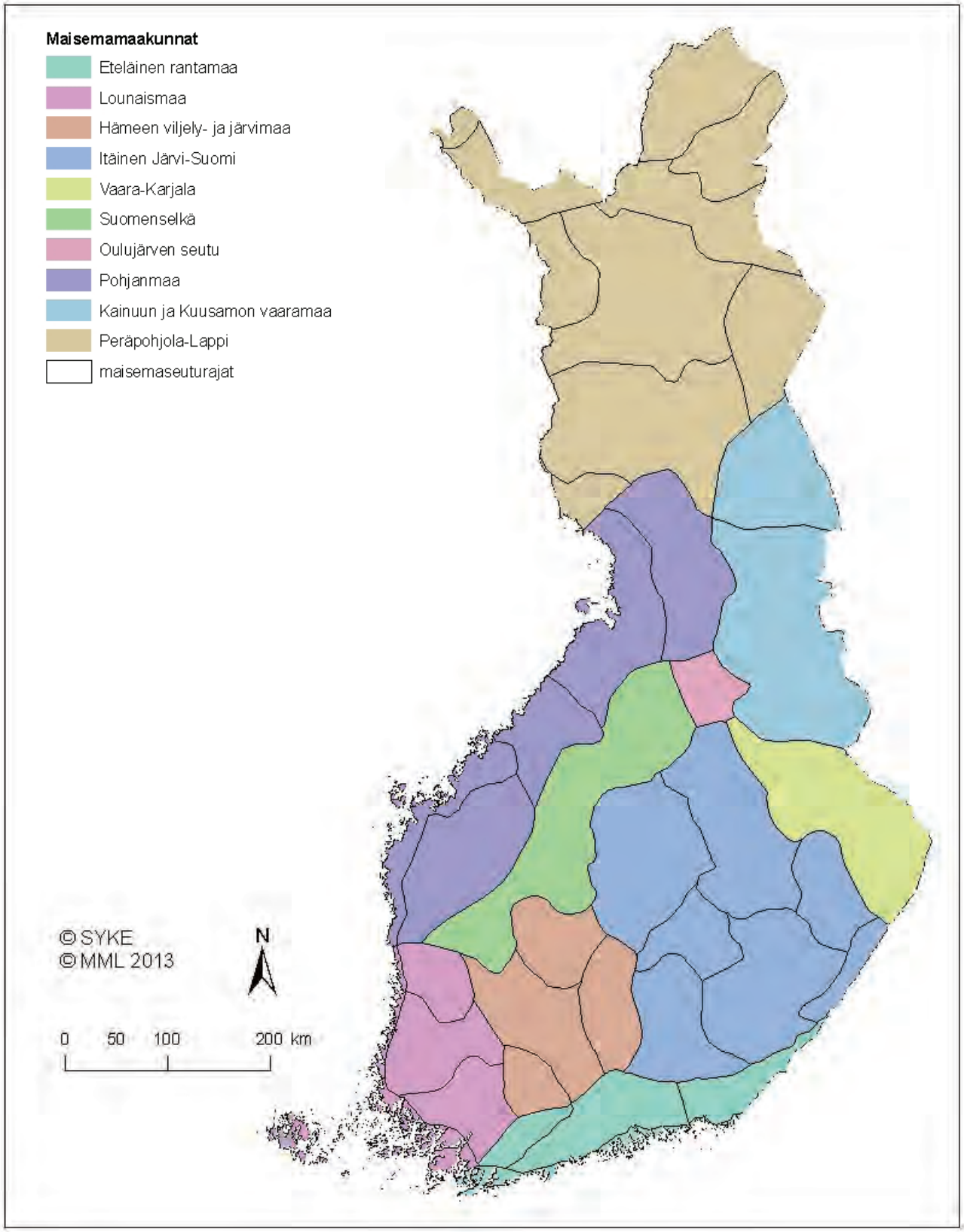
Etelä-Pohjanmaan viljelylakeuksien seutu

Etelä-Pohjanmaan viljelylakeuksien seudun tunnusomaisin piirre on jokivarsien horisontaalinen lakeusmaisema, vaikkakin jokilaaksojen välisten selänteiden pinnanmuodot saattavat yllättää vaihtelevalla kumpareisuudellaan. Joet ovat tyypillisimpiä vesistöjä ja niihin liittyvä jokavuotinen ilmiö on runsas tulviminen. Järviä on vähän. Laaja peltoviljely on lähtenyt yleensä suon raivauksesta ja kytöviljelystä. Ensisijainen asutus sijoittuu nauhamaisesti jokivarsille ja jokilaakson loiville kumpareille, myöhäisempi asutus on hakeutunut laaksoa rajaavien metsäselänteiden reunaan. Alueella sijaitsevat maamme pohjoisimmat umpipihat. Perinteiset ”kaksifooninkiset” rakennettiin erittäin horisontaalisen maiseman vastapainoksi. Peltolakeutta aiemmin elävöittäneestä ”latomerestä” sekä väliaikaisasumuksista: jokisaunoista ja kytötuvista on enää rippeitä jäljellä.

Etelä-Pohjanmaan rannikkoseutu

Etelä-Pohjanmaan rannikkoseudulla lakeus jatkuu eteläosissa rannikolle asti, missä merenlahtiakin on kuivattu pelloiksi. Vaasan saariston tienoilta pohjoiseen rannikko on loivasti kumpuilevaa, lohkareista moreenialuetta. Loiviin pinnanmuotoihin yhdistyneenä nopea maankohoaminen on tuottanut poikkeuksellisen laajan, rikkonaisen, matalan ja karikkoisen saariston. Saariston tyypillisiä maisemaelementtejä ovat laajat kiviset rantaniityt, järkäleiset lohkareikot ja De Geer –moreeniselänteet. Rannikkoseutu on muusta maakunnasta poiketen eteläboreaalista kasvillisuusvyöhykettä. Puustossa on paljon kuusta ja lehtipuitakin. Metsät ovat vanhempia kuin muualla maakunnassa ja ne jatkuvat aina ulkosaaristoon saakka. Suot ovat yleensä pieniä. Mantereen puolella asutus muis-

KARTTA 1. Suomen maisemamaakuntajako

tuttaa viljelylakeuden alueella Etelä-Pohjanmaan viljelylakeuden seutua; muualla se on hakeutunut kivikkojen ulkopuolisille yläville tasanteille joko pienten jokien rantamille tai meren lahtien tuntumaan. Saaristossa kalastus on ollut tärkeä elinkeino. Rannikkoseudun nykyisiä merkittäviä elinkeinoja ovat turkistarhaus ja vihannesten viljely. Alue on perinteisesti ruotsinkielistä ja siellä ilmenevät pitkät kulttuuriperinteet monien vanhojen rakennusten säilyttämisenä.

Keski-Pohjanmaan jokiseutu ja rannikko

Keski-Pohjanmaan jokiseutua ja rannikkoa luonnehtivat kapeahkot jokilaaksojen viljelyalueet ja niiden väliin jäävät laajahkot karut ja soiset moreeniselänteet. Maasto on suhteellisen tasaista, mutta paikoin kumpareista. Paksu moreenipeite on drumlinisoitunut suuressa osassa aluetta. Soiden laajuus on seurausta lähinnä yleisestä tasaisuudesta.

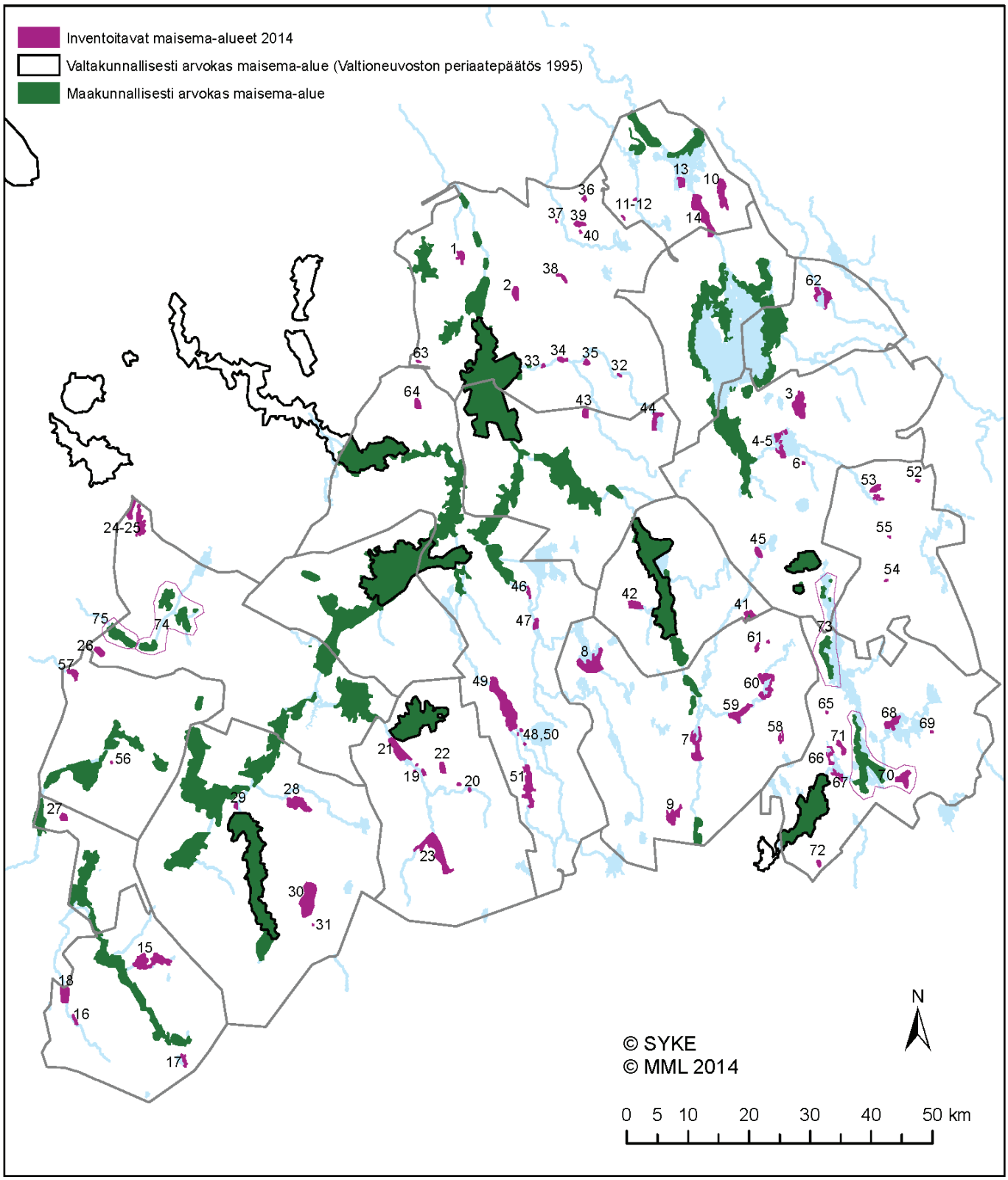
Kokkolan, Lohtajan ja kalajoen kohdalla mereen saakka työntyville harjujaksoille on muodostunut laajoja soraisia ja hiekkaisia rantakerrostumia. Nyttemmin näitä hiekkaranta-alueita dyynikenttineen on otettu matkailuelinkeinon käyttöön. Manner päättyy rannikkoon jyrkemmin kuin Etelä-Pohjanmaalla ja saaristovyöhyke on lähes poikkeuksetta huomattavasti kapeampi; sen vuoksi rannikkoa ei tässä jaottelussa ole Keski-Pohjanmaalla erotettu omaksi seudukseen.

Jokien yläjuoksulla asutus on yleensä sijoittunut laakson reunalla oleville kumpareille. Pellot ovat asutuksen ja joen välissä. Keski- ja alajuoksulla rakennukset sijaitsevat jokitöyräällä. Seudun erikoisuus on leveärunkoinen, sivukamarillinen asuinrakennus. Peltoviljelyn ohella karjanpidolla on ollut tärkeämpi merkitys kuin Etelä-Pohjanmaalla, viime aikoina turkistarhaus on ollut tärkeätä. Keski-Pohjanmaan jokiseutu ja rannikko on suomenkielistä Kokkolan ympäristöä lukuun ottamatta.

Suomenselkä (maisemamaakunta)

Suomenselän maisemamaakunta on karu ja laakea vedenjakajaseutu Pohjanmaan ja Järvi-Suomen välillä. Maasto on joko suhteellisen tasaista tai korkeussuhteiltaan vaihtelevaa ja kumpuilevaa. Karussa kallioperässä on eteläosissa vielä joitakin ruhjelaaksoja. Koko alueella vallitsee mannerjäätikön kulutuskorkokuva. Suomenselän maisemamaakunnan poikki kulkee harvakseltaan harjujaksoja. Pienehköjen järvien ja suolampareiden ohella esiintyy muutamia isompia järvialtaita. Koko Suomenselkä on ympäristöään karumpaa. Kasvillisuus on yleensä hyvin karua ja kasvisto niukkaa. Soita on huomattavan paljon, keskimäärin puolet maa-alasta. Peltoalaa on niukalti ja suuri osa siitä on keskittynyt jokilaaksojen latvasavikoille. Metsätaloutta harjoitetaan intensiivisesti. Seutu oli pitkään Pohjanmaan takamaiden tärkeätä tervanpolttoaluetta. Asutus on aina ollut harvaa ja rakennuskannassa on vähän vuosisataisia jäänteitä. Maamme perinteinen mäki- ja vaara-asutus ulottuu reilusti Suomenselän keskeisiin osiin asti. Kylät sijaitsevat laaksoissa vesistöjen tuntumassa tai jonkin selänteen rinteillä. Suomenselän kulttuurikehitykseen on tullut vaikutteita kaikilta ympäröiviltä seuduilta. Seudulle onkin luonteenomaista tietty hajanaisuus, jonka perusteella sitä ei ole nähty tarpeelliseksi jakaa seutuihin.

KARTTA 2. Inventointikohteet 2014 ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (maakuntakaava)

4 INVENTOIDUT KOHTEET JA ARVOLUOKAT

Työssä inventoitiin yhteensä 75 kohdetta. Näistä maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi ehdotettiin 32 kohdetta. Muut inventointiohjelmassa mukana olleet kohteet olivat joko menettäneet maakunnallisen maisema-alueen arvonsa tai ne eivät täyttäneet nykyisiä maakunnallisen maisema-alueen kriteereitä. Osan inventointikohteista katsottiin omaavan enemmän paikallisia arvoja. Inventointikohteista 7 kpl oli muinaisjäännösalueita, jotka eivät muodostaneet maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta. Mukana oli myös pienialaisia rakennetun kulttuuriympäristön kohteita; taloryhmiä, keskusta-alueita ja kirkonmäkiä, jotka eivät yksinään muodosta kriteerien mukaista maisema-aluekokonaisuutta. Nämä kohteet tulee huomioida ja arvottaa tarkemmin muissa inventoinneissa, esim. maakunnallisesti arvokkaiden rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnissa.

Kohde nro	Inventointikohteen nimi	Uusi nimi
1	Hanhiluoman viljelyalue ja Hanhimäen asutusraitti	Hanhiluoman kulttuurimaisema
2	Pääjärven esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset	-
3	Paalijärvi	Paalijärven kulttuurimaisema
4	Pekkolanniemi-Talpakanniemi	Alajärven kulttuurimaisemat
5	Pynttärinniemen-Pappilan alue	Alajärven kulttuurimaisemat
6	Alajärven Niittytupa	-
7	Alavudenjärven ympäristö ja jokivarsi	Alavudenjärven kulttuurimaisemat
8	Sydänmaa	-
9	Sulkavankylä ja Pyylamminmäki	Sulkavanjärven kulttuurimaisemat
10	Särkijärven kulttuurimaisema	-
11	Sauna-ahon talot	-
12	Kivijarven talot	-
13	Ala-Kniivilän kulttuurimaisema-alue	-
14	Lassila-Jokikylän kulttuurimaisema	Välijoen kulttuurimaisema
15	Heikkilänjokilaakson kulttuurimaisema	Heikkilänjokilaakson kulttuurimaisema
16	Siiroon kylänraitti	Siiroonjoen kulttuurimaisemat; Vesijärvi-Kärjenkoski
17	Kodesjärven alue	Kodesjärven maisema-alue
18	Kärjenkosken esihistorialliset alueet	Siiroonjoen kulttuurimaisemat; Vesijärvi-Kärjenkoski
19	Vanhankirkonmäki	-
20	Kohtamäki ja Huhdanmäki	Hirvikylän kulttuurimaisema
21	Jokipiin alue	Jalasjärven kulttuurimaisemat
22	Esihistorialliset muinaisjäännökset	-
23	Ilvesjoen ja Koskuen kulttuurimaisemat ja esihistorialliset alueet	Koskuen kulttuurimaisema
24	Sarvijoki	Sarvijoen kulttuurimaisema
25	Sarvijoki (muinaisjäännökset)	-
26	Kivistön esihistoriallinen alue	-
27	Perkiönmäen esihistoriallinen alue	-
28	Sahankylä	-
29	Kauhajoen keskustan rakennettu kulttuuriympäristö	-
30	Nummijärvi	Nummijärven maisema-alue

vanha arvo / uusi arvo	Kunta
m / m	Kauhava (Alahärmä)
m / -	Kauhava (Alahärmä)
m / m	Alajärvi
m / m	Alajärvi
m / m	Alajärvi
m / -	Alajärvi
m / m	Alavus
m / p	Alavus
m / m	Alavus
m / p	Evijärvi
m / -	Evijärvi
m / -	Evijärvi
m / -	Evijärvi
m / m	Evijärvi
m / m	Isojoki
m / m	Isojoki
m / m	Isojoki
m / m	Isojoki
m / -	Jalasjärvi
m / m	Jalasjärvi
m / m	Jalasjärvi
m / -	Jalasjärvi
m / m	Jalasjärvi
m / m	Kurikka (Jurva)
m / -	Kurikka (Jurva)
m / -	Kurikka (Jurva)
m / -	Karijoki
m / p	Kauhajoki
m / -	Kauhajoki
m / m	Kauhajoki

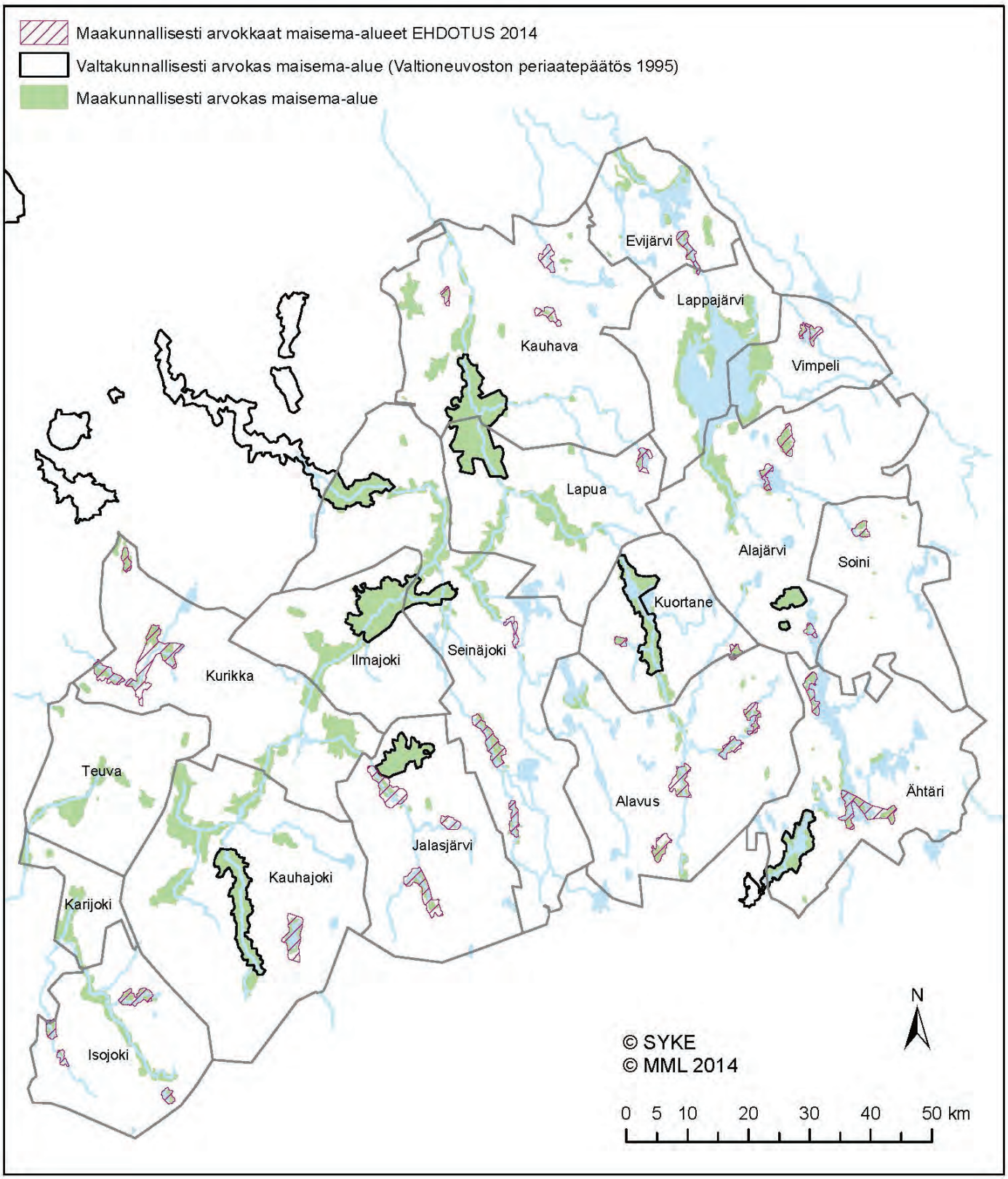
Kohde nro	Inventointikohteen nimi	Uusi nimi
31	Kyrönkankaan kesätie	-
32	Kantolankylan raittiasutus	-
33	Passin raitti ja kirkon ympäristö	-
34	Jylhän alue ja Pelkolan raitti	-
35	Perttulanmäki	-
36	Saarijärven kylä	-
37	Välimäen talot Fräntilässä	Purmonjoen viljelylakeus
38	Pitkäjärven raittikylä	Pitkäjärven kulttuurimaisemat
39	Tuomalankylä ja Harjunmäki	-
40	Kortesjärven keskustaajama	-
41	Löyänjärven kulttuurimaisema	Löyänjärven kulttuurimaisema
42	Ruismäki	Ruismäen kulttuurimaisema
43	Hatunkylän esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset	-
44	Kauhajärven länsi- ja pohjoispuoli	Kauhajärven kulttuurimaisema
45	Länsikylän esihistorialliset muinaisjäännökset	-
46	Veneskosken alue	Veneskosken jokivarsimaisema
47	Kouran alue	-
48	Koukkari	-
49	Seinäjoen kulttuurimaisema	Seinäjokivarren kulttuurimaisema
50	Peräseinäjoen keskusta, Koukkari ja Myllyniemi	-
51	Kihniä	Kihniänjoen kulttuurimaisema
52	Pesolan taloryhmä	-
53	Keisalan kylä	Keisalan vaaramaisemat
54	Vahtilan taloryhmä	-
55	Soinin kirkon ympäristö ja keskusta	-
56	Lossanmäki	-
57	Horonkylä	-
58	Iso-Vuorijärven alue	-
59	Tuurin ja Töysänjoen kulttuurimaisema	Töysänjoen kulttuurimaisema
60	Ponnenjärven ympäristö ja Töysän kirkonseutu	Ponnenjärven maisema-alue
61	Tohnin kylä	-
62	Sääksjarven maisemakokonaisuus	Sääksjärven maisema-alue
63	Harjunkyla	-
64	Ylistaron Troiharin esihistorialliset kohteet	-
65	Kelloniemi	-
66	Mustikkavuori-Villelä-Kuikanlahti-Pöyhösenlampi	-
67	Kaijaniemi	-
68	Niemisvesi	-
69	Rämälä	-
70	Myllymäki	Ähtärinseudun kulttuurimaisemat; Inha - Myllymäki
71	Ähtärin keskusta ja Kirkonseutu	-
72	Rintalan kylä	-
73	Ähtärinjärven ympäristö	Ähtärinjärven kulttuurimaisemat
74	Niemenkylä, Järvenpää, Koskimäki, Kirkon- ja Hahdonmäki	Jurvanjärven kulttuurimaisemat
75	Närvijoki	Närvijoen kulttuurimaisema

vanha arvo / uusi arvo	Kunta
m / -	Kauhajoki
m / -	Kauhava
m / -	Kauhava
m / p	Kauhava
m / -	Kauhava
m / p	Kauhava (Kortesjärvi)
m / m	Kauhava (Kortesjärvi)
m / m	Kauhava (Kortesjärvi)
m / p	Kauhava (Kortesjärvi)
m / -	Kauhava (Kortesjärvi)
m / m	Kuortane
m / m	Kuortane
m / -	Lapua
m / m	Lapua
m / -	Alajärvi (Lehtimäki)
m / m	Seinäjoki (Nurmo)
m / -	Seinäjoki (Nurmo)
m / -	Seinäjoki (Peräseinäjoki)
m / m	Seinäjoki (Peräseinäjoki)
m / -	Seinäjoki (Peräseinäjoki)
m / m	Seinäjoki (Peräseinäjoki)
m / -	Soini
m / m	Soini
m / -	Soini
m / -	Soini
m / -	Teuva
m / p	Teuva
m / p	Alavus (Töysä)
m / m	Alavus (Töysä)
m / m	Alavus (Töysä)
m / -	Alavus (Töysä)
m / m	Vimpeli
m / -	Kauhava (Ylihärmä)
m / -	Seinäjoki (Ylistaro)
m / -	Ähtäri
m / p	Ähtäri
m / -	Ähtäri
m / -	Ähtäri
m / -	Ähtäri
m / m	Ähtäri
m / -	Ähtäri
m / -	Ähtäri
m / m	Ähtäri, Alajärvi (Lehtimäki)
m / m	Kurikka (Jurva)
m / m	Kurikka (Jurva)

5 ETELÄ-POHJANMAAN MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT MAISEMA-ALUEET

1. Paalijärven kulttuurimaisema (Alajärvi)
2. Alajärven kulttuurimaisemat (Alajärvi)
3. Alavudenjärven kulttuurimaisemat (Alavus)
4. Sulkavanjärven kulttuurimaisemat (Alavus)
5. Töysänjoen kulttuurimaisema (Alavus)
6. Ponnenjärven maisema-alue (Alavus)
7. Välijoen kulttuurimaisema (Evijärvi)
8. Heikkilänjokilaakson kulttuurimaisema (Isojoki)
9. Siiroonjoen kulttuurimaisemat; Vesijärvi-Kärjenkoski (Isojoki)
10. Kodesjärven maisema-alue (Isojoki)
11. Hirvikylän kulttuurimaisema (Jalasjärvi)
12. Jalasjärven kulttuurimaisemat (Jalasjärvi)
13. Koskuen kulttuurimaisema (Jalasjärvi)
14. Nummijärven maisema-alue (Kauhajoki)
15. Hanhiluoman kulttuurimaisema (Kauhava)
16. Purmonjoen viljelylakeus (Kauhava)
17. Pitkäjärven kulttuurimaisemat (Kauhava)
18. Löyänjärven kulttuurimaisema (Kuortane)
19. Ruismäen kulttuurimaisema (Kuortane)
20. Sarvijoen kulttuurimaisema (Kurikka)
21. Jurvanjärven kulttuurimaisemat (Kurikka)
22. Närvijoen kulttuurimaisema (Kurikka)
23. Kauhajärven kulttuurimaisema (Lapua)
24. Veneskosken jokivarsimaisema (Seinäjoki)
25. Seinäjokivarren kulttuurimaisema (Seinäjoki)
26. Kihniänjoen kulttuurimaisema (Seinäjoki)
27. Keisalan vaaramaisemat (Soini)
28. Sääksjärven maisema-alue (Vimpeli)
29. Ähtärinseudun kulttuurimaisemat; Inha - Myllymäki (Ähtäri)
30. Ähtärinjärven kulttuurimaisemat (Ähtäri, Alajärvi)

KARTTA 3. Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, EHDOTUS 2014

Paalijärven kulttuurimaisema

Inventointialueen nimi:
3 Paalijärvi
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Paalijärven kulttuurimaisema
Kunta
Alajärvi
Pinta-ala:
891 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

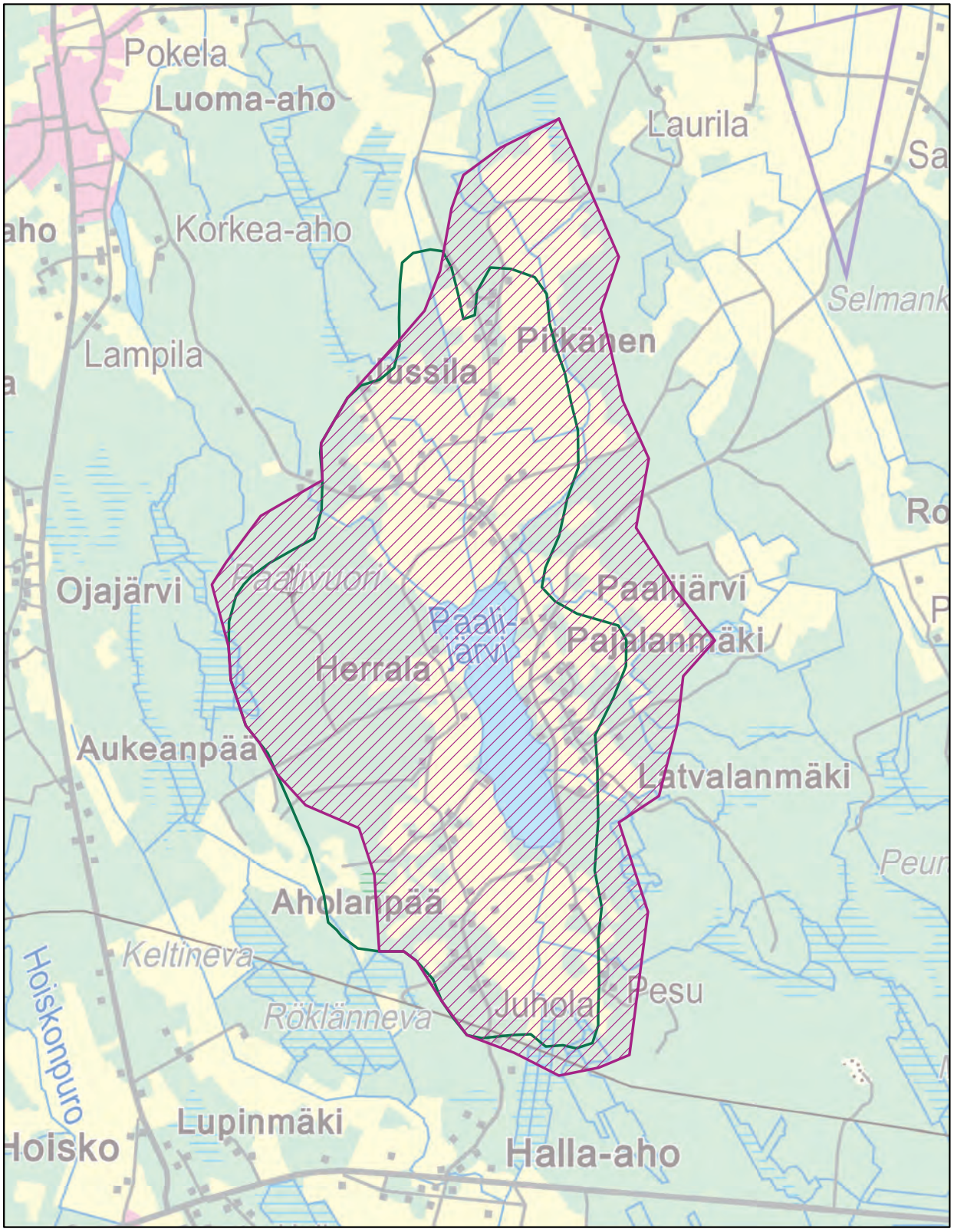
Kuvailu:

Paalijärven alue jakautuu Pohjanmaan ja Suomenselän maisemamaakuntien alueille. Paalijärven kulttuurimaisema-alue käsittää järven ja sitä ympäröivän maatalousalueen sekä Paalivuoren ja Eteläpäänkallion. Paalijärvi on pitkänomainen, 1,5 km pitkä ja rantaviivaltaan ehyt sekä rannoiltaan rehevöitynyt järvi. Järven länsipuolella kohoaa Paalivuori ja kaakkois-kulmalla Eteläpäänkallio. Aluetta rajaava ympäristö on soistunutta, hieman kaakkois-luodesuuntaisesti drumlinisoitunutta ja etupäässä havumetsän peittämää. Muuten maasto on kumpuilevaa ja avointa, vain pieniä metsiköitä on asujaimiston keskellä. Viljelykset ovat sijoittuneet järven rantaan vaihettumisvyöhykkeelle ominaisesti. Paalivuorella on muinaisrantamuodostumia.

Paalijärven lounaisosasta on tehty esihistoriallisia löytöjä ja siellä on todettu olleen kivikautista asutusta. Varsinaisen kiinteän asutuksen alue on saanut kuitenkin vasta 1690-luvulla. Perinteisesti asutus on sijoittunut kumpareille ja metsänreunaan. Asuintyyppi on säilynyt alueella. Paalijärven perinnerakennukset ovat etupäässä 1800-luvun lopulta ja 1900-luvun alulta peräisin olevia maalaistaloja ulkorakennuksineen. Rakennuskanta ympäristöineen on hyvin hoidettua muodostaen arvokkaan kokonaisuuden. Merkittäviä rakennuksia ovat kylän koulu ja tanssilava. Tiiviiden ja perinteisten asutusraittien ja asutusryhmien ohella alueella on runsaasti uutta rakentamista, joka sopeutuu maisemakuvaan ja alueen asutustapaan.

Paalijärven rannat ovat matalia kosteikkorantoja. (RA)

Pokela
Luoma-aho
Laurila
Korkea-aho
Lampila
Pitkänen
Jussila
Ojajärvi
Paalijärvi
Herrala
Paalijärvi
Pajalanmäki
Aukeanpää
Latvalanmäki
Aholanpää
Keltineva
Hoiskonpuro
Röklänneva
Juhola
Pesu
Lupinmäki
Halla-aho
0
0,5
1
1,5
2 km
N
© SYKE
© MML 2014
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

Paalijärven maisemakuvan erityispiirteenä on järven ja kallioselänteiden väliseen tiiviiseen maisematilaan rajautuvat järvenrantapellot ja laitumet. Elinvoimaisen maatalouden myötä maisemassa on säilynyt kerroksellisuutta. Merkittävimmät solmukohdat ovat Pitkäsen, Pajalanmäen, Latvalanmäen ja Aholanpään asutusraitit. Järven molemmin puolin avautuu kauniita näkymiä järven vastarannalle. Paikoin maisemanhoito on kuitenkin puutteellista rantapensaikon peittäessä näkymiä. Alue edustaa maisema-alueelleen tyypillistä, selkeärajaista järven ympärille muodostunutta viljelymaisemaa, jossa asutustyyppi on säilynyt kumpareasutuksena sekä pellot viljelyksessä ja laidunnuksessa.

Arviointiteksti:

Paalijärven maisema-alue edustaa maisema-seudulleen tyypillistä järven ympärille muodostunutta, selkeärajaista kulttuurimaisemaa. Alueen erityispiirteenä ovat kallioselänteet, jotka rajaavat yhtenäisen ja tiiviin kulttuurimaisema-alueen.

Rajaus:

Paalijärven kulttuurimaisema-alue käsittää järven ja sitä ympäröivän maatalousalueen sekä Paalivuoren että Eteläpäänkallion. Rajaukseen otetaan mukaan Everikonkallio, Paaluomanpuron varren peltolakeus sekä Pajalanmäen pellot kokonaisuudessaan.

Paalivuori muodostaa Paalijärven länsipuolelle näyttävän kallioselänteen. (RA)

Paalijärven kyläraitilla on säilynyt perinteistä asutusta. (RA)

Paalijärven monimuotoinen rantavyöhyke. (RA))

Paalijärven maisemaan kuuluvat järvenrantapellot ja asutuskumpareet (RA)

Alajärven kulttuurimaisemat

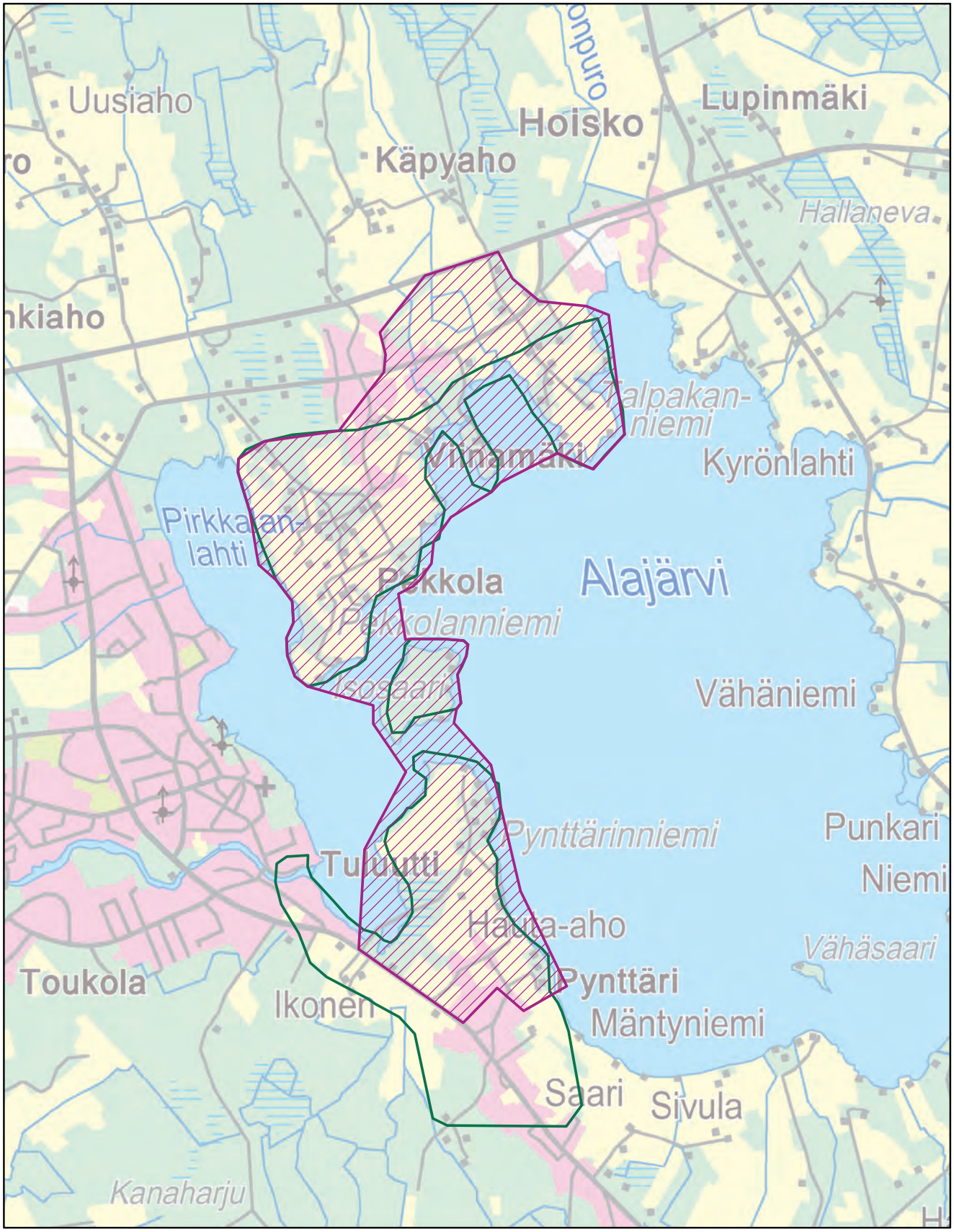
Inventointialueen nimi:
4 Pekkolanniemi - Talpakanniemi
5 Pynttärinniemen - Pappilan alue
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Alajärven kulttuurimaisemat
Kunta:
Alajärvi
Pinta-ala:
423 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

Kuvailu:

Alajärvi on maisemamaakuntien vaihettumisvyöhykettä, jonka maisemaa luonnehtivat suot sekä useat pienet järvet ja joet. Rakenteeltaan Alajärvi on matala ja lahdekkeinen pieni järvi, jonka vedet purkautuvat Kurejoen kautta Lappajärveen. Alajärveen laskevia jokia ovat Kuninkaanjoki ja Levijoki. Isosaari yhdistää Pekkolanniemeä Pynttärinniemeen ja rajaa samalla Lukkarin-, Pappilan ja Pirkkalanlahdet omaksi järvialueeksi, jota vain salmet yhdistävät emäjärveen. Pekkolanniemi, Talpakanniemi ja Pynttärinniemi ovat järven suurimmat niemekkeet, joissa rakennetut alat ovat maaperältään pääosin moreenia. Rantojen hieta- ja hiesusavikot ovat maankäytöltään säilyneet pääsääntöisesti peltoina. Järvimaisemaa rajaavat Lukkarin- ja Pappilanlahti, Pekkolanniemi, Talpakanniemi, ja Pynttärinniemi, Lahdennevan kosteikko sekä Isosaari. Järven matalista lahdista etenkin Lukkarin- ja Pappilanlahdet ovat rehevöityneet ja kasvamassa rannoilta umpeen. Niemet ovat melko aukeita, mutta puustoa on pihojen ympäristössä ja rannoilla. Rannassa kulkee vaihtelevan levyinen lehtipuuvyöhyke, jonka pääpuulajit ovat mänty, koivu, leppä ja pihlaja. Pensaikkoa on myös runsaasti etenkin rannan tuntumassa. Erityispiirteenä rannoilla ovat käkkärämännyt.

Pekkolanniemen-Talpakanniemen kulttuurimaisema-alue muodostuu kahdesta niemestä Alajärven pohjoisosassa sekä niitä rajaavista Pirkkalanlahdesta ja Alajärvestä. Mantereen puolella alue rajautuu

< Kirkko erottuu Lukkarinlahden silhuetissa maamerkkinä. (RA)

Alajärvi-Hoisko väliseen paikallistiehen. Pynttärinniemen kulttuurimaisema-alue käsittää Pynttärinniemen ja Pynttärin. Alueet sijaitsevat keskustaajaman tuntumassa. Kaupungin rantaa Kurejoen suuosan pohjoispuolella rytmittävät rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteet; kirkko, hautausmaa ja pappila sekä runsas pientaloasutus. Ranta on tiivistä ja taajamamaista rakentamista, mikä on vähitellen levittäytymässä myös Pynttärin ja Pekkolan alueelle. Alueen asuinhistoriasta kertovat Talpakanniemen kaksi kivikautista asuinpaikkaa sekä Pynttärinniemen kuusi kivikautista asuinpaikkaa. Alajärven rantoja on asuttu jo 1500-luvulla, vanhoja kantatiloja ovat Talbacka, Nelimarkka, Puumala, Pynttäri ja Timmerbacka. Varhaisin asutus oli sijoittunut alueen korkeimmille kohdille, moreenikumpareille ja pellot heti asutuksen ympärille. Myöhemmin asutus on levinnyt myös alavimmille paikoille, etenkin loma-asutusta on Alajärven rannalla ja aivan rantaviivan tuntumassa. Alueen rakennuskanta koostuu erilaisista osista. Pynttärinniemi ja Pynttäri muodostavat yhtenäisen maatalousalueen, jonka huomattavia rakennuksia ovat Pynttärin talot, Hautaahon talot ja Timmerbacka. Pekkolanniemen merkittävimpiin rakennuksiin kuuluvat Nelimarkan isän syntymäkoti, Nelimarkka-Museo ja Eero Nelimarkan huvila (RKY2009). Nelimarkan museo on rakennettu vanhaan Nelimarkan suvun tilan pihapiiriin, jonka päärakennus on 1800-luvulta. Pihapiiriin entiselle navetan paikalle on rakennettu museo. Museon ympärillä on metsää, omakotitaloja ja maatilan pihapiirejä. Museon pihapiiristä avautuu pitkiä näkymiä yli loivasti järvelle viettävien viljelysten. Alueella on lisäksi 1800-luvulta peräisin olevia maalaistaloja, mutta muuten rakennuskanta on 50-luvulta tai nuorempaa. Talpakanniemessä pohjalaistalojen lisäksi ulkorakennuksia, kivinavettoja ja kiviaitoja on säilynyt koko alueella.

Alajärven rantojen lahdekkeinen ja pienipiirteinen maisemakuva koostuu pienistä rantapelloista, taloryhmistä ja niityistä sekä kapeista kyläteistä ja kiviaidoista. Rakennuskanta on mittakaavaltaan vaihtelevaa, pienistä mökeistä komeisiin pohjalaistaloihin.

Talpakanniemen erityispiirteenä ovat pelloilta kerätyistä kivistä koottu kiviaita ja erittäin edustavat pihapiirit. Pynttärinniemeä leimaa vanhojen kantatilojen ympärillä säilyneet pellot ja männiköt. Uimarantaa lukuun ottamatta Pynttärin ranta-alue on puuston peittämä ja Lukkarinlahdessa kosteikkoinen. Nykyinen rakennuskanta on hyvin eri-ikäistä. Alueella on säilynyt vanhaa rakennuskantaa, mutta alue on täydentynyt myös uudella rakentamisella. Rakenteellisesti kylät ovat kuitenkin säilyneet ja uudet talot ovat sijoittuneet perinteisille rakennuspaikoille.

Arviointiteksti:

Alajärven kulttuurimaisemat Talpakanniemessä, Pekkolanniemessä ja Pynttärinniemessä muodostavat herkkäpiirteisen kulttuuriympäristön, jonka maisemakuvaa luonnehtivat niemiin ja lahtiin rajautuvat pienialaiset rantapellot sekä taloryhmät kapeine kyläteineen ja kiviaitoineen. Lisääntyneestä rakentamisesta huolimatta alueella on säilynyt maakunnallisesti merkittäviä kulttuuripiirteitä, joiden maisemallinen arvo säilyy määrätietoisella maankäytön suunnittelulla.

Rajaus:

Alajärven kulttuurimaisema-alueen rajaus yhdistää toisiinsa Alajärven pohjoisosassa kahdesta niemestä muodostuvan Pekkolanniemen - Talpakanniemen alueen, Isosaaren sekä Pynttärinniemen-Pappilanlahden alueen. Maisema-alue rajautuu pohjoispuolella Alajärvi-Hoisko väliseen kantatiehen, Alajärveen sekä Pappilanlahteen.

Talpakanniemessä kyläraittia reunustaa harvinaisen näyttävä kiviaita. (RA)

Talpakanniemestä avautuu pitkiä järvinäkymiä Ylitalonlahdelle. (RA)

Hauta-ahon arvokas pihapiiri hirsirakennuksineen Pynttärissä. (RA)

Nelimarkka-museo on alueen nähtävyys. (RA)

Alavudenjärven kulttuurimaisemat

Inventointialueen nimi:
7 Alavudenjärven ympäristö ja jokivarsi
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Alavudenjärven kulttuurimaisemat
Kunta:
Alavus
Pinta-ala:
1201 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

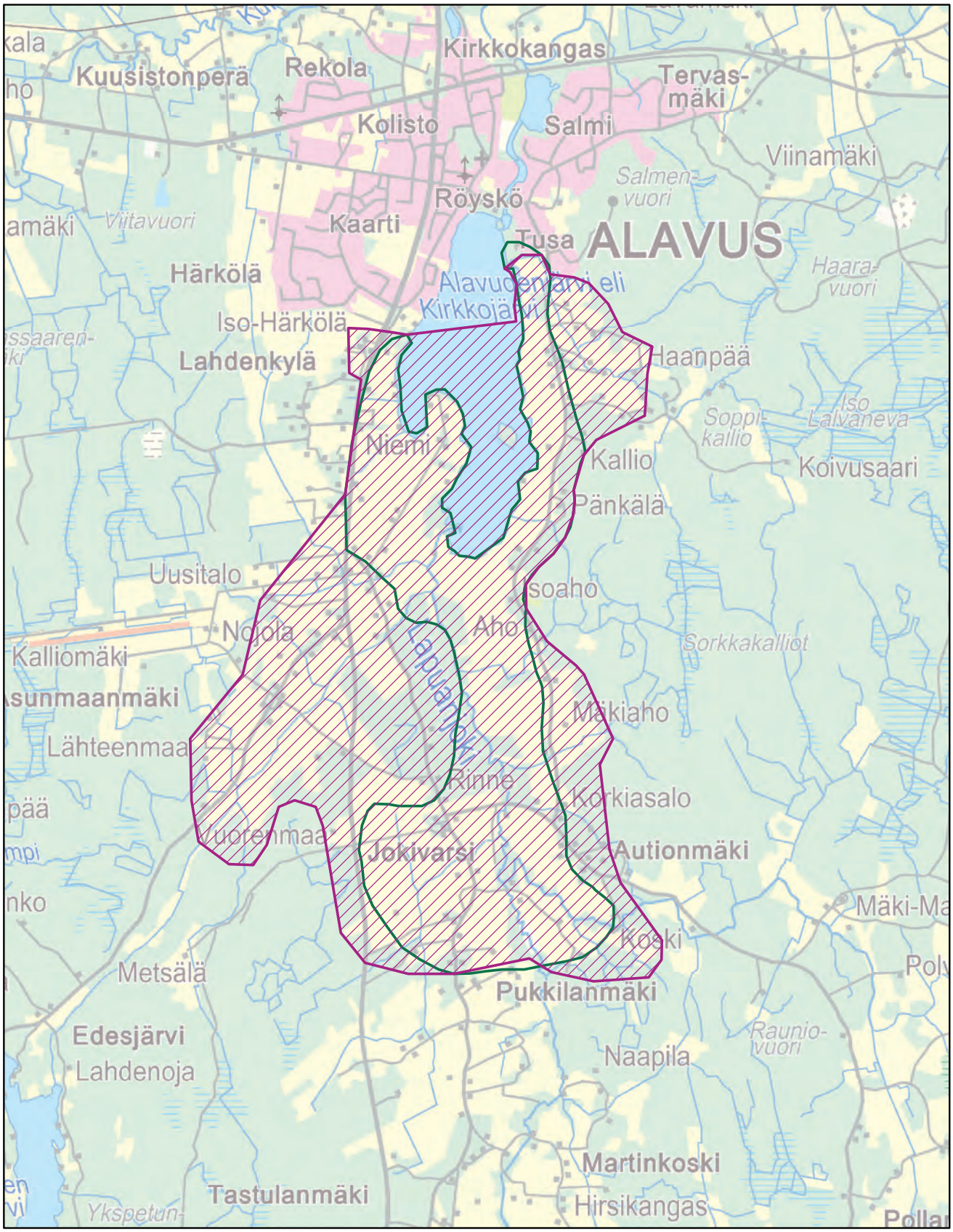
Kuvailu:

Alavudenjärven ympäristö sijoittuu Suomenselän alueelle, jossa maasto on maisemaseudulleen tyypillisesti korkeussuhteiltaan vaihtelevaa ja kumpuilevaa sekä kallioperässä on paikoin ruhjelaaksoja. Alueen pääelementtejä ovat Alavudenjärvi ja järven ja Lapuanjoen rantaan loivasti viettävät viljelyspellot asutuksineen. Asutus on sijoittunut pääasiassa teiden varsille Alavudenjärven ja siihen laskevan Lapuanjoen molemmin puolin. Lapuanjoki virtaa syvällä hienojakoiseen maaperään syntyneessä kanjonissa, jyrkkien lehtomaisten rantatöyrien välissä. Alavudenjärvi eli Kirkkojärvi on pitkänomainen ja jyrkkärantainen järviallas, jonka pohjoisosassa ranta on tiiviisti rakennettua taajamaa, muuten ranta-alueet ovat pääosin viljelyksessä olevia peltoja. Järven itäpuolella rantapeltoja reunustaa korkealle kohoava kallioselänne. Alavudenjärven eteläpuolella rannat ovat alavia ja topografialtaan melko tasaisia. Metsäinen moreeniselänne jakaa Lapuanjokivarren ja Asunmaanmäen maisematilan kapeiksi peltolaaksoiksi. Jokivarressa joki virtaa syvällä jokilaakson pohjalla asutuksen sijoittuessa ylemmäs moreenikumpareilla kulkevien teiden varsille. Asunmaanmäen suunnassa maisema on topografialtaan jylhää peltolaaksoa, joka jatkuu jyrkkänä ja kapeana kanjonina Edesjärvelle saakka.

Alavudenjärven ympäristö on Alavuden vanhinta asutusaluetta. Ensimmäiset talot olivat Salmi, Röyskö, Tusa ja Kahra. Merkittävimmät rakennusryhmät alueella ovat Lahdenkylän taloryhmä länsirannalla, itärannan Ylitalo, Pänkälä ja Tusa. Jokivarren merkittävin taloryhmä on Hallilan kahden päärakennuksen ja useiden ulkorakennusten muodostama ryhmä. Muita maiseman kannalta merkittäviä rakennuksia ovat Härkösen taloryhmä, Harri, Jokivarren kauppa, Kiviaho, Laakso, Mäkitalo sekä Asunmaanmäen asutus. Alavudenjärven eli Kirkkojärven Tusansaaressa on historiallinen hautapaikka sekä Kirkkojärven länsirannalla historiallinen muinaisjäännösalue, kylänpaikka (Härkönen). Vanhin tielinja on ennen 1900-lukua kulkenut kylän läpi.

Jokivarren maisema on loivasti kumpuilevaa. (RA)

Kirkkokangas
Kuusistonperä
Rekola
Tervas-
mäki
Kolisto
Salmi
Viinamäki
Salmen-
vuori
Röyskö
Viitavuori
Kaarti
Tusa
ALAVUS
Härkölä
Haara-
vuori
Iso-Härkölä
Lahdenkylä
Haanpää
Soppi-
kallio
Iso
Lalvaneva
Niemi
Kallio
Koivusaari
Pänkälä
Uusitalo
Isoaho
Nojola
Aho
Sorkkakalliot
Kalliomäki
Mäkiaho
Lähteenmaa
Rinne
Korkiasalo
Vuorenmaa
Jokivarsi
Autionmäki
Koski
Metsälä
Pukkilanmäki
Edesjärvi
Lahdenoja
Raunio-
vuori
Naapila
Martinkoski
Tastulanmäki
Hirsikangas
0
0,5
1
1,5
2
2,5
3 km
N
© SYKE
© MML 2014
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

Lapuanjoki virtaa syvällä laakson pohjalla asutuksen sijoittuessa ylemmäs moreenikumpareilla kulkevien teiden varsille. Lapuanjokilaakson molemmin puolin kohoavat komeat seudulleen tyypilliset asutusmäet. Asutus on vaihtelevaa pienistä mökeistä kookkaisiin pohjalaistaloihin. Maisema avautuu molemmin puolin pitkin näkymin. Pellot ovat säilyneet viljelyksessä ja laidunnuksessa, reunavyöhykkeet ovat eheät ja siistit. Niin Lapuanjoen kuin Alavudenjärven rannat ovat osin puuston peitossa, myös tievarsien runsas kasvillisuus peittää näkymiä paikoin. Alavudenjärven itäpuolella tie kulkee ylhäällä selänteen reunalla, alueen parhaimpien näkymien avautuessa järven yli. Järvenrantamaisemaa leimaavat laajat hevos- ja lehmälaitumet sekä vastarannan asutusvyöhyke. Alue on edustavaa Suomenselän vaihettumisvyöhykkeen kumpareista viljelymaisemaa.

Arviointiteksti:

Alue edustaa Lapuanjokivarrelle tyypillistä kumpuilevaa kulttuurimaisemaa, jonka topografia vaihtelee syvästä jokilaaksosta korkealle kohoaviin moreeniselänteisiin. Jokivarteen ja Alavudenjärven ympärille muodostunut kokonaisuus on edustavaa maaseutumaisemaa asutuksineen ja rantalaitumineen.

Rajaus:

Alue rajautuu Alavudenjärven ja Jokivarren varsille muodostuneiden peltolaaksojen mukaisesti. Vanhaa rajausta laajennetaan lännessä siten, että mukaan otetaan Asunmaanmäki ympäröivine viljelyalueineen sekä historiallisesti merkittävä kyläpaikka/muinaisjäännösalue järven länsipuolella.

Jokivarressa Lapuanjoki mutkittelee syvällä uomassaan. (RA) >

Kylämaisemaa komistaa vanha tuulimylly. (RA) >>

Perinteistä asutusta Alavudenjärven rannalla. (RA) >

Arvokasta rakennusperintöä Alavudenjärven rannalla. (RA) >

Alavudenjärven rannoilla on maisemallisia rantalaitumia. (RA)

Sulkavanjärven kulttuurimaisemat

Inventointialueen nimi:
9 Sulkavankylä ja Pyylamminmäki
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Sulkavanjärven kulttuurimaisemat
Kunta:
Alavus
Pinta-ala:
764 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

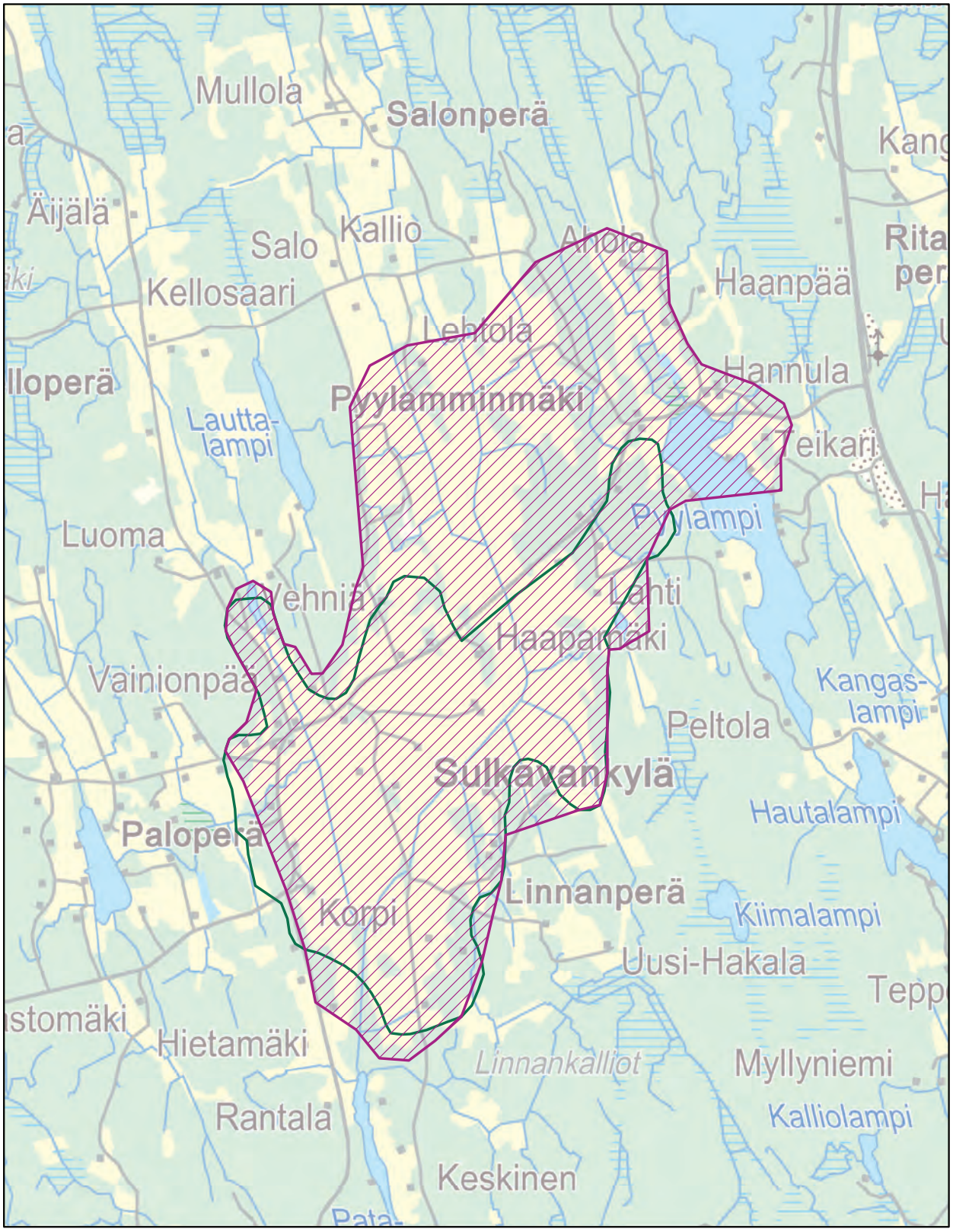
Kuvailu:

Sulkavankylä sijoittuu Suomenselän alueelle, jossa maasto on tyypillisesti korkeussuhteiltaan vaihtelevaa ja kumpuilevaa sekä kallioperässä esiintyy paikoin ruhjelaaksoja. Alueen kallio- ja maaperä on hyvin vaihteleva ja monimuotoinen. Maaperä koostuu Sulkavankylässä laajasti hienojakoisista maalajeista sekä Sulkavanjärven turvealueista. Maisemarakenne on hyvin voimakkaasti luode-kaakko-suuntautunut. Koko alueelle tyypillisiä ovat pienet kumpareet, joille myös asutus on keskittynyt. Pyylamminmäki on maisemassa merkittävin moreenimäki ja vedenjakaja, jonka länsipuolinen Sulkavankylä kuuluu Kokemäenjoen vesistöalueeseen ja itäpuolinen alue Lapuanjoen vesistöalueeseen. Sulkavanjärven vesistö on aikoinaan kuivatettu pelloksi. Järvien kuivatus alkoi 1700-luvulla ja jatkui 1900-luvun puoliväliin asti, minkä jälkeen järven pohja muuttui viljelysmaaksi. Jäljellä olevat, komeita viljelyaukeita ympäröivät kapeat ja pitkänomaiset järvilammet ovat Pyylampi, Palolampi, Lauttalampi ja Vuorilampi. Pyylampi on laskettu, suhteellisen ruohottunut järvi, jonka pohjoispuolella oleva lettomainen viljelysmaa on rakennettu kosteikoksi.

Alueella on yksi kivikautinen asuinpaikka, Pyylamminmäki. Pyylamminmäki muodostuu neljän talon asutusryhmästä, jonka kautta kulkee Sulkavankylään johtava tie. Taloryhmää ympäröivät pellot, jotka itäpuolella viettävät Pyylammen rantaan. Sulkavankylän viljelyaukean talot ovat peräisin 1770-luvulta. Ensim-

Sulkavankylän kauniisti kumpuileva viljelyaukea. (RA)

Mullola
Salonperä
Äijälä
Salo
Kallio
Kellosaari
Lehtola
Haanpää
Hannula
Pyylamminmäki
Lautta-
lampi
Luoma
Pyylampi
Lahti
Vehniä
Haapamäki
Vainionpää
Kangas-
lampi
Peltola
Sulkavankylä
Hautalampi
Palopelä
Linnanperä
Korpi
Kiimalampi
Uusi-Hakala
Hietamäki
Linnankalliot
Myllyniemi
Rantala
Kalliolampi
Keskinen
0
0,5
1
1,5
2 km
N
© SYKE
© MML 2014
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

mäinen talo oli Pispa, jonne asukkaiden kerrotaan tulleen Pirkkalan Pispasta. Muita 1770-luvulta peräisin olevia taloja ovat Linna, Soukkala ja Kontolampi. 1780-luvulla asuttiin Teppo, Koivula ja Vuoriluoma. Sulkavankylän talot ovat suuria, maisemassa merkittävimpiä ovat Vähä-Tepon kaksifooninkinen, Koivulan ja Korven talot. Sulkavankylää leimaa vahvasti maatalous ja erityisesti sikatalous.

Sulkavankylä on maisemakuvaltaan loivasti kumpuilevaa, kaunista viljelysmaisemaa. Vanhan järvikuivion pellot ovat säilyneet viljelyksessä ja niitä elävöittävät metsäsaarekkeet. Asutus sijaitsee maisemaseudulleen tyypillisesti kumpareilla ja etenkin Vähä-Tepon ja Iso-Tepon tilat ovat Sulkavanjärven kulttuurimaiseman kohokohtia. Kylän halki kulkevalta, suhteellisen suoralta tieltä avautuu pitkiä näkymiä entisen Sulkavanjärven suuntaan. Pyylammen ja kuivatun Sulkavanjärven rannoilla metsäselänteet rajaavat maisemaa kauniisti polveillen. Kyläkeskuksen muodostavat kauppa ja koulu. Pyylamminmäen luontoa ja maisemaa monipuolistaa Pyylammen lisäksi kosteikkoalue. Alue on lintuparatiisi ja varsin viehättävä yksityiskohta maisemassa.

Arviointiteksti:

Sulkavanjärven kulttuurimaisema on edustava esimerkki viljelykäyttöön raivatun järvikuivion vanhasta ja huolella hoidetusta maatalousmaisemasta. Kauniisti kumpuileva viljelylakeus ja maisemallisesti merkittävät talot muodostavat ehyen ja maakunnallisesti arvokkaan maisemakokonaisuuden.

Vähä-Tepon kaksifooninkinen edustaa alueelle perinteistä rakennustapaa. (RA)

Rajaus:

Sulkavanjärven kulttuurimaisema-alue käsittää Pyylamminmäen, Pyylammen, Sulkavanjärven järvikuivion muodostamat peltoaukeat sekä Sulkavankylän kyläkeskuksen. Rajausta laajennetaan pohjoiseen, Pyylamminmäki ja Sulkavanjärven alueen peltoaukeat otetaan laajemmin mukaan maisema-aluekokonaisuuteen.

^^ Pyylammen kosteikko edistää maiseman ja luonnon monimuotoisuutta. (RA)

^ Pyylampi. (RA)

Töysänjoen kulttuurimaisema

Inventointialueen nimi:
59 Tuurin ja Töysänjoen kulttuurimaisema
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Töysänjoen kulttuurimaisema
Kunta:
Alavus (Töysä)
Pinta-ala:
647 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

Kuvailu:

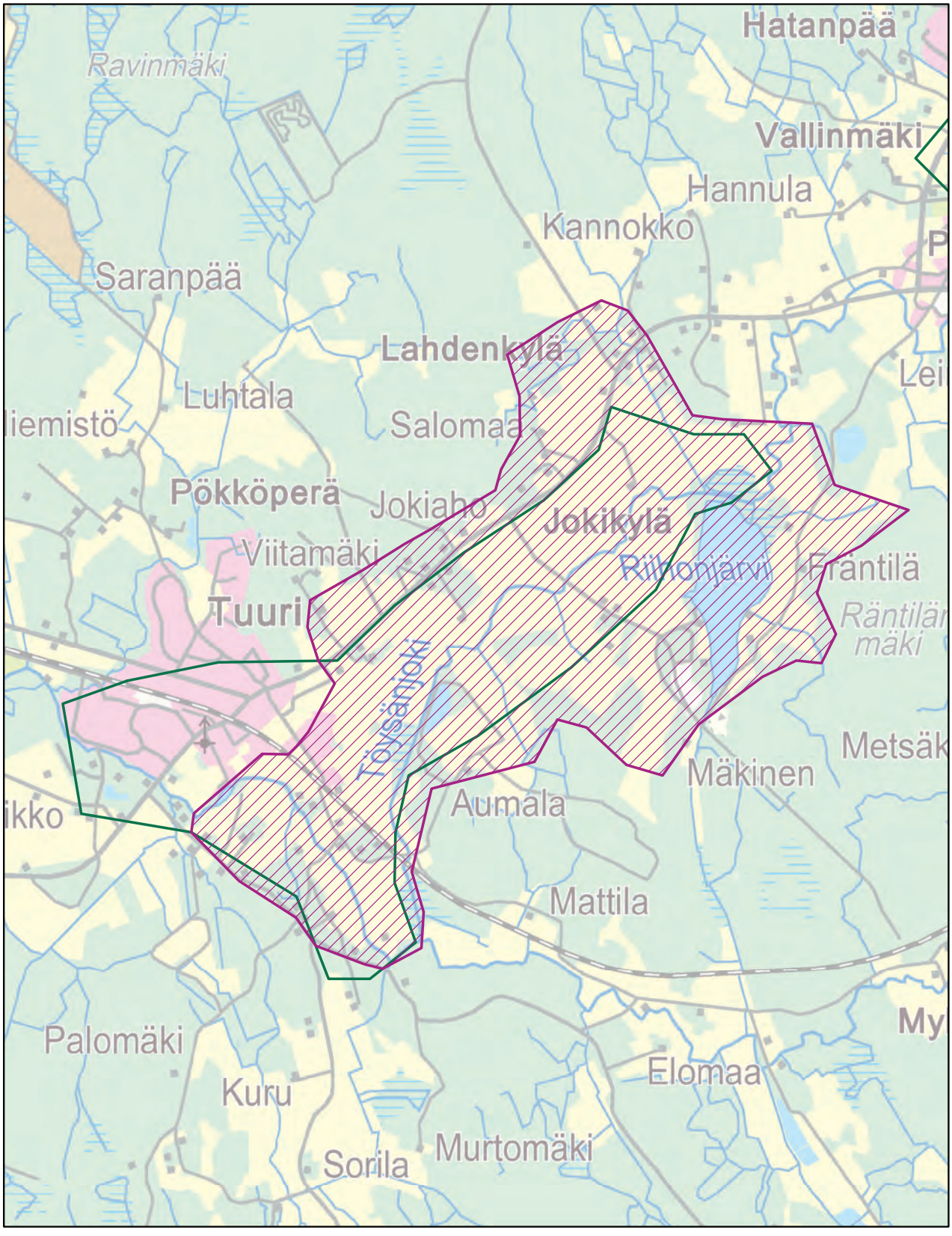
Töysänjokilaakso on maisemarakenteeltaan tyypillistä eteläpohjalaista viljelylakeutta, joka ympäröi alueen halki virtaavaa jokea. Töysänjoki virtaa alueen halki kapeana ja suhteellisen suorana. Alueen maaperä koostuu laajalti hienojakoisesta maalajista, jota reunustavat moreenipohjaiset selänteet. Töysänjoen ranta-alueet ovat pääsääntöisesti peltoa. Töysänjoen varrelle sijoittuvat rannoiltaan soistuneet Riihonjärvi ja Isorimmin kosteikko. Riihonjärven itäpuolella kohoavat laajahkot kallioalueet; Riihonkallio ja Räntilänmäki.

Alueelta on löydetty kolme kivikautista asuinpaikkaa. Muinaisjäännökset sijaitsevat Töysänjoen Tuurinkosken ja rautatien välisellä rannalla, Tuurin aseman ja taajaman itäpuolella sekä Jokikylässä maantien viereisellä rinnepellolla. Asuinpaikat mukailevat vanhaa järvenrantaa. Alueen kulttuurimaiseman pääelementtejä ovat Töysänjoki, sen varrelle muodostuneet rantapellot ja vanha raittiasutus, jonka rautatie jakaa kahtia. Rautatien pohjoispuolelle jäävän asutusraitin merkittävimmät osat ovat Tuurin koulu (1910), Kukkomäen talo sekä talolle johtava hiekkatie kiviaitoineen. Radan eteläpuolinen asutusraitti koostuu Tuurin taloista. Asuinpaikkana alue on Töysän vanhimpia.

Tuurin maisemakuva on muuttunut voimakkaasti. Tuurin kylä on taajamoitunut ja siitä on muodostunut tunnettu matkailukohde kauppakeskuksineen. Alue ei maisemakuvaltaan edusta enää alkutuotannon kulttuurimaisemaa, vaan alue on nykyään pienimittakaavainen taajamakeskusta suurine rakennuksineen ja

Töysänjokivarren maisemakuvaa hallitsee laaja avoimena säilynyt viljelylakeus. (RA)

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)

Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

laajoine parkkialueineen. Tuurin kasvun myötä maisemakuva on muuttunut. Vanhempaa, pienipiirteistä maaseutumiljöötä on säilynyt Tuurin koulutien ja rautatien kupeessa. Jokivarressa on säilynyt vanhaa rakennuskantaa, komeita pohjalaistaloja, pihapiirejä sekä laitumia. Maisemakuvaltaan merkittävin, yhtenäinen peltolakeus hirsilatoineen sijoittuu Töysänjoen varrelle Jokikylään. Töysänjokivarren viljelykset, Riihonjärvi ja Riihonkallio muodostavat erityisen kauniin maaseutumaiseman. Selänteen reunoilla kiertäviltä teiltä avautuu pitkiä näkymiä alas jokilaaksoon. Maamerkkinä Riihonkallion kupeessa on tuulivoimala.

Arviointiteksti:

Töysänjoen kulttuurimaisema on maisemakuvaltaan edustava jokilaaksomaisema.

Rajaus:

Töysänjoen kulttuurimaisema-alue käsittää Töysänjoen varrelle muodostuneen viljelylakeuden, Riihonjärven sekä rautatien ja jokivarren asutuksen Tuurissa. Tuurin taajama ja kauppakeskuksen alue rajataan alueen ulkopuolelle.

Kulttuurimaisemaan kerroksellisuutta tuovat vanhat hirsiladot ja tuulivoimala. (RA)

Riihonjärvi on matala ja rannoiltaan soistunut järvi. (RA)

> Tuurissa on säilynyt perinteistä rakennuskantaa ja pihapiirejä. (RA)
Tuurin koulu on merkittävä rakennus alueella. (RA)
Asutus on keskittynyt selänteiden reunoille. (RA)

Ponnejärven maisema-alue

Inventointialueen nimi:
60 Ponnenjärven ympäristö ja Töysän kirkonseutu
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Ponnenjärven maisema-alue
Kunta:
Alavus (Töysä)
Pinta-ala:
666 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

Kuvailu:

Ponnenjärven maisema-aluetta leimaavat Alajokea ja muita pienempiä puroja pitkin laajenevat rantapellot, mäkialueisiin rajautuvat viljelykset sekä mäkien rinteisiin ja järveä kiertävän tien varteen sijoittuva asutus. Alajokilaakso on alavimmillaan Ponnenjärven pohjoisrannan jokisuulla, jossa järvenlahtien rannat ovat matalia ja ruovikoituneita lintukosteikkoja. Järven itäpuolella on kallio- ja moreeniselänteitä, joista merkittävimmät ovat Rankilankalliot sekä Halkovuorenkallio. Ponnenjärven rannat ovat suurelta osin peltoa. Paikoin rannassa kohoavat kallioiset niemet ovat rakennettuja. Ponnenjärven eteläosassa alkunsa saa Töysänjoki.

Alueelta on löydetty neljä kivikautista asuinpaikkaa, joiden sijainti mukailee nykyistä asutusta. Ponnenjärven merkittävin yksityiskohta on Ponneranta, Alvar Aallon piirtämä 1920-luvun klassisvaikutteinen hirsirakennus puutarhoineen. Muita merkittäviä kohteita alueella ovat Ojanperän, Hakomäen, Pakkalan, Louhelan ja Rankilan talot, Sepänniemen museo sekä Töysän kirkon ympäristö.

Töysänjoen suualue ja Pennalanmäen rakennusryhmät muodostavat keskustan maisemallisen porttikohdan. Toinen solmukohta järven rannalla on Sepänniemen lomakylä ja museo. Kirkko ei erityisesti tule esiin Ponnenjärven maisemassa. Maisemakuvassa erottuvat peltoaukeiden taustalla jyrkät metsäselänteet. Asutus on kumpareilla ja selänteen reunoilla. Järven rantapuusto peittää näkymiä ja paikoin myös tienvarret ovat pajuttuneet umpeen. Pitkiä näkymiä avautuu Ponnenjärven yli, parhaat näköalapaikat ovat järven länsipuolella kulkevalla maantiellä.

Arviointiteksti:

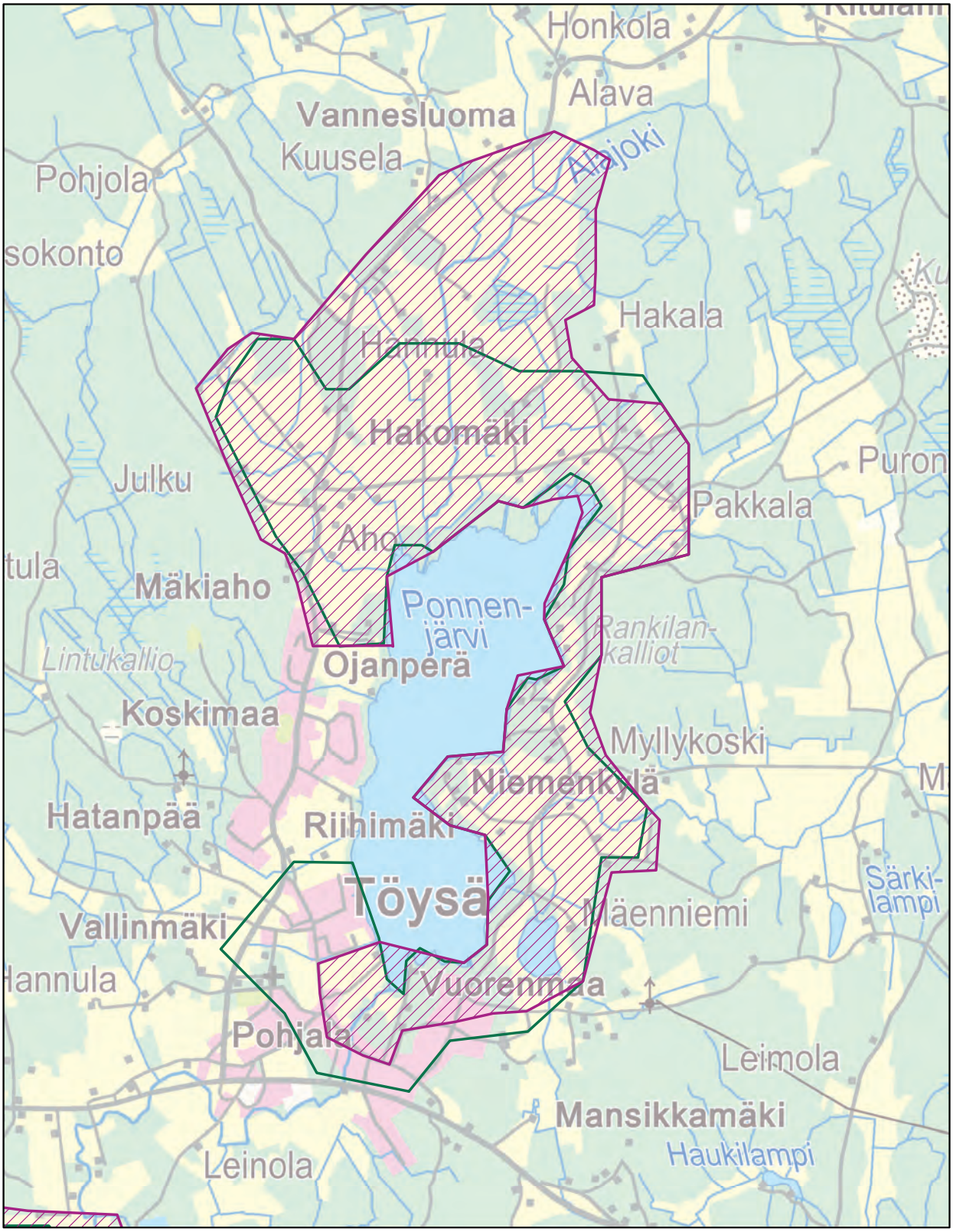
Ponnenjärven maisema-alue on Suomenselälle tyypillistä kulttuurimaisemaa, jonka topografia vaihtelee syvistä laaksoista korkealle kohoaviin selänteisiin. Järven ympärille muodostunut asutus on edustavaa maaseutumiljöötä.

Rajaus:

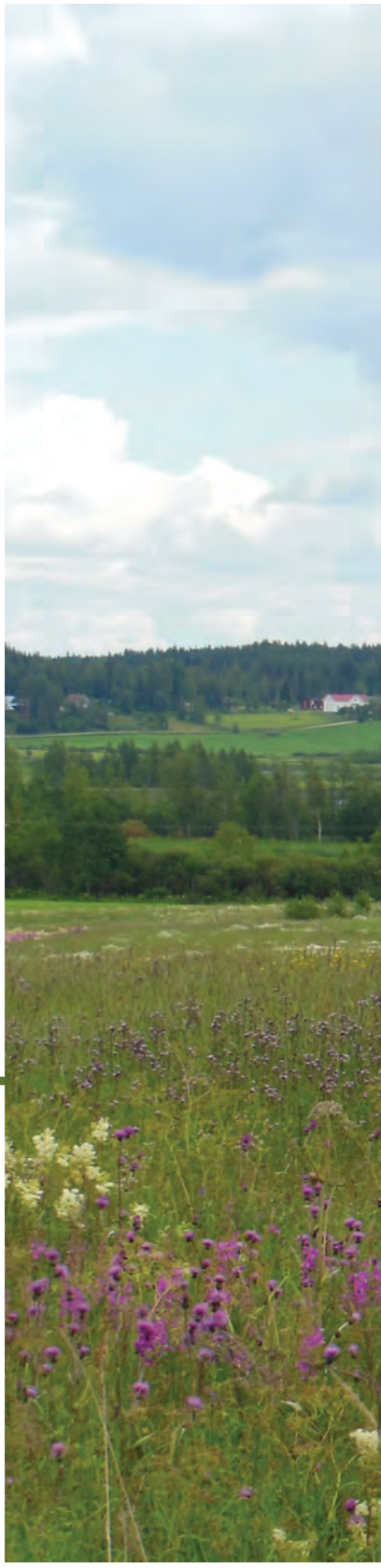
Ponnenjärven maisema-alue käsittää Ponnenjärven ranta-alueet keskustaajamaa lukuun ottamatta. Maisema-aluetta laajennetaan pohjoisosan Alajokivarressa.

Ponnenjärveä ympäröi paikoin tiivis puustovyöhyke. (RA)

Honkola
Alava
Vannesluoma
Kuusela
Alajoki
Pohjola
sokonto
Hakala
Hannula
Hakomäki
Julku
Puron
Pakkala
Aho
tula
Mäkiaho
Ponnen-
järvi
Rankilan-
kalliot
Lintukallio
Ojanperä
Koskimaa
Myllykoski
Niemenkylä
Hatanpää
Riihimäki
Töysä
Särki-
lampi
Mäenniemi
Vallinmäki
Hannula
Vuorenmaa
Pohjala
Leimola
Mansikkamäki
Haukilampi
Leinola
0
0,5
1
1,5
2 km
N
© SYKE
© MML 2014
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

< Sepänniemen museoalue on Ponnenjärven nähtävyys. (RA)
Asutus on perinteisesti sijoittunut kumpareille ja selänteiden reunoille. (RA)
Pennalanmäessä on säilynyt vanhan kyläraitin piirteitä. (RA)

Ponnenjärven maisemakuvassa erottuvat kauniisti maiseman vyöhykkeet. (RA)

Välijoen kulttuurimaisema

Inventointialueen nimi:
14 Lassila-Jokikylän kulttuurimaisema
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Välijoen kulttuurimaisema
Kunta:
Evijärvi
Pinta-ala:
844 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

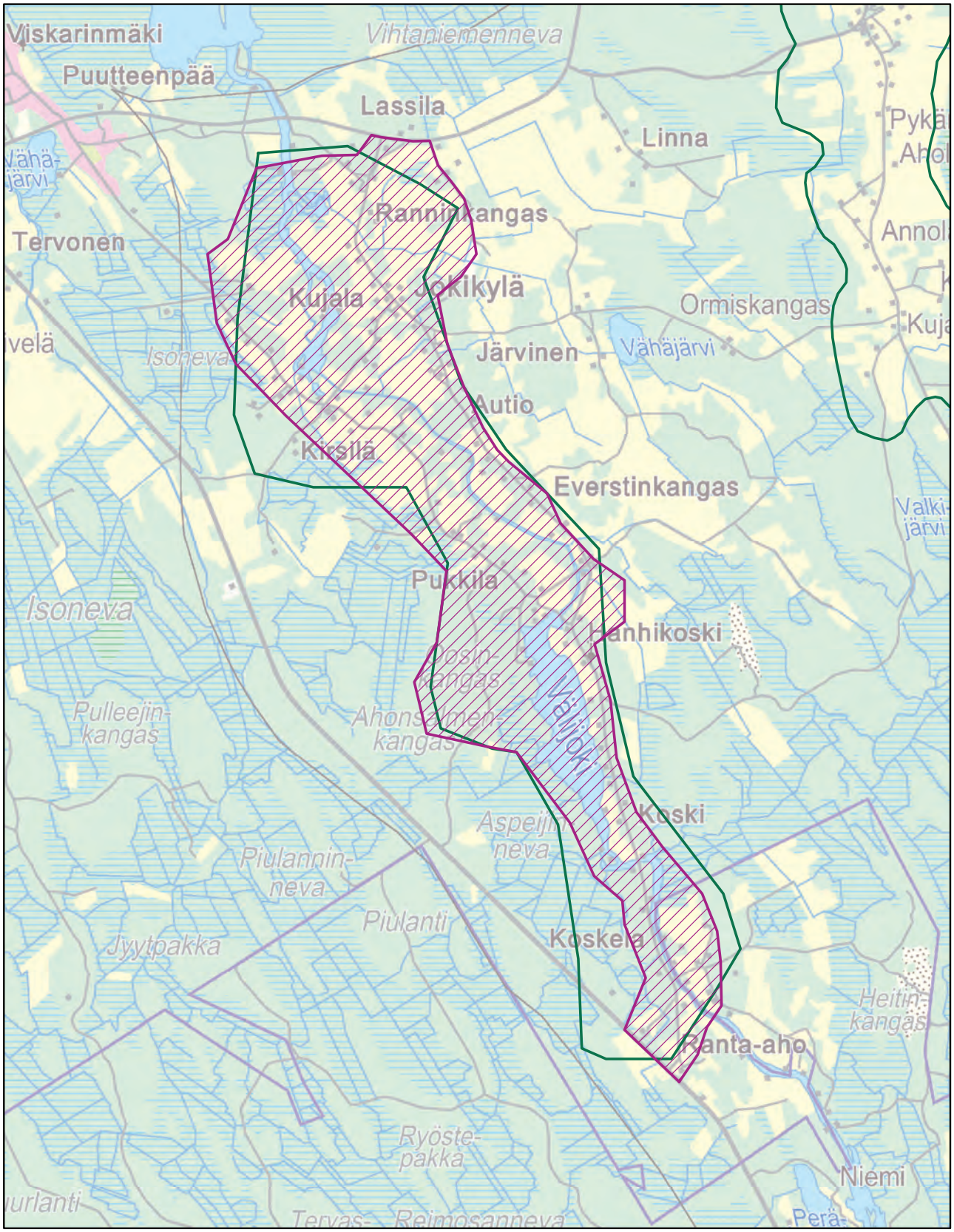
Kuvailu:

Välijoki on Lappajärven ja Evijärven toisiinsa yhdistävä, säännöstelty joki, jonka luonnetta 1950- ja 1960 luvuilla tehdyt perkaukset ja vuonna 1968 rakennettu Hanhikosken voimalaitos ovat suuresti muuttaneet. Koskijakson tilalle on tullut voimalaitospato, järveä muistuttava yläallas sekä alapuolinen kallioon louhittu alakanava. Jokivarsi on suurelta osin puustovyöhykkeen peitossa, mutta Kirsilässä joki levenee ja avautuu maisemaan kauniina joenmutkana rantapeltoineen. Agraarimaisema Välijoen varressa kuuluu Evijärven vanhimpaan asutusalueeseen.

Välijoen varrelle sijoittuu peräti 16 muinaisjäännöstä. Muinaisjäännökset sijaitsevat lähinnä maiseman solmukohdissa, tiiviisti asutetuissa joen mutkissa tai asutuksen tuntumassa rantapelloilla. Kirsilänkosken jokitöyräillä ja Hanhikosken tuntumassa on useita kivikautisia asuinpaikkoja. Muut kohteet sijoittuvat jokivarteen harvakseltaan sekä Oosinkankaan drumliiniselänteen reunamille. Pysyvää asutusta Evijärvelle muodostui 1400-luvulla ja 1500-luvulla alueella oli jo vahvaa ruotsalais- ja savolaisasutusta. Ensimmäiset talot sijoittuivat Ähtävänjoen vesistön vanhan kulkureitin varteen, järvi- ja jokikalastuksen kannalta edullisille paikoille. Asutus laajentui 1700-luvun lopulla ja 1800-luvun jälkipuoliskolla. Toimeentulo alueella on perinteisesti saatu karjatalousvaltaisesta maata-

Padottu joki tulee esiin maisemassa leveänä altaana. (RA)

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)

Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

0 0,5 1 1,5 2 km

© SYKE
© MML 2014

loudesta ja kalastuksesta, 1600-luvun puolivälistä 1800-luvun lopulle myös tervanpoltosta. Välijoessa oli parhaimmillaan 10-12 jauhomyllyä ja metsissä kymmeniä tervahautoja. Jokea seuraava, Evijärven halki kulkeva Lappajärven ja Pietarsaaren välinen tie oli sekin kuljettavassa kunnossa jo 1600-luvun lopulla. Evijärven Jokikylässä sijaitseva Lassilan taloryhmä (RKY2009) edustaa harvaanasutun Pohjanmaan suomenkielisen sisämaaseudun talonpoikaista rakentamistapaa ja on alueen arvokkainta rakennuskantaa. Lassilan taloryhmä muodostuu kolmesta vierekkäisestä asuinrakennuksesta, jotka ovat peräisin 1700-luvun lopulta. Punamullatut pohjalaistalot ovat puolitoistakerroksisia ja voimakkaasti korostetulla räystäslistalla varustettuja. Alueelle sijoittuu myös muita maisemallisesti merkittäviä taloja ja taloryhmiä.

Välijoen kulttuurimaisema edustaa maisemarakenteeltaan tyypillistä pohjalaista jokivarteen keskittynyttä maaseutumaisemaa. Jokirannat ovat enimmäkseen metsäisiä, minkä vuoksi joki tulee esiin tiemaisemassa vain harvakseltaan. Laajimmat peltoaukeat avautuvat Jokikylän kohdalla. Maiseman solmukohtia ovat Hanhikoski ja Kirsilä, missä sekä joki että jokivarren kulttuuripiirteet nousevat esiin maisemakuvassa. Hanhikosken tienoille sijoittuu myös alueen näyttävintä rakennuskantaa sekä muinaisjäännöksiä. Alue on kokonaisuutena kirjavoitunut ja sitä leimaa vahvasti uudehko mökkiasutus.

Arviointiteksti:

Välijoen varrelle sijoittuva kulttuurimaisema kuuluu Evijärven vanhimpaan asutusalueeseen. Alueen merkittävimmät rakennusryhmät edustavat harvaanasutun Pohjanmaan suomenkielisen sisämaaseudun talonpoikaista rakentamistapaa. Täydennysrakentamisesta ja joen säännöstelystä huolimatta alueella on säilynyt arvokkaita kulttuuripiirteitä.

Rajaus:

Välijoen kulttuurimaisema-alue käsittää Välijoen jokivarren muinaisjäännöksineen, asutusraitit ja maatalousmaisemat, Lassilan taloryhmän sekä Oosinkankaan. Rajaus säilyy lähes ennallaan.

Peltoaukea Jokikylässä. (RA)

Lassilan taloryhmä edustaa valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriperintöä. (RA)

Perinteinen asuinpaikka Välijoen varrella, Hanhikosken kupeessa. (RA)

Heikkilänjokilaakson kulttuurimaisema

Inventointialueen nimi:
15 Heikkilänjokilaakson kulttuurimaisema
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Heikkilänjokilaakson kulttuurimaisema
Kunta:
Isojoki
Pinta-ala:
1007 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

Kuvailu:

Heikkilänjokilaakson kulttuurimaisema-alue on maisemarakenteeltaan seudulleen tyypillistä, jokivarteen keskittynyttä viljelylakeutta. Heikkilänjoki virtaa alueen halki kapeana ja mutkittelevana aina Villamoon saakka, missä se yhtyy Isojokeen. Heikkilänjokeen yhtyviä puroja ovat Kirppuluoma ja Kiviluoma. Heikkilänjokilaakso kuuluu Lapväärtinjokilaakson Natura-alueeseen sekä koskiensuojelulailla suojeltuun Isojoen valuma-alueeseen. Maiseman erityispiirteenä nousevat esille hienojakoiseen maaperään muodostuneet jyrkät jokitöyräät. Joenmutkien tulvatasanteille on muodostunut arvokkaita niittyjä. Alueella on yksi maakunnallisesti arvokas perinnebiotooppi, Haaparannan rantaniityt.

Alueella ei ole inventoituja muinaisjäännöksiä eikä RKY-arvoja omaavia rakennettuja kulttuuriympäristökohteita. Merkittävimpiä kohteita alueella ovat 1870-luvulta peräisin oleva Möykyn kivisilta sekä Halkolan, Saaren, Rantakallion ja Ojalan talot. Asutus on sijoittunut näyttävästi jokivarteen tai jokilaaksoon muodostuneiden jokitöyräiden päälle. Heikkilänjokilaakson kulttuurimaiseman erityispiirteenä ovat mutkittelevan jokivarren töyräät niittyineen ja vanhoine pohjalaistaloineen. Muuten alue on maisemakuvaltaan tavanomaista maaseudun arkimaisemaa, jota leimaavat laajat nevoihin rajautuvat pellot sekä ilmeeltään varsin vaihteleva rakennuskanta.

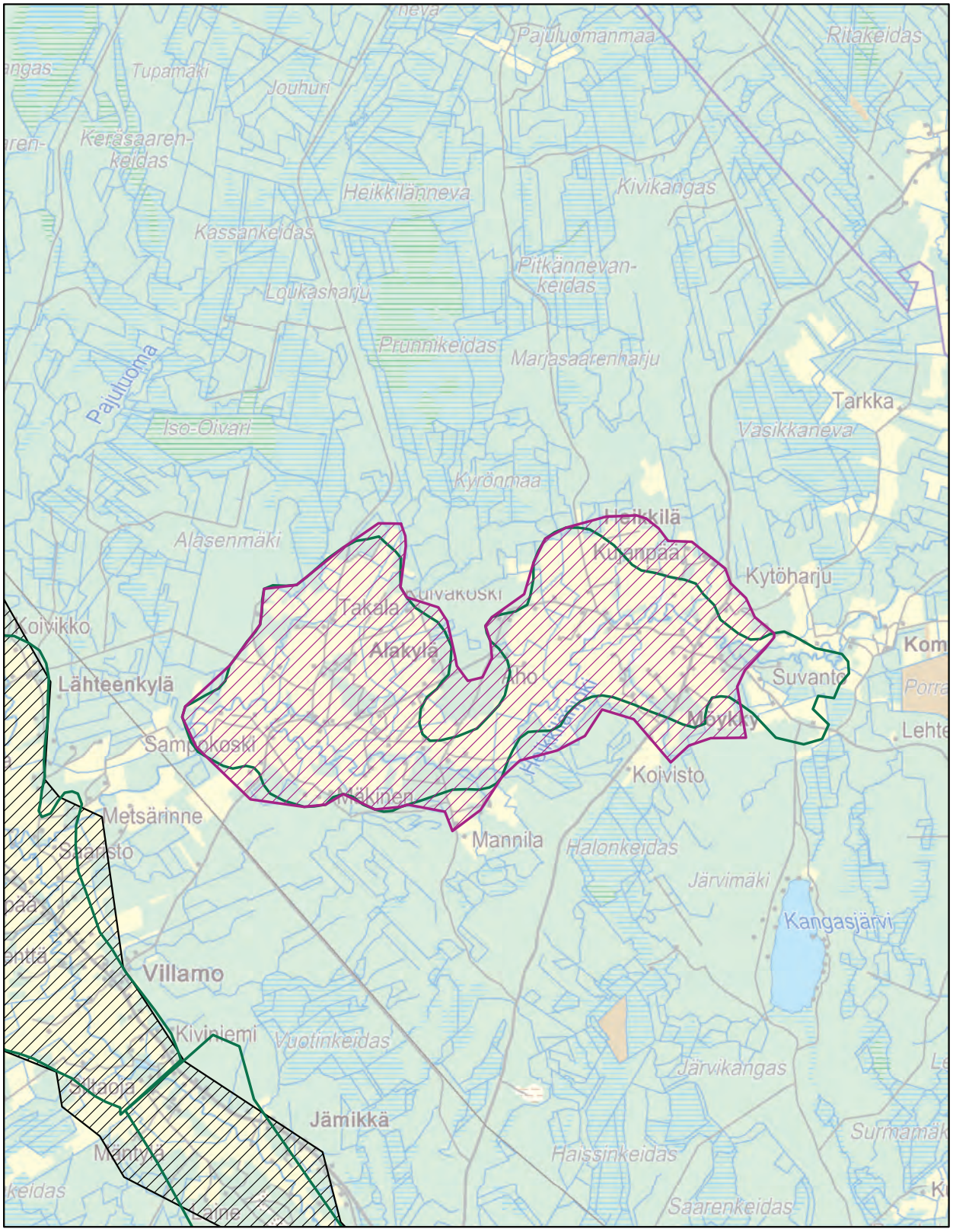
Arviointiteksti:

Heikkilänjokilaakson kulttuurimaisema edustaa seudulleen tyypillistä jokivarren viljelymaisemaa. Erityispiirteenä alueella nousevat esille hienojakoiseen maaperään muodostuneet jyrkät jokitöyräät pohjalaistaloineen ja rantaniittyineen.

Rajaus:

Heikkilänjokilaakson kulttuurimaisema-alueen muodostavat pellot, mutkitteleva joki, jokitöyräät ja vanhat pohjalaistalot. Möykyn metsäinen itäosa rajataan maisema-alueesta pois.

< Perinteistä rakentamistapaa edustava pohjalaistalo Heikkilänjoen varrella. (RA)

^ Saaren talo Möykyssä on alueen vanhinta rakennuskantaa. (RA)
Jokitöyräillä on säilynyt vanhaa rakennuskantaa. (RA)
Möykyn jokitöyräasutusta. (RA)

Möykyn kivisilta 1870-luvulta. (RA)

Siiroonjoen kulttuurimaisemat; Vesijärvi-Kärjenkoski

Inventointialueen nimi:
16 Siiroon kylänraitti
18 Kärjenkosken esihistorialliset alueet
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Siiroonjoen kulttuurimaisemat; Vesijärvi-Kärjenkoski
Kunta:
Isojoki
Pinta-ala:
737 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

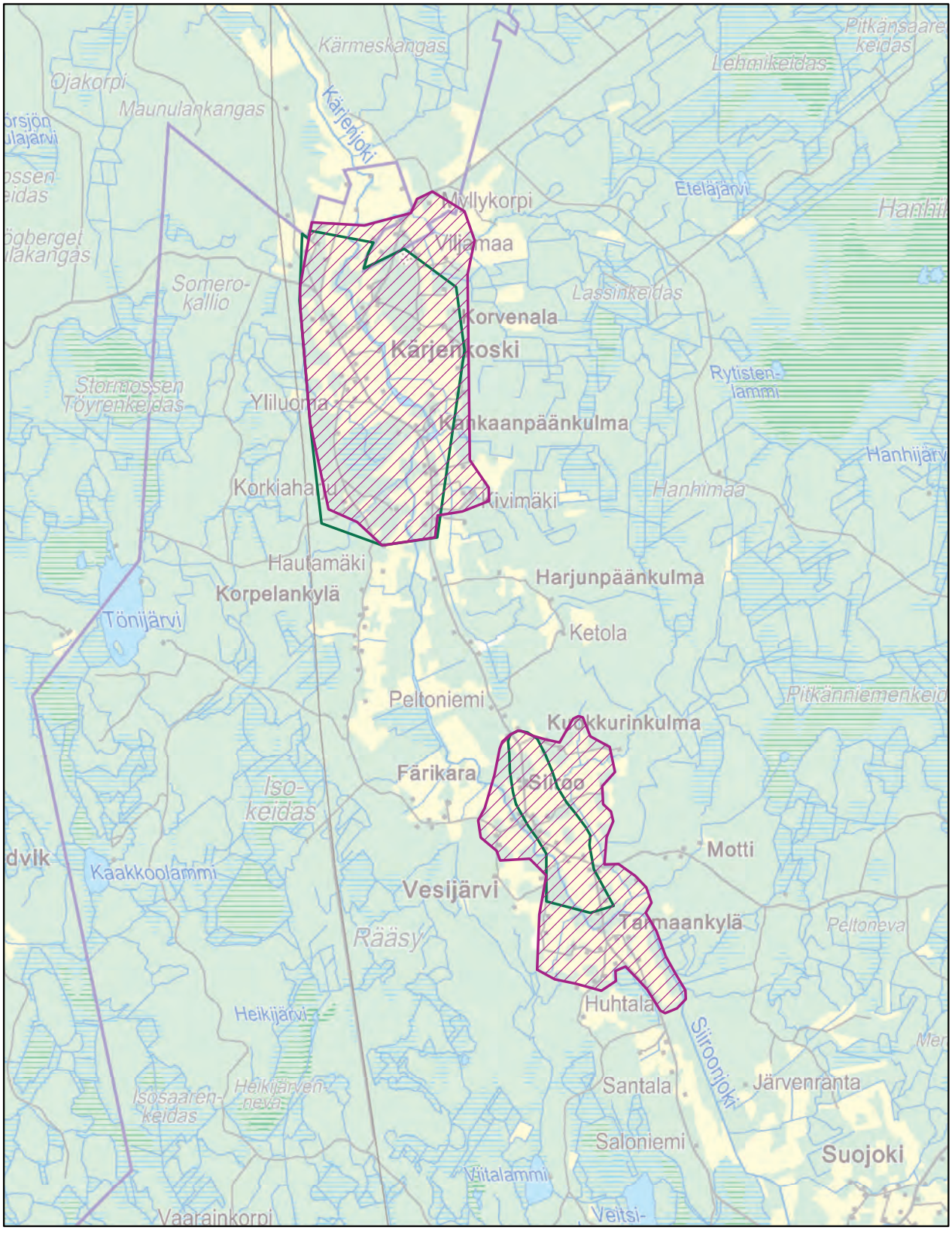
Kuvailu:

Lapväärtinjoen vesistöalueeseen kuuluva Siiroonjoki lukeutuu Isojoen valuma-alueen koskiensuojelulain piiriin. Vesijärvellä Siiroonjokeen yhtyy Hanhioja, joka laskee vettä kylää ympäröiviltä laajoilta suoalueilta. Siiroonjoen ranta-alueet ovat pääosin metsäisen puustovyöhykkeen peittämiä. Metsät ovat tyypiltään hyvin vaihtelevia; joko tuoreita tai kuivahkoja kankaita, joiden lomassa on lehtomaisia kankaita. Alueen maisemarakenteen selkärankana on luode-kaakko-suuntautunut harju, jonka päälle Siiroon kylänraitti on rakentunut. Harjun vierellä virtaa Siiroonjoki. Vesijärvellä kylän rakenne, tiestö ja asutus mukailevat Siironjokea. Kyläraitti sijoittuu topografiassa alueen korkeimmalle paikalle. Raittia ympäröivät pellot ja niityt laskeutuvat loivasti jokirantaa ja metsäselänteitä kohti. Tarmaanmäki erottuu yksittäisenä asutuskumpareena jokimutkassa. Pellot ovat pienialaisia ja ne ovat keskittyneet jokivarteen. Maisemaa elävöittävät metsäsaarekkeet ja hakamaiset laidunalueet. Kärjenkoskella Siiroonjoki virtaa kylän halki verrattain mutkittelevana ja koskisena. Kärjenluoman yhtyessä Siiroonjokeen alueen pohjoisosassa joki jatkaa matkaansa Kärjenjokena ja Lillåna aina Dagsmarkiin asti. Pellot ulottuvat pääsääntöisesti jokeen saakka, paikoin rannassa on metsäisiä kumpareita. Kärjenkoski on topografialtaan melko tasainen, korkeimpana alueena maisemassa erottuu loiva harju, joka jatkuu jokivartta myötäillen Vesijärvelle.

Alueen arvokkaimpiin kulttuuripiirteisiin lukeutuu Siiroon kylänraitti rakennuksineen Vesijärven kylällä. Alueen pitkästä kulttuuriperinteestä kertovat kuusi kivikautista asuinpaikkaa sekä kaksi paikallisesti arvokasta perinnebiotooppia. Uudentalon ja Syväjärven laitumet ovat merkittäviä kylämaisemaa elävöittävä maisemapiirteitä. Alueella ei ole inventoituja rakennetun kulttuuriympäristön kohteita. Siiroonjokivarressa on säilynyt perinteinen asutustyyppi ja kylärakenne. Asutus on tyypillisesti keskittynyt harjanteen päälle kyläraittien varsille tiiviiksi ryhmiksi tai selänteiden reunoilla kulkevien teiden varsille nauhamaisesti. Tien varressa on jäljellä myös vanhoja kilometripaaluja.

Vanhaa kyläraittia leimaavat vanhat rakennukset ja kilometripaalut. (RA)

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)

Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

0 0,5 1 1,5 2 2,5 3 3,5 km

N

© SYKE
© MML 2014

Vesijärven kylällä maisemakuvaa leimaavat laidunnetut perinnemaisemat, jokiympäristö ja tiivis, pienipiirteinen kyläraitti rakennuksineen. Kyläraitilla on säilynyt vanhaa rakennuskantaa, mm. aittoja, riihiä sekä kylätalo. Alue muodostaa omaleimaisen kyläkokonaisuuden. Kylän luonnonmaisemaa elävöittävät laidunalueet, pellot ja jokivarren kosteikkoalue. Maisematilat ovat pienipiirteisiä, pellot polveilevia ja raitti mutkitteleva. Perinteisen asutustyyppinsä säilyttäneeltä kyläraitilta avautuu komeita näkymiä ympäröiville viljelyksille. Kärjenkoskella maisemakuvaa leimaavat rantapeltojen yli avautuvat näyttävät jokinäkymät. Kosket ja rannoilla säilyneet maisemapuut tulevat näyttävästi esiin maisemassa. Mäntykankainen harjuselänne kohoaa maisemassa laidunalueineen. Myös Kärjenkoskella on säilynyt vanhaa rakennuskantaa ja rakennuspaikkoja. Uudempaa, maisemakokonaisuutta kirjavoittavaa rakentamista edustavat kylätien varteen rakennetut rivitalot. Maisemakuvaltaan alue on hoidettua ja siistiä.

Arviointiteksti:

Siiroonjoen kulttuurimaisema Vesijärvellä ja Kärjenkoskella edustaa Etelä-Pohjanmaan eteläisimpiä ja pienipiirteisimpiä jokilaaksomaisemia. Alueen erityispiirteenä ovat laidunnetut perinnemaisemat sekä alueen perinteistä kylärakennetta noudattavat asutusraitit.

Kärjenkosken alavia rantapeltoja. (RA)

Rajaus:

Siiroonjoen kulttuurimaisema-alue käsittää Vesijärven ja Kärjenkosken kylät. Siiroon kylänraitin maisema-rajausta laajennetaan Siiroonjoen ja Tarmaankylän suuntaan. Mukaan otetaan Siiroonjokea myötäilevät rantapellot sekä Tarmaanmäki. Kärjenkosken osa-alueeseen kuuluvat harjua myötäilevä joki rantapeltoineen sekä kyläraitin ja selänteiden reunoille sijoittunut asutus.

Siiroon kylänraitilla on säilynyt vanhoja rakennuksia. (RA)

Laidunalueet ovat Siiroonjoen kulttuurimaiseman erityispiirteitä. (RA)

Siiroonjoen ranta-asutusta. (RA)

Kodesjärven maisema-alue

Inventointialueen nimi:
17 Kodesjärven alue
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Kodesjärven maisema-alue
Kunta:
Isojoki
Pinta-ala:
368 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

Kuvailu:

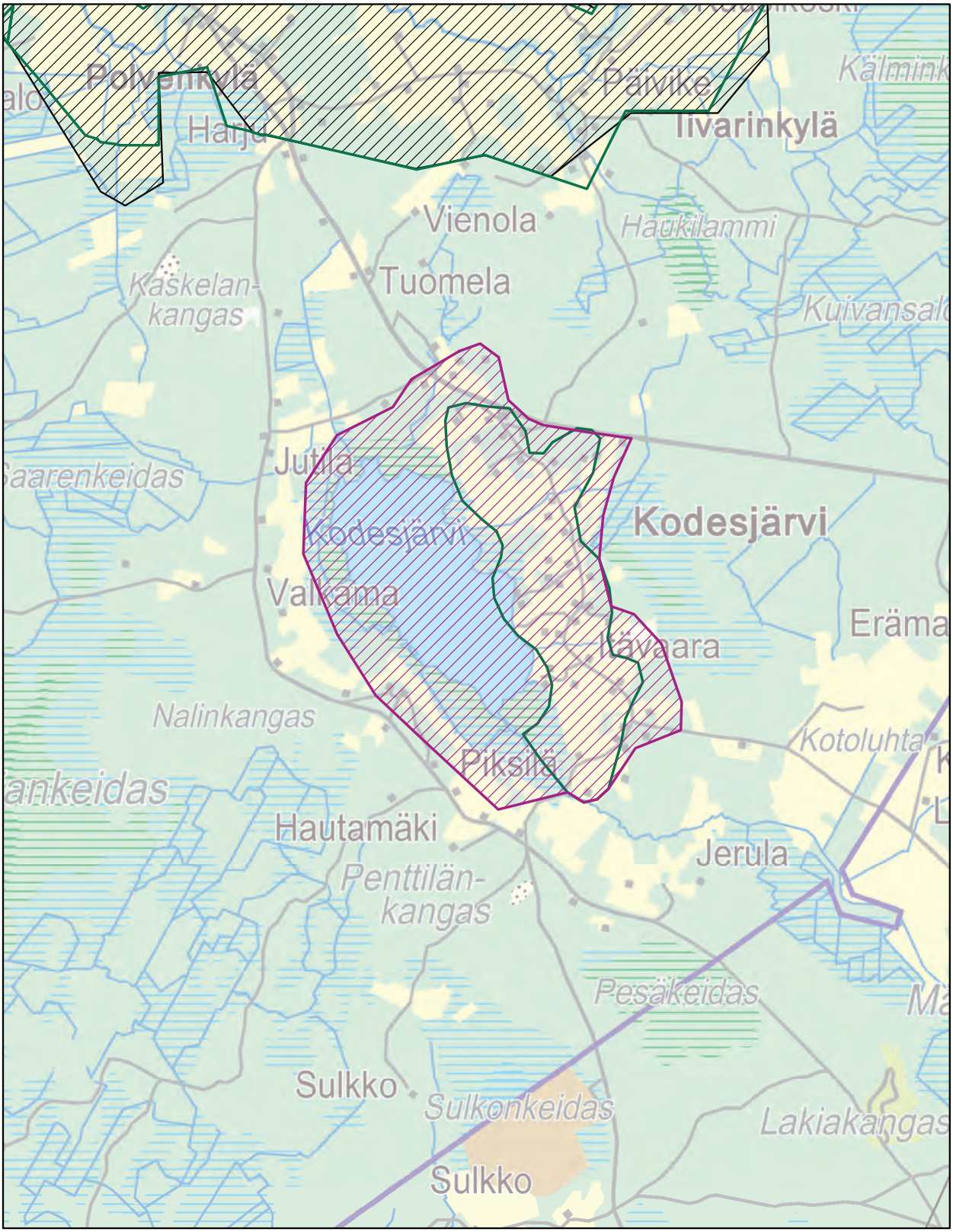
Kodesjärvi on Karvianjoen vesistöalueeseen kuuluva harjun ja moreenimäkien välinen järvi, jota kiertävät kolmen eri vesistöalueen väliset vedenjakajaselänteet. Kodesjärven maaperä on rantavyöhykkeen turvealueita lukuun ottamatta lähinnä moreenia. Järven rannalle moreenimäkien lämpimille länsi- lounais- ja etelärinteille on syntynyt asutusta 1600-luvun lopusta lähtien. Järven länsipuolella on männikköä kasvava hiekkaharju, josta purkautuu pohjavettä järveen. Järven laskujoki on Kodesjoki. Kodesjärvi on luonnonsuojeluarvoiltaan merkittävä lintujärvi, luonnonsuojelu- ja erämaa-alue sekä Natura-kohde, joka on rannoiltaan soistunut ja kasvamassa umpeen. Kylän peltojen välissä on metsäsaarekkeita, jotka ovat entisiä hakamaita tai niittyjä. Hakamaat ovat reheväkasvuisia ja lehtipuuvaltaisia. Pellot ovat erittäin kivisiä.

Kodesjärvi on Isojoen vanhin kylä. Alueen ainoa inventoitu muinaisjäännös, kivikautinen asuinpaikka, sijaitsee järven lounaisrannalla. 1500-luvulla Kodesjärven alue on ollut kalastus- ja erämaana. Ensimmäiset viljelysalueet on perustettu järven koillisrannalle ja länteen viettäville moreenirinteille. Kylän ensimmäiset talot on rakennettu rantatöyrään päälle muinaisten niemien kärkiin, nykyisen Vanhatalon ja Niemenmaan paikalle. 1800-luvun puoliväliin mennessä asutus on laajentunut ja rantaniittyjä on raivattu. 1930-luvulla suurin osa järven rannoista on ollut avointa niittyä. Myös pienten peltolohkojen välisiä alueita on perinteisesti niitetty tai laidunnettu sekä peltojen ja teiden reunoille kasatuista kivistä rakennettu kiviaitoja.

Järveä kiertävää kylätietä ovat leimanneet molemmin puolin rakennetut kiviaidat ja kyläraittimiljöö. Alu-

Kodesjärvi on luonnonarvoiltaan merkittävä, suojeltu erämaajärvi. (RA)

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

0 0,5 1 1,5 2 km

© SYKE
© MML 2014

een alkuperäinen henki on säilynyt ja edelleen aistittavissa, vaikkakin osa perinteisistä rakennuksista lienee kesäasuntoina ja autiotupina.

Kodesjärven maisema-alueen ydin on luontoarvoiltaan merkittävä järvi, jota ympäröivä kyläraitti sisältää edelleen vanhaa rakennuskantaa, kiviaitoja ja pienialaisia niittyjä. Moreenimaiden pelloista nousseista kivistä kootut kiviaidat ja -röykkiöt ovat nekin säilyttäneet asemansa kylän maisemakuvassa. Arvokkaita inventoituja perinnebiotooppeja ovat Vanhatalon ja Niemenmaan rantaniityt. Uhkana alueen maisema-arvojen säilymiselle on perinnebiotooppien häviäminen ja maiseman umpeen kasvaminen. Peltoja ja niittyjä on myös metsitetty sekä kiviaitoja on tuhoutunut. Maisema-alueelle ominainen järven läheisyys on katoamassa umpeen kasvamisen ja laiduntamisen vähentymisen myötä. Maankäytön pienipiirteisyys on säilynyt, mutta peltotilkkujen välissä olevat hakamaat ovat kasvaneet umpeen ja sulkeneet näkymiä järven toiselle puolelle. Näkymiä järvelle kylätieltä avautuu vain paikoin. Järven ranta on vyöhykkeinen ja alava. Harju muodostaa järvimaisemalle jyrkän taustaselänteen lännessä. Rapistuvat rakennukset ja umpeenkasvu antavat paikoin alueesta hoitamattoman yleisvaikutelman. Kodesjärven alueella on myös säilynyt muutamia aktiivitiloja, jotka tulevat esiin kylämaisemassa varsin edustavasti pihapiireineen.

Arviointiteksti:

Kodesjärvellä on säilynyt maakunnallisesti merkittäviä kulttuuri- ja luonnonpiirteitä, joiden maisemallinen arvo säilyy määrätietoisella maankäytön suunnittelulla ja maisemanhoidolla.

Rajaus:

Rajaus mukailee Kodesjärven itäpuolelle rakentunutta kyläasutusta peltoineen ja kyläraitteineen. Maisema-alueeseen otetaan mukaan luontoarvoiltaan merkittävä järvi, joka liittyy myös kylärakenteen muodostumiseen.

> Kodesjärven kyläraittia reunustaa vanha kiviaita. (RA)

Kyläraittia leimaavat pienialaiset niityt ja vanha rakennuskanta. (RA)

Alueella on runsaasti kivisiä hakamaita ja niittyjä. (RA)

Kodesjärven virkistysalue on kylän toiminnallinen keskus. (RA)

Hirvikylän kulttuurimaisema

Inventointialueen nimi:
20 Kohtamäki ja Huhdanmäki
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Hirvikylän kulttuurimaisema
Kunta:
Jalasjärvi
Pinta-ala:
523 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

Kuvailu:

Hirvikylä on Hirvijoen varrelle sijoittuva, Alavuden-Seinäjoen drumliinikenttään kuuluva viljelylakeus. Maisemarakenteen erityispiirteenä kohoavat moreenikumpareet, jotka rajautuvat kauniisti ympäröivään peltomaisemaan. Alueella ei ole inventoituja muinaisjäännöksiä. Merkittävintä rakennusperintöä alueella edustavat Kohtamäen aitat, Taivalkosken mylly sekä Hirvikylän raittiustalo.

Hirvikylä on maisemakuvaltaan elinvoimaista ja pienipiirteistä maaseudun kulttuurimaisemaa. Alueen maisema on monimuotoista ja seudulleen poikkeuksellisen näkyvästi drumlinisoitunutta. Viljelymaiseman keskellä kohoavat asutusmäet, joissa asutustyyppi on säilynyt raittimaisena sekä ympäröivät pellot viljelyksessä. Kohtamäen ja Huhdanmäen rakennukset pihapiireineen ovat hyväkuntoisia ja edustavia maiseman yksityiskohtia. Moreenikumpareiden välistä avautuu kauniita, metsäselänteisiin rajautuvia näkymiä. Reunavyöhykkeet alueella ovat eheät ja siistit. Alueen elinvoimainen maatalous näyttäytyy kookkaina maatilaympäristöinä sekä laidunalueina.

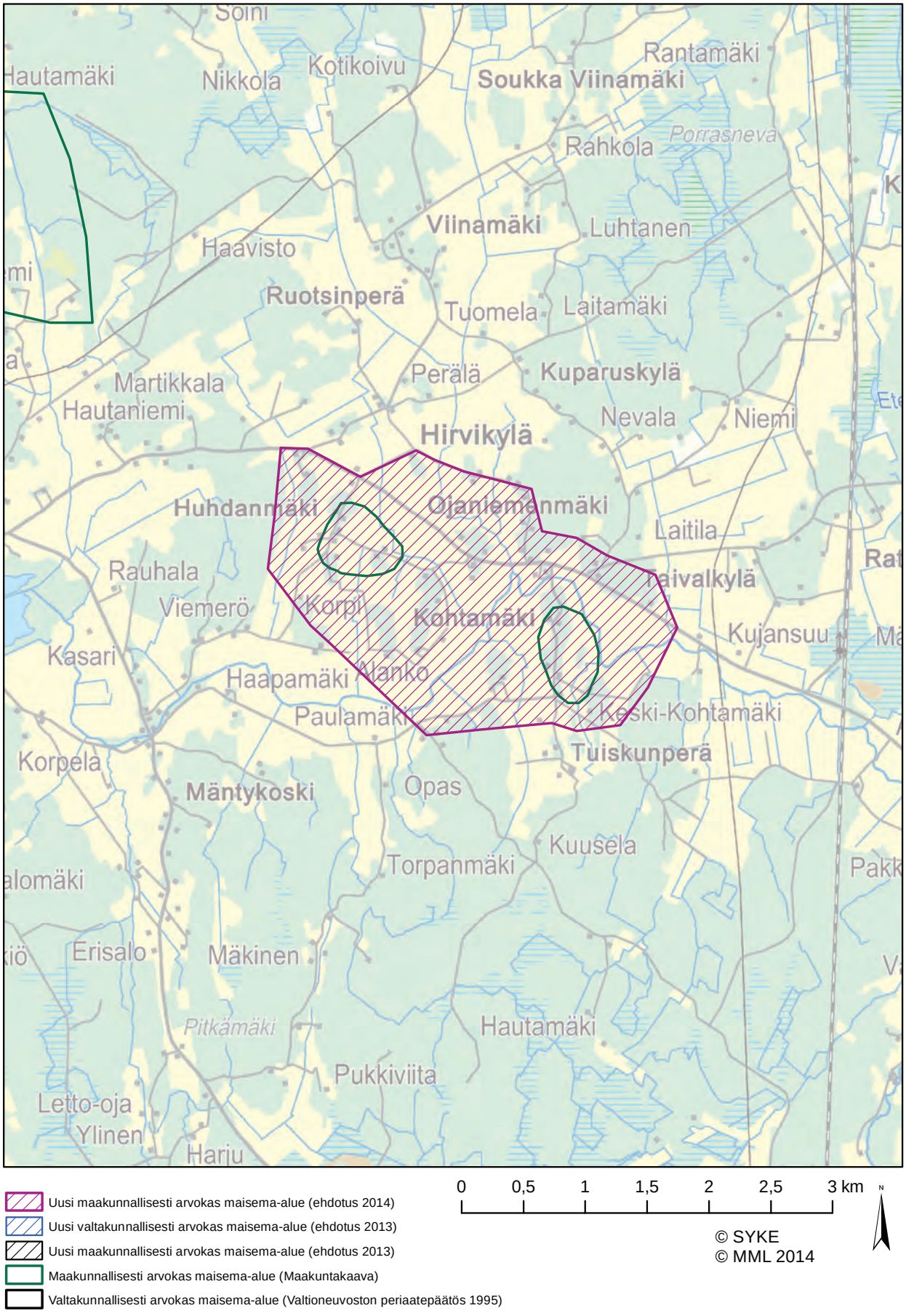
Arviointiteksti:

Hirvikylä on maisemaltaan omaleimainen jokivarsikylä, jonka viljelymaisemaa elävöittävät asutuskumpareet ja näyttävä rakennuskanta.

Rajaus:

Hirvikylän kulttuurimaisema-alue käsittää Hirvijoen varren peltomaiseman sekä Huhdanmäen, Ojaniemenmäen, Kohtamäen asutuskumpareet. Alue rajautuu Taivalvuoren, Hoikkuusmäen ja Loukasmäen väliselle alueelle, lukuisten moreenimäkien värittämään peltomaisemaan.

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)

Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

< Näkymiä rajaavat metsäselänteet. (RA)

^^ Perinteisiä rakennelmia Kohtamäen raitilla. (RA)

^ Asutus on tyypillisesti sijoittunut näyttävästi korkeimmille mäille. (RA)

^^ Kohtamäen hakamaat rajautuvat kauniisti mutkittelevaan Hirvijokeen. (RA)

^ Kyläraitilta avautuu kauniita näkymiä. (RA)

Hirvikylän erityispiirteenä maisemassa kohoavat asutusmäet. (RA)

Jalasjärven kulttuurimaisemat

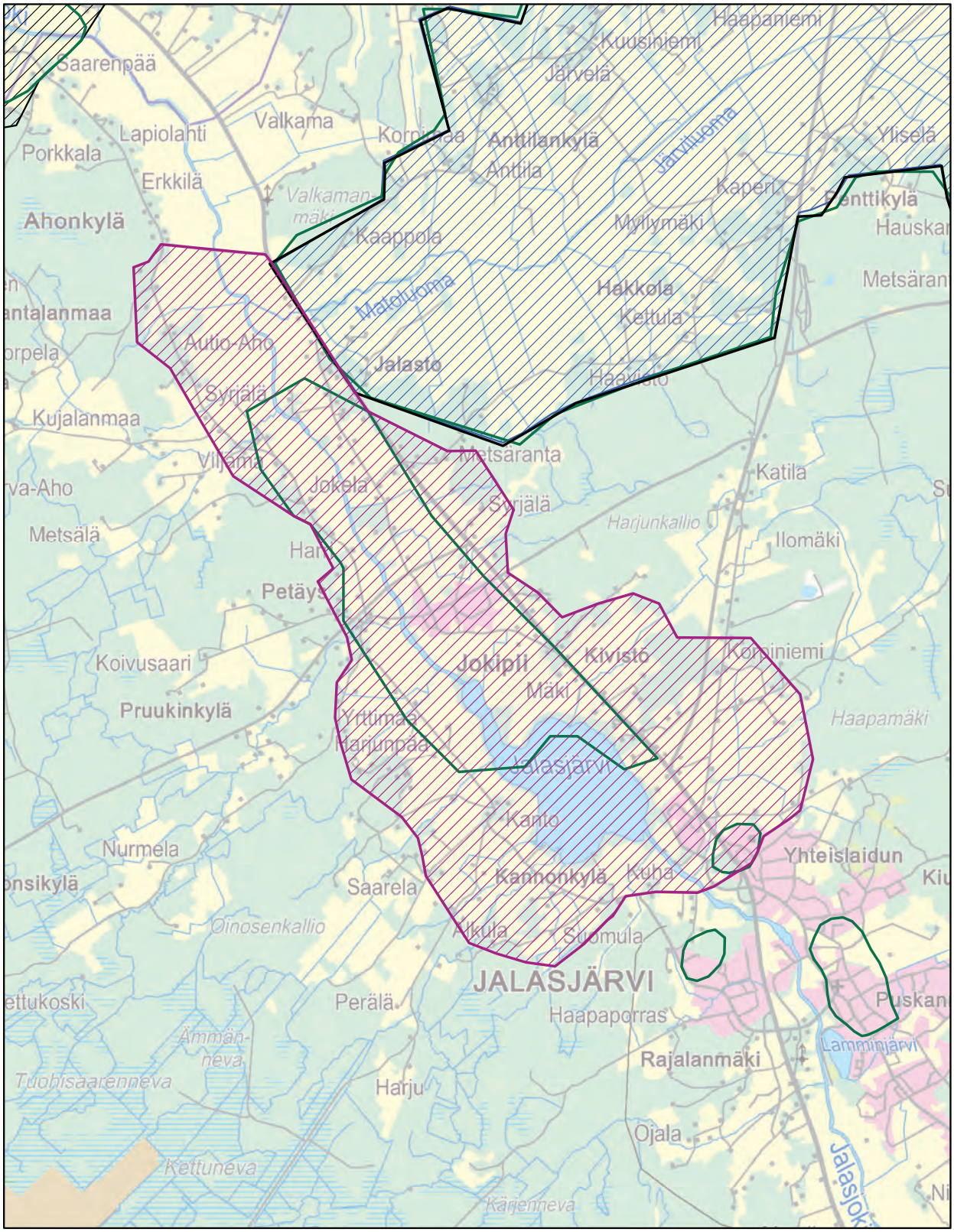
Inventointialueen nimi:
21 Jokipiin alue
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Jalasjärven kulttuurimaisemat
Kunta:
Jalasjärvi
Pinta-ala:
1781 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

Kuvailu:

Jalasjärven kulttuurimaisema-alue käsittää Jalasjärven ja Jalasjoen ympärille muodostuneen maatalousmaiseman sekä Jokipiin, Kivistön ja Kannonkylän alueet. Alue on maisemarakenteeltaan tyypillistä eteläpohjalaista viljelylakeutta, joka ympäröi alueen halki leveänä ja suhteellisen suorana virtaavaa Jalasjokea. Topografialtaan alavalla jokilaaksoalueella erottuvat kallioselänteet; Harrinkallio, Kurunvuori ja Hyynynvuori. Jalasjokeen yhtyviä puroja ovat Pettuluoma, Matoluoma, Haukkaluoma, Jukaluoma sekä Vehkaoja. Jalasjärvi on rannoiltaan ruovikkoinen ja heinittynyt järvi. Jalasjärven ja Jalasjoen rannat ovat lähes kokonaan viljelyksessä olevia peltoja.

Aktiivisen maatalouden ohella tehdastoiminnalla on pitkät perinteet alueella. Pettuluomalle perustettiin rautaruukki Petäyksen talon Gabriel Korsbergin mailla vaasalaisen kauppiaan Abraham Falanderin rahoituksella tiettävästi vuonna 1794. Järvimalmia saatiin Jalasjärven Ahtahaisesta aina vuoteen 1798 saakka, jolloin Östermyran rautaruukin myötä Petäyksen ruukin toiminta loppui. Myöhemmin Pettuluomassa on toiminut myös saha ja viimeksi mylly. Pettuluoman ympäristö on kunnostettu kylän keskusalueeksi, jossa esillä ovat myllyrakennukset sekä myllyä lammen rannalla pyörittänyt vesiputous. Jokipii on tehdastoiminnan perustalle kehittynyt kylätaajama, jonka merkittävimpiin työllistäjiin kuuluvat työ- ja turvajalkineita valmistava kenkätehdas Ejendals Suomi Oy sekä Jokipiin Pellava Oy vuodesta 1920 alkaen. Jokipiin kyläkeskustan kanssa yhdessä merkittävän kulttuuriympäristökokonaisuuden muodostavat Jokipiin vanha silta, tehdasalueet, Jokipiin nuorisoseura ja Kannon kylä.

< Rannat ovat avoimia. (RA)

Alueen pitkästä asutushistoriasta kertovat peräti seitsemän inventoitua muinaisjäännöstä; kolme kivikautista asuinpaikkaa Jalasjärven rantamailla Kannonkylässä sekä neljä Jokipiin koulun ja tehdasalueen välisillä jokirantapelloilla. Tyypillinen pohjalaistalojen muodostama nauha-asutus on säilynyt etenkin Jokipiintien ja Ahonkyläntien varrella.

Jalasjärven kulttuurimaisemat näyttäytyvät edustavina Jalasjoen varsilla. Jokipiin keskustan luoteispuolella avautuu perinteinen pohjalainen jokilaaksomaisema. Alue on osa valtakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltua Jalasjoen-Matoluoman kulttuuriympäristöä (RKY1993). Maisemakuvaa hallitsee laaja avoimena säilynyt viljelylakeus, jossa pellot ulottuvat pääsääntöisesti jokeen saakka. Kylätiet kulkevat vanhoilla linjoillaan molemmin puolin jokea etäällä joesta joko keskellä peltoaukeaa tai metsäselänteen reunalla. Alueen rakennuskanta on hyvin eri-ikäistä ja kerroksellista ja sijaitsee teiden varsilla nauhamaisena ketjuna. Myös perinteistä, vaurasta pohjalaista rakennuskantaa on säilynyt. Jokiranta on rakentamatonta viljelysmaata, lukuun ottamatta Pystylänkosken kupeeseen perustettua Jokipiin pellavatehdasta. 1940-luvulta lähtien rakentaminen on painottunut joen itäpuolelle, jossa asutus sijaitsee peltoaukealta nousevilla kumpareilla.

Jokipiin kyläkeskus on kehittynyt Jalasjoen rantaan ulottuvalle metsäselänteen niemelle. Kylän ytimen muodostavat lähinnä 1900-luvun alussa rakennetut asuin- liike- ja yhteisölliset rakennukset sekä jalkinetehtaan tehdasrakennukset. Suhteellisen ehyinä säilyneet raittinäkymät rikastuttavat kyläkuvaa. Jalasjärveä ympäröivä peltolaakso on idyllistä, harvaan asuttua maaseutumaisemaa, josta avautuu komeita näkymiä Jalasjärvelle. Merkittävimmät kantatalot ovat Kanto, Kuha ja Kivistö. Erityispiirteenä ovat tiiviiden asutusryppäiden ja pitkien näkymien välistä maamerkkinä esiin nousevat tuulimyllyt.

Arviointiteksti:

Jalasjärven rantavainiot, jalasjokilaakson viljelymaisemat pohjalaistaloineen sekä Jokipiin kylä tehdasympäristöineen muodostavat edustavan kulttuurimaisemakokonaisuuden Jalasjärvellä.

Jalasjärven rannalle on rakentunut kerroksellinen kulttuurimaisema. (RA)

Rajaus:

Jalasjärven kulttuurimaisemat käsittävät Jalasjärven ja Jalasjoen ympärille muodostuneen maatalousmaiseman sekä Jokipiin, Kivistön ja Kannonkylän alueet. Rajausta laajennetaan etelään Vanhan kirkonmäen alueelle saakka.

Jokipiin Pellavan tehdasalue on alueen nähtävyys. (RA)

Jokipiin riippusilta.(RA)

Jalasjoen rantalaitumia Jokipiin vanhan sillan kupeessa. (RA)

Koskuen kulttuurimaisema

Inventointialueen nimi:
23 Ilvesjoen ja Koskuen kulttuurimaisemat ja esihistorialliset alueet
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Koskuen kulttuurimaisema
Kunta:
Jalasjärvi
Pinta-ala:
1706 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

Kuvailu:

Koskutjärven, Koskutjoen ja Ilvesjoen hienojakoisille rantamaille muodostunut Koskuen kulttuurimaisema on Etelä-Pohjanmaan viljelylakeuksille verrattain epätyypillinen jokilaaksomaisema. Alue lukeutuu eteläosastaan Suomenselän maisemamaakuntaan, mikä näkyy maisemassa poikkeuksellisina korkeusvaihteluina. Topografialtaan alue on monimuotoisinta Ala-Koskuella, missä jyrkän Koskutjokilaakson ja Ritaojan vastapainona kohoavat Isovuoren, Pöytävuoren ja Susivuoren muodostamat kallioselänteet.

Koskutjoki virtaa alueen halki kapeana ja mutkittelevana jääkauden jälkeisten merivirtojen muodostamassa jyrkässä ja paksukerroksisessa savilaaksossa, jonka yläjuoksulle Koskutjärvi muodostaa kapean ja pitkänomaisen järvialtaan.

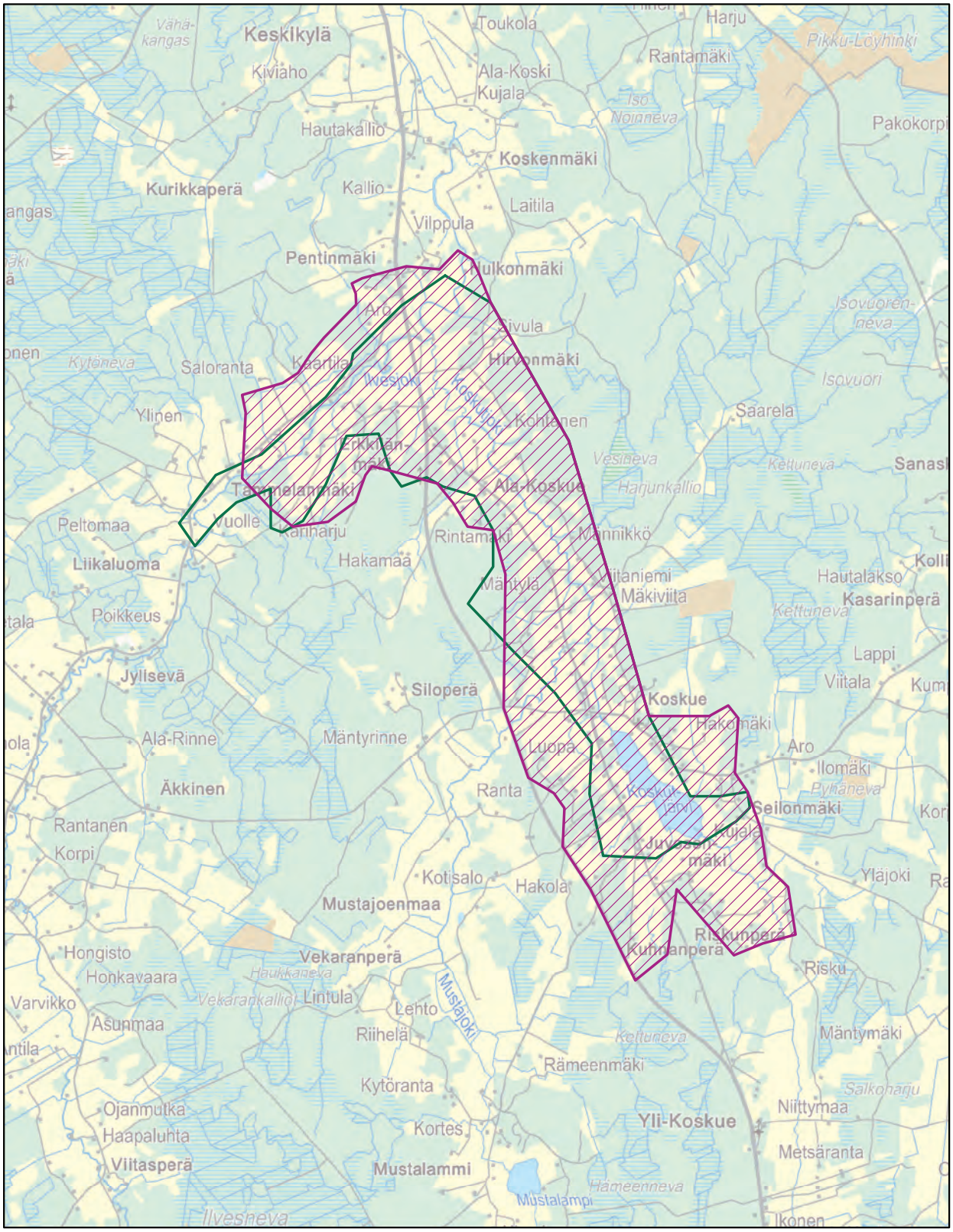
Koskutjärven rannat ovat pääosin avoimia peltoja ja laitumia. Järvenrantaan sijoittuvan kyläkeskuksen yhteydessä on leirintäalue, peruskoulu sekä monitoimihalli. Järvi on voimakkaasti liettynyt ja rehevöitynyt. Alueen metsät ovat enimmäkseen kuivahkoja kankaita. Koskutjärven rannoilla ja reunametsiköissä on paikoin lehtomaisuutta.

Koskutjoen rannat ovat olleet pitkään asuttuja ja jokilaaksossa on peräti 19 kivikautista asuinpaikkaa. Suurin osa kohteista sijoittuu lähes jonomaisesti jyrkän jokilaakson yläosaan. Nykyinen asutus on keskittynyt selänteiden reunamille rinneasutukseksi sekä nauhamaisesti kyläteiden varsille. Merkittäviä rakennuksia alueella ovat Seilon talot, Seilon saha sekä Koskuen kirkko. Maiseman kannalta merkittävä elinkeino on maatalous ja erityisesti karjatalous, jonka synnyttämä laidunkulttuuri on alueen merkittävä erityispiirre. Vuosina 1892-1969 joessa on toiminut Rintamäenkosken mylly sekä 1900-luvulla myös saha- ja myllylaitos Mäntylänkoskessa.

Koskutjärven rannat ovat avoimia ja maisemallisesti merkittäviä. Kirkko, hautausmaa, kauppa, kahvila, huoltoasema ja kylätalo muodostavat elinvoimaisen kyläkeskuksen. Koskuen pitkää asutushistoriaa kuvastavat korkealla rantatöyräillä sijaitsevat muinais-

Rauhoitettu maisemapuu on maamerkki Ala-Koskuella. (RA)

Keskikylä
Toukola
Harju
Rantamäki
Kiviaho
Ala-Koski
Kujala
Hautakallio
Koskenmäki
Kurikkaperä
Kallio
Laitila
Vilppula
Pentinmäki
Hulkonmäki
Aro
Kivula
Saloranta
Kaartila
Hirvonmäki
Iwesjoki
Ylinen
Kohtanen
Saarela
Erkkilänmäki
Vesineva
Kettuneva
Tapanilanmäki
Ala-Koskue
Harjunkallio
Peltomaa
Vuolle
Kariharju
Rintamäki
Männikkö
Liikaluoma
Hakamaa
Mäkiviita
Hautalakso
Kasarinperä
Poikkeus
Mäkkylä
Jyllisevä
Siloperä
Koskue
Lappi
Viitala
Ala-Rinne
Mäntyrinne
Luopa
Hakomäki
Äkkinen
Ranta
Ilomäki
Pyhäneva
Seilonmäki
Rantanen
Korpi
Kotisalo
Hakola
Mustajoenmaa
Yläjoki
Hongisto
Vekaranperä
Honkavaara
Haukkaneva
Kuhmanperä
Risku
Varvikko
Vekarankallio
Lintula
Lehto
Mustajoki
Asunmaa
Riihelä
Mäntymäki
Rämeenmäki
Kytöranta
Ojanmutka
Niittymaa
Yli-Koskue
Haapaluhta
Kortes
Metsäranta
Viitasperä
Mustalammi
Hameenneva
Mustalampi
Ilvesneva
Ikonen
0 0,5 1 1,5 2 2,5 3 3,5 4 4,5 km
N
© SYKE
© MML 2014
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

jäännökset sekä vanhat arvokkaat pihapiirit rakennuksineen. Korkealla selänteen reunalla kulkevalta tieltä avautuu komeita näkymiä jokilaakson yli. Ala-Koskuella jokitöyräät ovat jyrkimmillään. Selänteiden reunametsät rajaavat pehmeästi jokilaakson ja järven viljelysalueita. Alueen maatalouden elinvoimaisuutta kuvastavat mm. kasvihuoneyritys sekä runsas karjatalous. Laiduntavat eläimet elävöittävät maisemakuvaa.

Arviointiteksti:

Koskutjokilaakso on maisemaseudulleen poikkeuksellisen vaikuttava jokilaaksomaisema maastonmuotojensa ansiosta. Alueen luonnonpiirteet sekä arkeologinen kulttuuriperintö yhdessä elinvoimaisen maatalouden kanssa muodostavat maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman.

Rajaus:

Koskuen kulttuurimaisema käsittää Koskutjärven ja sitä ympäröivän maatalousalueen sekä Koskutjoen ja Ilvesjoen muodostaman jokilaaksoalueen. Rajaukseen otetaan mukaan Juvosenmäen peltoja laajemmin etelässä.

> Koskuen kirkko. (RA)

Arvokasta rakennusperintöä Koskutjoen varrella. (RA)

Koskutjoki virtaa syvällä jokilaaksossa, jyrkkien rantatöyrien ympäröimänä. (RA)

Koskuen rantamaisemissa on runsaasti laiduntavaa karjaa. (RA)

Nummijärven maisema-alue

Inventointialueen nimi:
30 Nummijärvi
31 Kyrönkankaan kesätie
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Nummijärven maisema-alue
Kunta:
Kauhajoki
Pinta-ala:
1621 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

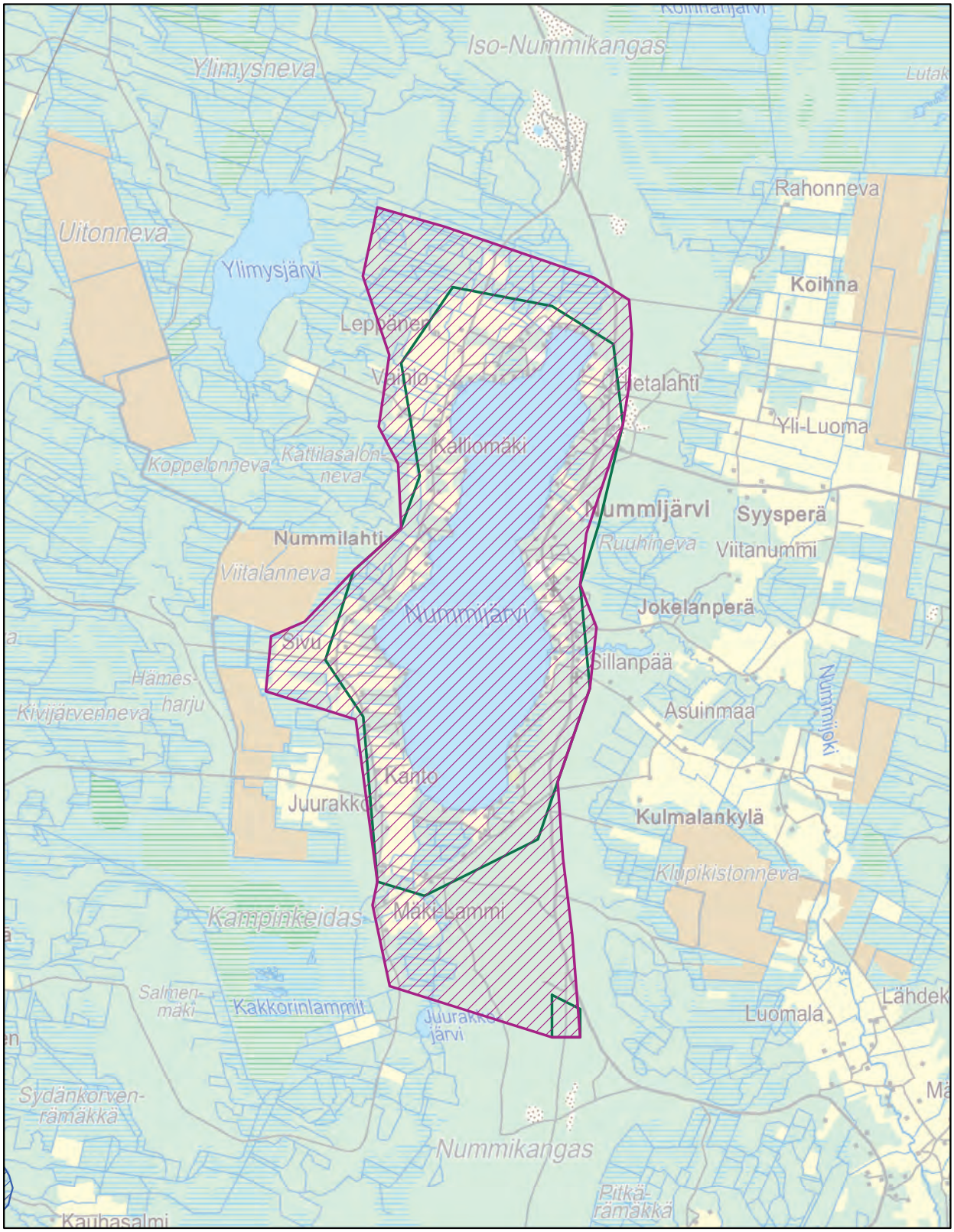
Kuvailu:

Pohjanmaan jokilaaksoista syrjään jäävä Nummijärvi sijaitsee vedenjakajaseudun suo- ja metsäaluetta halkovalla Nummikankaalla, joka on osa laajempaa Pohjankangasta. Nummijärven alue kuuluu Karvianjoen vesistöalueeseen ja on eräs Karvianjoen alkulähteistä. Nummijärveä ympäröivät laajat karujen vedenjakajaseutujen metsä- ja suoalueet. Nummijärven metsät ovat enimmäkseen kuivaa tai kuivahkoa kangasta. Ranta-alueet ovat pääosin tasaista pelto- ja niittymaata. Rannassa on paikoin tuoreita ja lehtomaisia kasvupaikkoja. Etelä- ja itäosa on maaperältään karkearakeista maalajia, länsirannalla vaihtelevat hienojakoinen maalaji, moreeni ja turvealueet. Seudulle ominaisen leimansa antavat Pohjankankaan harjumuodostumat, jotka ovat komeimmillaan Nummikankaan alueella. Nummikankaan korkein kohta on Lapinharju, jonka rinteisiin muinaiset merivaiheet ovat muovanneet kaksi komeaa rantatörmää. Lapinharjun laki (192 m) on yli 30 metriä Nummijärven pintaa (160 m) korkeammalla. Nummikankaan maastossa on myös erikoisia harjukuoppia l. suppia, joista merkittävimmät ovat Lapinkaivo ja Kuivakaivo.

Nummijärvi lukeutuu Kauhajoen larvakyliin, joiden maisema on hyvin metsävaltainen. Alueelta on löydetty kaksi kivikautista asuinpaikkaa. Nummijärven varhaisinta kulttuurimaisemaa ovat eränkävijöiden tilapäiskäytössä olleet savupirtit. Ensimmäiset uudistilat on muodostettu järven länsirannalle Majaniemeen vuonna 1668 sekä Nummikoskelle 1671. Kylän syntyyn ja kehitykseen ovat vaikuttaneet järven kalaisuus, viljelykelpoiset ranta-alueet sekä sijainti harjun kupeessa, hyvien kulkuväylien varrella. Harjujaksoa on seurannut kulkureitti ainakin jo 1600-luvulla, kun Pohjanmaata ja Hämettä yhdistävä Kyrönkankaan kesätie perustettiin kestikievarijärjestelmineen. Kyrönkankaantie on valtakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltu rakennettu kulttuuriympäristökohde (RKY2009) kuten myös Visannin suunnittelema Nummijärven kirkko vuodelta 1934. Järven itärannalla kulkeva maantie noudattaa keskiaikaisperäisen Kyrönkankaantien linjausta.

Nummijärven kirkko on alueen merkittävimpiä rakennuksia. (RA)

Iso-Nummikangas
Ylimysneva
Rahonneva
Uitonneva
Ylimysjärvi
Koihna
Leppänen
Vehio
Hetalahti
Yli-Luoma
Kallomäki
Koppelonneva
Kättilasalon neva
Nummijärvi
Syysperä
Nummilahti
Ruuhineva
Viitanummi
Viitalanneva
Jokelanperä
Nummijärvi
Siwu
Sillanpää
Hämes-harju
Kivijärvenneva
Asuinmaa
Nummijoki
Kanto
Juurakko
Kulmalankylä
Klupikistonneva
Kampinkeidas
Mäki-Lammi
Salmen-mäki
Kakkorinlammit
Luomala
Lähdek
Sydänkorven-rämäkkä
Nummikangas
Pitkä-rämäkkä
Kauhasalmi
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)
0 0,5 1 1,5 2 2,5 3 3,5 km
N
© SYKE
© MML 2014

Nummikankaan harjujakson maaperä luo omaleimaisen ilmeen kyläaluetta leimaavalle, kuivalle mäntykankaalle. Peltoraiviot, palvelut ja asutus ovat perinteisesti keskittyneet järven ympärille. Rantapeltojen muuttuessa vähitellen huvilatonteiksi tai asutuskäyttöön uusia peltoja on raivattu yhä etäämmälle järvestä. Asutus ja palvelut ovat keskittyneet löysän nauhamaisesti maantien varteen, rantapeltoja tai avoimia näkymiä on vain harvakseltaan. Rannoilla on runsaasti loma-asutusta, leirintäalue, seurakunnan leirikeskus Majaniemi, kirkko, hautausmaa sekä kyläkauppa. Viljelysmaat sijaitsevat pääosin järven länsipuolella sekä vanhojen pistoteiden varsilla. Avoimet maisematilat ovat mittakaavaltaan vaatimattomia maisemaseudun jokilaaksoihin verrattuna, mutta alueella on kuitenkin aktiiviviljelyä ja karjankasvatusta. Viime vuosikymmeninä alueen tärkeiksi elinkeinoiksi ovat voimistuneet luonnonvarojen hyödyntäminen; turvetuotanto ja maa-ainesten otto.

Arviointiteksti:

Nummijärvi on keskiaikaisperäinen, harjumuodostelman ja vesistön varrelle syntynyt larvakylä, jossa vedenjakajaseudun arvokkaat luonnonpiirteet yhdistyvät rakennetun kulttuuriympäristön arvoihin.

Rajaus:

Nummijärven kulttuurimaisema-alue käsittää Nummijärven rantoineen sekä Kyrönkankaan kesätien osuuden Nummijärven kylän ja Nummikankaan kohdalla. Rajausta laajennetaan etelään siten, että Lapinkaivo ja osa Nummikankaasta liittyy osaksi Nummijärven maisema-aluetta. Kyrönkankaan kesätie ei yksinään muodosta maakunnallisesti merkittävää maisema-aluetta.

Nummijärven leirintäalue on tärkeä matkailu- ja virkistysalue Suupohjassa. (RA)

Loma-asutus ja niityt leimaavat Nummijärven rantoja. (RA)

Lapinkaivo on yksi Nummikankaan luonnonnähtävyyksistä. (RA)

Metsien ja soiden ympäröimä Nummijärvi on säilyttänyt arvokkaita luonnonpiirteitään. (RA)

Hanhiluoman kulttuurimaisema

Inventointialueen nimi:
1 Hanhiluoman viljelyalue ja Hanhimäen asutusraitti
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Hanhiluoman kulttuurimaisema
Kunta:
Kauhava (Alahärmä)
Pinta-ala:
291 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

Kuvailu:

Hanhiluoman kulttuurimaisema-alue on Hanhiluoman varrelle muodostunut pienimittakaavainen viljelylakeus, jota reunustavat metsäiset selänteet. Alue on maisemarakenteeltaan tyypillistä eteläpohjalaista alavaa peltomaisemaa, jonka keskellä Hanhimäki kohoaa luode-kaakkosuuntaisena harjanteena. Avointa viljelylaaksoa halkovat kylätiet raittiasutuksineen. Hanhiluoman kulttuurimaiseman ominaispiirteisiin kuuluvat Karhukallion pronssikautinen hautapaikka sekä Hanhimäen asutusraitti, jonka merkittävimpiä rakennuksia ovat Hanhimäen talo sekä Hanhimäen entinen koulu. Alueelle perinteinen asutus on sijoittunut tiiviiksi raittiasutukseksi Hanhimäen päällä kulkevan vanhan tien varteen. Asutustyyppi sekä muutama vanha pohjalaistalo ovat hyvin säilyneet, myös myöhäisempi asuin- ja maatilarakentaminen on sijoittunut perinteisille paikoille Hanhimäkeen.

Alueen maisemakuvaa leimaa avoimena säilynyt viljelylakeus sekä karjatalous; laiduntavat lehmät elävöittävät Hanhiluomaan loivasti laskevien peltojen mosaiikkia. Alueella on myös turkistarhoja. Reunavyöhykkeet ovat eheät ja siistit, alueen selkeä maisemarakenne tulee kauniisti maisemakuvassa esiin.

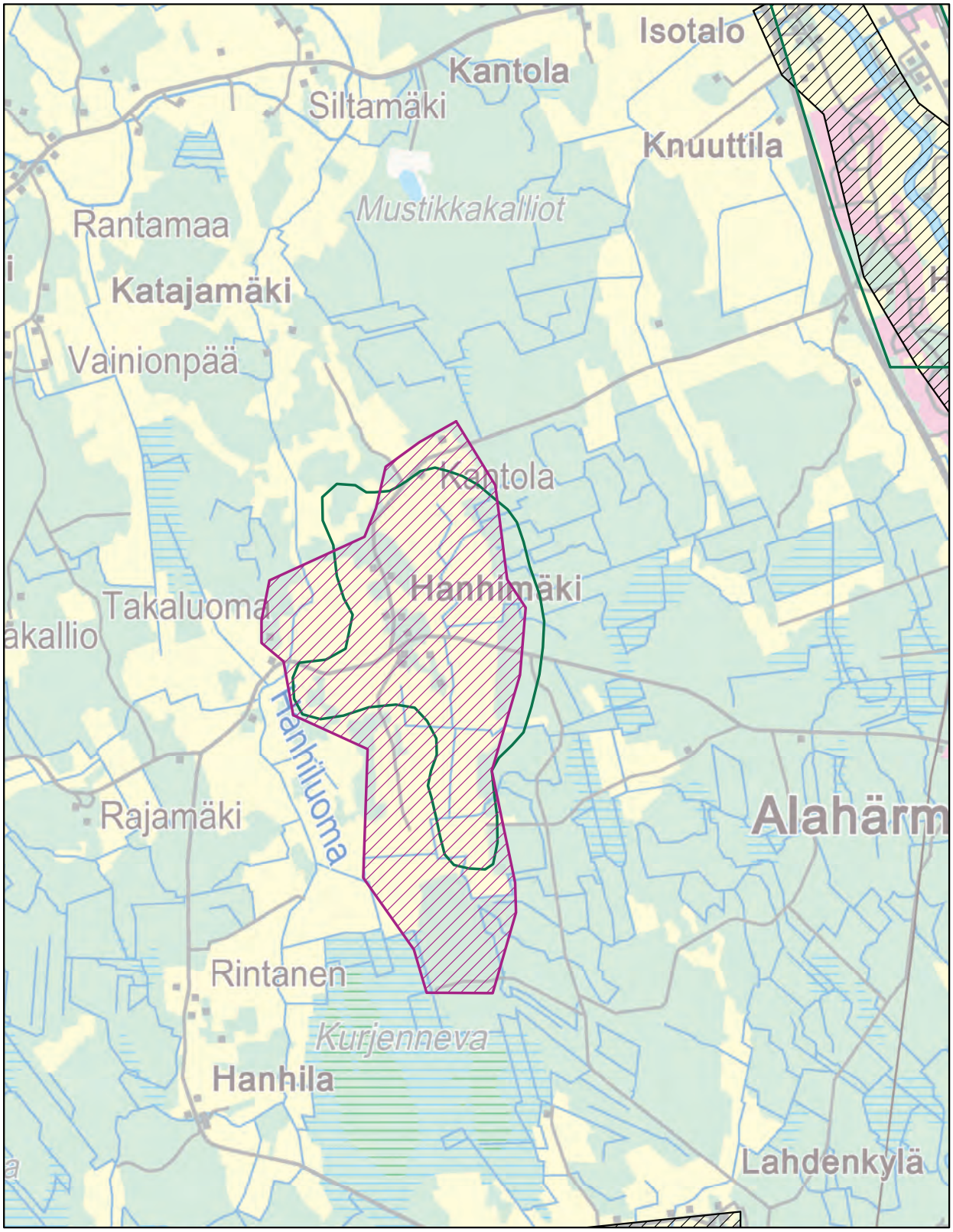
Arviointiteksti:

Hanhimäen kylässä säilynyt perinteinen, pohjalainen talonpoikaisarkkitehtuuri, asutusraitti sekä ympäröivä viljelylakeus muodostavat maakunnallisesti merkittävän kulttuurimaisemakokonaisuuden.

Rajaus:

Hanhiluoman kulttuurimaisema käsittää Hanhimäen asutusraitteineen ja ympäröivine peltoineen. Alueen rajausta laajennetaan etelään; Karhunkallio muinaishautoineen otetaan maisema-alueeseen mukaan.

< Laitumet elävöittävät Hanhiluoman maisemakuvaa. (RA)

^^ Hanhiluoman viljelyaukeat. (RA)

^ Hanhimäen asutusraitilla on säilynyt vanha rakentamistapa. (RA)

Hanhimäki on viljelylakeuden keskellä loivasti kohoava asutusharjanne. (RA)

Purmonjoen viljelylakeus

Inventointialueen nimi:
37 Välimäen talot Fräntilässä
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Purmonjoen viljelylakeus
Kunta:
Kortesjärvi
Pinta-ala:
687 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

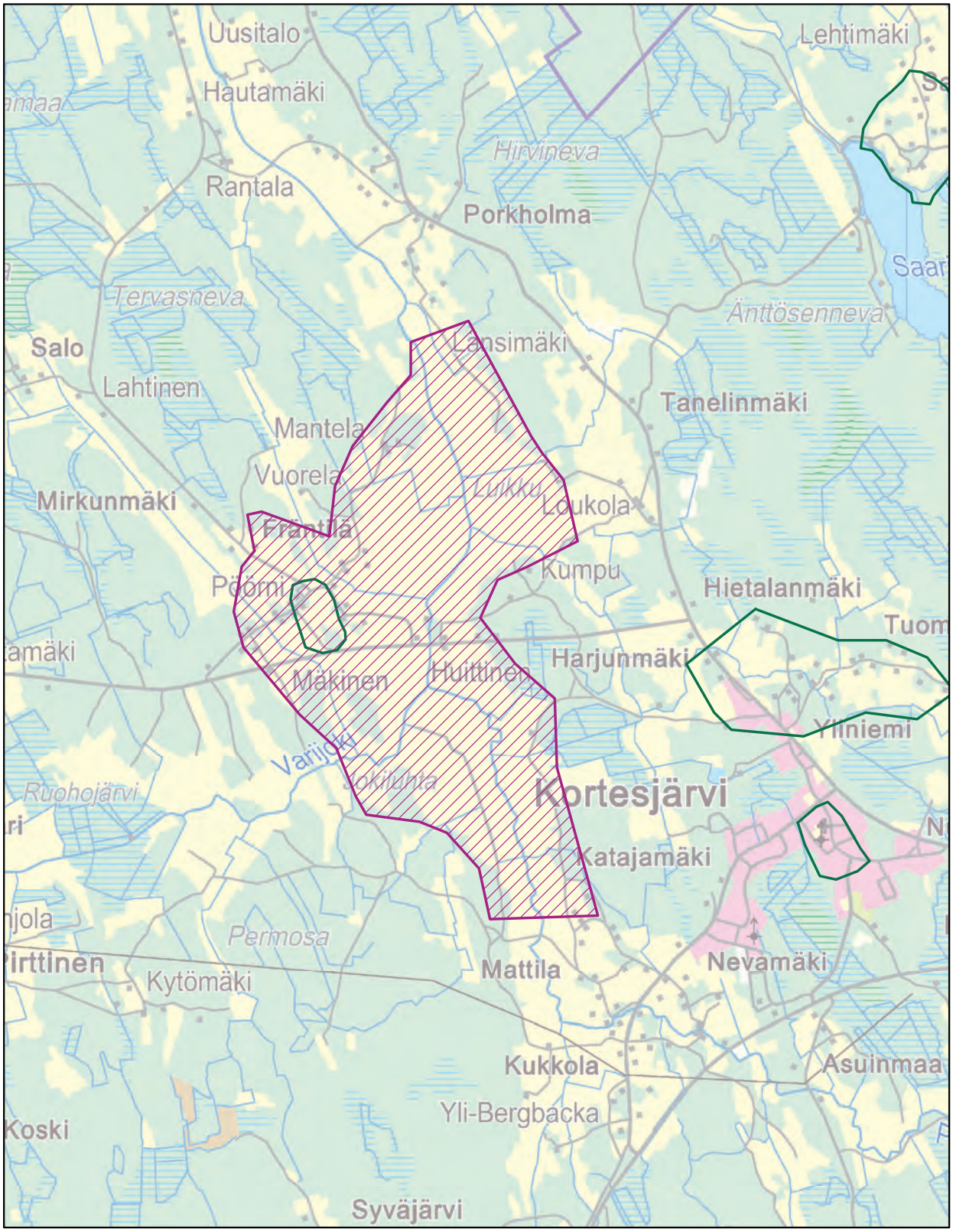
Kuvailu:

Purmonjoen viljelylakeuden selkärankana virtaa Purmojärvestä alkunsa saava Purmonjoki. Pohjanmaan jokien tapaan Purmonjoelle ovat tunnusomaisia suuret virtaamavaihtelut ja tulvimisherkkyys. Purmonjoen ja Varijoen yhtymäkohdassa Fräntilässä jokivarren peltoalueet saavatkin Etelä-Pohjanmaan viljelylakeuksille tyypilliset mittasuhteet. Vesistön ranta-alueet ovat peltoja, joiden selänteenä kohoaa alueen merkittävin kalliokumpare Mirkunmäki.

Alueella ei ole inventoituja muinaisjäännöksiä tai valtakunnallisesti arvokkaita rakennetun kulttuuriympäristön kohteita (RKY2009). Fräntilässä Purmonjokilaakson länsilaidalla sijaitsevat Välimäen talot. Fräntilään asutus tuli 1620-luvulla. Fräntilän asutus sijoittuu kahden mäen päälle tiiviiksi asutusryppäiksi. Komeat pohjalaistalot muodostavat kauniita ja huoliteltuja pihapiirejä. Välimäen taloryhmä käsittää kaksi puolitoistakerroksista 1850-luvulta peräisin olevaa vaaleaa hirsitaloa ulkorakennuksineen sekä kylätien toisella puolella olevan Ylimäen talon. Talot sijaitsevat vierekkäin pienellä mäen kohoumalla peltojen ympäröimänä. Tällä kohtaa viljelty jokilaakso on noin kilometrin levyinen ja hyvin tasainen Jokiaukia. Jokiaukialla ja Jokiluhdassa on säilynyt maisemaseudulleen tyypillisiä latoja.

Fräntilässä avautuu pitkiä lakeusnäkymiä kohti Purmonjokea. (RA)

Uusitalo
Hautamäki
Rantala
Hirvineva
Porkholma
Lehtimäki
Tervasneva
Äänttösenneva
Salo
Lahtinen
Lansimäki
Tanelinmäki
Mantela
Vuorela
Mirkunmäki
Lukku
Loukola
Frantilä
Kumpu
Pöörni
Hietalanmäki
Harjunmäki
Mäkinen
Huittinen
Varijoki
Jokiluhta
Ruohojärvi
Kortesjärvi
Katajamäki
Permosa
Mattila
Nevamäki
Kytömäki
Kukkola
Asuinmaa
Yli-Bergbacka
Koski
Syväjärvi
0
0,5
1
1,5
2 km
N
© SYKE
© MML 2014
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

Purmonjoen viljelylakeus on maisemakuvaltaan avointa ja suurimittakaavaista peltolakeutta. Korkealle kohoavat rakennusryhmät ovat maisemassa erottuvia kohokohtia. Maisemaan avautuu laajoja näkymiä mäkiasutuksen välistä. Aluetta leimaa elinvoimainen maatalous; laidunalueet ja arvokkaat maatilaympäristöt.

Arviointiteksti:

Purmonjoen viljelylakeus on maisemaseudulleen tyypillinen ja edustava jokilaaksomaisema, jossa perinteinen rakennuskanta ja asutustapa yhdistyvät luontevasti ympäröivään viljelymaisemaan.

Rajaus:

Purmonjokivarren maisema-alue sisältää Fräntilän kylän arvokkaat taloryhmät, maisemassa kauniina erottuvat asutuskumpareet sekä niiden ympärille avautuvat laajat jokivarsipellot; Jokiaukian ja Jokiluhdan viljelylakeudet. Vanhaa rajausta laajennetaan Välimäen taloryhmästä visuaalisen maisemakokonaisuuden kattavaksi kulttuurimaisema-alueeksi.

v Huolitellut pihapiirit kruunaavat alueen kylämaiseman. (RA)

v Välimäen talot sijoittuvat kahden mäen päälle. (RA)

Fräntilän asutusryppäät erottuvat maisemassa edukseen. (RA)

Pitkäjärven kulttuurimaisema

Inventointialueen nimi:
38 Pitkäjärven raittikylä
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Pitkäjärven kulttuurimaisema
Kunta:
Kortesjärvi
Pinta-ala:
590 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

Kuvailu:

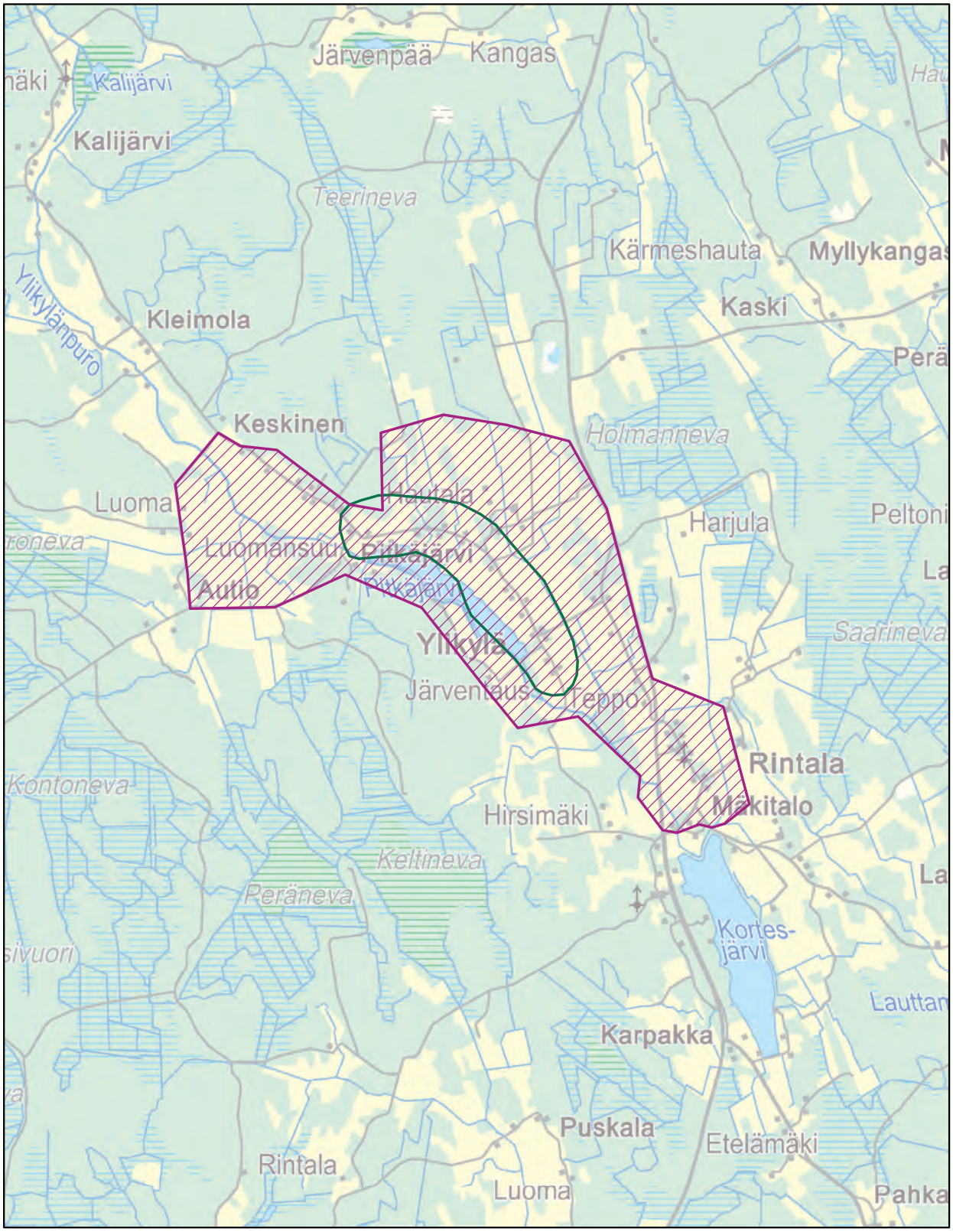
Pitkäjärvi on Kortesjärven luoteispuolelle sijoittuva pitkänomainen ja kapea järviallas, joka lukeutuu Purmonjoen vesistöalueeseen. Järvi sijoittuu maisemassa laajan kallioselänteen ja harjun taitteeseen. Asutus on syntynyt järven suuntaiseksi raitiksi harjulle. Ensimmäinen talo, Pitkäjärvi, tuli kylään v. 1603. Asutusraitti koostuu pääasiassa vanhemmasta rakennuskannasta, mutta rakennuskannan uusiutumista on tapahtunut jonkin verran raitin eteläpäässä. Harvahkoa asutusraittia reunustavat useissa kohdin pellot. Raitin järvenpuoleiset pellot laskevat loivasti järven rantaan asti. Myös järven pohjoispäästä lähtevän Ylikylän puron ranta-alueet ovat viljeltyjä peltoja. Merkittäviä maisemapiirteitä ovat järven lisäksi eteläpuolella kohoavat metsäiset kallioalueet ja monimuotoisuutta edistävät metsäsaarekkeet. Alueella ei ole inventoituja muinaisjäännöksiä tai valtakunnallisesti arvokkaita rakennetun kulttuuriympäristön arvoja. Rakennuskanta on hieman hajanaista, mutta uusien rakennusten sijoittelu noudattaa perinteistä asutustapaa. Alueellisesti merkittäviä kohteita ovat Pitkäjärven talo, Pitkäjärven kyläraitti, Ylikylän nuorisoseura, mylly sekä koulu. Korkean harjanteen päälle sijoittuvat asutusraitit erottuvat kauniiden viljelyaukeiden ympäröiminä maisemassa. Kosteikkomainen ja pienialainen järvi avautuu parhaiten kyläraitilta, jonka maisemaa elävöittävät rantalaitumet. Pitkäjärven raittikylä edustaa perinteistä kulttuurimaisemaa, jossa vanha ja uusi rakentaminen ovat sovussa keskenään.

Arviointiteksti:

Pitkäjärven kulttuurimaisema-alue on maisemaseudulleen tyypillinen harjun päälle rakentunut raittikylä, jota ympäröivät tiemaisemassa kauniisti avautuvat viljelyaukeat.

Rajaus:

Pitkäjärven kulttuurimaisema-alue käsittää järven, Pitkäjärven sekä Rintalan asutusraitit ympäröivine viljelyaukeineen. Vanhaa rajausta laajennetaan asutusraitista visuaalisen maisemakokonaisuuden kattavaksi kulttuurimaisema-alueeksi.

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)

Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

0 0,5 1 1,5 2 km

N

© SYKE
© MML 2014

^^ Viljelyaukealla on säilynyt monimuotoisuutta edistäviä metsäsaarekkeita. (RA)

^ Pitkäjärven kyläraitilta avautuu mielenkiintoisia näkymiä. (RA)

↗↗ Alueella on säilynyt tiivis, raittimainen harjuasutus. (RA)

> Asutusraittia kehystävät loivasti laskevat pellot. (RA)

Löyänjärven kulttuurimaisema

Inventointialueen nimi:
41 Löyänjärven kulttuurimaisema
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Löyänjärven kulttuurimaisema
Kunta:
Kuortane
Pinta-ala:
357 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

Kuvailu:

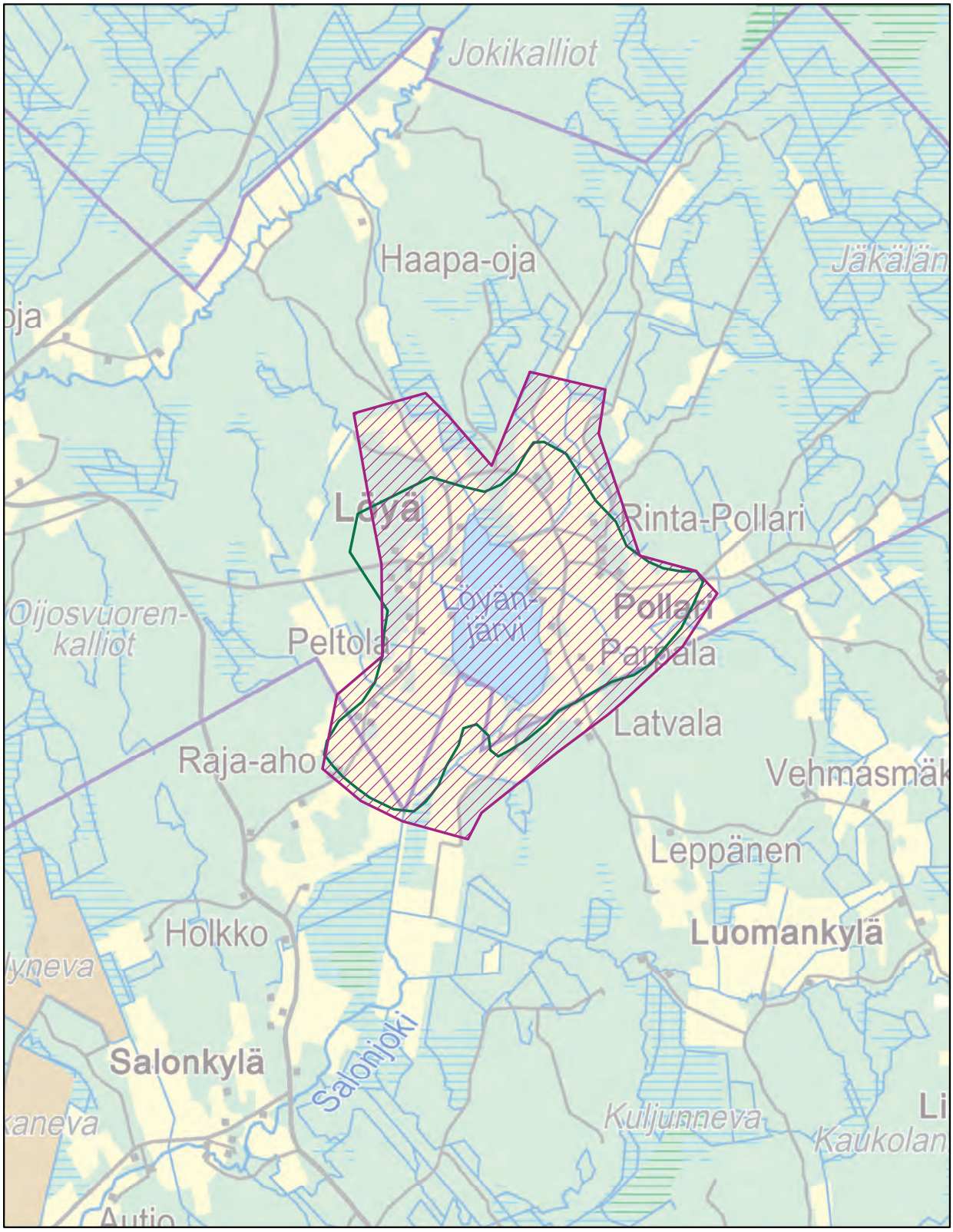
Lapuanjoen vesistöalueeseen kuuluva Löyänjärvi sijaitsee Kuortaneen ja Töysän rajamailla Kuortaneen itäosassa. Löyänjärvi on vain noin puolen kilometrin levyinen ja kilometrin pituinen vesistö, jonka rantaviiva on suhteellisen ehyt ja suoraviivainen. Löyänjärveen laskevia puroja ovat Pohjaispuro ja Pajupuro. Järveä reunustavat rantapellot, jotka useissa kohdin rajoittuvat kallioselänteisiin. Maaperä koostuu laajasti hienojakoisista maalajeista. Pohjoispuolella rannassa on rantaniittyä (Lähteenluhta). Kapea hiekkatie seurailee järveä molemmin puolin.

Löyänjärven kulttuurimaisema on muutaman asutusryhmän muodostama kyläkokonaisuus, joka on rakentunut järveä kiertävän tien varrelle. Asutusta on sekä järven länsi- (Löyän asutus) että itäpuolella (Pollarin asutus). Järven länsipuolella asutus on pääasiassa sijoittunut kylätien varteen metsän reunaan. Järven itäpuolella Pollarissa on kymmenkunta taloa käsittävä asutusryhmä Leppikallion ja kylätien välisellä alueella ja toinen pienempi ryhmä kylätien varressa lähellä Löyänjärven itärantaa. Kylän asutuksessa on kerroksellisuutta; mm. uudehkoja päärakennuksia on puolisen tusinaa. Alueella ei ole inventoituja valtakunnallisesti arvokkaita rakennetun kulttuuriympäristön kohteita tai muinaisjäännöksiä. Merkittävimpiä rakennuksia kylällä on Löyän nuorisoseurantalo.

Löyänjärven parhaat näkymät avautuvat länsirannalta. Maisemakuvaltaan alue on siisti. Aluetta leimaa

Ranta-alueet ovat paikoin rehevän kasvillisuuden peittämiä. (RA)

Jokikalliot
Haapa-oja
Jäkälän
Löyä
Rinta-Pollari
Löyän-
järvi
Pollari
Oijosvuoren-
kalliot
Peltola
Parpala
Latvala
Raja-aho
Vehmasmäk
Leppänen
Holkko
Luomankylä
Salonkylä
Salonjoki
Kuljunneva
Kaukolan
Autio
0
0,5
1
1,5
2 km
N
© SYKE
© MML 2014
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

aktiivinen maatalous; pellot ovat säilyneet viljelyksessä sekä laidunalueina. Alueella on muutama näyttävä pohjalaistalo pihapiireineen, muuten rakennuskanta on ilmeeltään vaihtelevaa. Asutus sijoittuu pääosin tien varteen, rannassa on mökkejä. Järven rannat ovat paikoin puuston peittämät, rantametsiköt tuovat maisemaan monimuotoisuutta.

Arviointiteksti:

Löyänjärven alue edustaa maisemaseudulleen tyypillistä, pienimittakaavaisen järven rannalle muodostunutta kulttuurimaisemaa.

Rajaus:

Löyänjärven kulttuurimaisema-alue käsittää Löyänjärven rantapeltoineen ja asutusryhmineen. Vanhaa rajausta laajennetaan visuaalisen maisemakokonaisuuden kattavaksi kulttuurimaisema-alueeksi, joka rajautuu ympäröiviin kallioihin ja metsiin.

V Rantametsiköt ja luhdat tuovat maisemaan monimuotoisuutta. (RA)

V
V Maatilaympäristöt ovat osa Löyänjärven maisemakuvaa. (RA)

Löyänjärven asutus sijoittuu pääosin tien varteen, rannassa on mökkejä. (RA)

Ruismäen kulttuurimaisema

Inventointialueen nimi:
42 Ruismäki
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Ruismäen kulttuurimaisema
Kunta:
Kuortane
Pinta-ala:
249 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

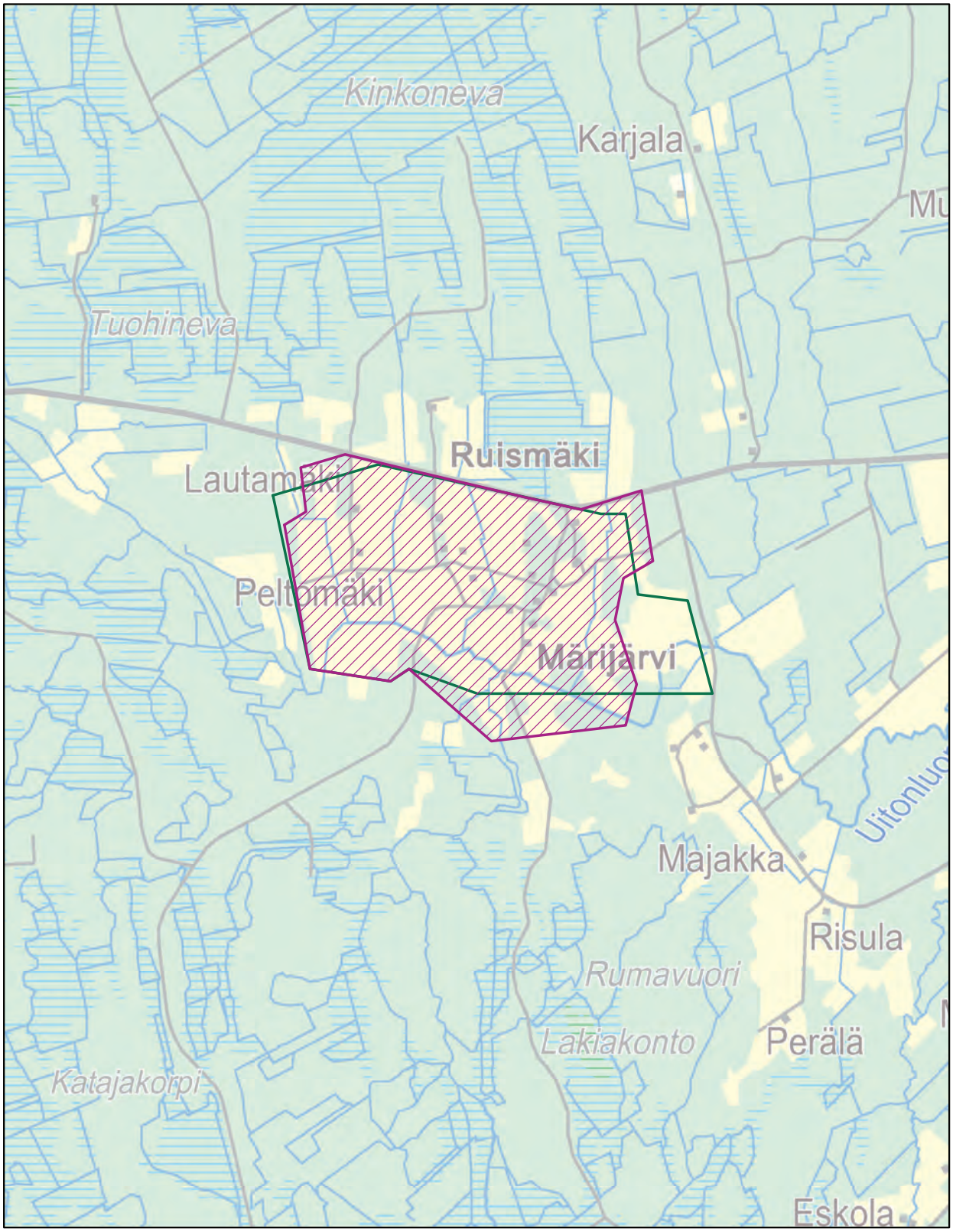
Kuvailu:

Ruismäki sijaitsee Seinäjoki - Kuortane maantien varrella, viitisen kilometriä Kuortaneen Mäyrystä Seinäjoen suuntaan. Lapuanjoen vesistöalueeseen kuuluvan kylän merkittävin vesielementti on Uitonluoma, joka kerää vettä aluetta ympäröiviltä soilta. Märijärven suoalue lampareineen sijoittuu alueen eteläpuolelle. Ruismäki on maaperältään hienojakoista hietaa. Alavus-Seinäjoki alueen drumliinikenttään kuuluvat, luode-kaakkosuuntaiset pienialaiset ja matalat moreenimuodostumat kohoavat alueen maisemarakenteen erityispiirteenä. Ruismäen vanhin asutus on muodostunut viljeltyjen peltojen keskellä kulkevan moreenikumpareen laelle raitiksi. Raitin viiden päärakennuksen harjansuunnat noudattelevat etelä-pohjoissuunnassa mäkeä. Kylän neljä 1900-luvun alkupuolen ja jälleenrakennuskauden taloa ovat alavammalla maalla kylätontin länsipuolella. Päärakennukset ovat puolitoista- ja kaksikerroksisia pohjalaistaloja. Asutusraittia ympäröivät rinnepellot, joiden reunassa on mm. kiviaita ja aitaan rajoittuva katajikkovyöhyke. Mäkialuetta reunustavat pellot ulottuvat parin sadan metrin päähän aina drumliinivyöhykkeen viereisiin moreenimäkiin asti.

Alueella ei ole inventoituja muinaisjäännöksiä. Kuortane on 1800-luvulla ollut merkittävimpiä tervan tuotantoalueita maassamme ja tervakaupan tuoma varallisuus ilmenee selkeästi pitäjän komeissa pohjalaistaloissa. Tervanpoltto ja kytöviljely vaurastuttivat pitäjää ja sen talonpoikia 1700-1800-luvulla, jolloin vaurastuminen näkyi komeiden talonpoikaistalojen

Märijärven monimuotoinen suoalue rajaa aluetta kaakossa. (RA)

Kinkoneva
Karjala
Tuohineva
Ruismäki
Lautamäki
Peltomäki
Märijärvi
Majakka
Risula
Rumavuori
Lakiakonto
Perälä
Katajakorpi
Eskola
0
0,5
1
1,5
2 km
N
© SYKE
© MML 2014
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

rakentamisena. Kuortaneen pohjalaistalot Ruismäessä on valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009). Ruismäki asutettiin 1771, kun Märijärven talon tytär sai torpan sieltä. Talon jakamisen yhteydessä uudet talot rakennettiin samalle mäelle ja samaan pihaan. Talot oikaistiin samaan riviin uusjaossa 1800-luvun lopulla ja talon halkomisen yhteydessä 1904. Kuortaneella kaksifooninkiset pohjalaistalot pihapiireineen muodostavat poikkeuksellisen komeita ja yhtenäisenä säilyneitä kokonaisuuksia kyläteiden varsilla. Kuortaneen pohjalaistalot muodostavat oman tyyppinsä, jolle on ominaista räystäiden koristelistoitus, kuistien ja haukkaikkunoiden vaihtelevat puitejaot sekä rakennuksen ullakkopäätyjen keltamultamaalaus. Muuten rakennukset ovat punamullattuja valkoisin nurkkalaudoin ja ikkunanpielin varustettuja.

Ruismäen maisema koostuu asutetuista mäkialueista ja ympäröivistä pelloista, jotka rajautuvat kauniisti metsäselänteisiin. Aluetta leimaa kyläraitin yhtenäinen rakennuskanta ja siistit pihapiirit. Maatalouden synnyttämä monimuotoisuus näkyy säilyneen alueen maisemakuvassa luonnonniittyinä, maisemapuita sekä pitkinä avoimina peltonäkyminä reunavyöhykkeineen.

Arviointiteksti:

Ruismäen kulttuurimaiseman arvo perustuu tasapainoiseen ja eheänä säilyneeseen viljelymaisemaan, jonka kohokohtia ovat asutusraittien arvokkaat ja edustavina säilyneet pohjalaistalot.

Rajaus:

Ruismäen kulttuurimaisema käsittää Ruismäen ja Märijärven asutuskumpareet ympäröivine peltoineen. Rajausta supistetaan Kotomäen kohdalla visuaaliseksi maisemakokonaisuudeksi.

Ruismäen vanhimmat talot sijaitsevat moreenimäellä. (RA) >

Kyläteiden varsilla on komeita rakennuskokonaisuuksia. (RA) >>

Ruismäessä on säilynyt valtakunnallisesti arvokkaita pohjalaistaloja. (RA)

Sarvijoen kulttuurimaisema

Inventointialueen nimi:
24-25 Sarvijoki
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Sarvijoen kulttuurimaisema
Kunta:
Kurikka (Jurva)
Pinta-ala:
407 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

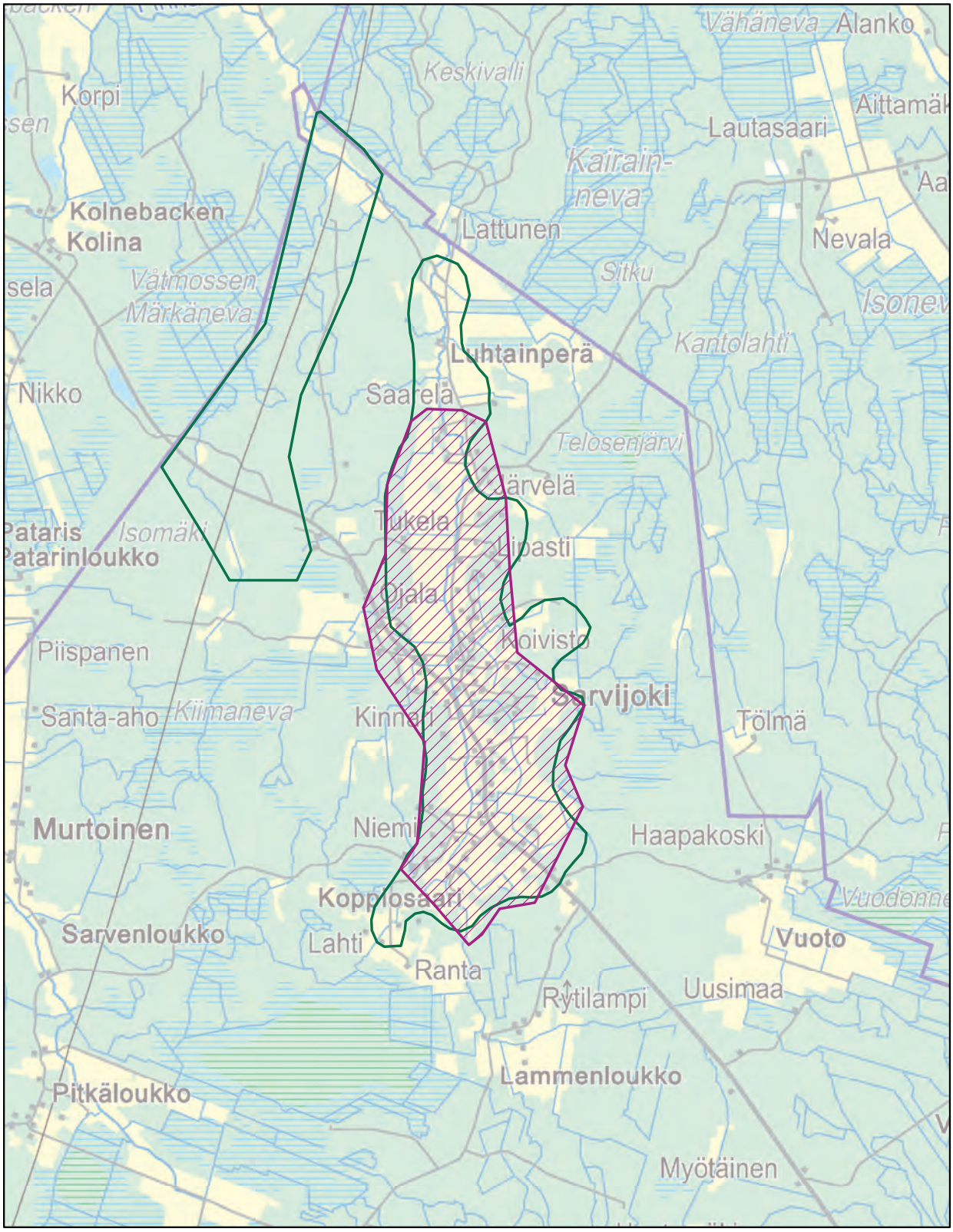
Kuvailu:

Maalahdenjoen vesistöalueeseen kuuluva Sarvijoki sijaitsee Kurikan Jurvan pohjoisosassa. Jokilaakso on maisemaseudulleen hyvin vaatimaton mittasuhteiltaan. Kylän kohdalla Sarvijokilaakso on vain puolen kilometrin levyinen. Pituussuunnassa yhtenäinen peltovyöhyke ulottuu viiden kilometrin pituisena kylän eteläosasta kunnan rajalle asti, jossa on useita muinaishautoja. Alue on maaperältään hienojakoinen ja topografialtaan melko tasainen. Merkittävin selänne alueella on itäreunalla kohoava Sipoonkallio. Pellot ovat keskittyneet jokivarteen, asutuksen sijoittuessa tiiviisti kylätien varrelle, kallio- ja moreenimäille sekä metsäselänteiden reunoille. Sarvijokea ympäröivät laajat neva-alueet; Iso Sarvineva, Kiimaneva, Märkäneva, Kairainneva ja Vuodonneva sekä itäpuolella Tervasmäessä pohjavesialue.

Heikkojen liikenneyhteyksien takana, metsä- ja suovaltaisella alueella virtaavan Sarvijoen varrelle perustettu Sarvijoen kylä sai ensimmäiset asukkaat 1600-luvun alkupuolella. Kylän elinkeinoina olivat maatalouden lisäksi 1800-luvun loppupuolella ja 1900-luvun vaihteessa perustetut saha, mylly ja meijeri. Sarvijoen nauhamainen kyläasutus peltoineen on keskittynyt pienen Sarvijoen ja sitä seuraavan maantien varrelle. Nykyinen asutus on pääasiassa raitilla ja reunavyöhykkeellä. Sarvijoen asutuksesta nousee esiin kaksi vanhempaa rakennuskantaa käsittävää asutusraittia: puolen kilometrin pituinen asutusraitti Murtoisen risteyksestä pohjoiseen ja kilometrin pituinen asutusraitti välillä vanha Vaasantien risteys - Sipoonkallio. Kapean, mutkittelevan hiekkatien ja kumpuilevien hakamaiden värittämältä raitilta

Sarvijoella on säilynyt perinteistä, umpipihamaista rakennuskantaa. (RA)

Vähäneva
Alanko
Keskivalli
Korpi
Lautasaari
Kairain-
neva
Kolnebacken
Kolina
Lattunen
Nevala
Sitku
Våtmossen
Märkäneva
Kantolahti
Luhtainperä
Nikko
Saarela
Telosenjärvi
Tukela
Lipasti
Ojala
Piispanen
Koivisto
Sarvijoki
Santa-aho
Kiimaneva
Kinnari
Tölmä
Murtoinen
Niemi
Haapakoski
Koppelosaari
Sarvenloukko
Lahti
Vuoto
Ranta
Rytilampi
Uusimaa
Lammenloukko
Pitkäloukko
Myötäinen
0
0,5
1
1,5
2
2,5
3 km
N
© SYKE
© MML 2014
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

nousevat esille Sariolan punamullatut pohjalaistalot. Raitin päässä kohoava Sipoonkallio on myös merkittävä osa Sarvijoen kulttuuriympäristöä. Muita merkittäviä rakennuksia ovat rukoushuone ja Riskun talo (RKY2009), jossa 1800-luvulla rakennettu rakennusryhmä muodostaa umpipihan. Riskun talo on edustava esimerkki eteläpohjalaisesta umpipihaisesta talonpoikaistalosta. Sarvijoella on myös jonkin verran uutta asutusta.

Sarvijoen maisemakuvan erityispiirteitä ovat vanhat punamultaiset talonpoikaistalot, perinteiset pihapiirit sekä maisemaseudulleen tyypillinen maisemarakenne, jossa tie ja raittiasutus mukailevat pientä jokea. Maisemakuvaltaan alue on melko tavanomainen. Paikoin puutteellinen maisemanhoito ja autiotalot rikkovat maiseman eheyttä. Maatalouselinkeino näkyy maisemassa mm. hevoslaitumina, tyrniviljelminä sekä viljeltyinä peltoina. Reunavyöhykkeet ovat eheät ja siistit. Muinaisjäännökset sijoittuvat sähkölinjan alle metsään, eivätkä sieltä erotu osana kulttuurimaisemaa.

Arviointiteksti:

Sarvijoen kulttuurimaisema on mittasuhteiltaan verrattain pieni jokilaaksomaisema, jossa on säilynyt maisemaseudulleen tyypillistä ja edustavaa rakennuskantaa. Sarvijoen muinaisjäännösalue ei ole maisemallisesti merkittävää maisema-aluetta.

Rajaus:

Sarvijoen kulttuurimaisema-alue rajautuu Sarvijokea myötäilevän kyläasutuksen ja viljelyalueiden mukaisesti. Luhtainperän ja Märkänevaan rajautuvan metsäisen muinaisjäännösalueen osalta rajausta supistetaan.

Sarvijoella on säilynyt perinteistä rakennuskantaa. (RA) >

Viljelyalueet ja asutus myötäilevät verrattain vaatimatonta Sarvijokea. (RA)

Ristimäen kirkko. (RA)

25

Jurvanjärven kulttuurimaisemat

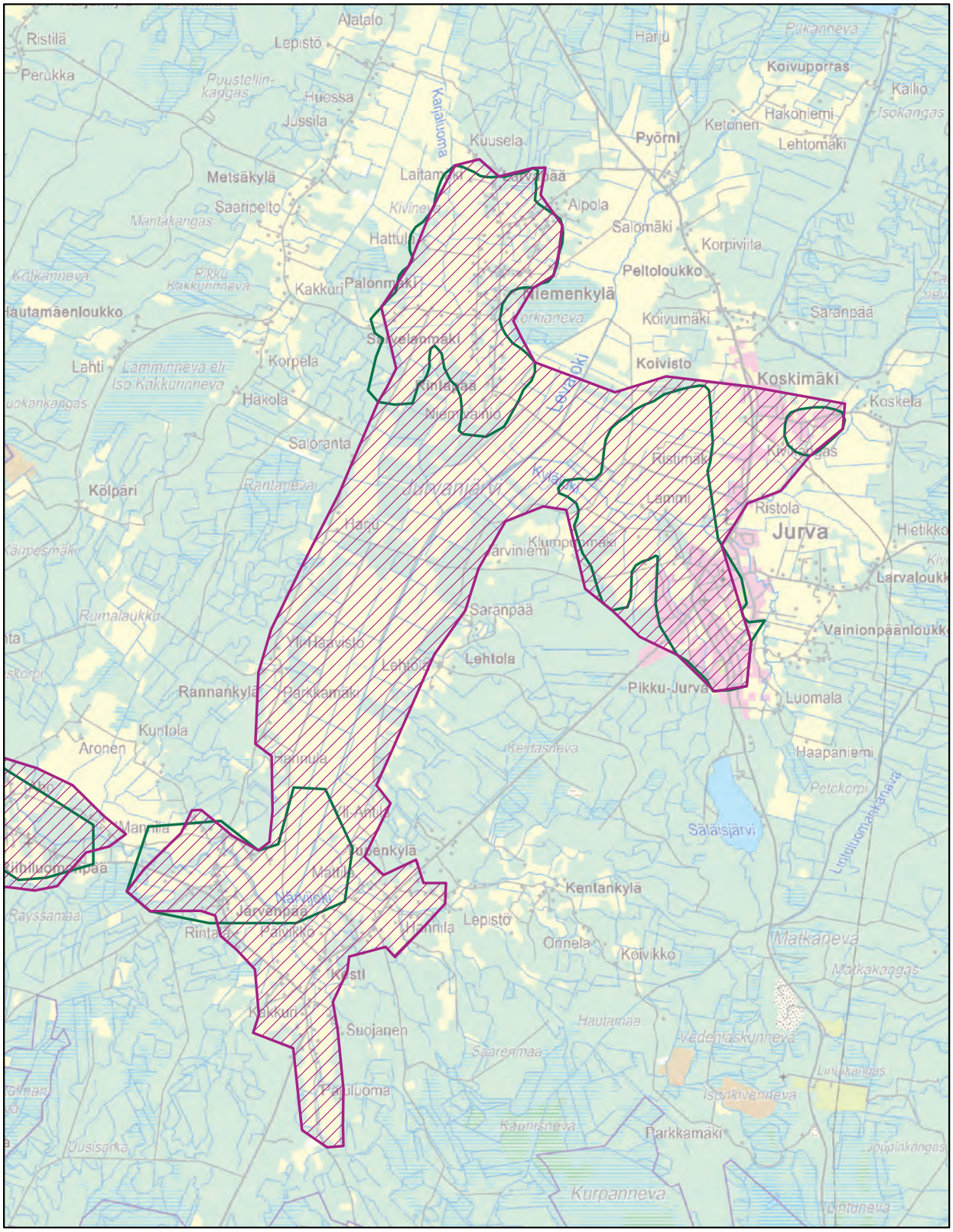
Inventointialueen nimi:
74 Niemenkylä, Kirkon- ja Hahdonmäki, Koskimäki
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Jurvanjärven kulttuurimaisemat
Kunta:
Kurikka (Jurva)
Pinta-ala:
3582 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

Kuvailu:

Viljelysmaaksi kuivatun Jurvanjärven alue muodostaa laajan ja tasaisen liejusavi-savitasangon, jonka ympärille rakennettu kulttuuriympäristö on keskittynyt. Levajoki on Jurvanjärven alueen keskellä virtaava suora uoma, johon Kyläjoki yhtyy Jurvan kirkonkylän pohjoispuolella. Järvenpäässä joki muuttuu Närvijoeksi. Kirkonmäki - Hahdonmäki on alueeseen rajautuva pitkä hiekkaharjujakso ja laaja pohjavesialue. Monimuotoisuutta alueen maaperään ja maisemaan tuo myös Korkianevan turvekeidas Niemenkylän itäpuolella. Viljelytasangon reunoille, hienoainesmoreenimuodostuman päälle ovat tiiviisti rakentuneet kylät Järvenpää, Niemenkylä ja Koskimäki.

Alueen pitkää asutushistoriaa kuvastavat lukuisat muinaisjäännökset. Vanhat kivikautiset asuinpaikat mukailevat nykyistä asutusta ja tiestöä, sijaiten molemmin puolin entisen järven rantaviivan tuntumassa. Alueella on runsaasti arvokasta rakennusperintöä, joka on sijoittunut kyläraittien varsille. Kirkonmäen harjulla kulkeva asutusraitti ulottuu Jurvan kirkosta kilometrin luoteeseen ja kaakkoon. Kirkonmäen raittia reunustavat kuivatun Jurvanjärven rantaan ulottuvat

< Järvenpään kyläraitin varrella on edustavia maaseudun pihapiirejä. (RA)

viljelypellot. Raitin katkaisevat uudemmat tielinjaukset. Asutusraitin luoteispäästä nousee esille 1800-luvun puolella rakennettu Kankaanpään kaksifooninkinen päärakennus ja pappila. Raitin kaakkoispään asutusraitti on tiivis ja yhtenäinen. Raitille sijoittuu Jurvan merkittäviä rakennuksia: vanha sairaala, entinen yhteiskoulu, vanha koulu, seurojen talo sekä keskeisimpänä v. 1802 rakennettu Jurvan kirkko ja pitäjänmakasiini. Koskimäen raitti on puolen kilometrin pituinen asutusraitti, jonka muodostavat kuusi komeaa pohjalaistaloa pihapiireineen. Päärakennukset ovat puolitoista kaksikerroksia ja hyvin hoidettuja. Lähes jokaisessa pihapiirissä on muiden ulkorakennusten lisäksi yksi tai useampi hirsinen aittarakennus raitin varressa. Niemenkylä on lähtenyt kasvamaan Jurvanjärven lounaisrannalta silloiseen järveen työntyvän niemen päästä, Rintapäästä. Puolitoistakerroksinen Niemen talo on Jurvan vanhimpia rakennuksia. Niemenkylällä on tiiviitä asutusraitteja, joita leimaa vanhojen pohjalaistalojen lisäksi muutama 1930- ja 1950-luvulla rakennettu talo sekä uudempi rakennuskanta. Järvenpään Närvijokivarteen sijoittuu myös edustava tie- ja jokivarsiasutus, joka ulottuu Järvenpään koulun luota Närvijoen pohjoisrannalle. Raittia reunustavat koivut ja useat vanhat pohjalaistalot.

Viljelysmaaksi kuivatun Jurvanjärven maisemakuvaa leimaa alueen alkuperäinen maisemarakenne; järvikuiviota ympäröivät, tiiviisti rakentuneet kylät, joissa punamultaiset, näyttävät perinnerakennukset muodostavat näyttäviä kyläraitteja. Rakennuskanta on kerroksellista, arvokkaimmat kulttuuriympäristöt edustavat tyypillistä vaurasta pohjalaista rakentamisperinnettä. Jurvanjärven pellot muodostavat yhtenäisen, maisemaseudulleen tyypillisen viljelylakeuden.

Arviointiteksti:

Jurvanjärven kulttuurimaisema on maakunnallisesti edustava esimerkki viljelykäyttöön raivatun järven maatalousmaisemasta ja sitä ympäröivien kylien arvokkaasta rakennusperinnöstä.

Rajaus:

Jurvanjärven kulttuurimaisema-aluekokonaisuus käsittää kuivatun Jurvanjärven rantamaille muodostuneet kylät sekä järvikuivion viljelyaukeat. Alue rajautuu pohjoisessa Niemenkylään, etelässä Järvenpään, Kestin ja Tupenkylään. Maisema-alue sisältää Kirkon- ja Hahdonmäen sekä Koskimäen raitit.

Jurvanjärven rantakyliin on aikoinaan rakentunut arvokkaita pohjalaistaloja. (RA)

Kirkonmäen asutusraitti rajautuu komeaan kiviaitaan. (RA)

Koskimäen raitilla on säilynyt arvokkaita pihapiirejä ja pohjalaistaloja. (RA)

Jurvanjärven viljelylakeus. (RA)

Närvijoen kulttuurimaisema

Inventointialueen nimi:
75 Närvijoki
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Närvijoen kulttuurimaisema
Kunta:
Kurikka (Jurva)
Pinta-ala:
994 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

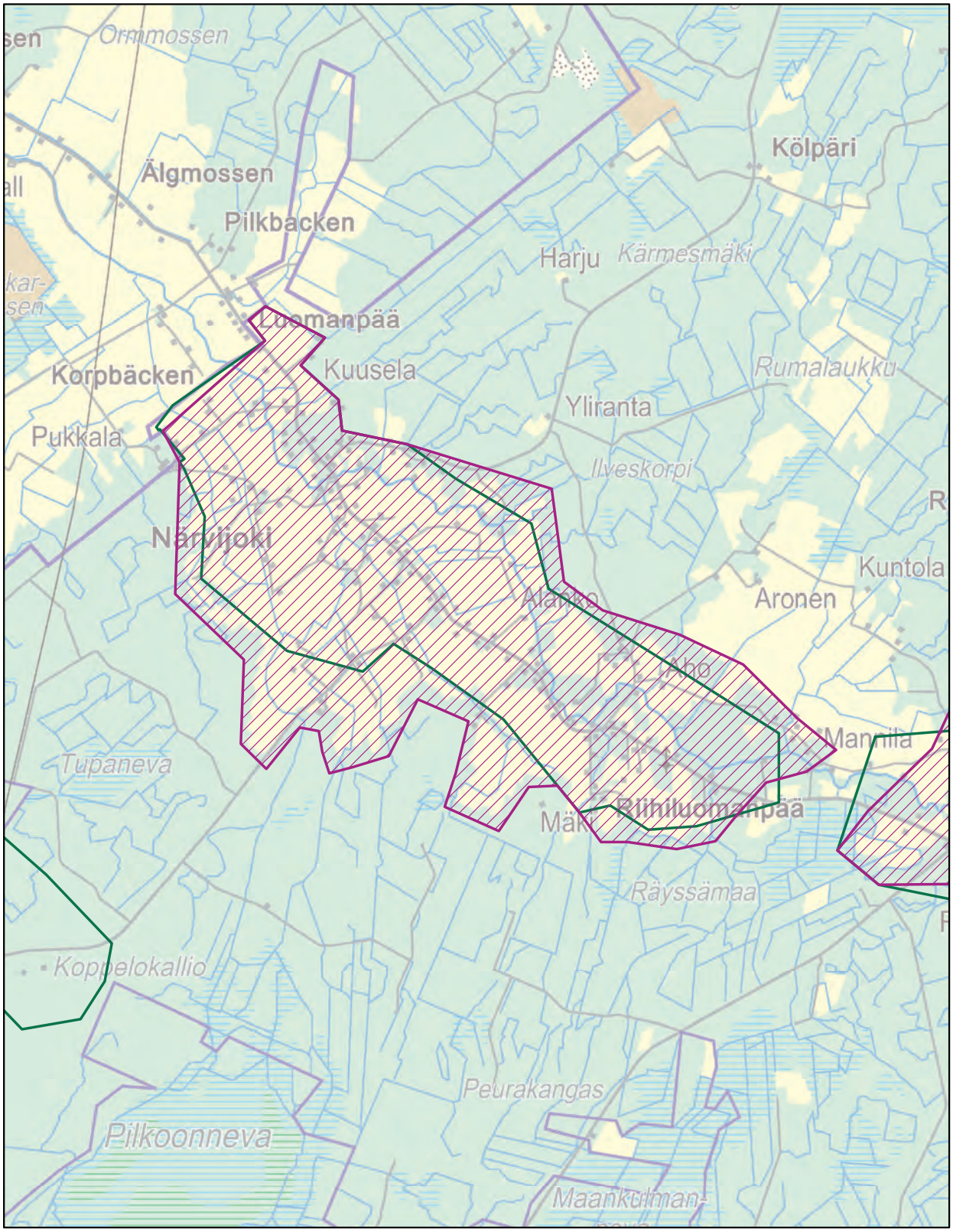
Kuvailu:

Närvijoen kulttuurimaisema sijoittuu kahden metsäselänteen väliseen jokilaaksoon, jota halkoo pieni ja mutkainen Närpiönjoki. Närvijoki on topografialtaan tasainen jokivarsikylä. Alueen merkittävin vesistö on Närpiönjoki, joka kylän kohdalla tunnetaan Närvijokena. Joki saa alkunsa Kivi-ja Levalammesta ja siihen yhtyviä puroja alueella ovat Mäntylänluoma ja Korpiluoma. Joki virtaa Närvijoen kohdalla enimmäkseen kylämaisemaa rajaavan selänteen reunalla. Peltojen osuus kylän pinta-alasta on melko suuri ja suurimmat peltoaukeat keskittyvät joen eteläpuolelle. Peltolohkoja on runsaasti ja niiden suhteellisen pieni koko kertoo kulttuurimaiseman pienipiirteisyydestä. Ranta-alueet ovat osin peltoa, rantavyöhykettä peittää rantapuusto. Närpiönjoen vesistöalue on vanhaa merenpohjaa, joka on aikojen saatossa muuttunut maankohoamisen ja maatumisen seurauksena merenrannikosta kiinteäksi mantereeksi. Närvijoen varrelle sijoittuu peräti 22 muinaisjäännöstä, joista suurin osa on kivikautisia asuinpaikkoja. Muinaisjäännökset sijoittuvat jokivarren molemmin puolin, pelloille tai metsäisille paikoille.

Nykyinen asutus keskittyy kauemmas joesta, kylätien varteen nauhamaisesti. Närvijoen kulttuurimaisema-alueella on pitkää asutushistoriaa kuvaavia ar-

Närvijoen maisemaan kuuluvat niitty- ja laidunalueet. (RA)

Ormmossen
Älgmossen
Pilkbacken
Kölpäri
Harju
Kärmesmäki
Luomanpää
Kuusela
Korpbäcken
Rumalaukku
Yliranta
Pukkala
Ilveskorpi
Närvijoki
Kuntola
Aronen
Alakko
Ahpo
Mannila
Tupaneva
Mäki
Riihiluomanpää
Räyssämaa
Koppelokallio
Peurakangas
Pilkoonneva
Maankulman-
0
0,5
1
1,5
2
2,5
3 km
N
© SYKE
© MML 2014
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

voja, vaikka siellä ei ole inventoituja valtakunnallisesti arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristökohteita (RKY). Närvijoen maisemakuvaa leimaa selkeä maisemarakenne, jossa tien molemmin puolin avautuvaa peltomaisemaa elävöittävät maatilat, laidunalueet ja viljelmät. Vanhat pohjalaistalot pihapiireineen erottuvat muuten vaihtelevan rakennuskannan joukosta. Joki on pääosin puuston peittämä eikä juuri näyttäydy tiemaisemassa kuin vanhan kaupan luona. Närvijoki edustaa aktiivista maaseutukylää, jonka elinvoimaisuutta kuvaavat viljelyksessä säilyneet pellot sekä yrittäjyys. Kylällä on kyläseuran vapaa-ajanalue, maauimala, sauna sekä kioski. Kylällä on myös maaseutumatkailutila, joka sijaitsee aivan vapaa-ajan keskuksen läheisyydessä.

Arviointiteksti:

Närvijoen kulttuurimaisema edustaa seudulleen tyypillistä jokivarteen kehittynyttä, elinvoimaista maaseutukylää, jota leimaa pitkään jatkunut maatalous.

Rajaus:

Närvijoen kulttuurimaisema-alueen rajauksessa huomioidaan jokivarren historialliset arvot. Maisema-aluerajaus sisältää jokivarteen kehittyneen kylärakenteen; pellot, tiet ja asutuksen sekä lukuisat muinaisjäännöskohteet.

^^ Närvijoen vanha kyläkauppa ja kyläkeskus. (RA)

^ Närpiönjoki tunnetaan alueella Närvijokena. (RA)

^^ Kylämaisemaa leimaa laidunalueet. (RA)

^ Närvijoella on säilynyt vanhaa rakennuskantaa. (RA)

Kauhajärven kulttuurimaisema

Inventointialueen nimi:
44 Kauhajärven länsi- ja pohjoispuoli
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Kauhajärven kulttuurimaisema
Kunta:
Lapua
Pinta-ala:
460 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

Kuvailu:

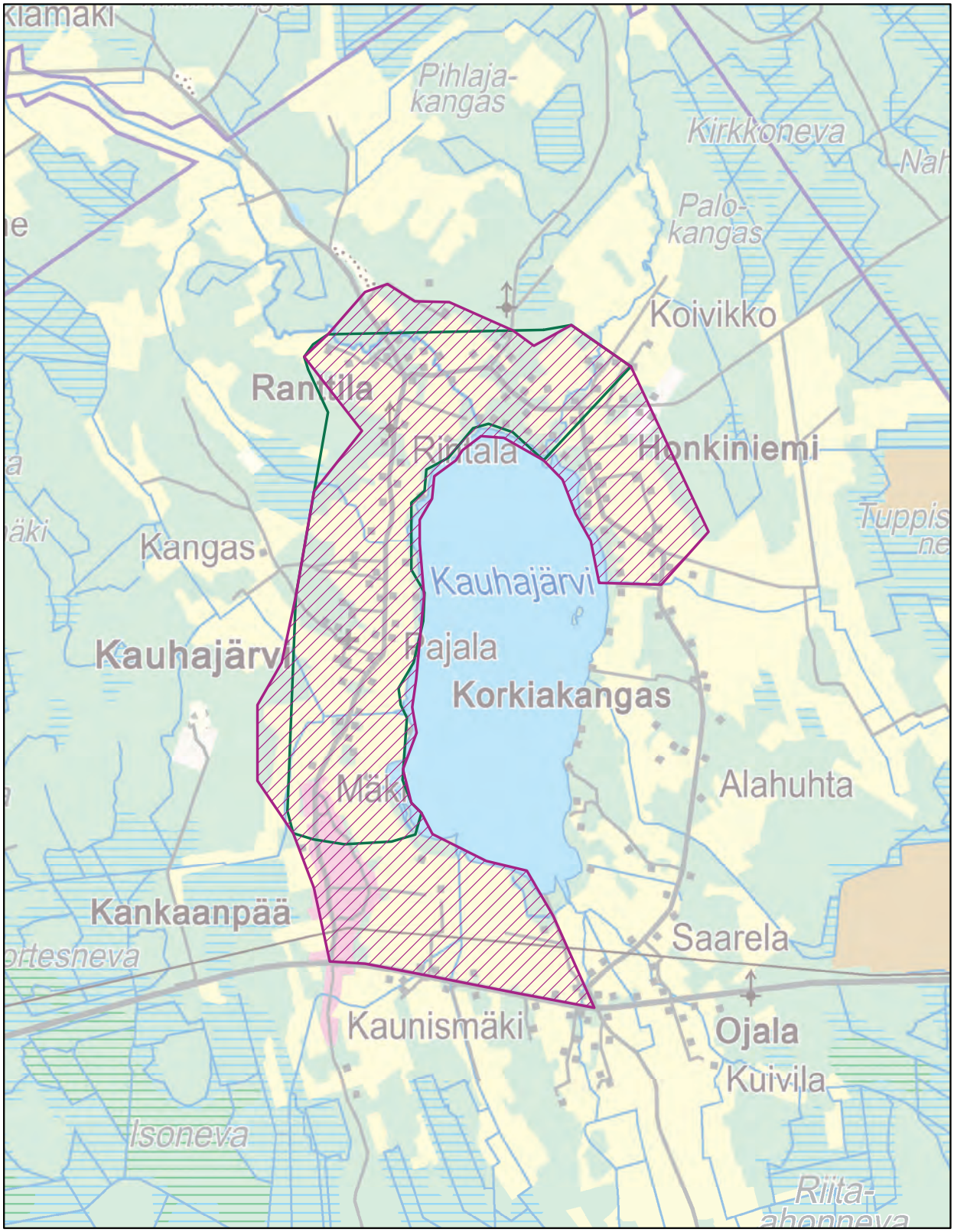
Kauhajärvi on n. 2,5 km pitkä ja kilometrin leveä järvi, joka sijaitsee Lapuan keskustasta 30 km itään. Kauhajärven alue on laajojen neva-alueiden ympäröimä ja sijoittuu reuna-alueelle, missä lakeusvyöhyke muuttuu Suomenselän vaihettumisalueeksi. Kauhajärven ympäristö on maaperältään vaihteleva. Itä- ja pohjoispuoli on laajalti moreenia ja karkeaa hietaa. Järven luoteispuolella on laaja pohjavesialue, joka myötäilee järvestä laskevaa Kauhavanjokea. Eteläosa on hienoa hietaa ja hiesua. Alue kuuluu Kokkola-Alajärvi drumliinikenttään, jossa on runsaasti hyvin suuntautuneita moreenivaltaisia drumliineja useina tiiviinä parvina. Moreenimäkinä erottuvat kyläkeskuksen ohella Putunen ja Korkiakangas.

Järven ympäri kiertää kylätie, josta haarautuvat tieyhteydet Kauhavanjoen vartta pitkin Kauhavalle ja Lappajärvelle.

Kivikautisesta asutuksesta on löydetty merkkejä järven pohjoispuolelta. Kauhajärvellä on ollut kyläasutusta jo 1850-luvulla, jolloin taloja ja torppia on ollut lähes 40. Kauhajärvellä on säilynyt vanha asutuksen rakenne. Raittiasutuksen merkittävin osa on järven länsi- ja pohjoispuolella. Tyypillinen kauhajärveläinen talo on puolitoistakerroksinen punamullattu

Kauhajärven maisemaa leimaavat rantapellot ja tiivis raittiasutus. (RA)

Pihlaja-
kangas
Kirkkoneva
Palo-
kangas
Koivikko
Rantila
Riintala
Honkiniemi
Kangas
Kauhajärvi
Kauhajärvi
Pajala
Korkiakangas
Mäki
Alahuhta
Kankaanpää
Saarela
Kaunismäki
Ojala
Kuivila
Isoneva
Riita-
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)
0
0,5
1
1,5
2 km
N
© SYKE
© MML 2014

maalaistalo, joita raitilla on useita. Raitilla on vanhan asutuksen seassa myös uusia omakotitaloja, seurakuntatalo, kirkko ja hautausmaa. Järven rannassa on kesäkäytössä oleva tanssilava. Alueella ei ole inventoituja rakennetun kulttuuriympäristön kohteita (RKY), mutta muuten arvokkaita kohteita ovat Kauhajärven kyläraitti, Mäkelän talo ja pihapiiri, Kiilusen talo ja pihapiiri, Kauhajärven kellotapuli (Alvar Aalto 1921).

Kauhajärvelle laaditussa osayleiskaavassa on vanha kylärakenne otettu hyvin huomioon. Rantaa seuraavalta tieltä avautuu edelleen arvokkaita näkymiä järvelle, rantapellot ovat viljeltyjä tai laidunnettuja. Kauhajärvi on maisemakuvaltaan kaunista kulttuurimaisemaa, jota leimaa tiivis raittiasutus ja elinvoimainen maatalous.

Arviointiteksti:

Kauhajärvi on maisemaseudulleen tyypillistä järvenrantamaisemaa, jota leimaa tiivis raittiasutus, viljellyt rantapellot sekä aktiivisena säilynyt karjatalous.

Rajaus:

Kauhajärven kulttuurimaisema-alue käsittää Kauhajärven länsi- ja pohjoisosan rantapeltoineen ja asutusraitteineen. Vanhaa rajausta laajennetaan etelässä visuaalisen maisemakokonaisuuden kattavaksi kulttuurimaisema-alueeksi.

Kauhajärvellä on säilynyt vanhaa kyläraittia. (RA)

Alvar Aallon suunnittelema kirkko on Kauhajärven tunnetuimpia rakennuksia. (RA)

Kauhajärven kulttuurimaisema on arvokas järvenrantamaisema. (RA)

Veneskosken jokivarsimaisema

Inventointialueen nimi:
46 Veneskosken alue
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Veneskosken jokivarsimaisema
Kunta:
Seinäjoki (Nurmo)
Pinta-ala:
388 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

Kuvailu:

Veneskosken maisemarakennetta hallitsevat luode-kaakkosuuntainen Nurmonjokilaakso, joen sivuhaarat sekä moreeniselänteet. Lukuun ottamatta muutamia suuria peltoaukeita Veneskosken maisematila on melko sulkeutunutta Nurmonjoen yläjuoksun metsäistä moreeniselännettä. Alueen pohjoisosassa maisema koostuu suurista peltoaukeista ja pitkistä näkymistä. Myös joki on maisemassa läsnä ja tie kaartaa jokivartta myötäillen tarjoten muutaman avoimen jokinäkymän. Maiseman taustalla tiiviit, tilaa rajaavat havumetsät rajaavat viljelyaukean molemmin puolin.

Alueella ei ole inventoituja muinaisjäännöksiä tai valtakunnallisesti arvokasta rakennusperintöä. Lagerstedtin kartano lukeutuu alueen merkittävimpiin kulttuuriympäristökohteisiin. Veneskoskella sijaitsee paljon pientaloasutusta ja rakennuskanta on tyyliltään kirjavoitunutta ja eri-ikäistä. Alueella on uusia asuinalueita sekä jokivarsiasutusta täydentävää rakentamista. Paikoin rannalla on myös vapaa-ajanasutusta. Uusi rakentaminen on sijoitettu pääosin metsäisille alueille ja olemassa olevan kylärakenteen yhteyteen. Perinteisesti asutus on nauhamaista ja sijaitsee pohjoisosassa melko keskittyneesti jokivarressa.

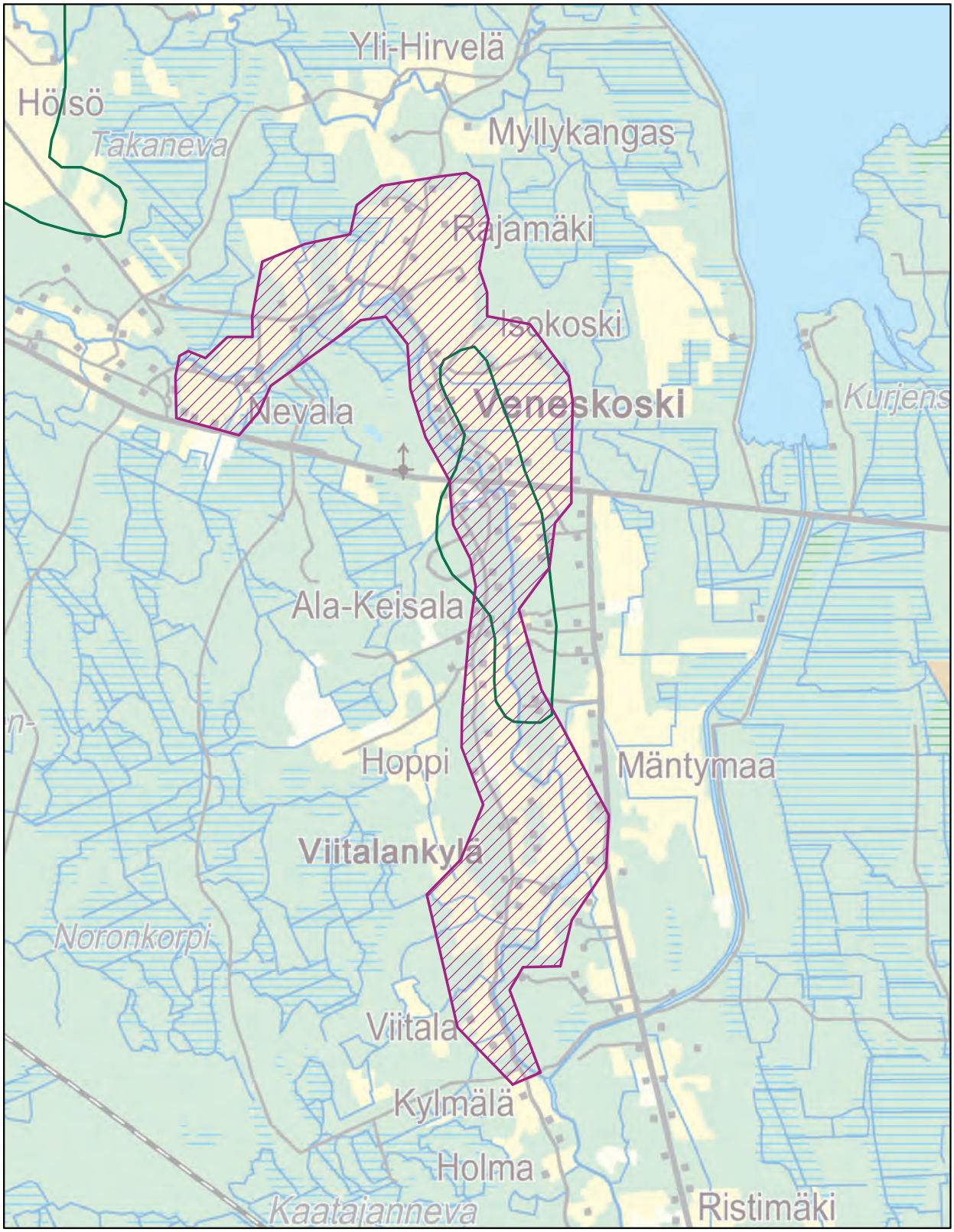
Veneskosken alue on maisemarakenteeltaan tyypillistä, pienimittakaavaista eteläpohjalaista jokivarsimaisemaa, jossa joki ja tie kulkevat tiiviisti yhdessä. Maisema on mosaiikkimaista peltojen ja selänteiden vaihtelua. Maisematila on paikoin melko sulkeutunutta ja metsäistä, muutaman suuren peltoaukean ja pitkän näkymän avautuessa pohjois- ja eteläosassa. Alueen eteläosassa jokivartta värittävät perinnemaisemakohteet ja laitumet. Merkittävimmät avoimet näkymät avautuvat alueen pohjoisosan peltolakeuksille.

Arviointiteksti:

Veneskosken kulttuurimaisema on pienipiirteinen jokimaisema, jonka erityispiirteenä ovat jokea mukaileva kapea maantie ja perinnemaisemat; laidunalueet sekä vanha rakennuskanta.

Rajaus:

Veneskosken jokivarsimaisema käsittää Nurmonjoen varteen rakentuneen Veneskosken ja Viitalankylän kyläalueet. Rajaus mukailee jokea, jokivarsipeltoja ja perinteistä jokivarsiasutusta.

Yli-Hirvelä
Hölsö
Takaneva
Myllykangas
Rajamäki
Isokoski
Nevala
Veneskoski
Kurjens
Ala-Keisala
Hoppi
Mäntymaa
Viitalankylä
Noronkorpi
Viitala
Kylmälä
Holma
Kaatajanneva
Ristimäki
0
0,5
1
1,5
2 km
N
© SYKE
© MML 2014
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

^^ Veneskoskella tie ja joki kulkevat tiiviisti yhdessä. (RA)

^ Nurmonjoen varrella Veneskoskella on arvokkaita metsälaitumia ja niittyjä. (RA)

Veneskoskella perinteinen asutus on nauhamaista jokivarsiasutusta. (RA)

Seinäjokivarren kulttuurimaisema

Inventointialueen nimi:
49 Seinäjoen kulttuurimaisema
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Seinäjokivarren kulttuurimaisema
Kunta:
Seinäjoki (Peräseinäjoki)
Pinta-ala:
1619 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

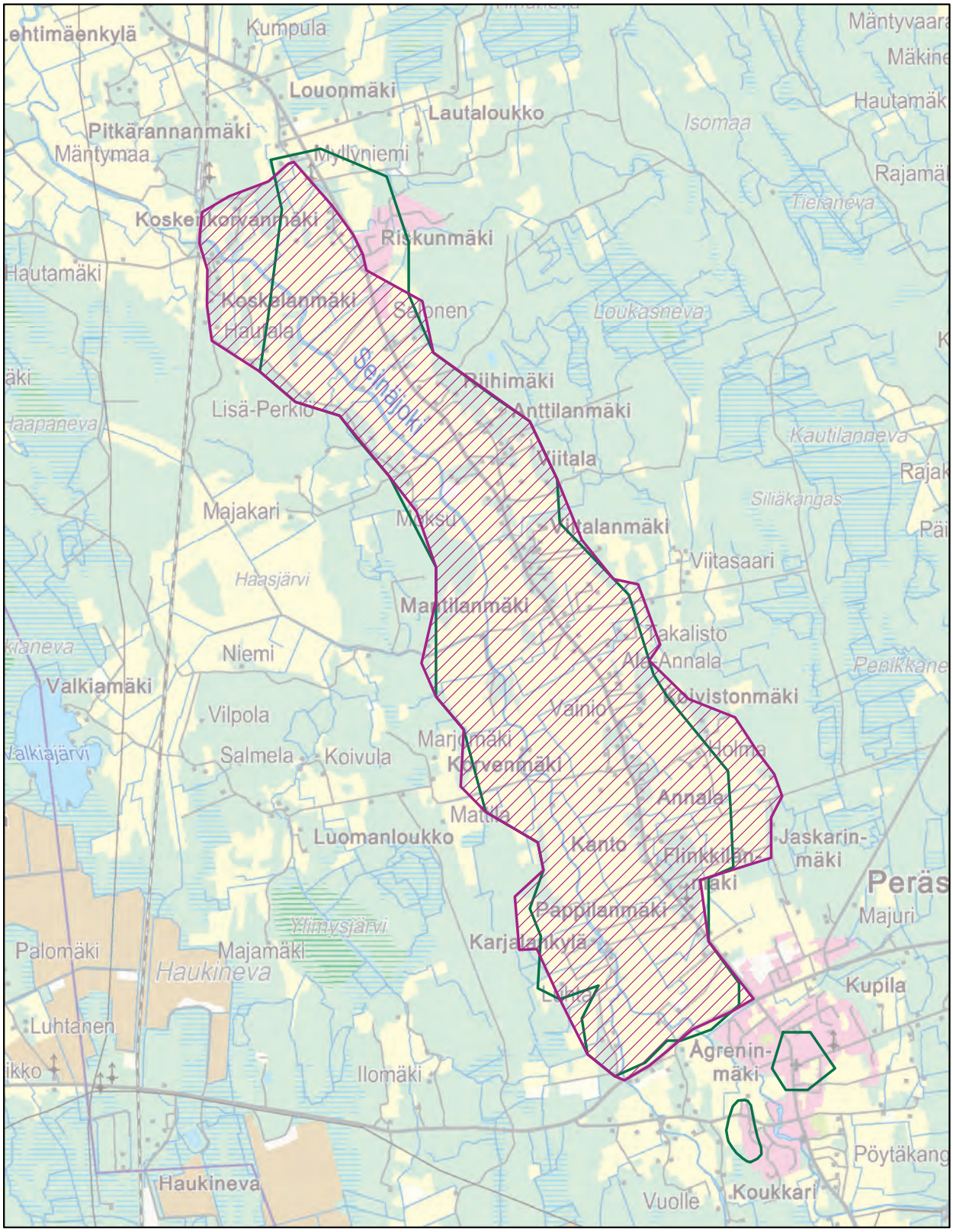
Kuvailu:

Seinäjokivarren kulttuurimaisema-alue Peräseinäjoella on maisemarakenteeltaan tyypillistä, tasaista eteläpohjalaista viljelylakeutta, joka ympäröi peltojen halki leveänä virtaavaa Seinäjokea. Jokilaaksoa halkovat moreenimäet, joille sijoittuu myös alueen vanhin ja arvokkain rakennuskanta. Kihniänjoki yhtyy Seinäjokeen Karjalankylässä, josta eteenpäin joki virtaa etäällä asutuksesta, suhteellisen suorana ja leveänä.

Alueelta on löydetty neljä kivikautista asuinpaikkaa, jotka sijoittuvat Viitalankylän tuntumaan. Seinäjoen yläjuoksun rannat ovat saaneet pysyvän asutuksen vasta uuden ajan alkupuolella, sillä Peräseinäjokena tunnetun alueen on erottanut Kyrönjokilaakson vanhasta asutuksesta laaja, asumaton suoalue. Kyläasutus Seinäjoen ja sen sivuhaaran, Kihniänjoen varrelle on muodostunut 1600-luvun alkupuolella. Vanhempien asutusseutujen väliin jäävän Peräseinäjoen liikenneyhteydet paranivat 1800-luvulla, jolloin raivattiin maantiet Alavuden, Seinäjoen ja Jalasjärven suuntiin. Tätä ennen joki on ollut tärkeä liikenneväylä Ilmajoen suuntaan. Nykyisin alueelle tyypillinen nauha-asutus mukailee edelleen jokivartta, sijoittuen kuitenkin melko etäälle joesta, jokilaaksoa halkoville moreenimäille ja selänteen reunoille. Seinäjokivarren kyläasutus on valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristökohde (RKY2009). Viitalan kylä edustaa Pohjanmaalle tyypillistä ja hyvin säilynyttä jokilaakson kyläasutusta, jossa eri-ikäinen rakennuskanta on ryhmittynyt nauhamaisesti peltomaiseman keskellä virtaavan jokiuoman ja raitin varrelle. Viitalan rivikylä alkaa Peräseinäjoen kirkonkylän pohjoispuolelta.

Seinäjokivarren maisema on seudulleen tyypillistä, viljeltyä jokilaaksoa. (RA)

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)

Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

0 0,5 1 1,5 2 2,5 3 3,5 km

© SYKE
© MML 2014

Kylän halki kulkee Seinäjoen jokiuomaa noudatteleva maantie, jonka molemmilla puolin talot ovat tiheänä nauhana. Viitalan kylän osa-alueita ovat vanhojen kantatilojen mukaan Pappilanmäki, Flinkkilänmäki, Kanto, Annala ja Koivistonmäki. Yhtenäisin raittinäkymä on Pappilanmäen ja Koivistonmäen alueilla. Muita alueen merkittäviä rakennuksia ovat Viitalan nuorisoseura ja Viitalan osuusmeijeri.

Seinäjokivarsi Peräseinäjoella edustaa Pohjanmaalle tyypillistä ja hyvin säilynyttä, peltovaltaista jokilaaksomaisemaa. Maisemakuvaltaan alue on elinvoimaista kulttuurimaisemaa, jossa pellot ovat säilyneet viljelyksessä ja perinteinen asutustyyppi on säilynyt yhtenäisen joen kätkeytyessä peltomaiseman keskelle. Maisemakuvallinen kohokohta alueella on Seinäjokivarren asutusraitti.

Arviointiteksti:

Seinäjokivarsi Peräseinäjoella on Pohjanmaalle tyypillinen, avoin peltovaltainen jokilaakso, jota mukailee hyvin säilynyt ja edustava rakennuskanta.

Asutus on tyypillisesti sijoittunut jokilaakson moreenimäille. (RA)

Rajaus:

Seinäjokivarren kulttuurimaisema käsittää Seinäjokilaakson maatalousmaiseman peltoaukeineen ja kyläraitteineen. Rajaukseen otetaan mukaan Koskelanmäki, Riskunmäen asuinalueen rajautuessa ulkopuolelle.

^^ Seinäjokivarren kyläasutus edustaa valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. (RA)

^ Seinäjoki virtaa keskellä alavaa peltolakeutta. (RA)

Kihniänjoen kulttuurimaisema

Inventointialueen nimi:
51 Kihniä
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Kihniänjoen kulttuurimaisema
Kunta:
Seinäjoki (Peräseinäjoki)
Pinta-ala:
682 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

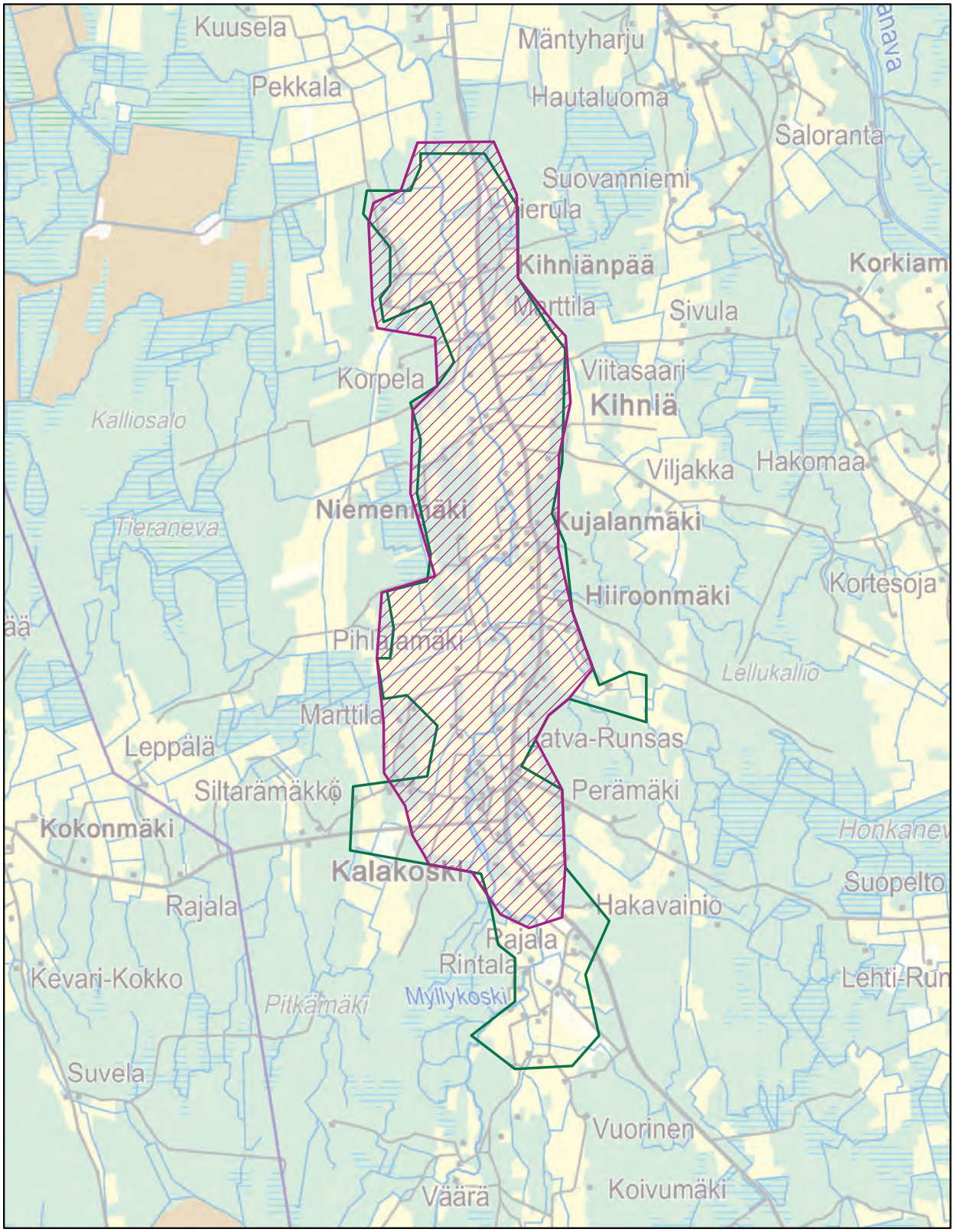
Kuvailu:

Kihniänjoen kulttuurimaisema käsittää Kihniänjoen jokilaakson maatalousmaiseman peltoaukeineen, kyläraitteineen ja asutusryhmineen Kihniänpään ja Kalakosken välisellä alueella. Jokilaakson maaperä on pääosin hienojakoisia maalajeja sekä moreenia. Joen molemmin puolin levittäytyy drumliiniryhmiä, joiden näkyvimmät muodostumat alueella ovat Niemenmäki, Hiiroonmäki ja Kujalanmäki. Kihniänjoki virtaa alueen halki vaihtelevan leveänä ja mutkittelevana. Joessa on säilynyt suvantoja ja koskipaikkoja. Kalakoskella joki on leveimmillään, muodostaen näyttävän vesipinnan tiemaisemaan. Kihniänjoen ranta-alueet ovat pääosin peltoa. Kihniän kylä on sijoittunut kapealle peltonauhalle Kihniänjoen ja jokea seuraavan maantien varrelle sekä metsänrajaan. Maasto on suhteellisen avointa ja näkymärikasta. Asutus on sijoittunut tiiviisti jokirantaan tai selänteen reunalla kulkevan maantien varteen.

Kihniän kylä edustaa Pohjanmaalle tyypillistä ja hyvin säilynyttä jokilaakson kyläasutusta, jossa erikäinen rakennuskanta on ryhmittynyt nauhamaisesti peltomaiseman keskellä virtaavan jokiuoman ja raitin varrelle. Kyläasutus Kihniänjoen varrelle on muodostunut vasta 1600-luvun alkupuolella. Kihniän kantatalo on sijainnut joen länsipuolella mutkapaikassa Rinta-Kihniän kohdalla, josta asutus on levinnyt jokivartta mukailevaksi nauha-asutukseksi. Nykyinen asutus sijoittuu edelleen tiiviisti jokivarteen, moreenimäille ja selänteen reunoille. Alue on aktiivista maatalousalu-

Asutus on sijoittunut näyttävästi jokivarteen. (RA)

Kuusela
Pekkala
Mäntyharju
Hautaluoma
Saloranta
Suovanniemi
Vierula
Kihniänpää
Korkiam
Marttila
Sivula
Korpela
Viitasaari
Kihniä
Kalliosalo
Viljakka
Hakomaa
Niemenmäki
Kujalanmäki
Tieraneva
Hiiroonmäki
Kortesoja
Pihlajamäki
Lellukallio
Marttila
Latva-Runsas
Leppälä
Siltarämäkkö
Perämäki
Kokonmäki
Honkanev
Kalakoski
Suopelto
Rajala
Hakavainio
Rajala
Rintala
Kevari-Kokko
Myllykoski
Lehti-Run
Pitkämäki
Suvela
Vuorinen
Väärä
Koivumäki
0
0,5
1
1,5
2
2,5
3 km
N
© SYKE
© MML 2014
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

etta, jonka karja- ja hevostaloutta luonnehtivat laajat laidunalueet ja perinnebiotoopit. Kihniä on osa Seinäjokivarren kyläasutuksen valtakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY2009). Komeita esimerkkejä pohjalaisesta rakennuskulttuurista ovat Yli-Kihniän, Rinta-Kihniän, Viitasaaren, Tuovilan, Kallio-Kujalan tilat. Myös seurantalo Sampola on edustava jugendrakennus joenmutkan puistomaisessa ympäristössä. Alueella ei ole inventoituja muinaisjäännöksiä.

Maisemakuvaa hallitsee viljelylakeus, jonka taustalla kohoavat metsäiset, asutetut selänteet. Jokivarressa on tiiviitä rakennusryhmiä. Parhaat näkymät avautuvat joen molemmin puolin kiertäviltä kyläteiltä sekä silloilta. Maisemakuva on siisti ja rakennukset hoidettuja. Elinvoimainen ja monimuotoinen maatalous näkyy edustavina pohjalaistaloina ja monipuolisena laidunkulttuurina. Jokivarren maisemallinen kohokohta on Kalakosken myllymiljöö. Maisemakuvaa elävöittää alueen historiallinen kerroksellisuus; vanhat tiet ja sillat. Joki on puuston peitossa, vain paikoin avautuu näkymiä joen yli.

Arviointiteksti:

Kihniänjokivarren edustava pohjalainen rakennuskulttuuri sekä viljelty jokilaaksomaisema muodostavat maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman.

Rajaus:

Kihniänjoen kulttuurimaisema-alue käsittää Kihniänjoen, jokilaakson maatalousmaiseman peltoaukeineen, kyläraitteineen ja asutusryhmineen aina Kihniänpäästä Kalakoskelle saakka. Rajausta supistetaan eteläosassa selkeämmäksi aluekokonaisuudeksi.

Kalakoski on alueen luonnonnähtävyyksiä. (RA)

Alue on aktiivista maatalousaluetta, (RA)

Kihniän kyläasutus edustaa valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. (RA) >

Keisalan vaaramaisemat

Inventointialueen nimi:
53 Keisalan kylä
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Keisalan vaaramaisemat
Kunta:
Soini
Pinta-ala:
512 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

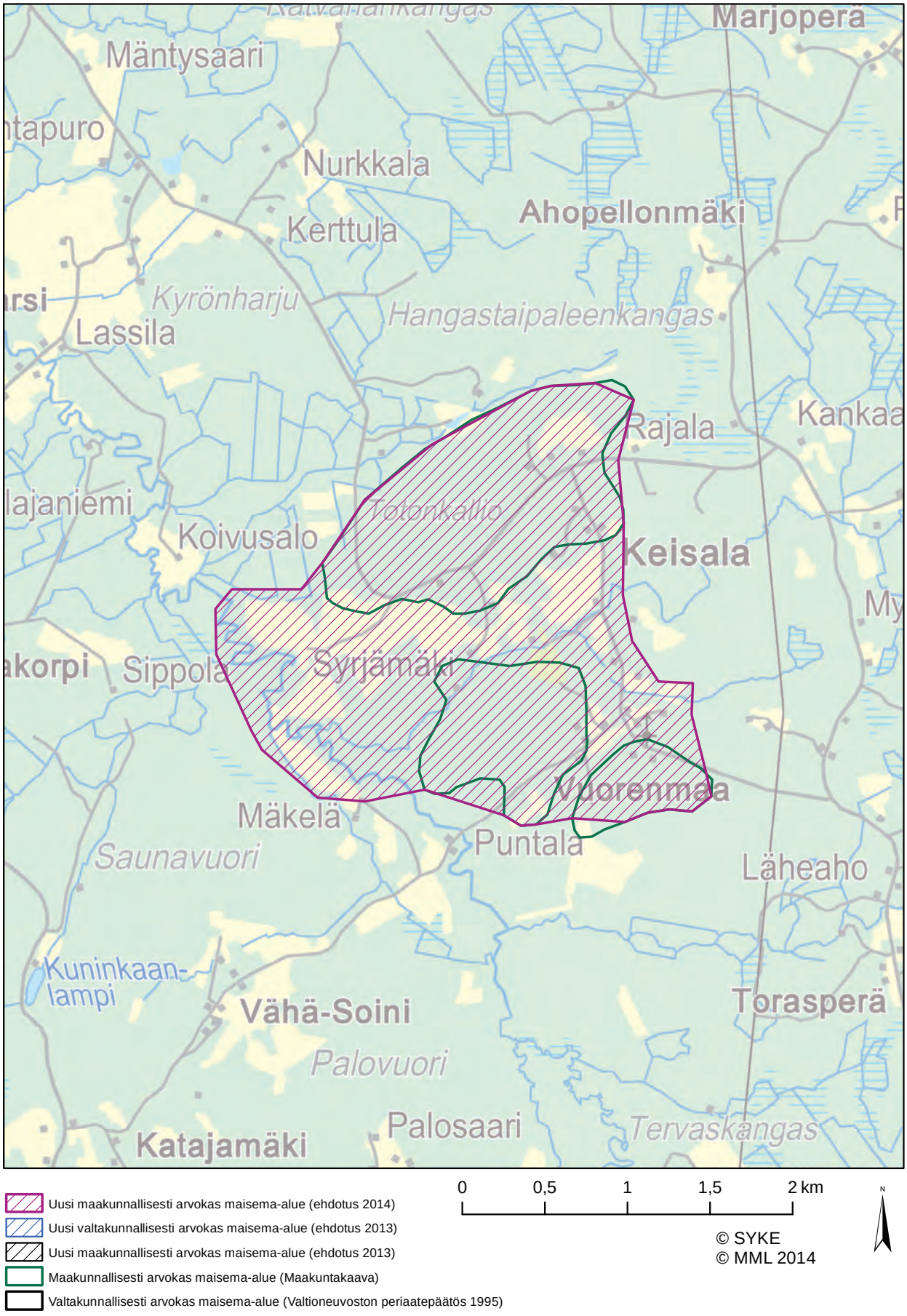
Kuvailu:

Kuninkaanjokilaakso Keisalan kylässä on maisemakuvaltaan metsäinen vaaramaisema. Alue koostuu topografialtaan jyrkistä kallioselänteistä sekä hienojakoisen maalajin ympäröimästä syvästä jokilaaksosta. Kallioselänteiden ja jokilaakson välissä on metsäisiä moreenimaita. Hallapuron ja Kuninkaanjoen yhtymäkohdassa maisemassa kohoavat kallioiset Koskenvuori, Totonkallio, Saunavuori ja Palovuori.

Keisalan kylän kulttuurimaisema muodostuu kahdesta kokonaisuudesta: vanhasta Keisalan kyläraitista peltoineen eli Mäki-Keisalan alueesta sekä hieman etelämpänä olevasta Koskenvuoren ja Kaapelinkankaan alueesta. Alueelta on löydetty kivikautisia irtolöydöksiä sekä mahdollinen asuinpaikka. Mäki-Keisala on Soinin vanhin asuinpaikka (Keisarbacka), joka perustettiin mäelle 1500-luvun puolivälissä Kuninkaanjokilaaksoon. Keisalan kantatila on sijainnut Suomenselän vaara-asutukselle tyypillisesti vaaran laella. Nykyisin asutus on sijoittunut päinvastoin mäen etelärinteeseen, vaaran lakiosien ollessa viljeltyä peltoa. Alue rajautuu kuten yleensä Suomenselällä tuuheaan havumetsään. Alueen ominaispiirteet, raitti ja rakennuskanta ovat säilyneet hyvin. Keisalan toinen maisemakokonaisuus muodostuu harvasta maaseutuasutuksesta ja kahdesta kalliomäestä, Koskenvuoresta ja Kaapelikankaasta. Selväpiirteistä maisemaa hallitse-

Kuninkaanjokilaaksossa avautuvat jylhät vaaramaisemat. (RA)

Marjoperä
Mäntysaari
Nurkkala
Kerttula
Ahopellonmäki
Kyrönharju
Hangastaipaleenkangas
Lassila
Rajala
Kankaa
Totonkallio
Koivusalo
Keisala
Syrjämäki
Sippola
Vuorenmaa
Mäkelä
Puntala
Saunavuori
Läheaho
Kuninkaan-
lampi
Vähä-Soini
Torasperä
Palovuori
Palosaari
Tervaskangas
Katajamäki
0
0,5
1
1,5
2 km
N
© SYKE
© MML 2014
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

vat kyseiset mäet ja viljelykset maatiloineen. Ensimmäinen uudistila Vuorenmaa perustettiin vuonna 1789 mäkien väliseen laaksoon. Alueella on runsaasti havumetsää, johon viljelykset rajautuvat. Koskenvuoren kupeessa alueen pohjoisosan poikki virtaa Myllypuro. Koskenvuorella on Vuorenmaan laskettelukeskus.

Keisalan kylän maisemakuva on Suomenselälle tyypillistä, jylhää metsämaisemaa. Jyrkät kalliometsät, purolaaksot sekä loivimmille rinteille keskittyneet pellot yhdessä harvalukuisen asutuksen kanssa muodostavat ns. vaarakylän. Vuorenmaa on alueen kyläkeskus, jossa on laskettelurinne ja vanhalle koululle perustettu Vuorenmaan elämyskeskus. Maastoa mukailevilta teiltä avautuu paikoin edustavia näkymiä.

Arviointiteksti:

Keisalan vaaramaisemat Kuninkaanjokilaaksossa on Suomenselälle tyypillinen, ominaispiirteensä hyvin säilyttänyt vaarakylä.

Rajaus:

Alue rajautuu yhtenäiseksi maisema-alueeksi käsittäen Keisalan kyläraitin peltoineen (Mäki-Keisala), Koskenvuoren ja Kaapelinkankaan alueet sekä Hallapuron ja Kuninkaanjoen varrelle sijoittuvat peltolaaksot (Kuusamuksenkytö).

Alueen harvalukuinen asutus on sijoittunut laaksoihin ja rinteille. (RA)

Keisalassa on säilynyt vanhaa rakennuskantaa. (RA)

Keisalan kylän maisemakuva muodostuu jyrkistä metsistä. (RA)

Sääksjärven maisema-alue

Inventointialueen nimi:
62 Sääksjärven maisemakokonaisuus
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Sääksjärven maisema-alue
Kunta:
Vimpeli
Pinta-ala:
583 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

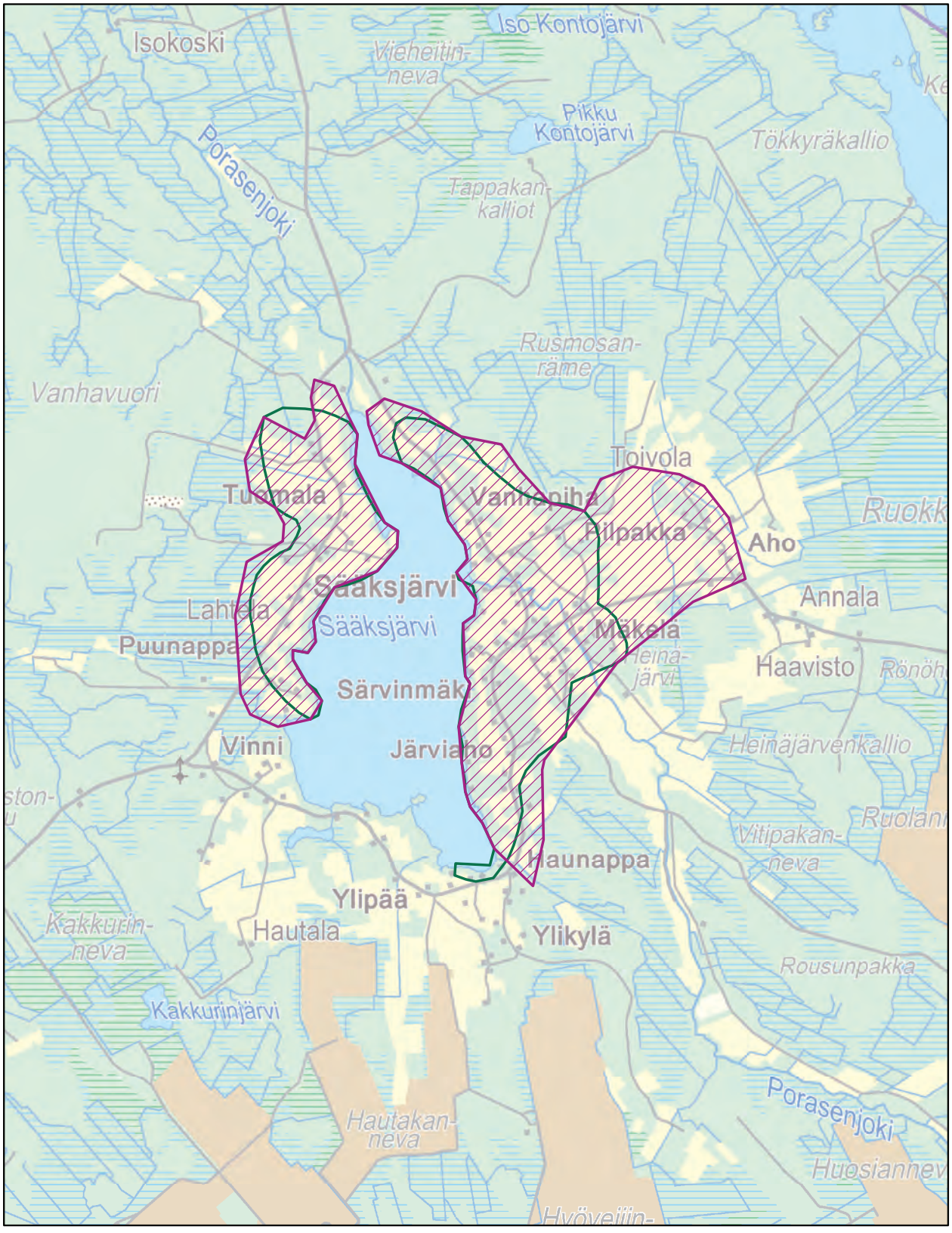
Kuvailu:

Kruunupyynjoen vesistöalueeseen kuuluva Sääksjärvi on lahdekkeinen ja matala järvi, jonka rannat ovat puustovyöhykkeen peittämiä. Topografialtaan alue on suhteellisen tasaista, länsipuolella kohoaa arvokas kallioalue, Vanhavuori. Sääksjärven ympäristö on soistunutta, hieman kaakko-luodesuuntaisesti drumlinisoitunutta ja etupäässä havumetsän peittämää maastoa. Myös muutamia pienempiä harjumuodostumia esiintyy. Muuten maasto on lievästi kumpuilevaa ja suhteellisen avointa. Viljelykset ovat sijoittuneet ensi vaiheessa järven ja asutuksen väliin sekä Porasenjokea seuraten vaihettumisvyöhykkeelle ominaisesti. Myöhemmin on peltoa raivattu myös metsänreunaan. Laajimmat peltoaukeat sijoittuvat järven luoteispuolelle Tuomalaan sekä Porasenjoen varrelle Sääksjärven kylään.

Alueelta on löydetty kaksi kivikautista asuinpaikkaa sekä yksi ajoittamaton viljelyröykkiö. Varsinaisen kiinteän asutuksen Sääksjärvi sai jo 1500-luvulla ja kantatilat olivat Storsääksjärvi ja Lillsääksjärvi eli Tuomala.

Vääpekinkytö yhdistää Ahon kumpareasutuksen osaksi maisemakokonaisuutta. (RA)

Isokoski
Iso-Kontojärvi
Vieheitin-
neva
Pikku
Kontojärvi
Porasenjoki
Tappakan-
kalliot
Tökkyräkallio
Rusmosan-
räme
Vanhavuori
Toivola
Tuomala
Vanhapiha
Hilpakka
Aho
Ruokk
Sääksjärvi
Sääksjärvi
Lahtela
Puunappa
Mäkelä
Annala
Haavisto
Särvinmäki
Järviaho
Vinni
Heinäjärvenkallio
Vitipakan-
neva
Haunappa
Ylipää
Hautala
Ylikylä
Kakkurin-
neva
Rousunpakka
Kakkurinjärvi
Porasenjoki
Hautakan-
neva
0
0,5
1
1,5
2
2,5
3 km
N
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)
Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)
© SYKE
© MML 2014

Sääksjärven kantatilat alkoivat jakaantua jo 1700-luvun puolivälissä kuten muuallakin Vimpelissä. Asutus on sijoittunut etupäässä järveä kiertävän tien varteen ja kumpareille. Järven länsirannalla asutus on tielinjausta seuraava tasaisen harva nauha kun taas itäpuolella on tiheämpiä asutusryhmiä Särvinmäen, Lassilan ja Vanhapihan kohdalla. Rakennukset ovat etupäässä 1800-luvun lopulta ja 1900-luvun alulta peräisin olevia maalaistaloja ulkorakennuksineen, mutta myös uudempia rakennuksia on ja ne ovat yleensä sijoittuneet perinteisesti vanhaa rakennetta täydentäen tai suoraan vanhalle rakennuspaikalle. Särvinmäellä asutus muodostaa noin 600 m pitkän toispuoleisen raitin, jonka kokonaisuus ja rakenne ovat säilyneet. Raitti sijoittuu myös vaihettumisvyöhykkeelle tyypillisesti rinteeseen. Muita merkittäviä kohteita ovat Uusi-Mäkelän pihapiiri, Tuomalan kyläasutus sekä Sääksjärven länsirannan nauhamainen tievarsiasutus.

Sääksjärven maisemakuvaa leimaa Suomenselälle tyypilliset piirteet; kumpuilevuus, pienipiirteisyys ja tietty hajanaisuus. Pienehkön järven ympärille muodostunut kylämaisema rakentuu pienialaisista rantapelloista ja järvenrantaa mukailevasta asutusraitista. Asutusta on ympäri järven harvakseltaan, kohdistuen maiseman lakialueille. Paikoin järven rannassa on mökkiryhmiä, muuten ranta on luonnontilaista ja pääosin kasvustovyöhykkeen peittämää. Merkittävimmät järvinäkymät avautuvat Vanhapihan kohdalla järven itäpuolella, jossa tie kulkee aivan järven rannassa. Rakennuskanta on kirjavoitunutta ja autioituneita pihapiirejä on paikoin. Kylä on kuitenkin varsin elinvoimainen palveluineen.

Arviointiteksti:

Sääksjärven maisema-alueella yhdistyvät Suomenselälle tyypilliset piirteet. Järven ympärille muodostunut kulttuurimaisema rakentuu pienialaisista rantapelloista ja järvenrantaa mukailevasta asutusraitista.

Rajaus:

Sääksjärven kulttuurimaisema-alue käsittää järven ja sen länsi- ja itärannalla olevat maatalousalueet sekä tienvarsiasutuksen. Rajaukseen otetaan mukaan idässä Vääpekinkytö ja Ahon raittiasutus.

Sääksjärvellä on säilynyt vanhoja pihapiirejä. (RA) >

Pienialaiset rantavainiot ja puustovyöhyke ovat Sääksjärvelle ominaisia maisemapiirteitä. (RA)

Ähtärinseudun kulttuurimaisemat; Inha – Myllymäki

Inventointialueen nimi:
70 Myllymäki
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Ähtärinseudun kulttuurimaisemat; Inha - Myllymäki
Kunta:
Ähtäri
Pinta-ala:
2 189 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

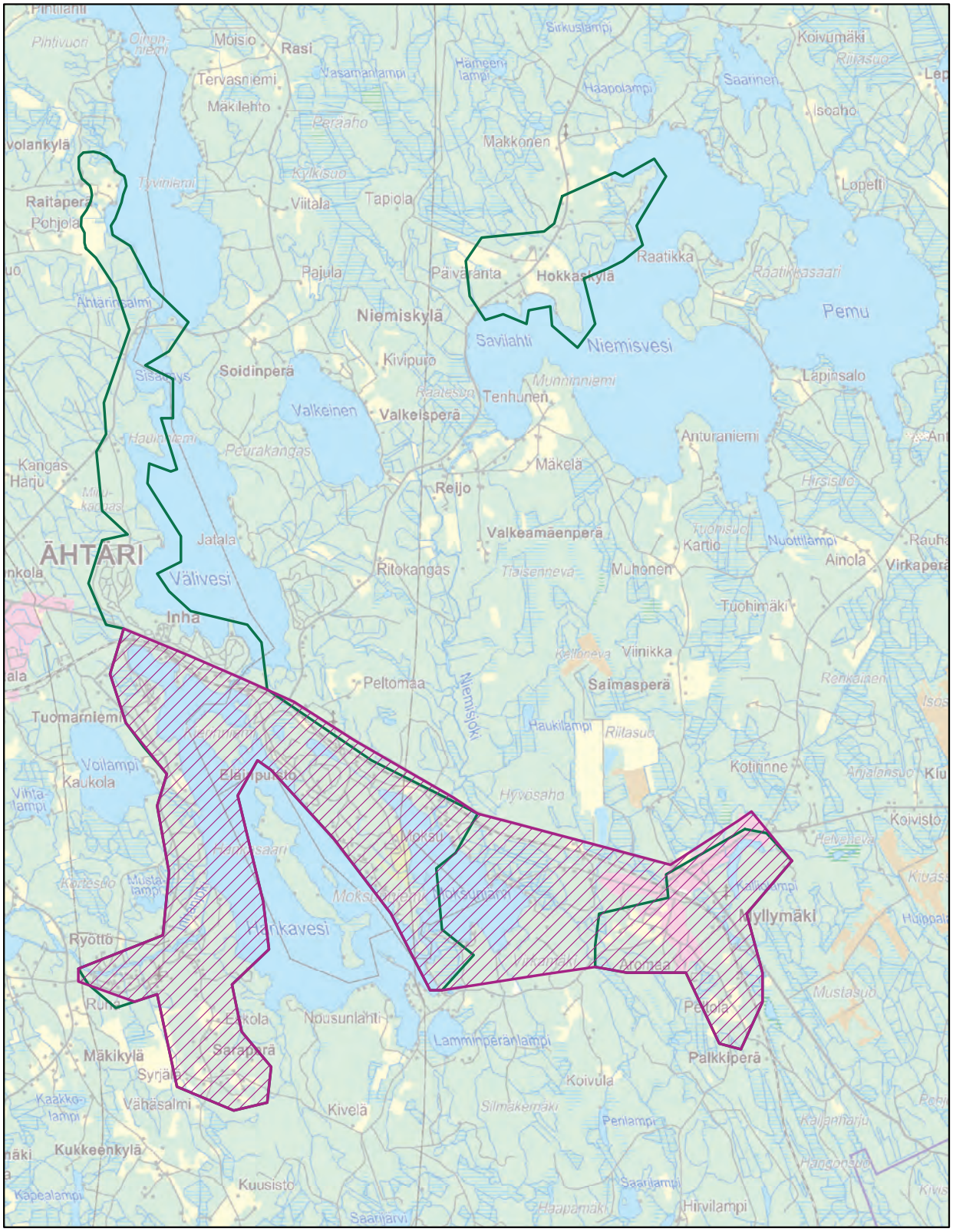
Kuvailu:

Ähtärinseudun kulttuurimaisemat edustavat tyypillistä Suomenselän metsävaltaista kulttuurimaisemaa. Inhan alue koostuu sekä rakennetusta kulttuuriympäristöstä että luonnonmaisemasta. Maisemarakenne nivoutuu alueen metsäiseen alkutuotantoon ja sen synnyttämiin elinkeinoihin. Ähtärinseudulla Inhan alueen merkittävimpiä vesistöjä ovat Välivesi, Hankavesi ja Moksunjärvi, jotka lukeutuvat Kokemäenjoen vesistöalueeseen. Maisemallisen solmukohdan muodostavat järvialtaiden salmet, Nääsinsalmi ja Ähtärinsalmi, jotka yhdistävät Hankaveden Väliveteen ja Väliveden edelleen Ähtärinjärveen. Ähtäri kuuluu Pohjanmaan-Kainuun metsäkasvillisuusvyöhykkeeseen ja sijaitsee aivan Etelä-Suomen kasvillisuusvyöhykkeen rajalla. Metsät ovat pääosin moreenimaiden kuivia tai kuivahkoja kangasmaita. Metsien puulajistoon ovat vaikuttaneet tervanpolttoa varten tehdyt hakkuut sekä aina 1900-luvun vaihteeseen asti kestänyt kaskeaminen.

Alueella on peräti 16 muinaisjäännöstä, joista suurin osa on puolustusvarustuksia kuten taistelukaivantoja ja vallihautoja, mutta myös hiilimiiluja ja kivikautisia asuinpaikkoja. Moksunniemi kuuluu Ähtärin ensimmäisiin kiinteisiin asuinpaikkoihin. Myös Tuomarniemi ja Inha ovat Ähtärinseudun vanhoja asutusalueita. Maantien ja rautatien myötä Inhasta on tullut myös liikenteellinen solmukohta. Inhan aluetta leimaa havumetsäisyys, asutus on sijoittunut löysäksi nauhaksi etupäässä radan ja maantien väliin. Inhan ja Ähtärinsalmen välinen Väliveden ranta-alue on valtaosiltaan havumetsän peittämä, vain muutama maatila on sijoittunut alueelle yleensä niemen kärkeen tai lahdenpoukamaan. Suuri osa ranta-alueesta on puolustusvoimien aluetta. Valtatie 18 eteläpuolella maisemallisina kohokohtina erottuvat Inhan rautatieasema, Tuomarniemen metsäoppilaitos sekä Inhan vanha teollisuusympäristö. Inhan tehdasalue sijaitsee Hankaveden ja Ouluveden yhdistävän Inhanjoen varrella. Varsinaisen vanhan teollisuusmiljöön lisäksi alueella on vanha tehdas-

Tuomarniemen metsäoppilaitoksen rakennukset ovat valtakunnallisesti merkittävä rakennuskokonaisuus. (RA)

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)

Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

työläisten asuinalue ja Eskolan tila. Tuomarniemen yhtenäiseen jugendtyyliin rakennetut opisto- ja asuinrakennukset muodostavat valtakunnallisesti merkittävän rakennuskokonaisuuden (RKY2009). Uudempaa rakennettua kulttuuriympäristöä alueella edustavat Moksunniemen Golf sekä Ähtärin eläinpuisto.

Myllymäki on topografialtaan kumpareinen ja lievästi drumlinisoitunut vaarakylä. Kylän maisemaa hallitsevat Linnavuori metsineen sekä koulunmäki ympäröivine peltoaukeineen. Myllymäen merkittävin vesistö on syvä ja pitkänomainen Kalliolampi, joka on muodostunut ns. sirppilaaksoon drumliinin luoteisosassa. Myllymäen kyläraitille luonteenomaista on rehevä puusto. Kulttuurikasvillisuus eli pellot, puutarhat ja tienvarret muodostavat Myllymäen pääasiallisen kasvillisuuden, mutta myös puolikulttuurikasveja esiintyy niityillä ja pientareilla. Alueen varhaishistoria alkaa Linnavuoren eli Varpusenlinnan merkityksestä 1200-1300 luvuilla, jolloin Myllymäkeä arvellaan käytetyn turvalinnakkeena tai vartiopaikkana veronkantomatkoilla. Myllymäen talon ohitse kulki 1700-luvulla postin ratsupolku, joka vuoteen 1795 mennessä levennettiin pitäjäntieksi. Vuonna 1882 Myllymäki liitettiin rautatieverkostoon toimien Vaasa-Alavus-Tampere rataosuuden välipysähdys- ja keskuspaikkana. Myllymäki on 1800-1900-luvun vaihteen vilkkaan rautatieasematoiminnan ja alueellisen tukkukaupan myötä syntynyt maaseudun kaupallinen keskus. Myllymäen rautatieasema ja asemanseudun kauppa- ja liikerakennukset on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY2009). Myllymäen yläkylän arvokkaimmat maisemapiirteet ovat vaarakylärakenne, tyyliltään yhtenäiset rakennusryhmät sekä rehevä kasvillisuus. Myllymäellä on jäljellä 1800-luvulta peräisin olevia rakennuksia, mutta suuri osa rakennuskannasta sijoittuu 1930 - 60 -luvuille. Koulunmäen seutu on maaseutumaisen harvaan rakennettu ja peltoihin rajautunut. Asemanseutu edustaa kylän komeinta rakentamistapaa ja kylän vaurauteen liittyvää ajanjaksoa.

Arviointiteksti:

Ähtärinseudun kulttuurimaisemat ovat edustava esimerkki Suomenselän vesistöjen rannoille keskittyneestä elinkeinomaisemasta ja sen synnyttämästä kulttuuriympäristöstä.

Rajaus:

Suomenselän vaihettumisvyöhykkeelle sijoittuva Ähtärinseudun kulttuurimaisema-aluekokonaisuus käsittää Inhan alueen, Moksunniemen, Moksunjärven, Inhan tehtaiden alueen sekä Myllymäen. Maisema-alue rajautuu Väliveden, Hankaveden ja Moksunjärven muodostamille ranta-alueille sekä Myllymäen rautatieläiskylään. Maisemaa yhdistävät järvialtaat niemineen ja salmineen sekä alueelle kulttuurihistoriallisen leimansa antava rautatie.

Ähtärin kulttuurimaiseman peruselementtejä ovat vesistöt ja metsät. (RA)

^^ Inhanjoen varrella on arvokas Inhan teollisuusympäristö. (RA)

Myllymäen rautatieasema. (RA)

^ Tuomarniemen metsäoppilaitoksen rakennukset ovat valtakunnallisesti merkittävä rakennuskokonaisuus. (RA)

^^ Moksunniemeen on rakentunut useita matkailukohteita. (RA)

^ Rautatieaseman rakennuksia on säilynyt Myllymäessä. (RA)

Myllymäen asemanseudun kauppa- ja liikerakennuksia. (RA)

Ähtärinjärven kulttuurimaisemat

Inventointialueen nimi:
73 Ähtärinjärven ympäristö (Ähtärinranta, Rantala, Suninniemi, Pekonniemi)
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Maisema-alueen uusi nimi:
Ähtärinjärven kulttuurimaisemat
Kunta:
Ähtäri, Alajärvi (Lehtimäki)
Pinta-ala:
1 070 ha
Arvoluokka:
maakunnallinen

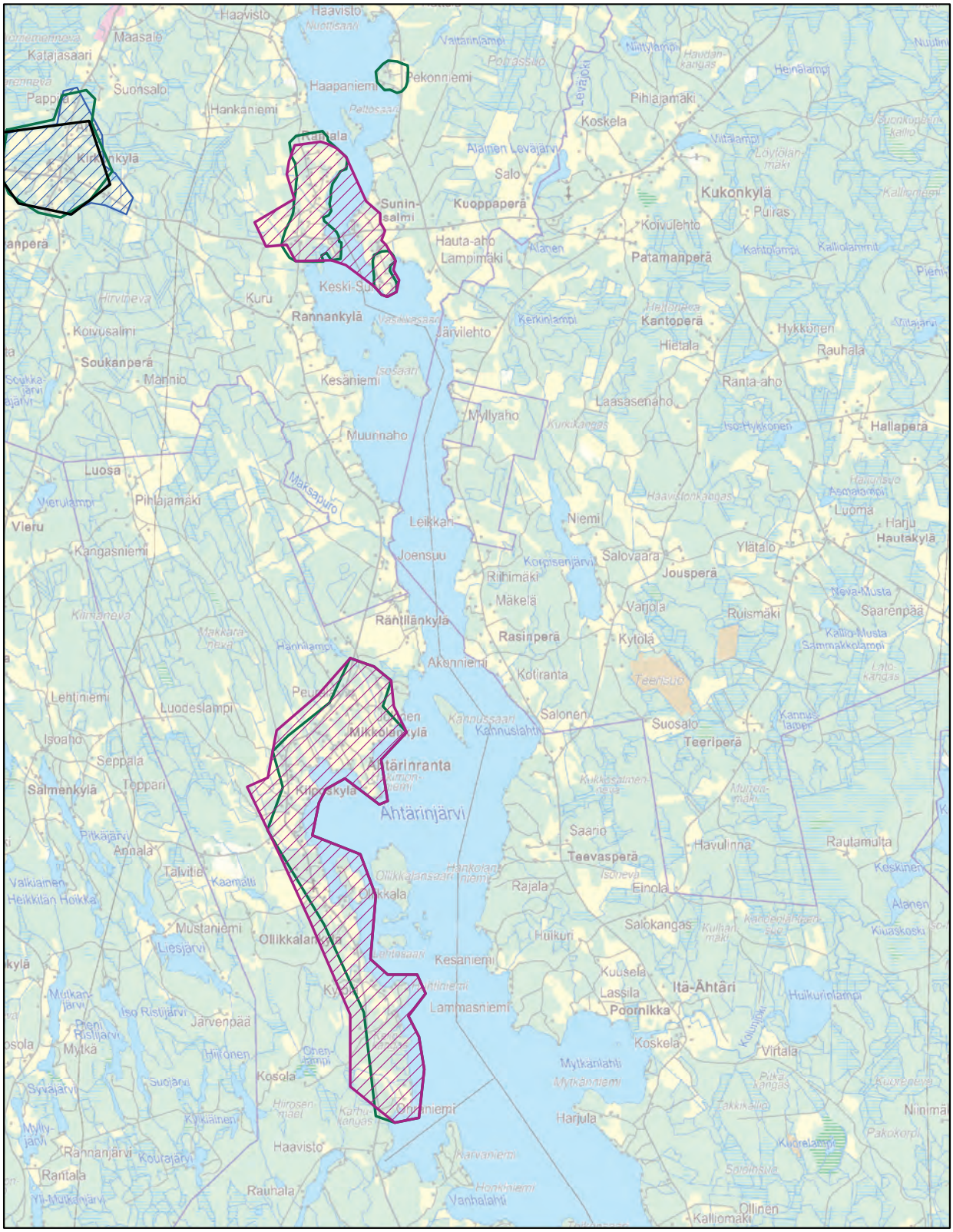
Kuvailu:

Ähtärinseudun ytimen muodostaa Ähtärinjärven, Väliveden ja Hankaveden muodostama halkeamalaakso, joka etelässä päättyy Ähtärinreitin ja Pihlajavedenreitin väliseen vedenjakajaselänteeseen. Ähtärinjärvi on keskusjärvi, joka ulottuu usean kunnan alueelle. Järviallas on 28 km pitkä ja pituuteensa nähden hyvin kapea. Alue kuuluu Suomenselän vaihettumisvyöhykkeeseen, jossa tyypillisesti pellot ovat rannassa asutuksen sijoittuessa hieman keskemmälle mäen rinteeseen. Pellot ulottuvat yleensä rantaan asti lukuun ottamatta niemenkärkiä, joissa on tavallisesti taloja. Ähtärinrantaa lukuun ottamatta rannat ovat suurelta osin metsiä. Tällä seudulla metsät ovat pääosiltaan kuivia tai kuivahkoja kangasmaita. Metsien puulajistoon on vaikuttanut tervanpolttoa varten tehdyt hakkuut sekä aina 1900-luvun vaihteeseen asti kestänyt kaskeaminen. Ähtärinranta on maisemakuvaltaan maatalousvaltaista, sisältäen niittyjä ja heinäpeltoja. Ähtärinrannan kohdalla tiemaisemassa avautuu paikoin merkittäviä järvinäkymiä rantapeltojen yli. Myös Suninsalmi muodostaa maisemallisen porttikohdan Ähtärinjärven pohjoisosaan. Venesatama rantakahviloineen on alueen toiminnallinen keskus.

Merkittäviä kohteita alueella ovat Keski-Sunin talo ja Rantalan kyläraitti. Ähtärinjärven ranta-alueilla on yksi kivikautinen asuinpaikka, Suninniemi. Suninniemi on saanut asutuksensa 1500-luvulla ja sen asutus muodostuu useasta mäen laelle sijoittuneesta tilasta, joita viljellyt rantapellot ympäröivät. Hyvin säilyneen

Suninsalmen maisemallinen solmukohta. (RA)

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2014)

Uusi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Uusi maakunnallisesti arvokas maisema-alue (ehdotus 2013)

Maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maakuntakaava)

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)

0 0,5 1 1,5 2 2,5 3 3,5 4 4,5 5 5,5 6 km

N

© SYKE
© MML 2014

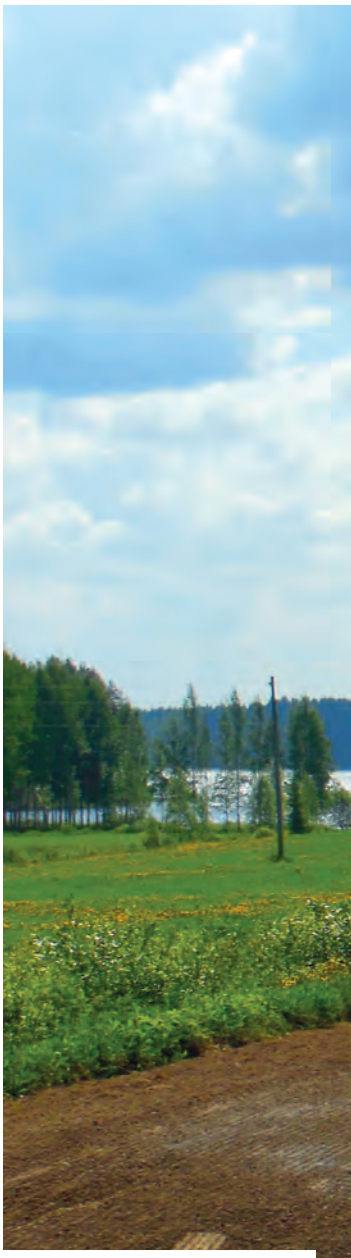
ja komean pihapiirin muodostaa Sunin talo ulkorakennuksineen. Päärakennus on valkeaksi maalattu, lautaverhoiltu 1 1/2-kerroksinen hirsirakennus 1800-luvulta. Pihapiiriin kuuluu myös vanha aitta. Rantala sijaitsee Ähtärinjärven rannalla Suninniemestä pohjoiseen. Rantala on saanut ensimmäiset asukkaansa myös 1500-luvun loppupuolella ja ensimmäinen kantatila lienee ollut Rantala nimeltään. Rantalassa kulkee rannan suuntainen maantie, jonka varteen asutus on sijoittunut löysäksi nauhaksi. Paikoin asutus on tiiviimpänä raittina. Rantalan taloryhmässä on kolme taloa, vanha riihi ja kivinavetta. Talojen välistä aukeaa näkymä järvelle.

Arviointiteksti:

Ähtärinjärven kulttuurimaisemat muodostuvat edustavista, Suomenselän vesireittien rannoille keskittyneistä viljelysalueista ja maisemaseudulleen tyypillisistä asuinpaikoista.

Rajaus:

Ähtärinjärven kulttuurimaisemat käsittävät Ähtärinrannan, Suninniemen ja Rantalan alueet Suninsalmen ja Ähtärinsalmen välisessä järvenrantamaisemassa.

Pellot ulottuvat rantaan asti Ähtärinrannassa. (RA)

^ Ähtärinjärven niemenkärjet ovat tyypillisesti asutettuja. (RA)

< Näyttävä pihapiiri Suninniemessä. (RA)

6 MUUT KOHTEET

Alajärven Niittytupa (Alajärvi)
Länsikylän esihistorialliset muinaisjäännökset (Alajärvi)
Iso-Vuorijärven alue (Alavus)
Tohnin kylä (Alavus)
Sydänmaa (Alavus)
Särkijärven kulttuurimaisema (Evijärvi)
Sauna-ahon talot (Evijärvi)
Kivijarven talot (Evijärvi)
Ala-Kniivilän kulttuurimaisema-alue (Evijärvi)
Vanhankirkonmäki (Jalasjärvi)
Esihistorialliset muinaisjäännökset (Jalasjärvi)
Perkiönmäen esihistoriallinen alue (Karijoki)
Sahankylä (Kauhajoki)
Kauhajoen keskustan rakennettu kulttuuriympäristö (Kauhajoki)
Pääjärven esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset (Kauhava)
Kantolankylan raittiasutus (Kauhava)
Passin raitti ja kirkon ympäristö (Kauhava)
Jylhän alue ja Pelkolan raitti (Kauhava)
Perttulanmäki (Kauhava)
Saarijärven kylä (Kauhava)
Tuomalankylä ja Harjunmäki Kauhava)
Kortesjärven keskustaajama (Kauhava)
Harjunkyla (Kauhava)
Kivistön esihistoriallinen alue (Kurikka)
Hatunkylän esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset (Lapua)
Kouran alue (Seinäjoki)
Peräseinäjoen keskusta, Koukkari ja Myllyniemi (Seinäjoki)
Ylistaron Troiharin esihistorialliset kohteet (Seinäjoki)
Pesolan taloryhmä (Soini)
Vahtilan taloryhmä (Soini)
Soinin kirkon ympäristö ja keskusta (Soini)
Lossanmäki (Teuva)
Horonkylä (Teuva)
Kelloniemi (Ähtäri)
Mustikkavuori-Villelä-Kuikanlahti-Pöyhösenlampi (Ähtäri)
Kaijaniemi (Ähtäri)
Niemisvesi (Ähtäri)
Rämälä (Ähtäri)
Ähtärin keskusta ja Kirkonseutu (Ähtäri)
Rintalan kylä (Ähtäri)

Maisema-alueista karsiutui kohteita, jotka eivät täytä maaseudun kulttuurimaisema-alueen määritelmää, mm. taajamissa sijaitsevat rakennetun kulttuuriympäristön kohteet sekä muinaisjäännökset. Nämä kohteet huomioidaan muissa selvityksissä. Kuvassa Soinin kirkon ympäristö ja keskusta. (RA)

Inventointialueen nimi:
2 Pääjärven esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen

Kunta:
Kauhava (Alahärmä)

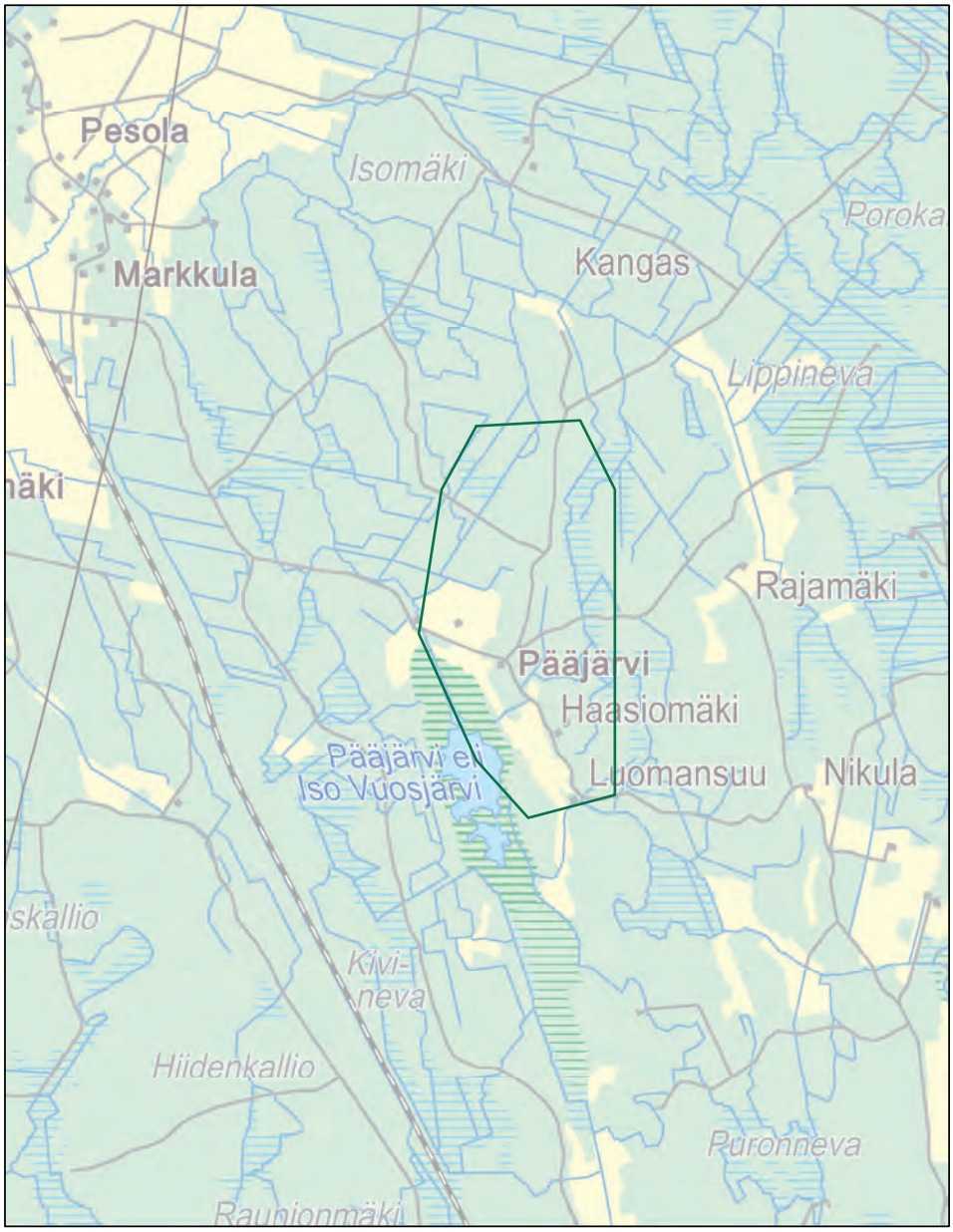
Pinta-ala:
208 ha

Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Pääjärvi on metsäisten nevojen ja kallioalueiden ympäröimä kosteikkojärvi, jota ympäröivät pienehköt peltoloukot. Alueelta on löydetty kaksi pronssikautista hautapaikkaa sekä kivikautinen/pronssikautinen asuinpaikka. Maisemakuvaltaan alue on hajanainen ja umpeutunut, muutamia asuinrakennuksia on eri aikakausilta. Pääjärven ympäristössä olevat muinaisjäännökset viittaavat alueen pitkään kulttuurihistoriaan, mutta eivät nykyisellään muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue. (Kohde on muinaisjäännösalue, joka ei muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.)

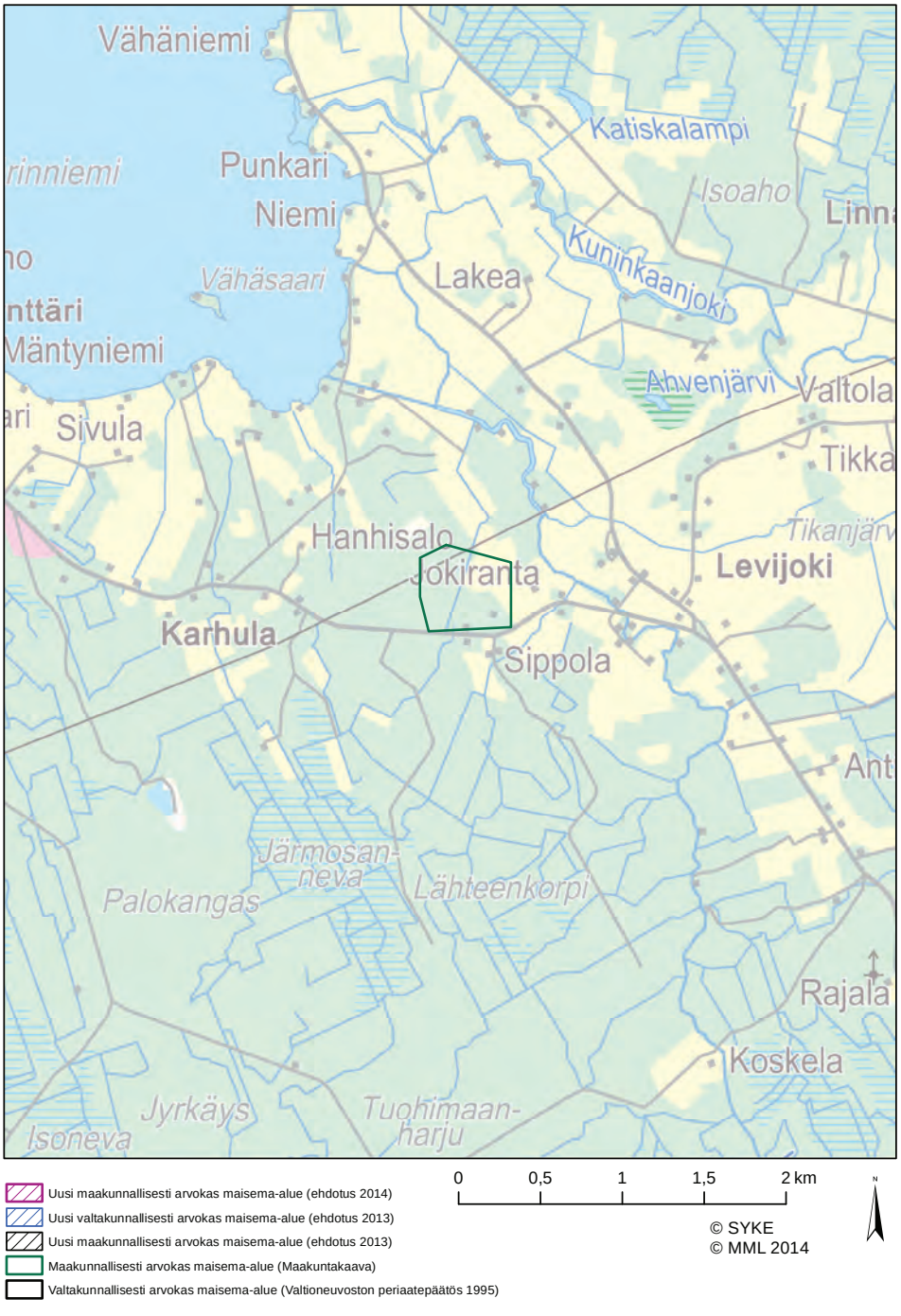
Inventointialueen nimi:
6 Alajärven Niittytupa

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Alajärvi
Pinta-ala:
25 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Alajärven Niittytupa on edustava ja harvinainen esimerkki eteläpohjalaisen karjamajalaitoksen viimeiseltä vuosikymmeneltä. Niittytupa ja kokonaisuuteen liittyvä lato on rakennettu 1920-luvulla. Kohde on rakennussuojelulailla suojeltu pihapiiri/rakennus, joka sijoittuu maisemassa etäälle teistä, peltoloukon kulmaukseen.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Kohde on rakennuskohde, joka ei yksinään muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Inventointialueen nimi:
8 Sydänmaa

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen

Kunta:
Alavus

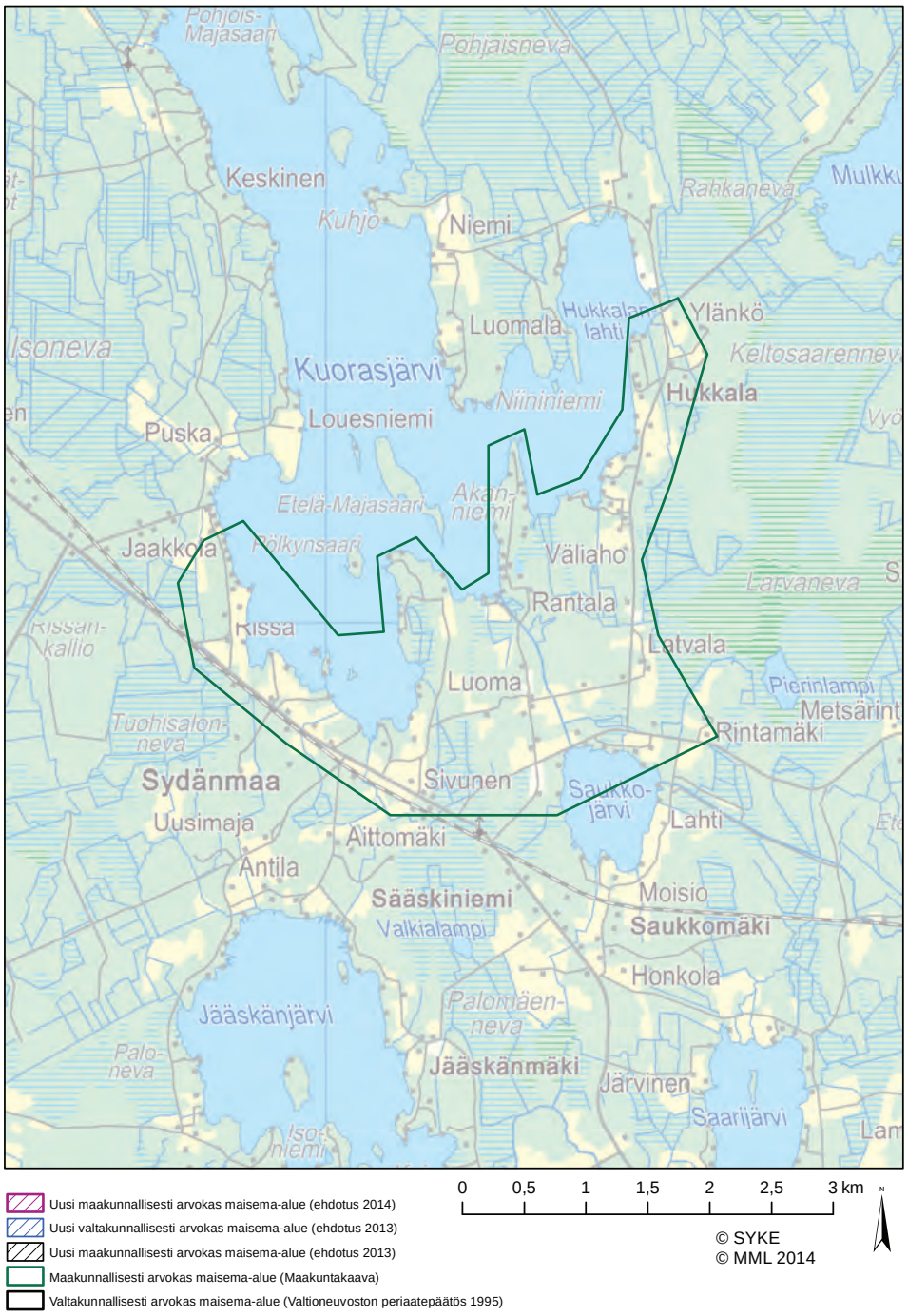
Pinta-ala:
854 ha

Arvoluokka:
paikallinen

Arviointiteksti:

Sydänmaa sijoittuu voimakkaasti säännöstellyn Kuorasjärven rannalle, jonka ranta-alueita leimaa tiivis mökkiasutus. Ranta-alueet ovat pääosin nevaa ja metsää, minkä vuoksi alue on maisemakuvaltaan enimmäkseen sulkeutunut. Avoimempaa kulttuurimaisemaa on lähinnä Loueslahden ja Majanlahden välisellä rantavyöhykkeellä. Sisäosissa maisemakuva on umpeutunutta ja huonokuntoisia rakennuksia on paikoin.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

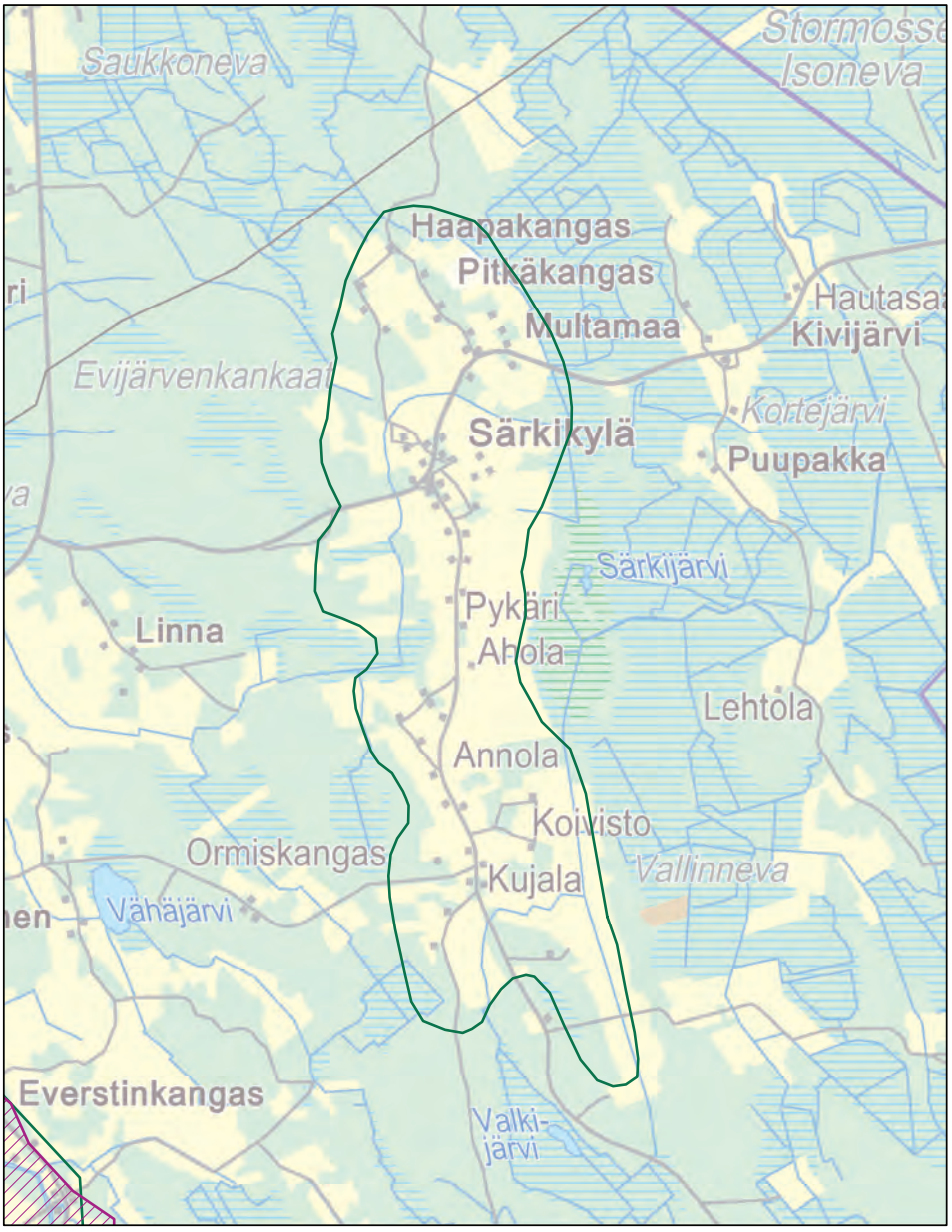
Inventointialueen nimi:
10 Särkijärven kulttuurimaisema

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Evijärvi
Pinta-ala:
541 ha
Arvoluokka:
paikallinen

Arviointiteksti:

Särkijärven kulttuurimaisema koostuu Särkijärven rannalle muodostuneesta viljelyaukeasta sekä drumliinin päälle 1500-luvulta alkaen kehittyneestä nauha-asutuksesta. Alueella on säilynyt seudulleen tyypillinen asutustapa, mutta nykyinen rakennuskanta on yleisilmeeltään paikoin huonokuntoista ja kirjavaa. Järvi on lähes umpeenkasvanut, eikä erotu vesistönä maisemassa. Maisemakuva ei ole säilynyt yhtenäisenä.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Särkijärven maisemalliset arvot ovat katoamassa mm. järven umpeenkasvun ja rakennetun kulttuuriympäristön yleisilmeen rapistumisen myötä.

Inventointialueen nimi:
11 Sauna-ahon talot
12 Kivijärven talot

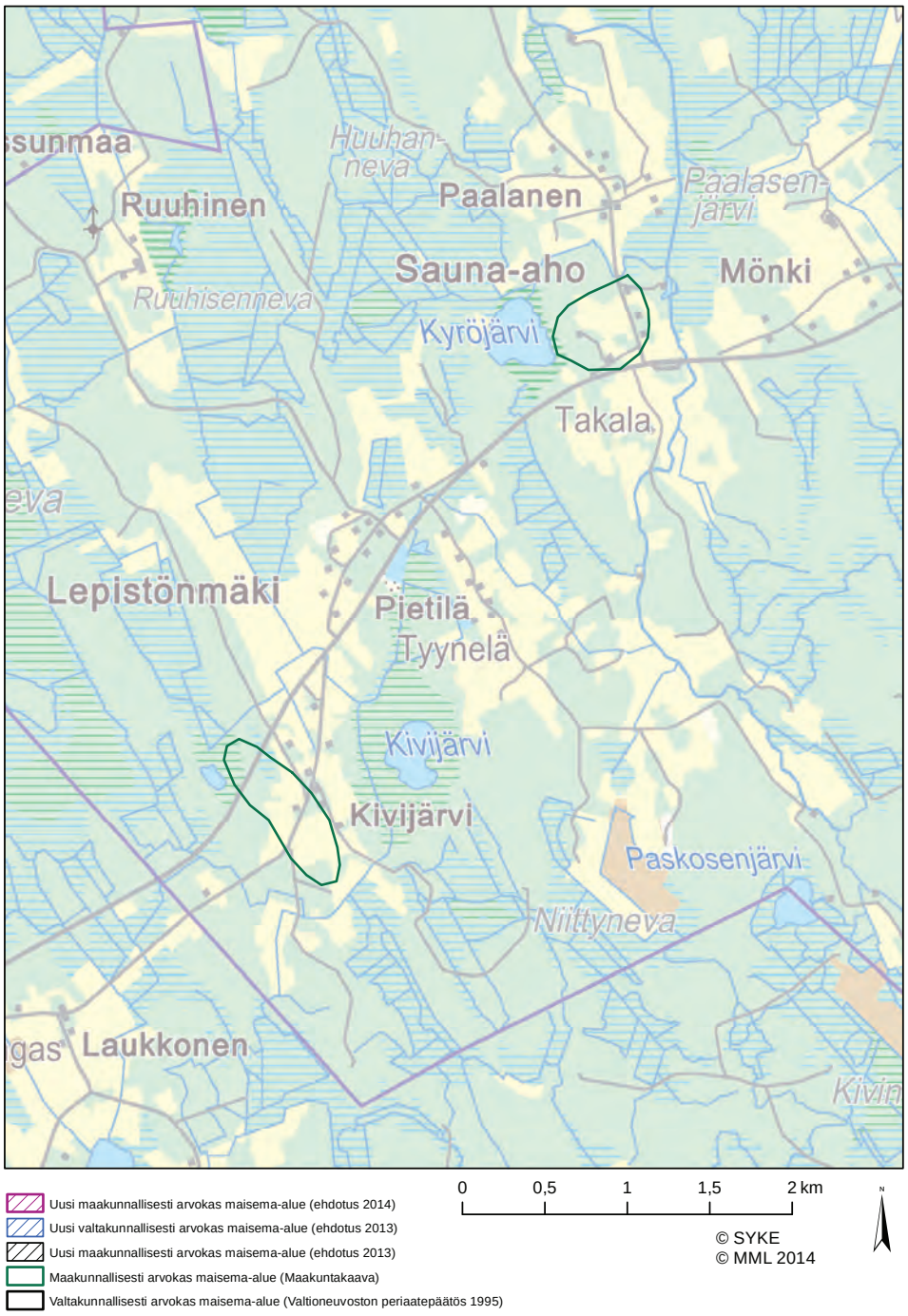
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Evijärvi
Pinta-ala:
51 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Taloryhmät sijaitsevat vanhan kylätien varrella, jonka ympäristö on maisemakuvaltaan hoitamatonta. Rakennuspaikat edustavat perinteistä asutustapaa; järven rannalla kohoavien moreenikumpareiden päällä. Rakennukset ovat yleisilmeeltään osin huonokuntoisia ja kasvillisuuden taakseen peittämiä.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Kohde on rakennuskohde, joka ei yksinään muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

.

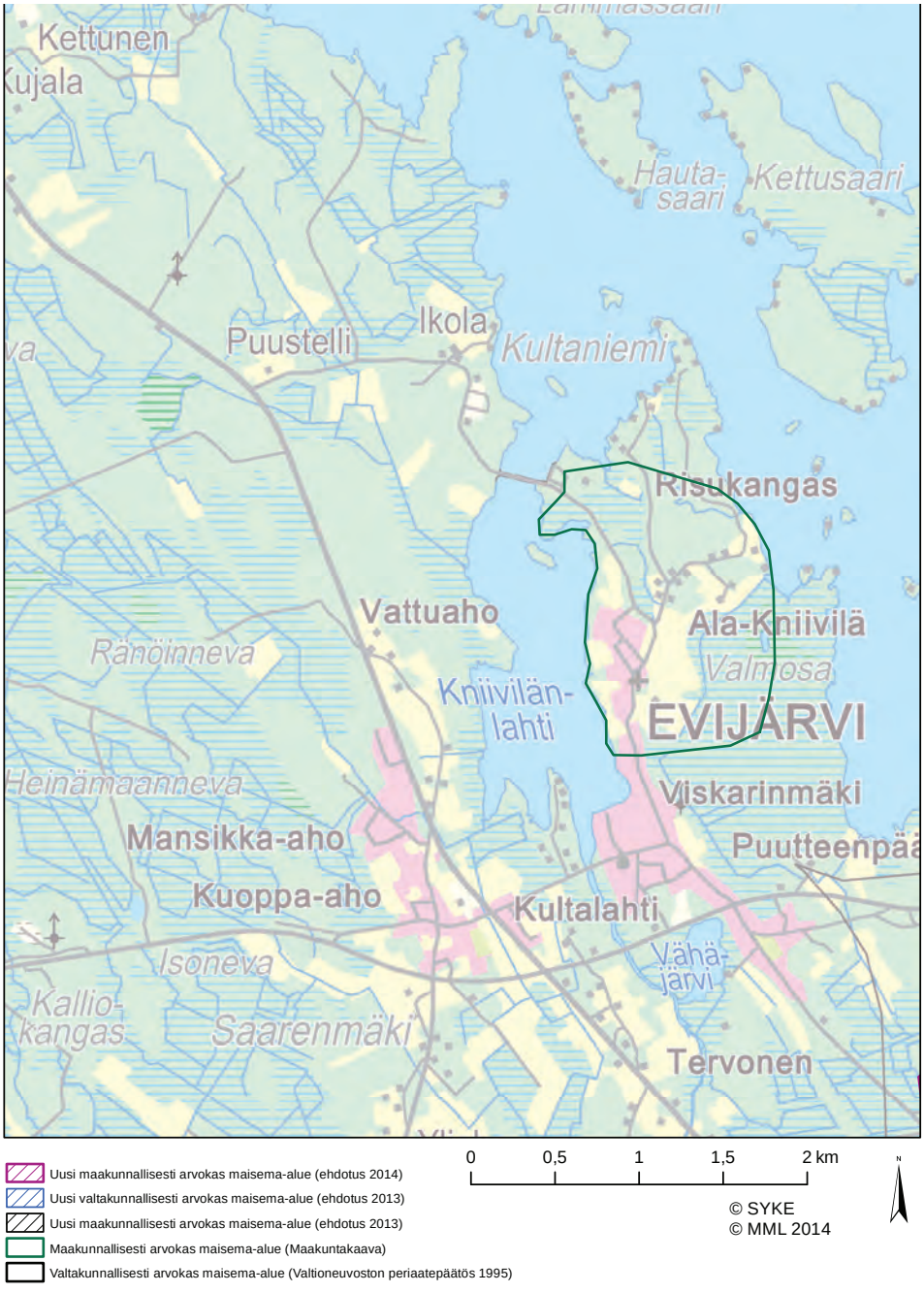
Inventointialueen nimi:
13 Ala-Kniivilän kulttuurimaisema-alue

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Evijärvi
Pinta-ala:
1 744 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Ala-Kniivilän kulttuurimaisema-alue koostuu Kirkonmäestä, Ala-Kniivilän taloista sekä ympäröivästä asutuksesta ja pelloista. Alue rajautuu idässä suohon ja järveen, pohjoisessa Risukankaaseen ja lännessä Evijärven halki kulkevaan vanhaan maantiehen. Ala-Kniivilän alue on nykyisin taajamoitunutta kaava-aluetta ja luonteeltaan tiivistä asuinaluetta sekä osin metsäistä ja umpeutuvaa järvenlahtea. Kirkonmäen ympärillä olevan RKY1993- rajauksen sisällä on säilynyt alueen arvokkain osa; pienialaisia avoimia peltoja sekä vanhaa maaseudun rakennuskantaa. Alue on pienialainen, taajamarakenteen sisällä oleva rakennettu kulttuuriympäristökohde, joka ei muodosta eheää maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

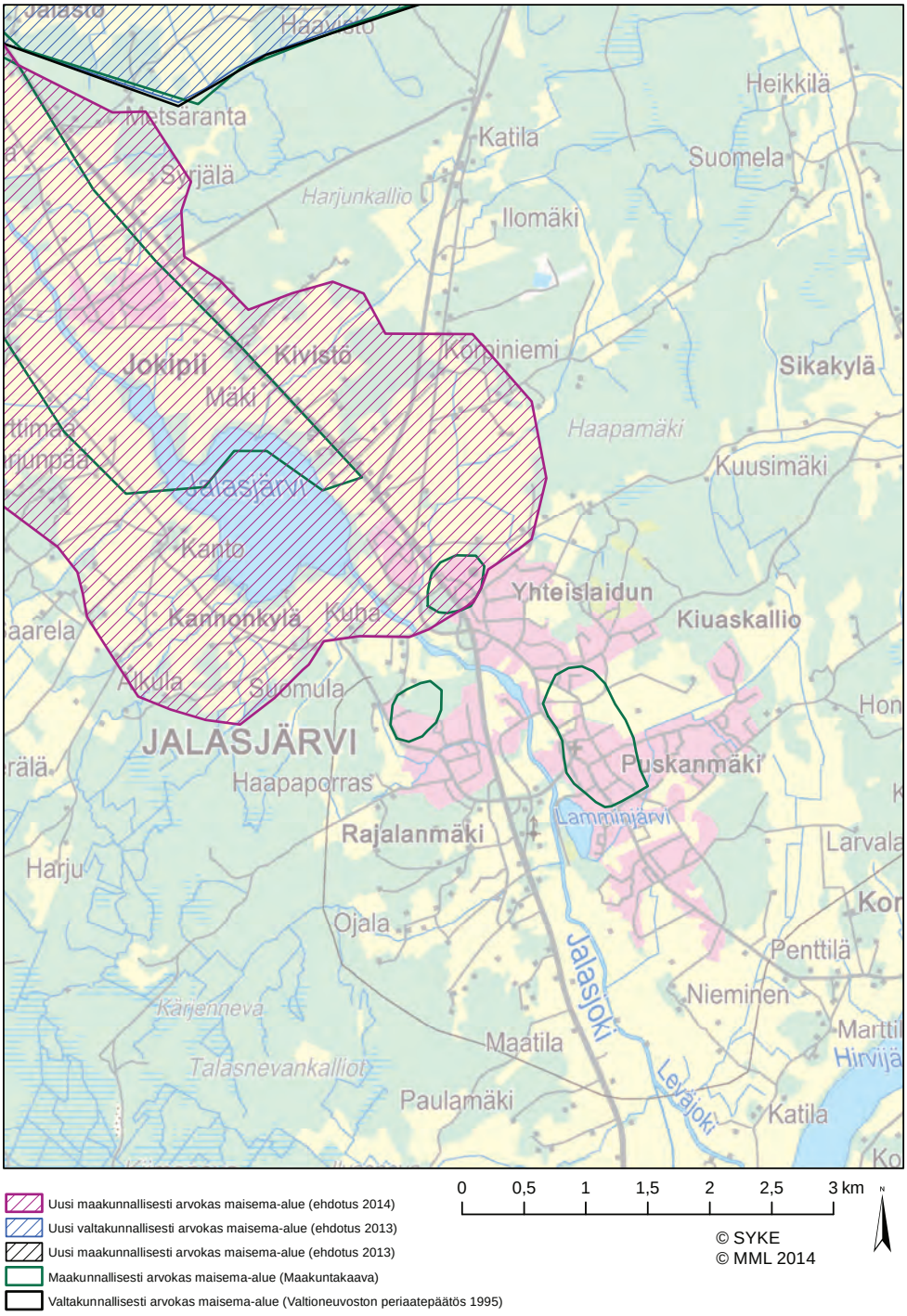
Inventointialueen nimi:
19 Vanhankirkonmäki

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Jalasjärvi
Pinta-ala:
84 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Jalasjärven kirkkoympäristö on RKY2009 –alue, joka on maisemakuvaltaan hyvin säilynyt ja vanhaa rakennuskantaa säilyttänyt kyläraitin osa. Vanhankirkonmäki ja museoalue on yhdistetty osaksi Jalasjärven kulttuurimaisema-aluetta. Muuten inventointialue on taajamarakenteen sisällä olevaa rakennettua teollisuus- ja kulttuuriympäristöä, joka ei muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

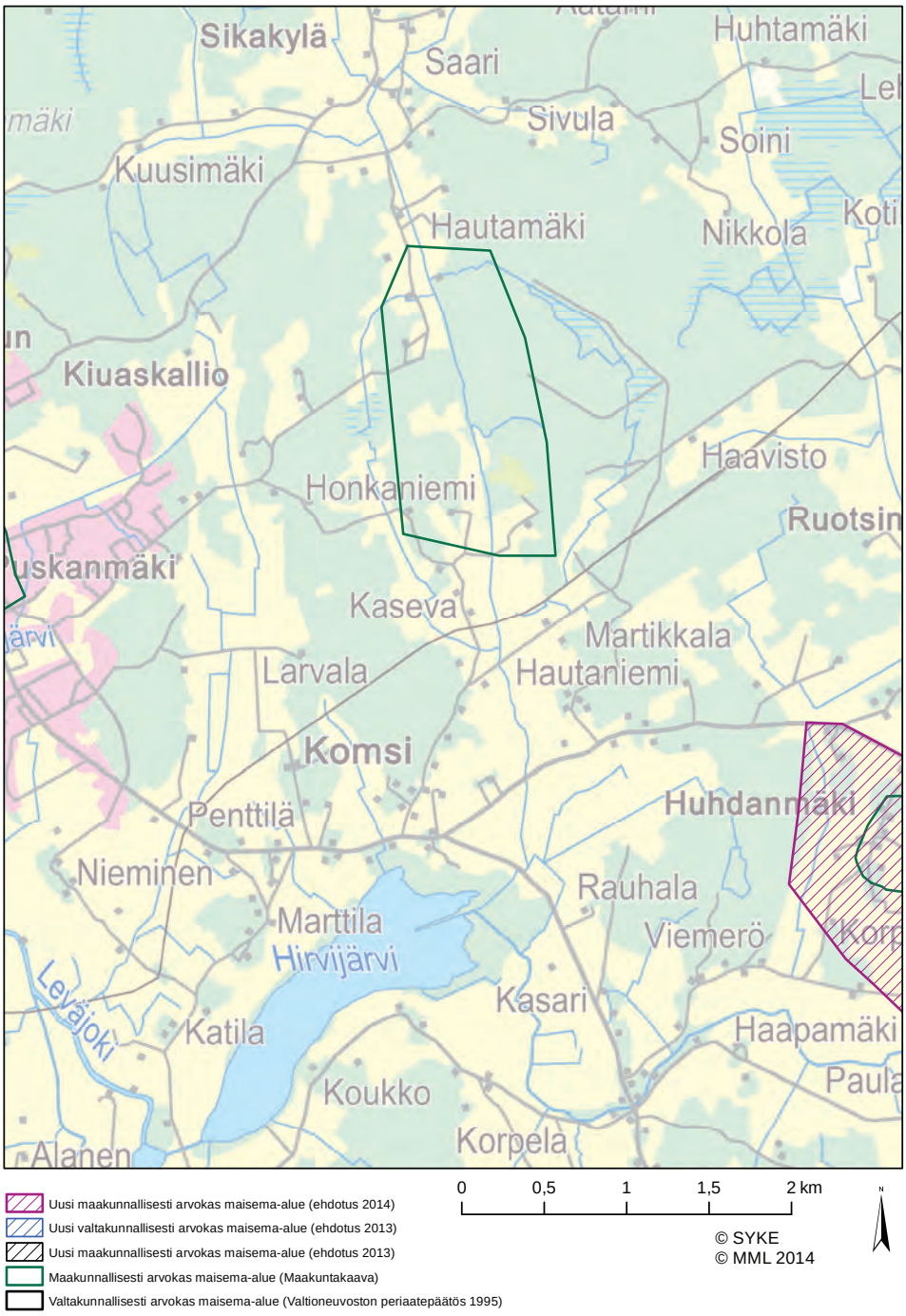
Inventointialueen nimi:
22 Esihistorialliset muinaisjäännökset

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Jalasjärvi
Pinta-ala:
154 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Sikakylän ja Komsin kylien välille, Hirviluoman varteen sijoittuva muinaisjäännösalue on muinaista jokisuuta, jota ympäröi kapea ja jyrkkärinteinen jokilaakso. Muinaisjäännökset eivät erotu maisemassa, mutta alue on säilynyt luonteeltaan vanhaa asuinpaikkaa kuvaavana. Alueella on Jalasjärven moottorirata. Kohde on muinaisjäännösalue, joka ei muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta. Kohteen maisema-arvot liittyvät laajempaan kokonaisuuteen.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

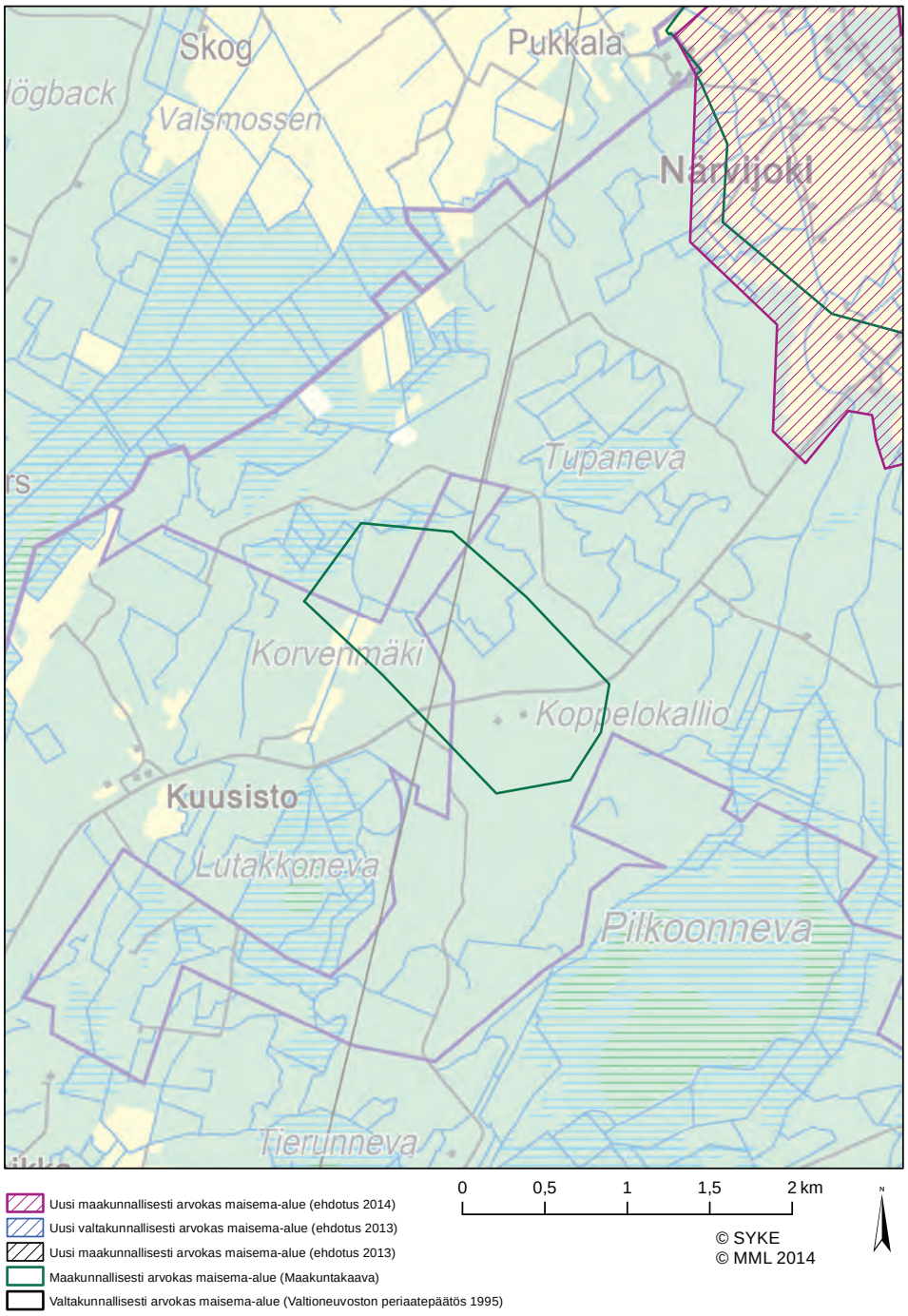
Inventointialueen nimi:
26 Kivistön esihistoriallinen alue

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Kurikka (Jurva)
Pinta-ala:
168 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Alueen muinaisjäännökset ovat keskellä metsää, Närvijoki-Horonkylä välisen tien varrella, Koppelonkallion maastossa. Alueelta on löydetty yksi pronssikautinen kiviröykkiö, jonka luoteispuolella on laajahko pirunpelto. Koppelonkalliolla on metsästysmaja, mutta muuten lähimpään asutukseen on n. 2 km. Kohde on muinaisjäännösalue, joka ei muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

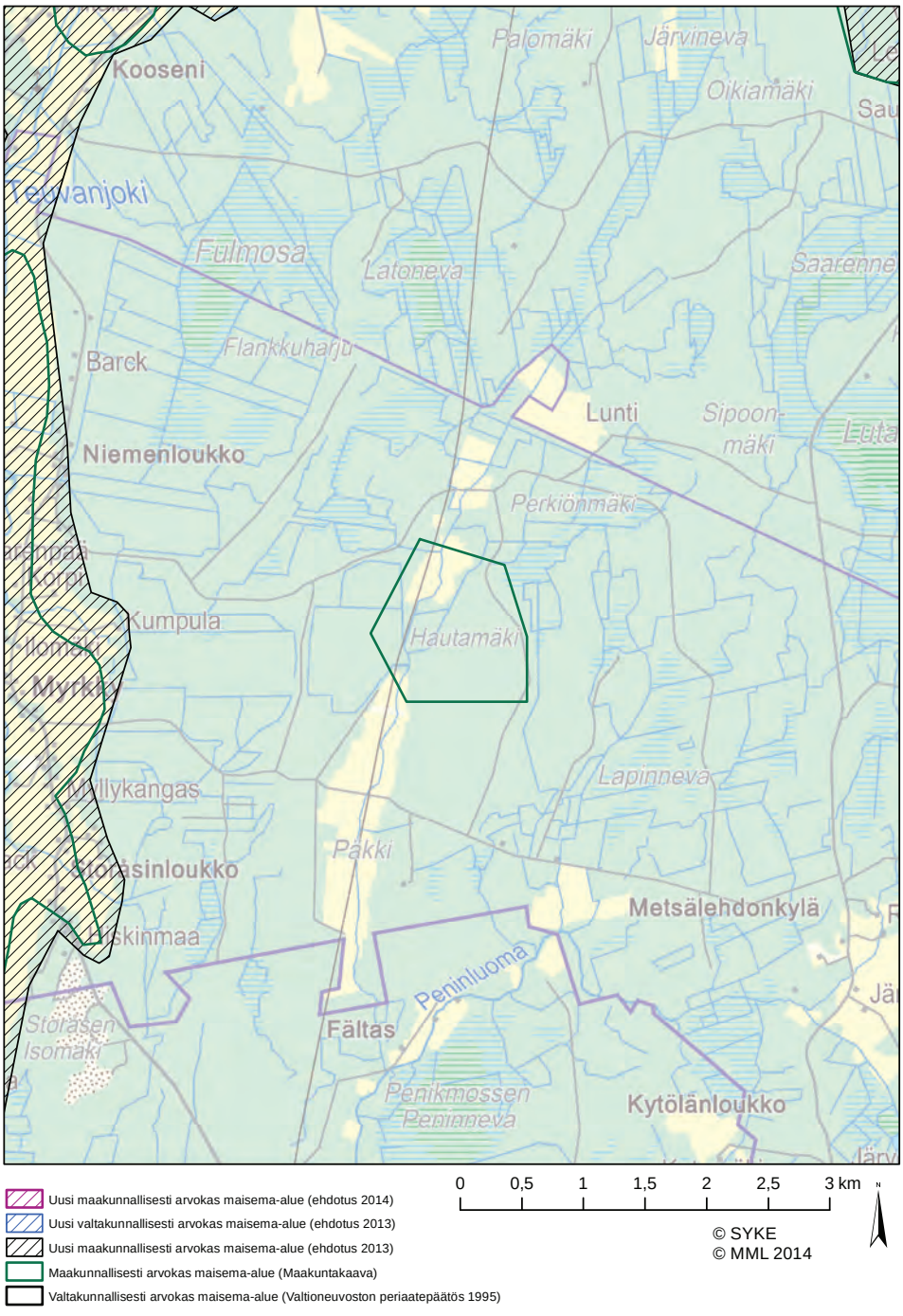
Inventointialueen nimi:
27 Perkiönmäen esihistoriallinen alue

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Karijoki
Pinta-ala:
128 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Alueelta on löydetty kaksi pronssikautista (hauta)röykkiötä. Kohteet sijaitsevat pitkän metsätaipaleen takana, missä jäljellä on myös muutamia niittymäisiä heinäpeltoja latoineen. Ihmisen kädenjälki näkyy eniten vieressä kulkevan voimalinjan muodossa. Kohde on muinaisjäännösalue, joka ei muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

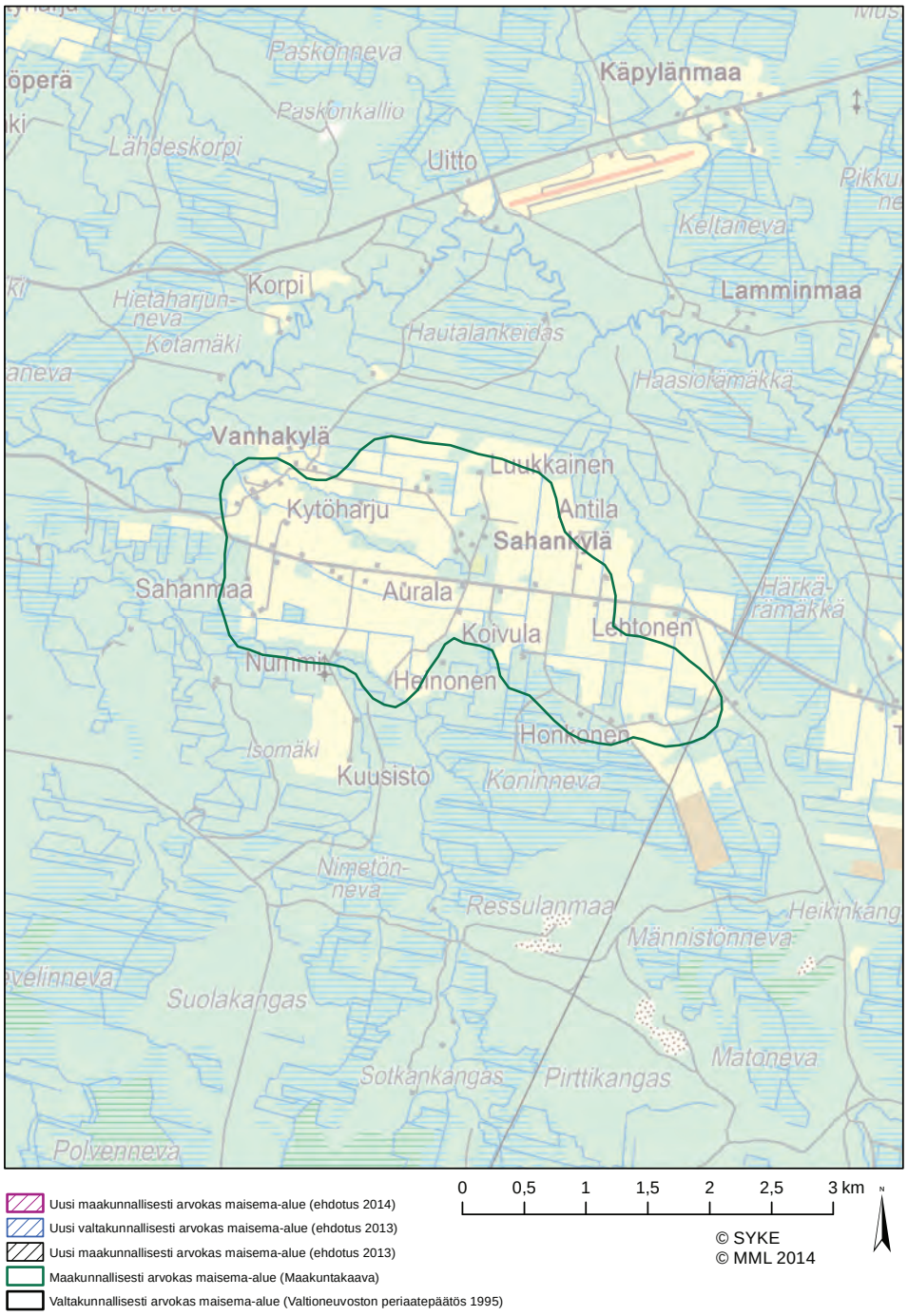
Inventointialueen nimi:
28 Sahankylä

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Kauhajoki
Pinta-ala:
596 ha
Arvoluokka:
paikallinen

Arviointiteksti:

Sahankylä on sotien jälkeen rakennettu rintamamieskylä. Maisemakuvaltaan alue on soiden ja nevojen keskelle raivattu larvakylä, jossa maaston korkeusvaihtelut ovat vähäisiä. Sahankylän vanhimmat osat ovat 1800-luvun torpparien aikaisia autiotupia, muuten kylä on rakentunut enimmäkseen 1940-50 –luvuilla. Alueen rakennuskanta on säilynyt yhtenäisenä, mutta kokonaisuutena alue on maisemakuvaltaan vaatimatonta ja paikoin hoitamatonta. Alue on paikallisesti merkittävä kulttuuriympäristö.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Inventointialueen nimi:
29 Kauhajoen keskustan rakennettu kulttuuriympäristö

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen

Kunta:
Kauhajoki

Pinta-ala:
60 ha

Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Kauhajoen keskustan alue sisältää maisemakuvaltaan arvokasta rakennuskantaa, joka sijoittuu pääosin Kauhajoen ja keskustan pääkadun varsille. Kohde on taajamarakenteen sisällä oleva rakennettu kulttuuriympäristö, joka ei muodosta maisema-alueena inventoitavaa aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

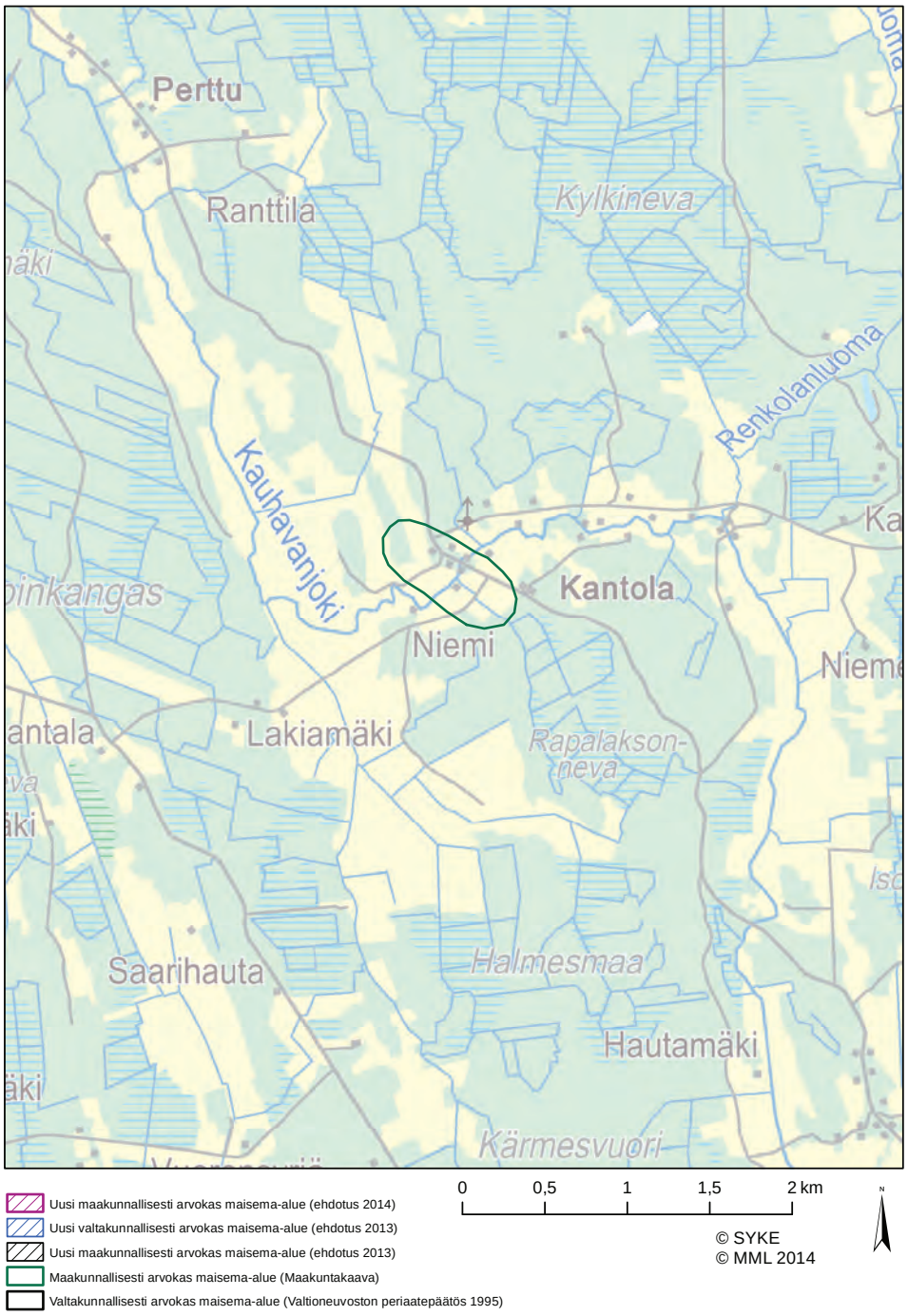
Inventointialueen nimi:
32 Kantolankylän raittiasutus

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Kauhava
Pinta-ala:
30 ha
Arvoluokka:
RKY 2009

Arviointiteksti:

Kantolan kylän raittiasutus on kaunis ja hyvin säilynyt rakennusten, pihapiirien ja kyläraitin muodostama kokonaisuus, joka sijaitsee metsäisen taipaleen takana Kauhavanjokivarressa. Kantolan taloryhmä on edustava esimerkki eteläpohjalaisesta tiiviistä kylärakentamisesta 1800-luvulta ja 1900-luvun alkupuolelta.

Kohde on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY2009).

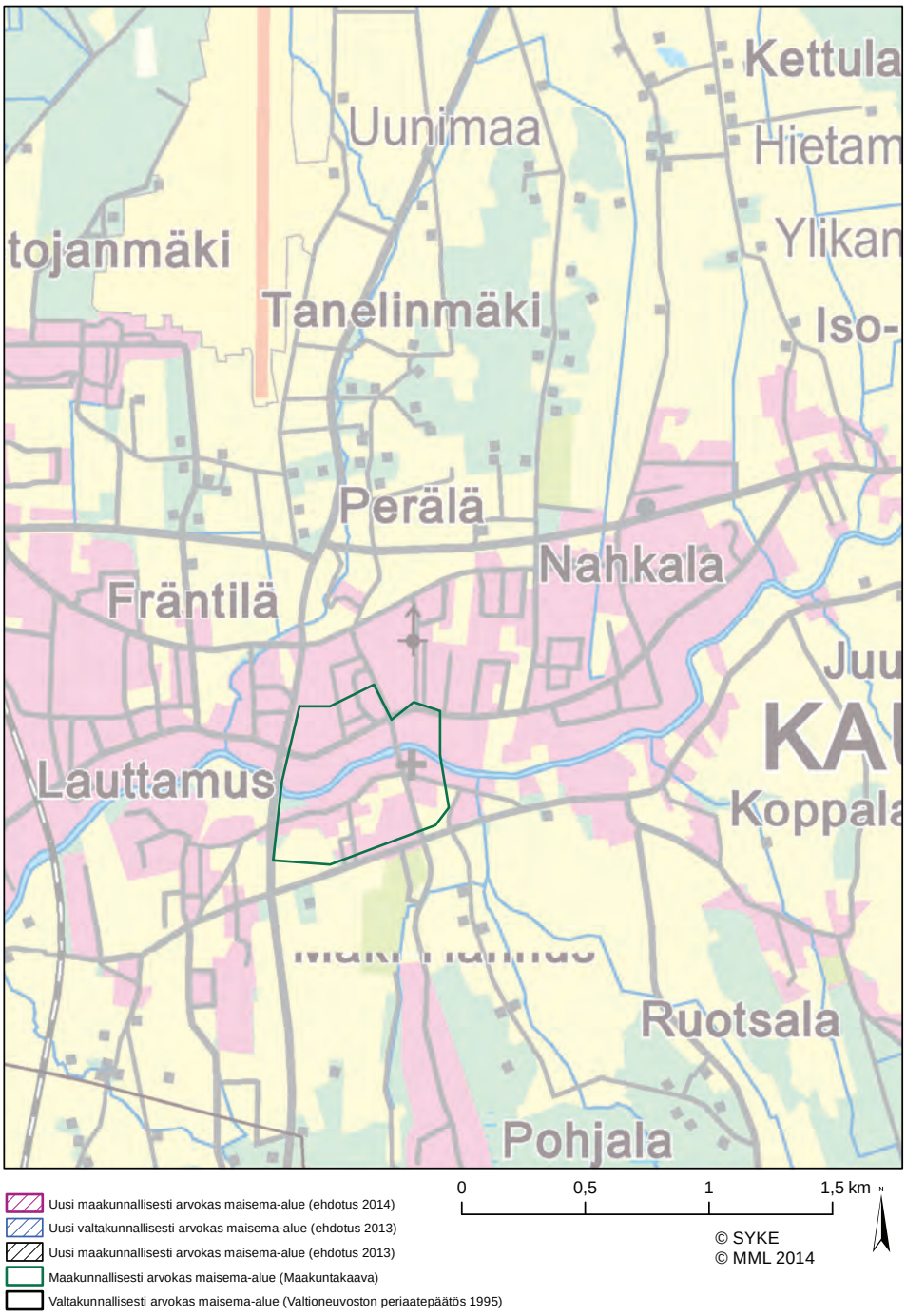
Inventointialueen nimi:
33 Passin raitti ja kirkon ympäristö

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Kauhava
Pinta-ala:
38 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Alue sisältää maisemakuvaltaan arvokasta rakennuskantaa, joka sijoittuu pääosin Kauhavanjoen ja keskustan pääkadun varteen. Passin raitin muodostaa komeiden pohjalaistalojen ryhmä, joka päättyy kirkkoympäristöön. Kohde on pienialainen, taajamarakenteen sisällä oleva rakennettu kulttuuriympäristö, joka ei muodosta maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Inventointialueen nimi:
34 Jylhän alue ja Pelkolan raitti

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Kauhava
Pinta-ala:
111 ha
Arvoluokka:
paikallinen

Arviointiteksti:

Jylhän alue ja Pelkolan raitti sijoittuvat Kauhavanjoen varrelle, missä joki virtaa syvällä uomassa lehtomaisen rantapuuston reunustamana. Jokea seuraavan tien varrella on jonkin verran vanhoja pihapiirejä sekä runsaasti uudehkoa rakentamista, joka on kirjavoittanut alueen yleisilmettä. Alueen maisemalliset arvot ovat katoamassa paikoin rapistuneen ympäristönhoidon myötä. Jylhänkosken voimalaitos on alueen nähtävyys. Alue edustaa verrattain tavanomaista jokivarren maaseutumaisemaa.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

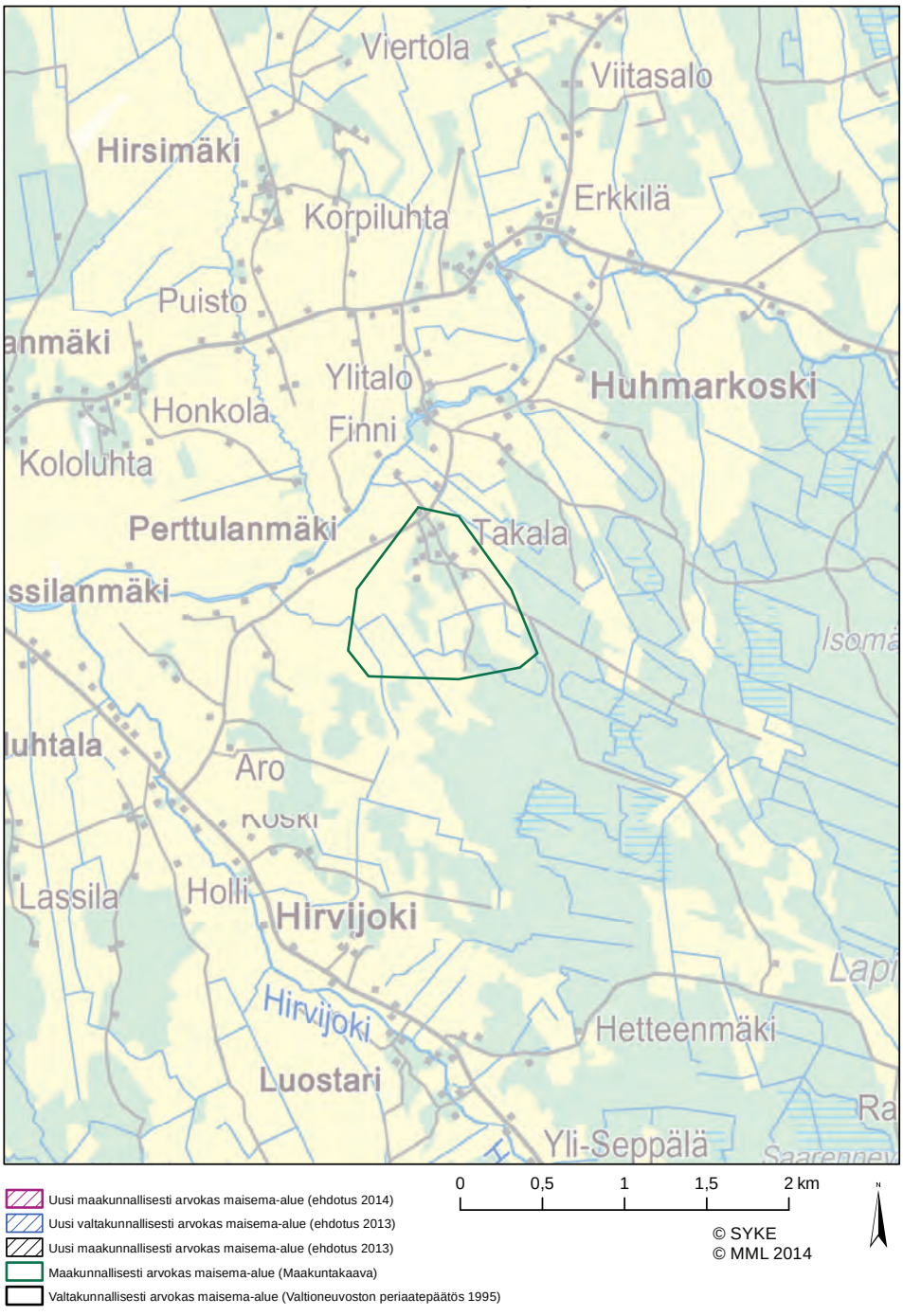
Inventointialueen nimi:
35 Perttulanmäki

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Kauhava
Pinta-ala:
83 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Perttulanmäki on Kauhavanjoen eteläpuolella oleva pohjois-eteläsuuntainen harju viljelysten keskellä. Perttulanmäen taloryhmän tuvat ulkorakennuksineen edustavat seudun perinteistä 1800-luvun talonpoikaista rakentamistapaa ja Kauhavan vanhinta asutusta. Alueelta on löydetty kaksi kivikautista asuinpaikkaa sekä kivikautinen ruumiskalmisto. Maisemakuvaa leimaa eheys; punamultaiset rakennukset, harjun päällä kulkeva raitti sekä ympäröivät hakamaat. Kohde on pienialainen rakennuskohde, joka ei yksinään muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

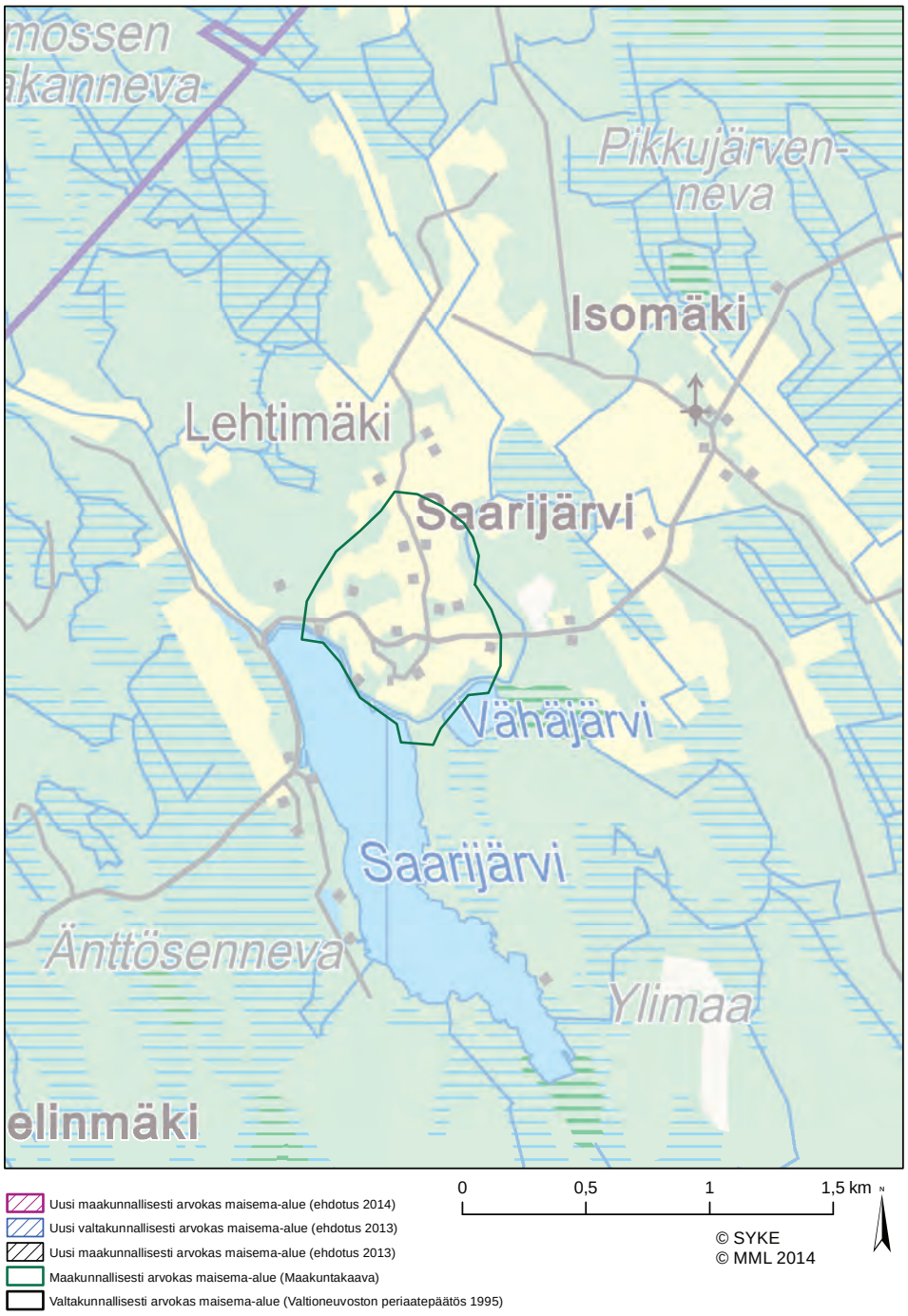
Inventointialueen nimi:
36 Saarijärven kylä

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Kauhava (Kortesjärvi)
Pinta-ala:
52 ha
Arvoluokka:
paikallinen

Arviointiteksti:

Alue on tiiviisti rakentunut ja pienipiirteinen kylä mäntykankaan rajaaman Saarijärven rannalla. Alueella on runsaasti sodan jälkeistä rakennuskantaa, joskin nykyinen kylän rakennuskanta on vaihtelevaa. Saarijärven kylän vastarannalla on tanssilava Rantamaja, uimaranta ja lomakylä. Saarijärven maisemalliset arvot liittyvät alueen ulkopuoliseen järvimaisemaan. Muuten alue on arvoiltaan verrattain vaatimaton ja maisemanhoito on paikoin puutteellista.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Inventointialueen nimi:
39 Tuomalankylä ja Harjunmäki
40 Kortesjärven keskustaajama

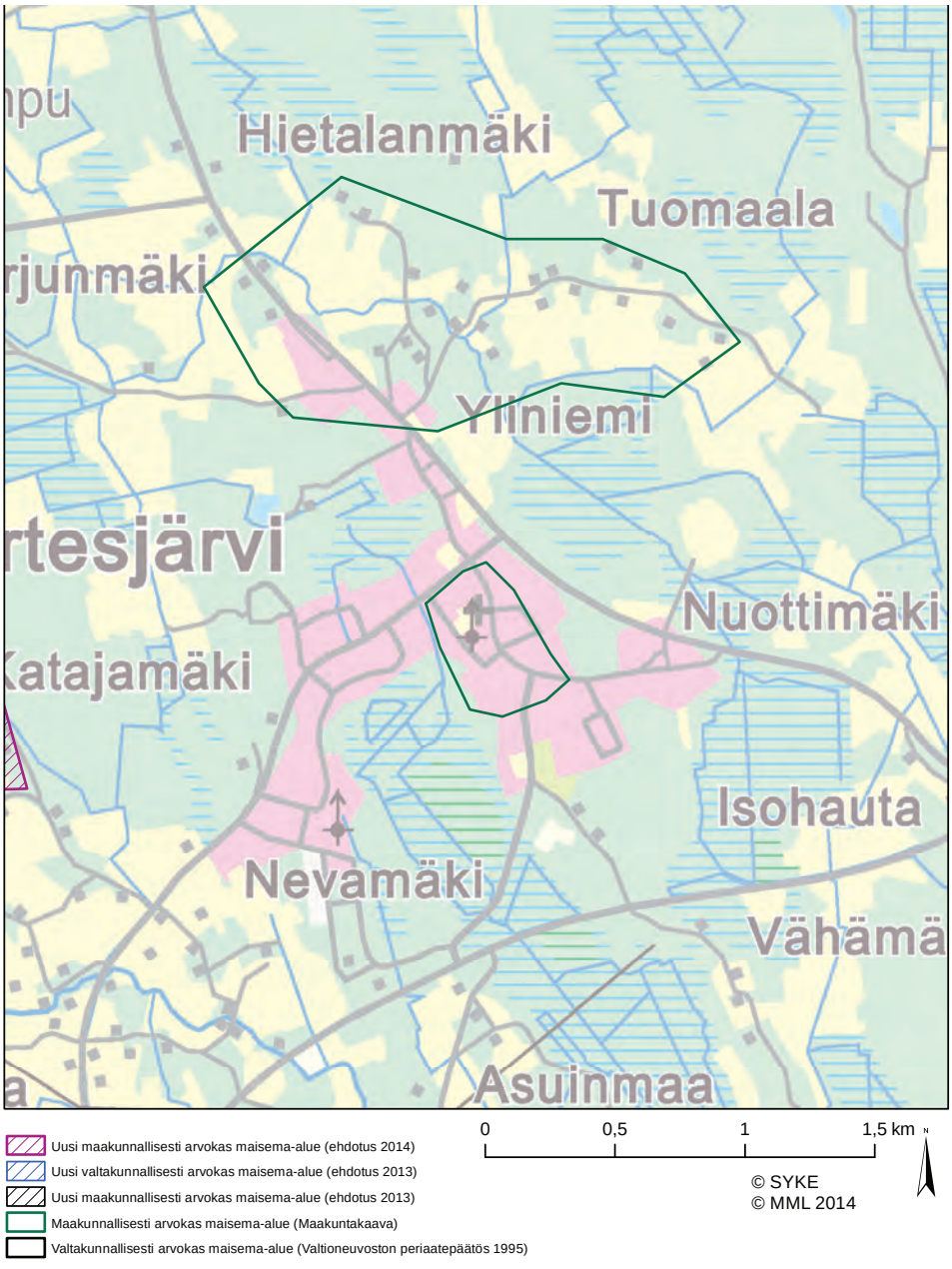
Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Kauhava (Kortesjärvi)
Pinta-ala:
144 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Harjunmäki on tiivis punamullattujen mökkien muodostama mäkitupa-asutusalue, jota ympäröivät Finsupuron loivat rantapellot molemmin puolin. Tuomalankylän maisemaa leimaa Tuomalanmäen tienvarsiasutus; raittia reunustavat vanhat puolitoistakerroksiset asuinrakennukset ulkorakennuksineen. Alueelle on tullut jonkin verran uutta rakentamista uusille rakennuspaikoille sekä vanhojen rakennusten pihapiiriin. Maisemanhoito on paikoin puutteellista. Alue on kokonaisuutena hieman hajanainen eikä muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Kortesjärven keskustaajama sisältää maisemakuvaltaan arvokasta rakennuskantaa, joka sijoittuu pääosin pääkadun varteen. Merkittävän kokonaisuuden muodostavat kirkko, tapuli ja museo sekä kirkkopihan kivimuuri. Kohde on taajamarakenteen sisällä oleva rakennettu kulttuuriympäristö, joka ei muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

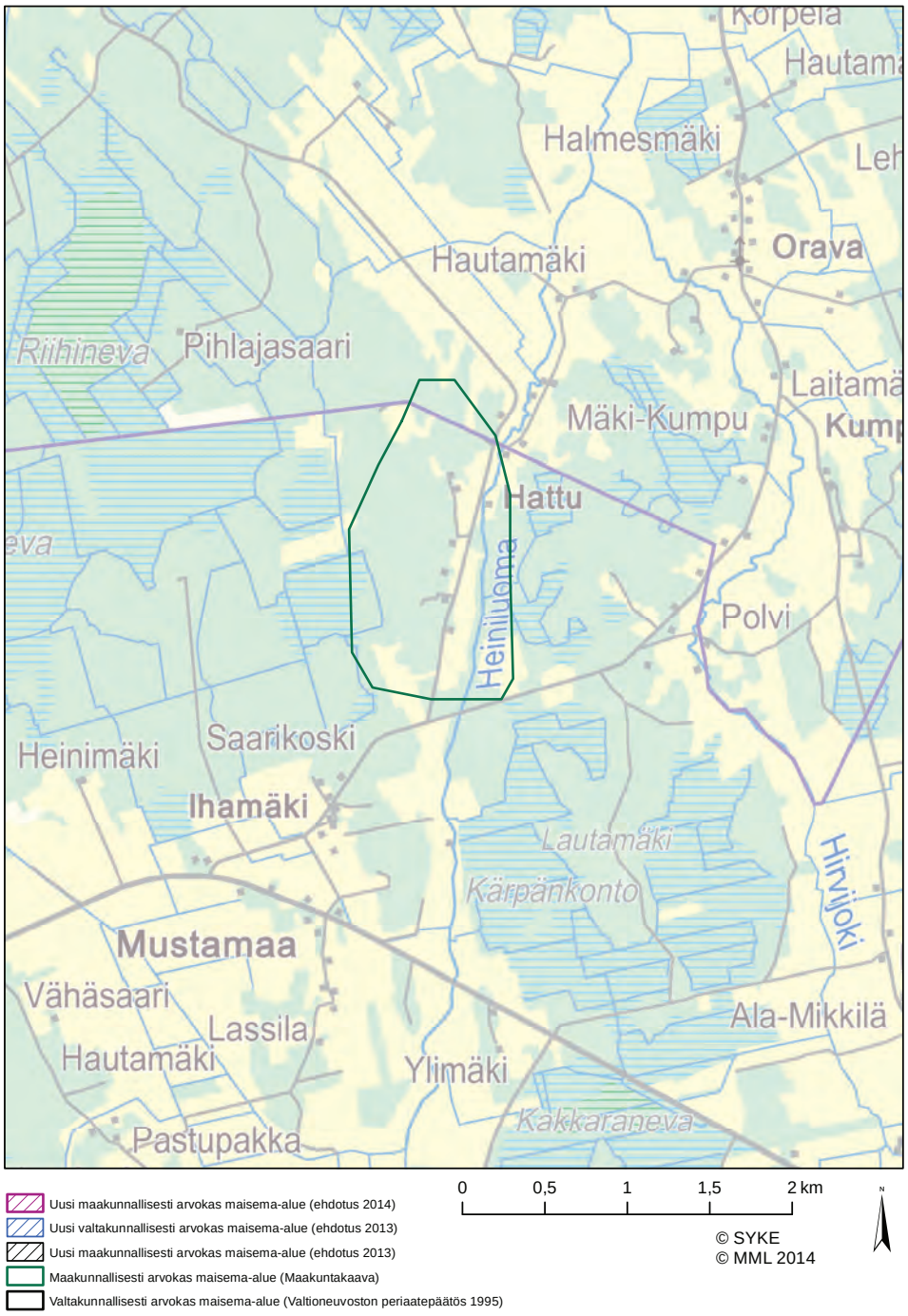
Inventointialueen nimi:
43 Hatunkylän esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Lapua
Pinta-ala:
156 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Hatunkylässä on kolme kivikautista asuinpaikkaa, jotka sijaitsevat Hatunluoman länsipuolella kohoavalla viljelys- ja laidunmaalla. Paikka on terassimaista itään viettävää rinnettä, nykyistä viljelysmaata. Nykyinen rakennuskanta on keskittynyt aivan kallioselänteen reunaan, vanhoja asuinpaikkoja mukaillen. Alue on muinaisjäännösalue, joka ei muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

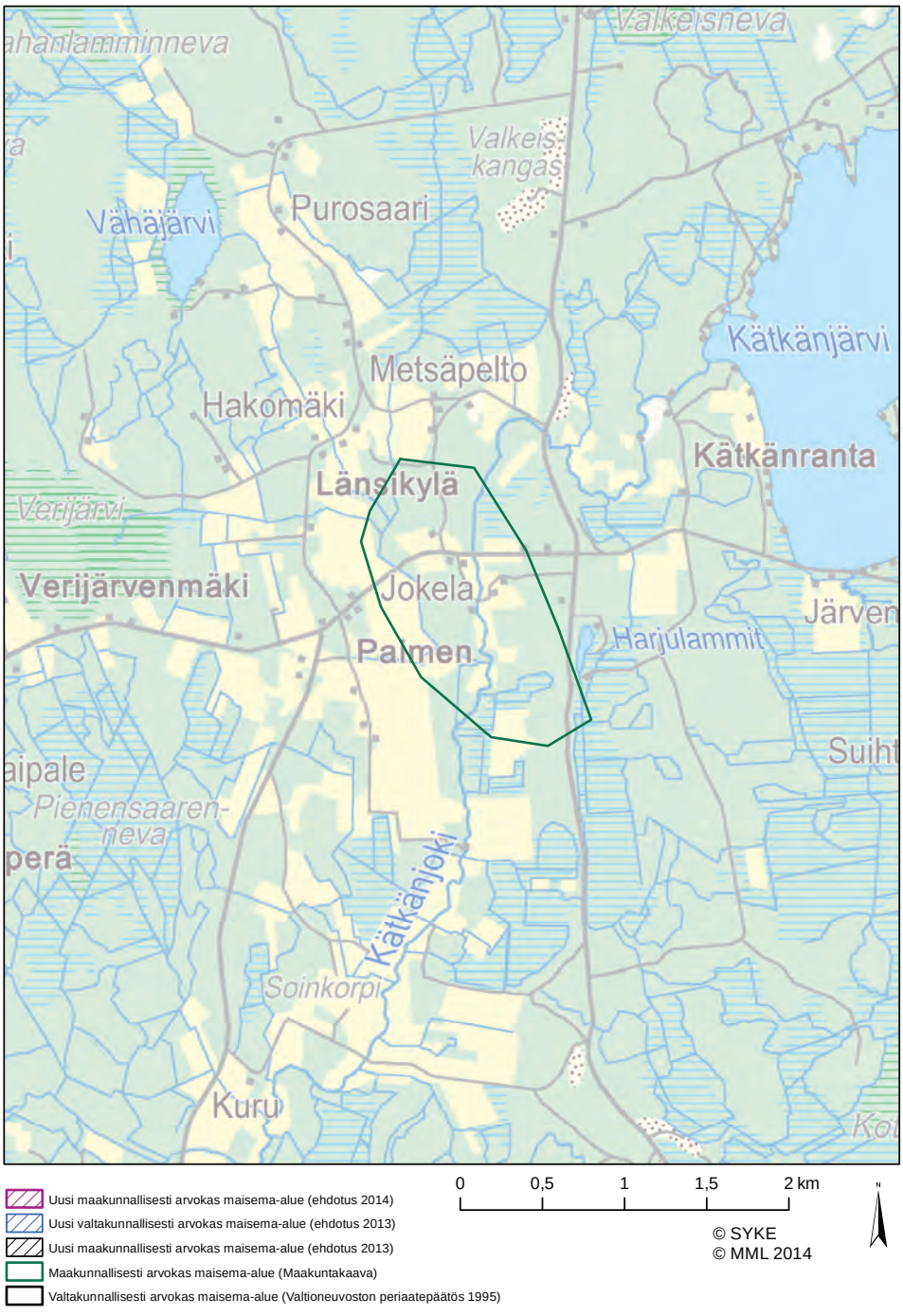
Inventointialueen nimi:
45 Länsikylän esihistorialliset muinaisjäännökset

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Alajärvi (Lehtimäki)
Pinta-ala:
145 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Länsikylässä on kaksi kivikautista asuinpaikkaa sekä yksi ajoittamaton pyyntikuoppa. Alue sijaitsee Katkänjokilaakson metsäisessä harjumaisemassa. Suomenselälle tyypilliset, pienehköt peltokuviot mukailevat jokilaakson rantametsiä ja autioituneita, hoitamattomia pihapiirejä. Kohde on muinaisjäännösalue, joka ei muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

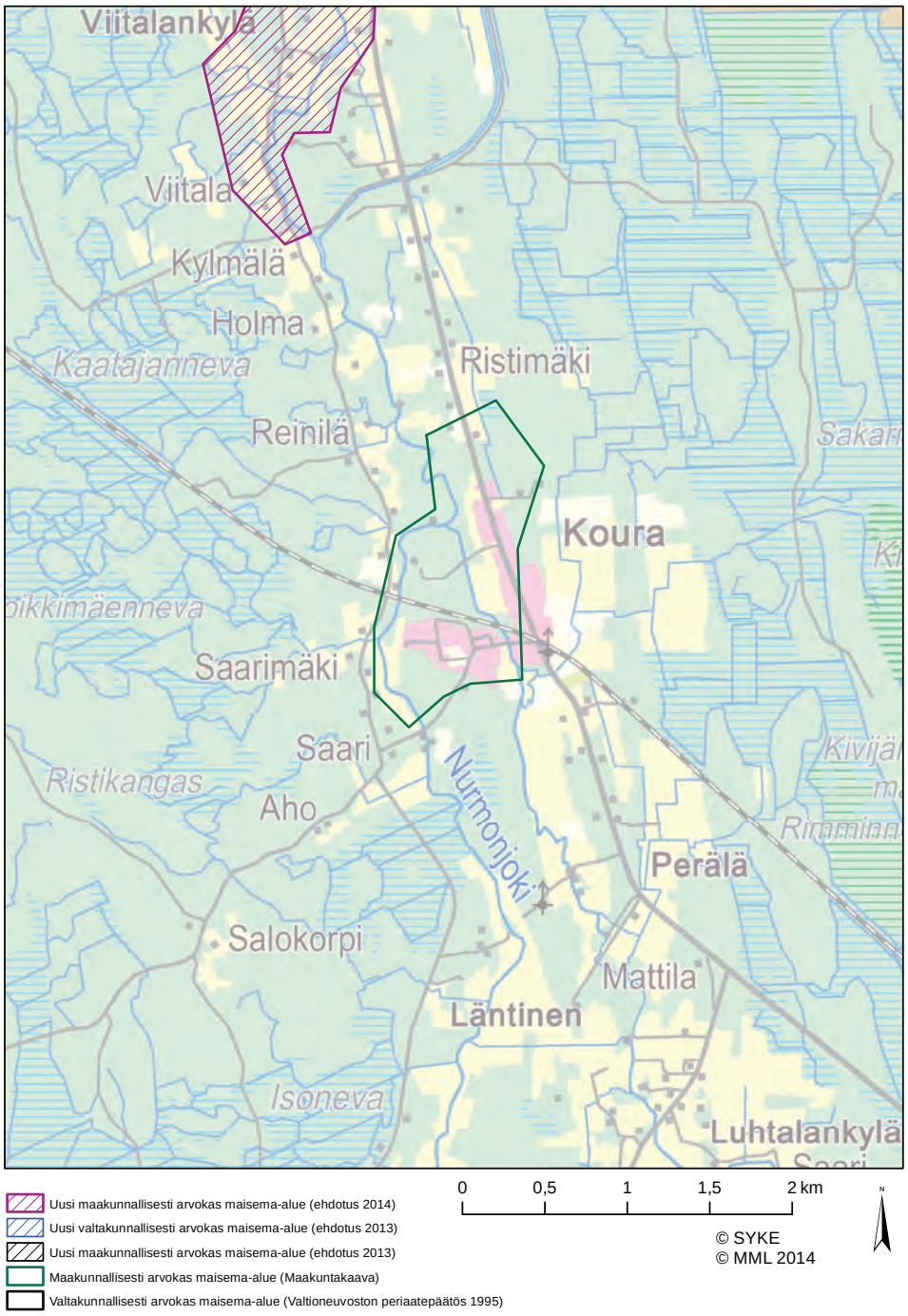
Inventointialueen nimi:
47 Kouran alue

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Seinäjoki (Nurmo)
Pinta-ala:
128 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Kouran kylä on liikenteellinen solmukohta, joka käsittää rautatien varrelle rakentuneet kyläkeskittymät, rautatien, joen sekä kyläkeskuksen vanhat liikerakennukset ja tehdasmiljöön. Maisema on pääosin sulkeutunutta, metsäistä ja pienipiirteistä kylämaisemaa. Kouran maisemalliset arvot ovat katoamassa mm. heikentyneen maisemanhoidon ja rakennetun kulttuuriympäristön yleisilmeen rapistumisen myötä.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

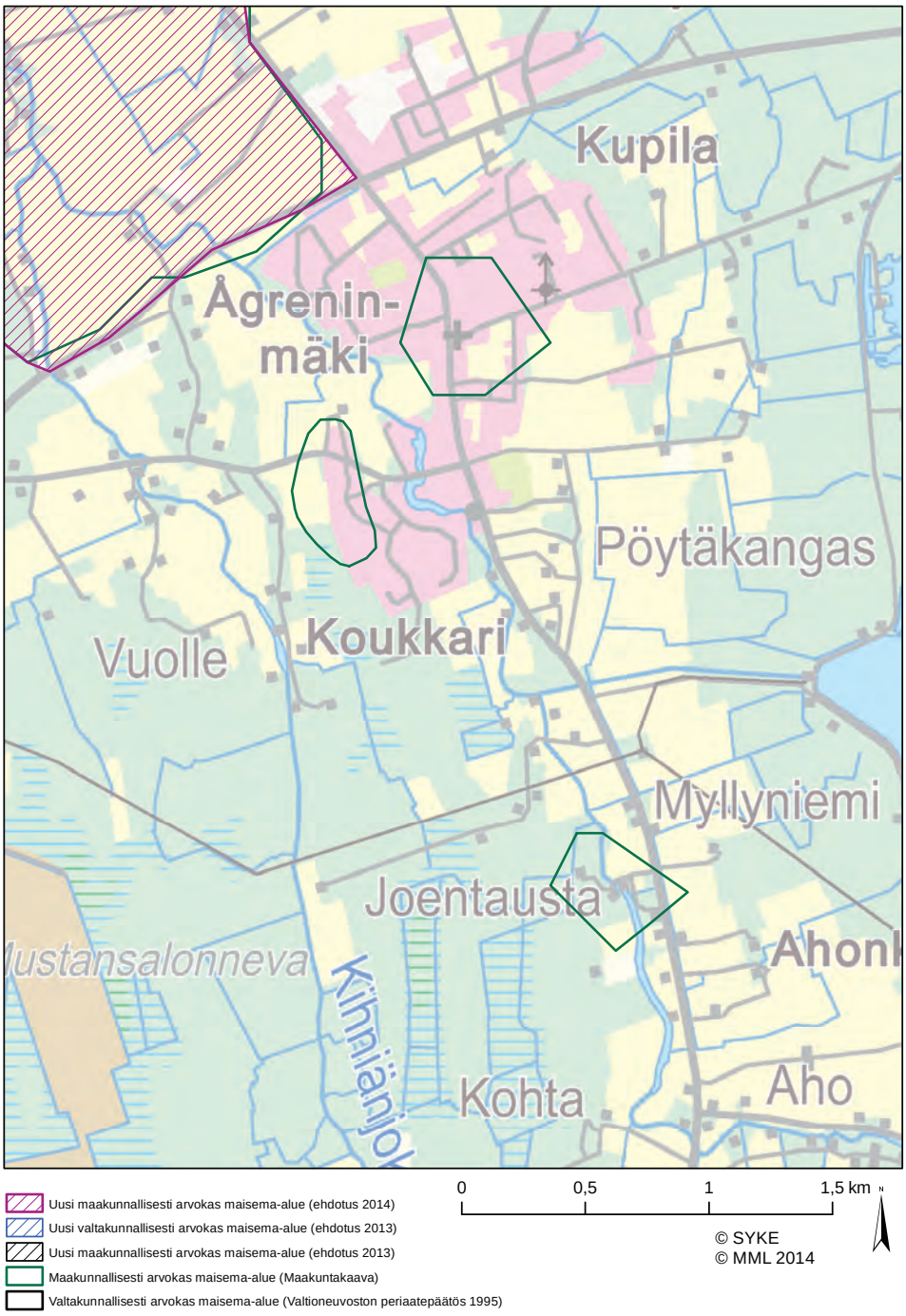
Inventointialueen nimi:
(48 Koukkari)
50 Peräseinäjoen keskusta, Koukkari ja Myllyniemi

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Seinäjoki (Peräseinäjoki)
Pinta-ala:
50 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Koukkari on edustava pohjalaistalojen ryhmä, joka sijoittuu Peräseinäjoen taajama-alueen porttikohtaan, Koukkarinmäelle. Myllyniemi on vanha myllymiljöö, jossa on säilynyt vanhoja myllyrakenteita. Peräseinäjoen kirkko, Lukkarila, Kirkonkylän nuorisoseura (Jukola), Vanha säästöpankki ja Vanha meijeri muodostavat Peräseinäjoen keskustaan maisemakuvaltaan yhtenäisen kyläraitin. Kohteet ovat pienialaisia tai taajamarakenteen sisällä olevia rakennettuja kulttuuriympäristöjä, jotka eivät muodosta yhtenäistä maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

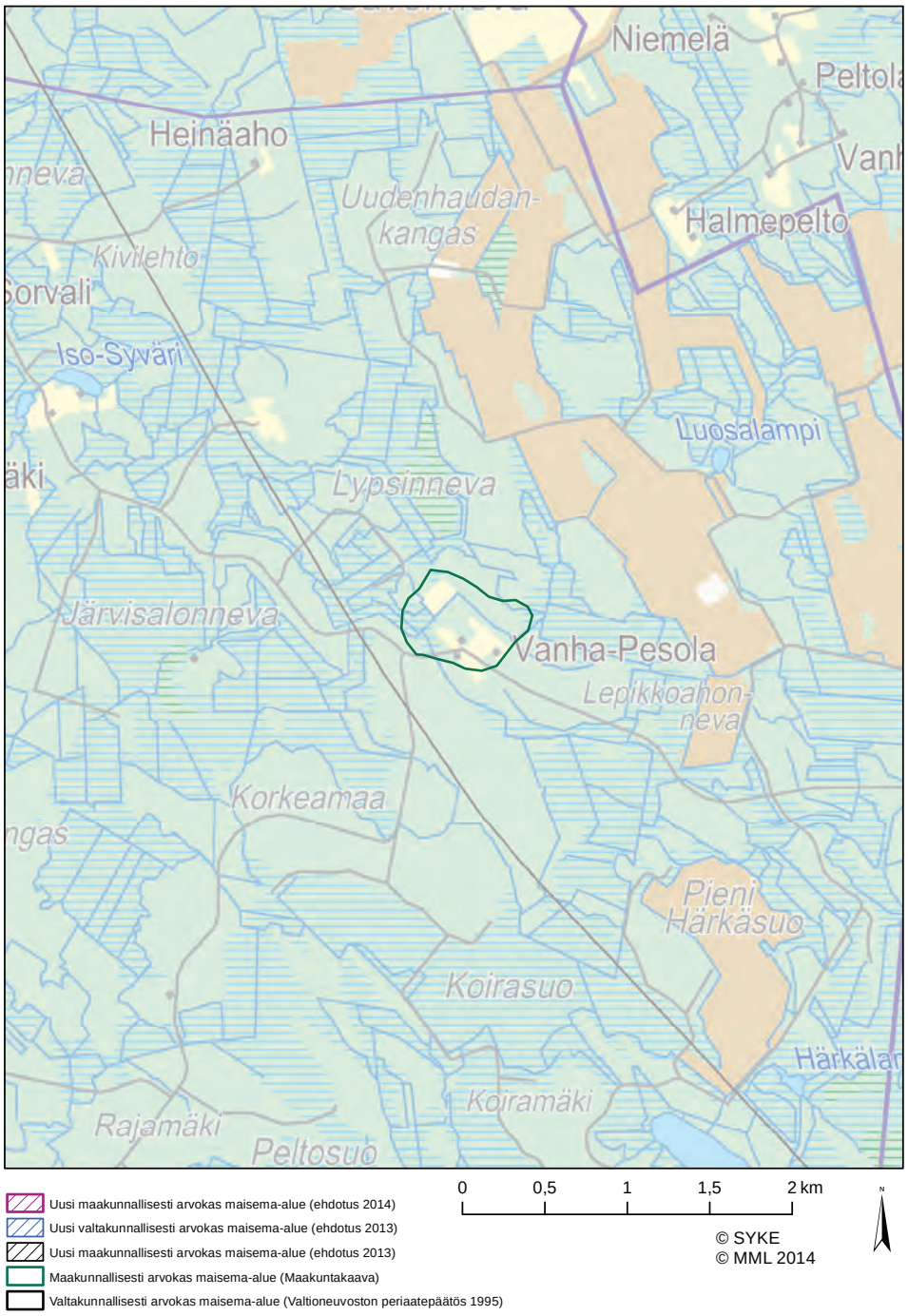
Inventointialueen nimi:
52 Pesolan taloryhmä

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Soini
Pinta-ala:
32 ha
Arvoluokka:
RKY 2009

Arviointiteksti:

Pesolan taloryhmä on edustava ja hyvin säilynyt esimerkki Pohjanmaan jokilaaksokylien takamaille 1800-luvun alussa syntyneistä kruununtiloista, niiden rakennuskannasta ja kehityksestä. Pihapiirissä on pitkä aittarakennus, kahden aitan rivi, yksitupainen syytinkitalo, paja, tuulimylly sekä sauna. Kaikki rakennukset ovat punamullattuja ja valkoisin listoin koristettuja.

Kohde on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY2009).

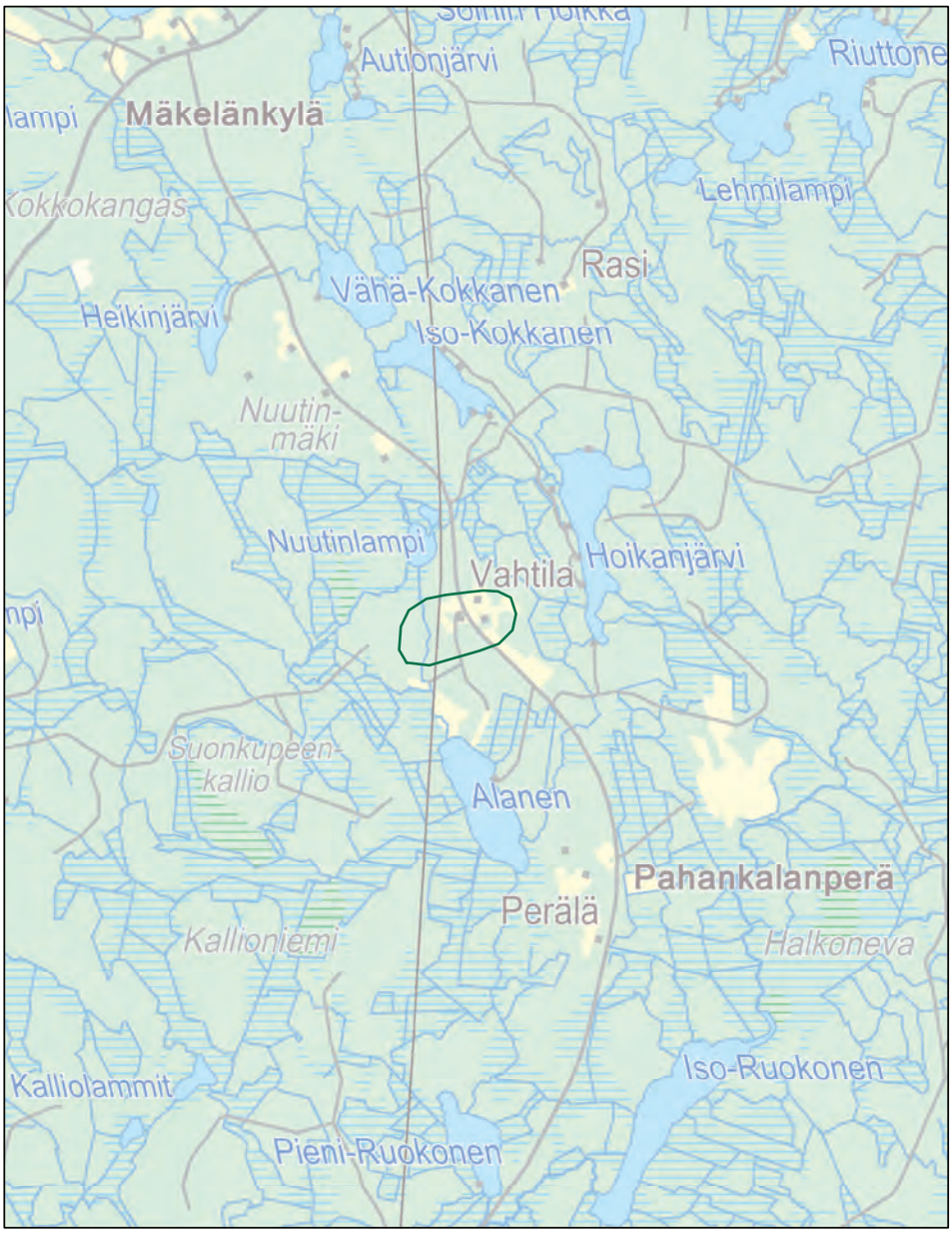
Inventointialueen nimi:
54 Vahtilan taloryhmä

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Soini
Pinta-ala:
21 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Vahtilan taloryhmä on niityn ympäröimä vanha rakennusryhmä piha-piireineen 1800-luvulta. Kohde ei muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

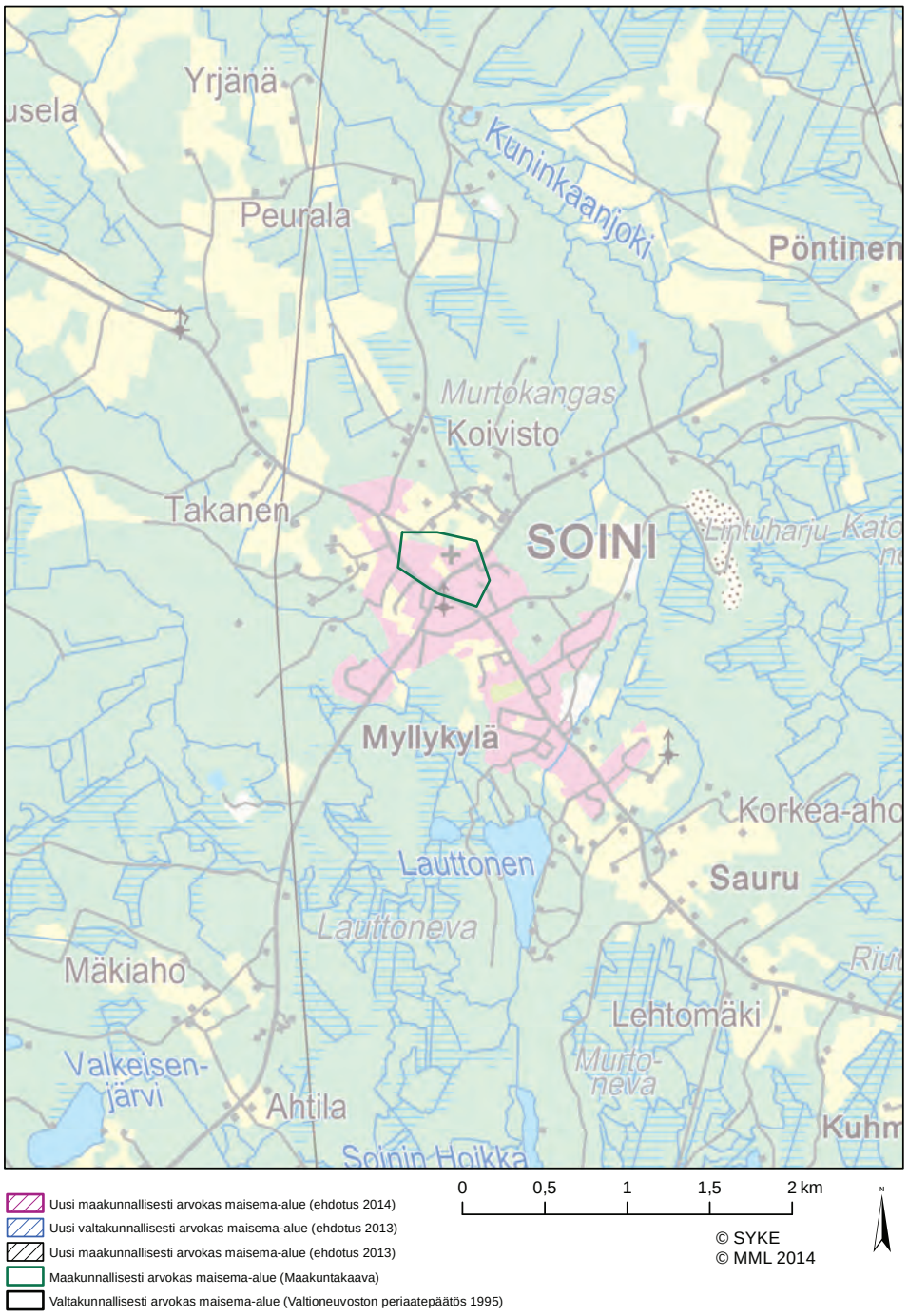
Inventointialueen nimi:
55 Soinin kirkon ympäristö ja keskusta

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Soini
Pinta-ala:
17 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Soinin kirkonkylä ja keskusta muodostavat arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön, jossa on säilynyt eri aikakausien rakennuskantaa. Kirkko ja kirkonmäki muodostavat keskustan maamerkin, jota ympäröivät loivasti laskevat pellot. Perinteistä maaseutumiljöötä on säilynyt etenkin kirkon pohjoispuolella. Kohde on pienialainen, taajamarakenteen sisällä oleva rakennettu kulttuuriympäristö, joka ei muodosta maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

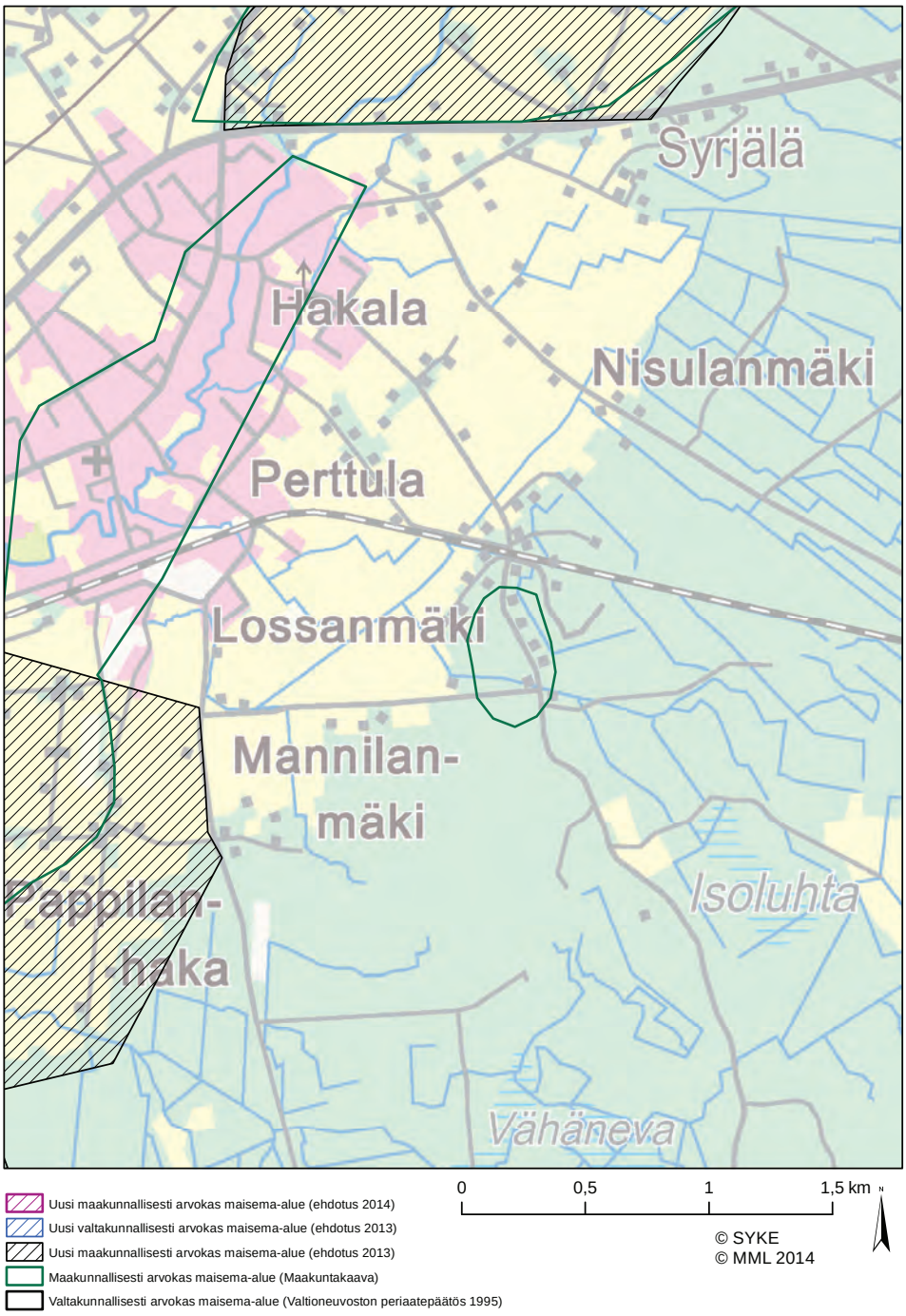
Inventointialueen nimi:
56 Lossanmäki

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Teuva
Pinta-ala:
15 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Lossanmäki on Teuvanjokilaaksoon rajautuvan metsäselänteen reunalle rakentunut tiivis rintamamieskylä. Lossanmäen asuntoalue on sodan jälkeisen rakentamisen muodostama pieni aluekokonaisuus. Rintamamiestalojen tiivis raitti on maisemakuvaltaan säilynyt yhtenäisenä. Alue on laajentuvaa rakennuskaava-aluetta, joka ei muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

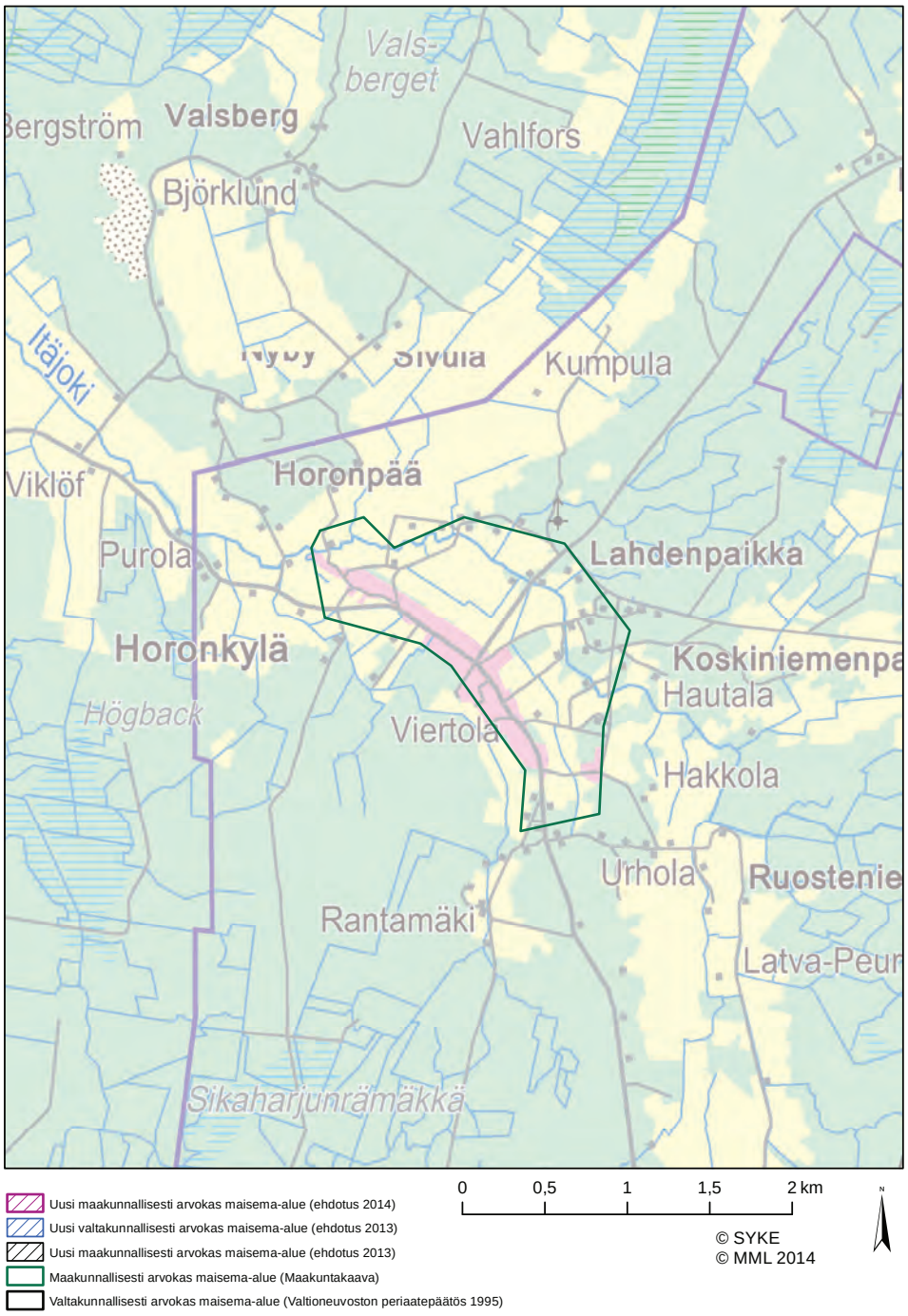
Inventointialueen nimi:
57 Horonkylä

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Teuva
Pinta-ala:
187 ha
Arvoluokka:
paikallinen

Arviointiteksti:

Horonkylä on luode-kaakko –suuntautuneen harjun päälle tiiviisti rakentunut kylä. Maisemakuvaltaan alue on tavanomaista maaseutumaisemaa, jonka peltoaukeaa halkoo pusikoitunut ja näkymiä sulkeva Itäjoki. Maatiloja ja muuta yritystoimintaa on säilynyt alueella. Horonkylän maisemallisena erityispiirteenä on harjun, joen ja peltojen muodostama selkeä maisemarakenne. Horonkylän maisemalliset arvot ovat katoamassa mm. maiseman umpeutumisen ja rakennetun kulttuuriympäristön yleisilmeen rapistumisen myötä.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

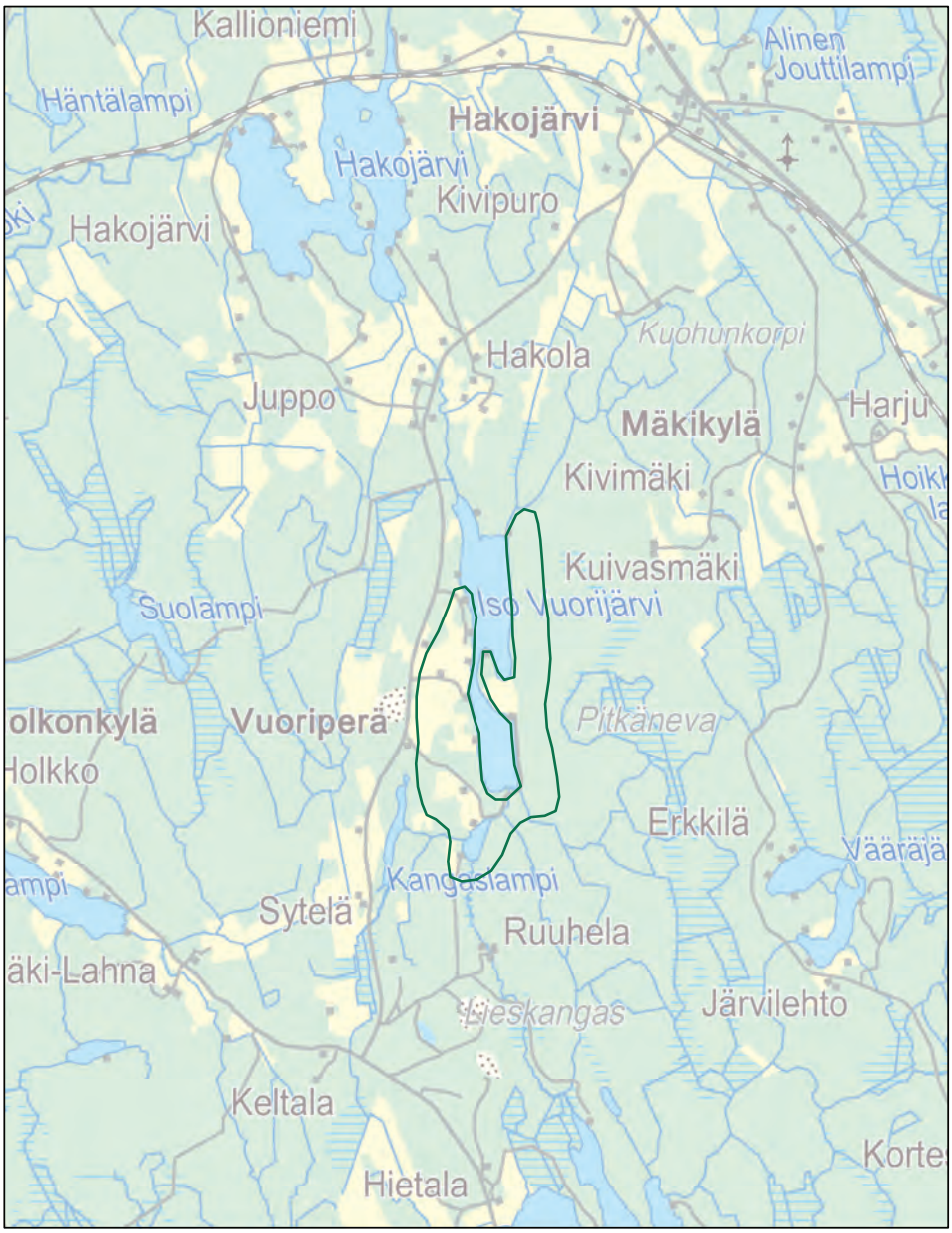
Inventointialueen nimi:
58 Iso-Vuorijärven alue

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Alavus (Töysä)
Pinta-ala:
93 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Iso-Vuorijärven alue on arvokkaan Isoselänvuoren kallioalueen kupeeseen rajautuva pieni järviympäristö, jonka asutus koostuu muutamasta pihapiiristä ja niitä ympäröivistä rantapelloista. Puustoisessa rantavyöhykkeessä on harvakseltaan mökkiasutusta. Kohteen arvot perustuvat arvokkaisiin luonnonpiirteisiin, jotka eivät kuitenkaan avaudu ympäröivään maisemaan. Kohde ei muodosta maisemallisesti merkittävää kulttuurimaisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

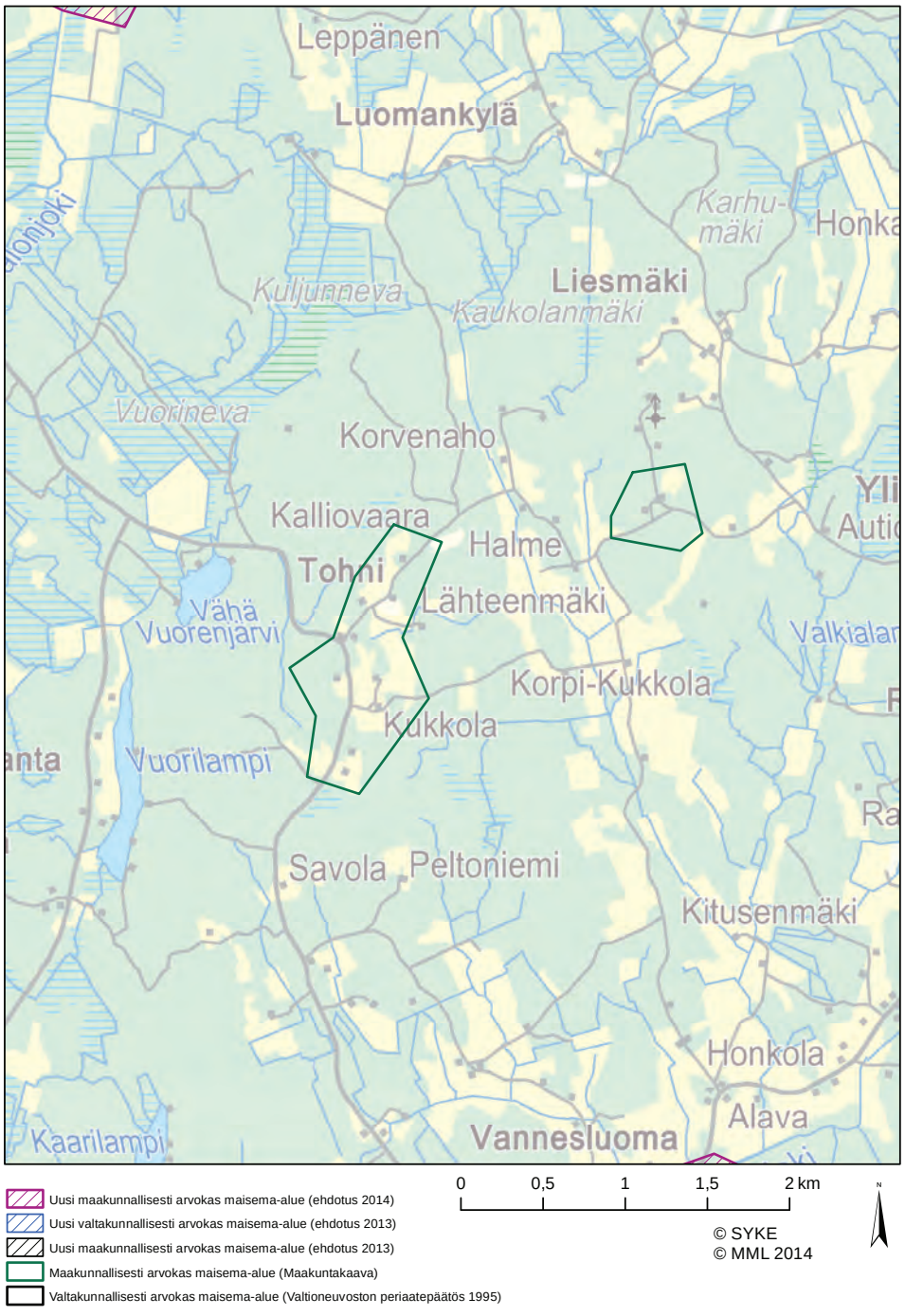
Inventointialueen nimi:
61 Tohnin kylä

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Alavus (Töysä)
Pinta-ala:
79 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Tohnin kylä on maisemakuvaltaan melko sulkeutunut ja pienipiirteinen mäkiasutus, joka ei muodosta selkeärajaista maisema-aluekokonaisuutta. Suomenselälle tyypillinen maisemarakenne näkyy korkeusvaihteluina ja asutuksen hajanaisena sijoittumisena ryhmiksi lakialueille. Kumpuilevassa maisemassa erityispiirteenä ovat pohjalaistalot niittymäisine pihapiireineen. Tohninmäen ristiraunio kuvastaa alueen pitkää asutushistoriaa.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

Inventointialueen nimi:
63 Harjunkylä

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Kauhava (Ylihärmä)
Pinta-ala:
29 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Laajojen nevojen ja pienialaisten peltoraivioiden keskellä sijaitseva Harjunkylä koostuu kolmen pohjalaistalon muodostamista pihapiireistä, kylätiestä ja välialueiden metsiköistä. Kylä on säilyttänyt perinteisen rakenteensa ja rakennuskantansa. Kohde on pienialainen rakennettu kulttuuriympäristö, joka ei muodosta laajempaa maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

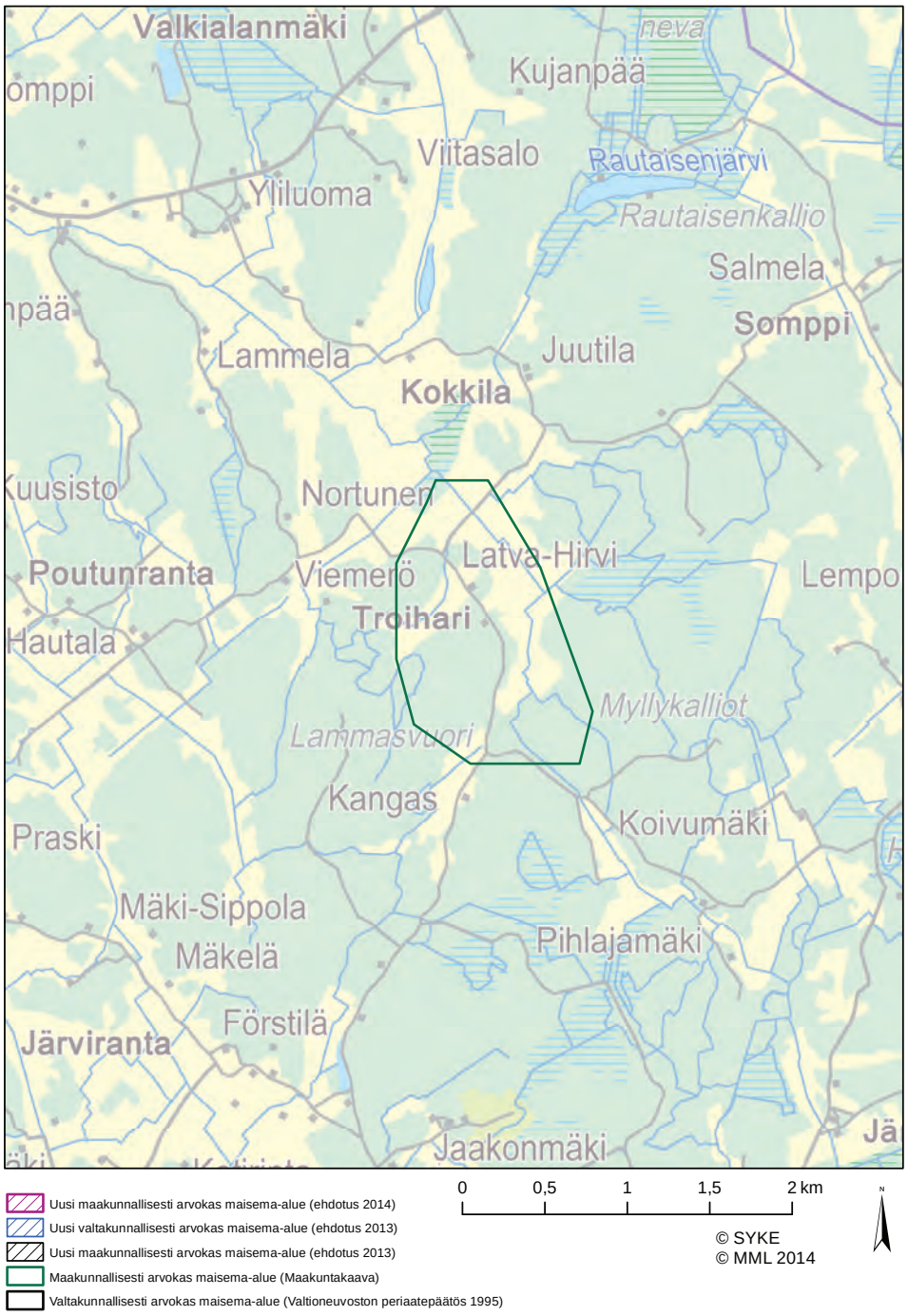
Inventointialueen nimi:
64 Ylistaron Troiharin esihistorialliset kohteet

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Seinäjoki (Ylistaro)
Pinta-ala:
149 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Troiharin alueella on yksi kivikautinen asuinpaikka ja pyyntikuoppa-ryhmä. Troiharin kallioinen mäntykangas on pohjavesialuetta, jossa on myös vedenottamo. Maisemassa on maatilaympäristöön kuuluvia vanhoja rakenteita, rakennuksia ja laidunalueita. Alue on muinais-jäännösalue, jonka maisemalliset arvot liittyvät laajempaan kokonai-suuteen.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

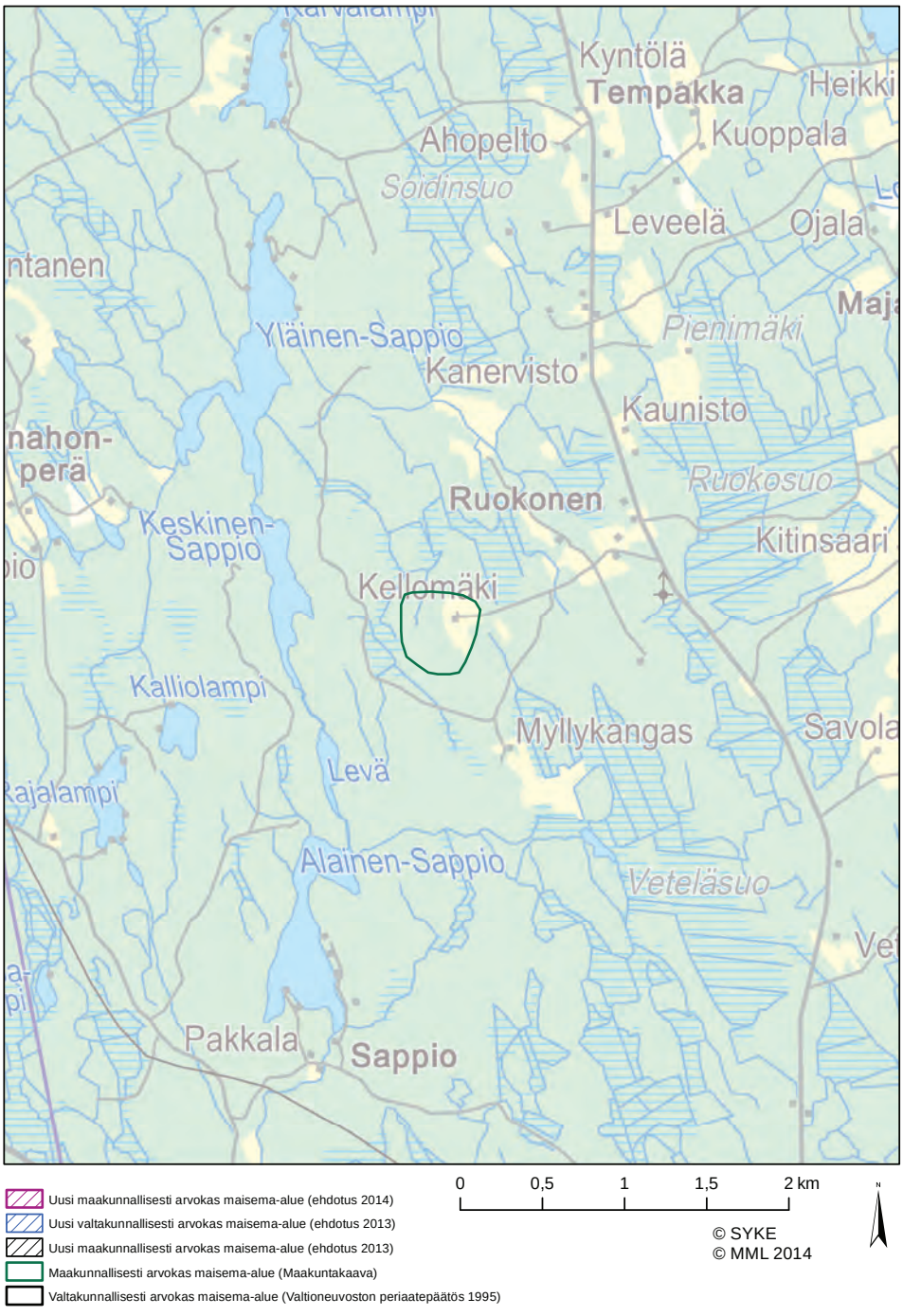
Inventointialueen nimi:
65 Kelloniemi

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Ähtäri
Pinta-ala:
20 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Kellomäen vanha uudisraivaajan tila sijaitsee syvällä metsässä, maisemaseudulleen tyypillisesti korkealla mäellä. Pihapiiriä ympäröivät pellot sekä metsälaitumet. Ympäristössä on myös tervahautoja. Kokonaisuudesta jäljellä on rapistuvia kiviaitoja, rakennuksia, pienialaiset pellot ja hakamaat. Kelloniemi on yksittäinen rakennettu kulttuuriympäristö, joka ei muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

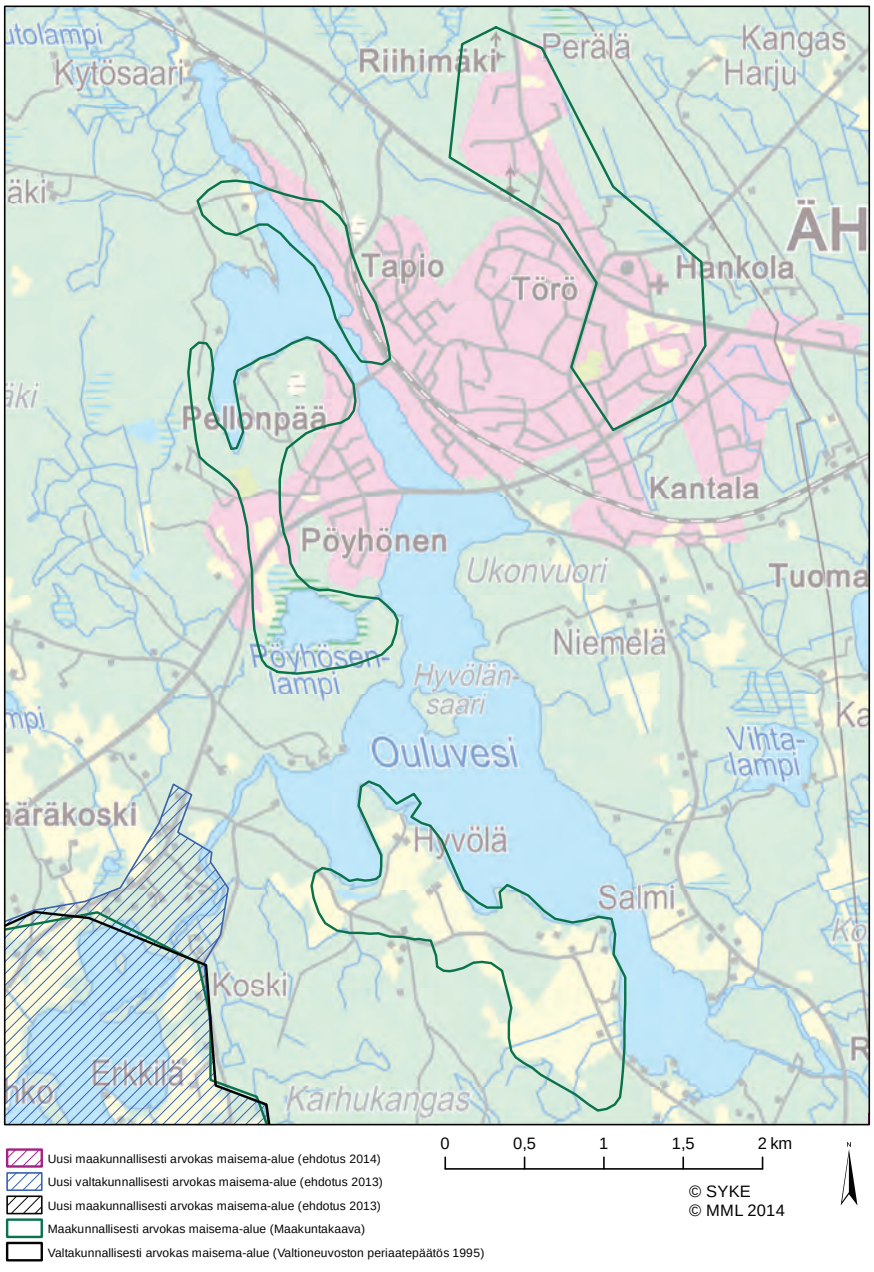
Inventointialueen nimi:
66 Mustikkavuori-Villelä-Kuikanlahti-Pöyhösenlampi
67 Kaijanniemi
71 Keskusta ja Kirkonseutu

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Ähtäri
Pinta-ala:
431 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Mustikkavuoren, Villelän, Kuikanlahden ja Pöyhösenlammen alueet ovat Ähtärin keskustan kaavoitettua asuin- ja virkistysaluetta. Alueen maisemapiirteitä ovat Ouluveden pitkänkapea lahti, Mustikkavuori, Himaisten kalliot sekä umpeen kasvava Pöyhösenlampi. Himaistenkallioilla on venäläisten vuosisadan alussa rakennuttamia rakennuksia ja juoksuhautoja. Kaijanniemi on luonnonkaunista Ouluveden etelärantaa, jossa toimii mm. maatilamatkailukohteita sekä alueen kantatila Hyvölä. Kirkonseutu käsittää kirkkoympäristön, museon alueen sekä vanhan Ähtärin keskustan rakennuksia; entinen kunnantalo, pankki, kunnanlääkärin talo ja apteekki. Kirkkoaukiota reunustavat pitäjänmakasiini, kirkkoveneille rakennettu venekatos sekä hautausmaalla oleva siunauskappeli.

Ähtärin kirkonseutu on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY2009). Muu osa alueesta on pienialaista tai taajamarakenteeseen liittyvää rakennettua kulttuuriympäristöä, joka ei muodosta maisemallisesti merkittävää, yhtenäistä maisema-aluekokonaisuutta.

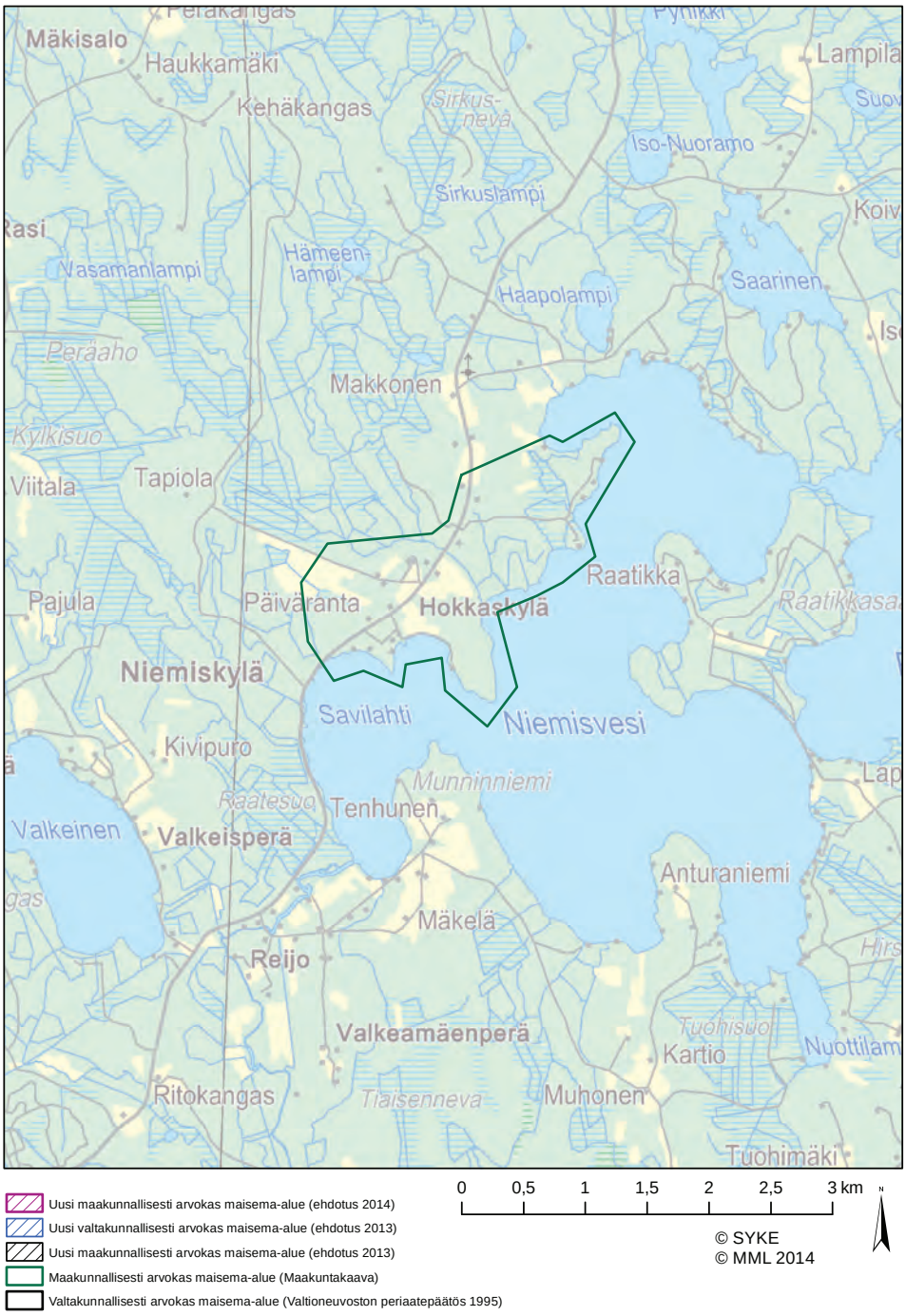
Inventointialueen nimi:
68 Niemisvesi

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Ähtäri
Pinta-ala:
310 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Niemisveden rannalla sijaitseva Hokkaskylä edustaa alueelleen tyypillistä maisemarakennetta; lakiasutus, jota ympäröivät pellot ja järvi. Järvenlahtien yli avautuvat rantamaisemat ja Hokkasen pihapiiri ovat alueen kohokohtia. Alueen maisemalliset arvot ovat säilytettävissä määrätietoisella maisemanhoidolla. Kohde ei yksinään muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

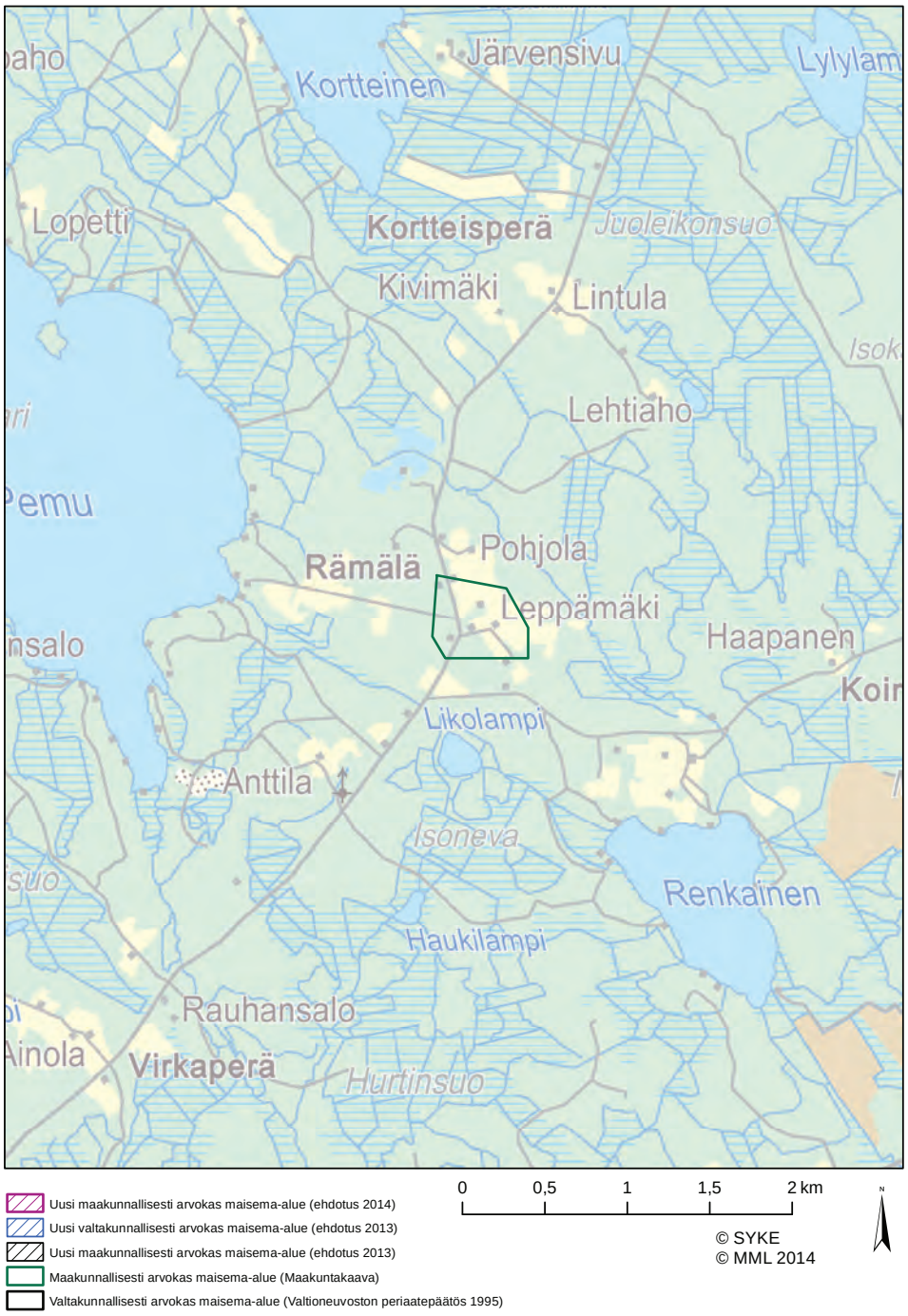
Inventointialueen nimi:
69 Rämälä

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Ähtäri
Pinta-ala:
23 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Ähtärin itäpuolella, laajojen metsien ympäröimänä on 220 metriä korkea Rämälänmäki, jonka harjanteella sijaitseva Rämälän kylä on Suomenselälle tyypillisesti muotoutunut mäkikylä. Kylän keskeisimmät talot ovat Rämälän kantatila sekä Pohjola, Leppämäki ja Kuminaniitty. Kylä on säilyttänyt perinteisen rakenteensa ja rakennuskantansa. Kohde on pienialainen rakennettu kulttuuriympäristö, joka ei muodosta laajempaa maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

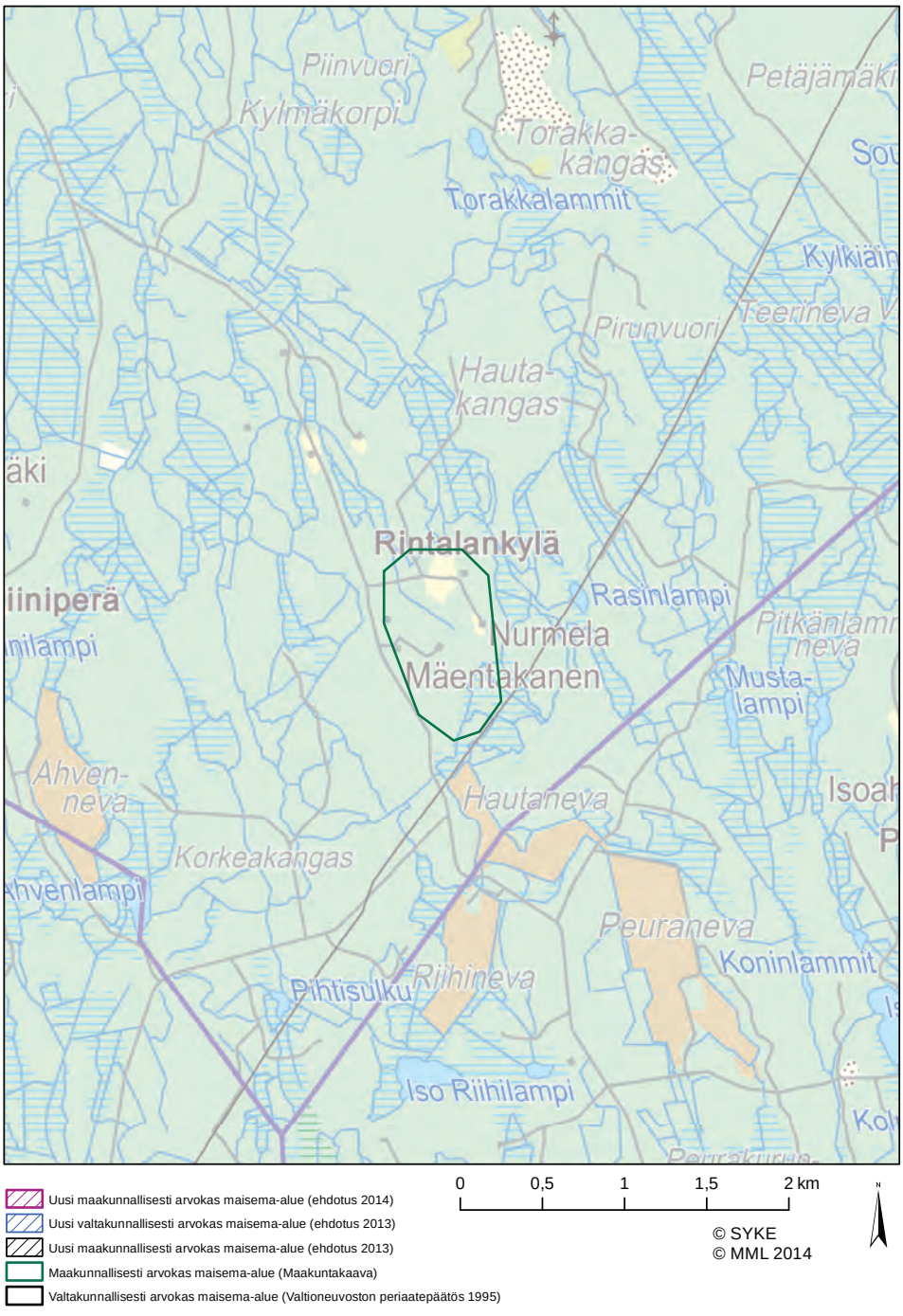
Inventointialueen nimi:
72 Rintalan kylä

Maisema-alueen aikaisempi arvoluokka:
maakunnallinen
Kunta:
Ähtäri
Pinta-ala:
63 ha
Arvoluokka:
-

Arviointiteksti:

Rintalan vaarakylä on saanut alkunsa 1800-luvulla. Kaiken kaikkiaan 12 taloa käsittäneestä kylästä on jäljellä vain muutama rakennus. Asutus on nykyisin lähinnä kesäasutusta eikä uudisrakentamista juurikaan ole. Alueen viljely on päättynyt ja suuri osa pelloista on metsitetty. Rintala on kylän ensimmäinen, vuonna 1795 perustettu talo. Alueella on myös Ähtärin seudun metsänvartijahistoriaan liittyvä näkötorni. Kohde on pienialainen rakennettu kulttuuriympäristö, joka ei muodosta maisemallisesti merkittävää maisema-aluekokonaisuutta.

Kohde ei ole maakunnallisesti arvokas maisema-alue.

LÄHTEET JA OHEISMATERIAALI

ARKISTOT

Vanhakartta.fi. Heikki Rantatupa. Jyväskylän yliopisto

Maisema-alueinventointien paikkatietopaketti MAPA

LÄHDEKIRJALLISUUS JA SELVITYKSET

Yleisteokset

Arvokkaat kulttuurimaisemat Lapuanjokilaaksossa. Heikkuri-Alborzi, S. & Niemi, P. 1994. Vaasa: Vaasan läänin seutukaavaliitto.

Arvokkaat maisema-alueet - Maisema-aluetyöryhmän mietintö II. YM:n mietintö 66/1992. Helsinki 1993.

Esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. Museovirasto, Maakuntaliitot. Vaasa 1998.

Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan perinnemaisemat. Kekäläinen, H. & Molander, L-L. 2003. Vaasa: Länsi-Suomen ympäristökeskus

Historiallinen paikkatieto - Digitaalisen paikkatiedon tuottaminen historiallisista kartoista. Mökkönen, T. 2006. Suomen ympäristö 34/2006. Ympäristöministeriö. Alueidenkäytönosasto.

Inventointiohje. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnit – maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet. Ympäristöministeriö, MAPIO -työryhmä, 10/2010.

Kulttuurimaisema: Arvokkaat kulttuurimaisemakokonaisuudet Vaasan läänissä. Heikkuri-Alborzi, S. 1993. Vaasan läänin seutukaavaliitto. Vaasa 1993.

Kulttuurimaisemien inventointi mietintöä varten Vaasan läänin alueella 1986-89. Saini Heikkuri-Alborzi, Pirjo Niemi. Seutukaavaliitto.

Luonnoltaan arvokkaat maatalousalueet Suomessa – määrittely, seuranta ja hoidon taloudelliset edellytykset. Heliölä, J. et al. 2009. Maa- ja metsätalousministeriö 1/2009. Vammalan kirjapaino.

Maiseman muisti – valtakunnallisesti merkittävät muinaisjäännökset. Purhonen, P. 2001. Museovirasto. Maakuntamuseon kirjasto

Maisemanhoito - Maisema-aluetyöryhmän mietintö I. YM:n mietintö 66/1992. Helsinki 1993.

Pohjanmaan kautta – Via Österbotten. Tiemuseon julkaisuja 15. Salminen, T. Toivo, R. & Haavisto, T. 1997. Jyväskylä: Tielaitos, Vaasan tiepiiri.

Rakennettu kulttuuriympäristö - Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museovirasto, Ympäristöministeriö. 1993. Helsinki.

Suomalainen kulttuurimaisema. Heikkilä, T. 2000. Sulkava: Tammi.

Suomen kartasto 350. Maisemat, asuinympäristöt. Alalammi, P. (toim.) Alestalo, J. Maanmittaushallitus, Suomen maantieteellinen seura. 1993.Helsinki: Maanmittaushallitus.

Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat. Ympäristöministeriö 2007.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009). http://www.rky.fi

Valtakunnallisten arvokkaiden maisema-alueiden muutosten arvioiminen. Selvitys maiseman seurantaindikaattoreista. Hietala-Koivu, R. Joutsalmi, S. & Tyrväinen, L. (toim.) 2006. Suomen ympäristö 6/2006. Ympäristöministeriö.

Visuaalinen maisemaseuranta. Heikkilä, T. 2007. Teksti. Musta Taide. Helsinki.

Etelä-Pohjanmaa

Alavuden kulttuuriympäristön hoito. Räihä, U. 1997. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava. Etelä-Pohjanmaan liitto 2003.

Etelä-Pohjanmaan Seutukaavaliiton kulttuurimaisemien inventointimateriaalit 1998.

Jalasjärvi. Kirkonseudun osayleiskaava. Kulttuuriympäristöselvitys. Pöyry 2007.

Järviseudun kosteikkokartoitus. Hakola, M. 2005. Länsi-Suomen ympäristökeskus.

Kauhajoen kaupunki. Kauhajoen keskustaajaman osayleiskaava 2035. Maisemaselvitys 2011. Nummijärvi, M. 2011.

Kauhajoen kulttuurimaisemien kirja. Lions Club Kauhajoki ry 2012.

Keski-Nurmon, Veneskosken ja Kouran maisemaselvitys. Osayleiskaavan taustaselvitys. Maisema ja luonnonympäristö. 2011. Seinäjoen kaupunki, Sito.

Kuortaneenjärven kulttuurimaisemissa. Jaakkola, R. Anttila, P. & Molander, L-L. 2000. Vaasa: Länsi-Suomen ympäristökeskus.

Latvavesien viljelymaisemia: kulttuurimaiseman hoito- ja kehittämissuunnitelma Lauhanvuoren kansallispuiston ympäristöön ja Kodesjärvelle. Muukka. L. 1999. Vaasa: Länsi-Suomen ympäristökeskus.

Maakunnallisesti arvokkaat maisema- ja kulttuurialueet 2001. Motiivi Oy 2001. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan liitto.

Maatalousalueiden kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma. Jalasjärvi ja Kauhajoki. Koivisto, A-M. & Kullas, J. 2010. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus.

Maatalousalueiden kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma, Kuortane. Koivisto, A-M. & Kullas, J. 2011. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus.

Maatalousalueiden kosteikkojen, luonnon monimuotoisuuden ja suojavyöhykkeiden yleissuunnitelma: Kauhava. Koivisto, A-M. 2012. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus.

OHEISMATERIAALI

Päivitys- ja täydennysinventoinnin 2014 materiaalien kuten paikkatieto-analyysikarttojen, inventointilomakkeiden ja valokuvien säilytyspaikka on Etelä-Pohjanmaan liitto.

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ovat edustavimpia maaseudun kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Maisema-alueilla turvataan edustavien ja elinvoimaisten maaseutumaisemien säilyminen. Etelä-Pohjanmaan valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi tehtiin vuosina 2012 - 2013. Samalla aloitettiin maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi, joka jatkui vuonna 2014 täydennysinventoinnilla. Täydennysinventoinnissa inventoidut kohteet ovat olleet maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita tai kulttuuriympäristökohteita, jotka inventoitiin maisema-arvojen näkökulmasta. Inventoinnissa tarkasteltiin maisema-alueiden valikoimaa, arvoluokkia ja rajauksia.

PRO Agria

MAA- JA KOTITALOUS-NAISET